

Владо Тренески, Дејан Танчовски,
Ерлин Аго, Иван Николов,
Илија Стојановски, Методиј Иванов,
Румен Сребранов, Спас Ташев

БЕЛА КНИГА

за

јазичниот спор помеѓу Бугарија
и Република Северна Македонија

• ORBEL •

БЕЛА КНИГА

за
јазичниот спор помеѓу Бугарија
и Република Северна Македонија

• Орбел •
2021

Ова издание е развиено со доброволна работа на тим автори составен од:

Владо Тренески – Република Северна Македонија

Дејан Танчовски– Република Северна Македонија

Ерлин Аго – Албанија

Иван Николов – Србија

Илија Стојановски– Република Северна Македонија

Методиј Иванов – Бугарија

Румен Сребранов – Бугарија

Спас Ташев – Бугарија

Рецензенти:

Проф. д-р Ана Кочева

Доц. д-р Лилјана Василева

Редактор:

Цанко Серафимов

© Владо Тренески, Дејан Танчовски, Ерлин Аго, Иван Николов, Илија Стојановски, Методиј Иванов, Румен Сребранов, Спас Ташев, автори, 2021

© Издавачка куќа „Орбел“, 2021

На корицата: Карикатура на видниот бугарски уметник, карикатурист и фелтонист со потекло од Македонија Рајко Алексиев, убиен во 1944 г. Оригинален текст под карикатурата: „Шовинистичниот Бџлградъ „посърби“ и Кирила и Методия, но единъ знакъ от тѣхната азбука не можа да посърби и той ще свѣти на тѣмното македонско небе и ще сгрѣва сърцето на българина“.

ISBN

Владо Тренески, Дејан Танчовски, Ерлин Аго,
Иван Николов, Илија Стојановски, Методиј Иванов,
Румен Сребранов, Спас Ташев

БЕЛА КНИГА
ЗА
ЈАЗИЧНИОТ СПОР ПОМЕЃУ
БУГАРИЈА
И РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА

• Орбел •
2021

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	7
<i>ПРВА ГЛАВА</i>	
БУГАРСКИОТ ЈАЗИК ВО МИНАТОТО И ДЕНЕС	20
1. Бугарскиот јазик за време на Првото бугарско царство (681 - 1018)	20
2. Бугарскиот јазик за време на византиското владеење (1018 - 1185) и Второто бугарско царство (1185 - 1396)	29
3. Состојбата на бугарскиот јазик за време на османлиското владеење	34
4. Бугарскиот јазик за време на Преродбата (XVIII век - 1878). Кодификација на современиот бугарски литературен јазик преку учество на претставници, носители на разни народни говори	37
5. Уништување на културното и историско наследство на Бугарската преродба од страна на македонизмот	51
<i>ВТОРА ГЛАВА</i>	
КОДИФИКАЦИЈА НА „МАКЕДОНСКИОТ“ ЈАЗИК	59
1. Правописната реформа во Бугарија во 1945 година - удар на Бугарската комунистичка партија врз пишаното единство на бугарските дијалекти.....	59
2. Комисии за јазици во Скопје и кодификација на новиот „македонски“ јазик преку деконструкција на себугарскиот... ..	60
3. Судбината на оние кои не се согласуваат со кодификацијата	65
4. Отпорот и отфрлањето на скопската пишана норма во Егејска и Пиринска Македонија и Албанија по 1948 година	71
5. Основни јазични докази за единството на нормите на официјалните јазици во Софија и Скопје	81
<i>ТРЕТА ГЛАВА</i>	
ПРИМЕРИ ОД АКТУЕЛНИТЕ УЧЕБНИЦИ ЗА 2020 ГОДИНА ЗА НАМЕТНУВАЊЕ НА ЛАГАТА ЗА ИСТОРИСКИОТ КОНТИНУИТЕТ НА „МАКЕДОНСКИОТ“ ЈАЗИК. СПОРЕДБА НА ЛАЖНИТЕ ТВРДЕЊА И ФАЛСИФИКАТИ СО ОРИГИНАЛИТЕ ОРИГИНАЛИТЕ ...	84

1. Јоаким Карчовски	84
2. Кирил Пејчинович	88
3. Рајко Жинзифов	90
4. Браќа Миладинови	92
5. Григор Прличев	96
6. Теодосиј Синаитски	99
7. Партениј Зографски	102
8. Кузман Шапкарев	104
9. Јордан Хаџиконстантинов - Џинот	107
10. Младото македонско литературно друштво и списанието „Лоза“	109

ЧЕТВРТА ГЛАВА

ЈАЗИЧНАТА СИТУАЦИЈА ВО РС МАКЕДОНИЈА ДЕНЕС.....	112
1. Потрагата по вистината и состојбата на човековите права во денешна РС Македонија	112
2. Современа комуникација во бугарското јазично пространство	128
ЗАКЛУЧОК	135
ИЗБОРНА БИБЛИОГРАФИЈА	141
ПРИЛОЗИ	143
Додаток 1. Јазични паралели - дијалекти, јазици, средновековни текстови	143
Додаток 2. Фалсификати на книжевни споменици	169
Додаток 3. Фалсификување и уништување на камените натписи	196
Додаток 4. Збирки народни приказни од македонски дејци...	199
Додаток 5. Вистината за раните македонисти	211
Додаток 6. Официјална статистика на Отоманската империја од 1902 година за населението во некои области, лоцирани денес на територијата на РС Македонија	223

ВОВЕД

На крајот на 2020 година, Бугарија неколку пати не се согласи да започне процес на преговори за пристапување на Република Северна Македонија во Европската унија. Како главен аргумент се посочува дека Скопје систематски не го почитува Договорот за пријателство меѓу двете земји од 2017 година. Како отворени проблеми, Софија укажува на масовните фалсификати на историското минато, репресиите против луѓето со зачуван бугарски идентитет и карактерот на службениот јазик на Скопје. Партнерите на Бугарија во ЕУ ја исполнуваат оваа позиција. На 16 декември 2020 година, амбасадорите на земјите-членки на ЕУ ги прифатија бугарските барања во врска со *„погрешно толкување на историјата“* и во заклучоците го вклучија целото име на Република Северна Македонија. Но, за оние кои не се запознаени со минатото и јазикот на Бугарија, официјалниот став на Софија останува донекаде неразбирлив.

Слабост во бугарската политика е што досега не беше во можност да им ја открие на своите партнери во надворешната политика природата и обемот на јазичната поделба во комунистичка Југославија и целосното фалсификување на постоечките документи. Не покажа и како кражбата на бугарското културно и историско наследство продолжува да се случува во Скопје во денешно време, системското кршење на човековите права, како и физичките репресии и убиства на граѓани кои не се согласуваат со оваа политика не се објавени во јавноста. Овие факти покажуваат како фалсификатите се потврдуваат и го потврдуваат постоењето на континуитет на тоталитарните практики од блиското минато поставувајќи многу сериозни прашања. Оваа анализа дава одговор на овие прашања.

Термините употребени во публикацијата се дел од вокабуларот со кој што се означуваат специфични појави и факти поврзани со културни, историски, политички и јазични прашања во односите меѓу Бугарија и Република Северна Македонија.

Кодификацијата е јазичен термин што се користи за означување на регулацијата на литературниот јазик, неговото воспоставување како јазичен факт што често се поврзува со одредена политичка промена. Често во бугарската историја новите политички субјекти, откако ќе се здобијат со државната власт, се обидуваат да го кодифицираат јазикот според нивните ставови, на пр. промени во јазичната норма за време на владеењето на Бугарскиот аграрен сојуз (познат како т.н. правопис на Омарчев од 1921 година), како и правописот од 1945 година (познат како правопис на Фронто на татковината), кој го користиме до денес, и покрај постојните предлози за основен преглед на нормата на секои 50 години.

Книжевната норма на РС Македонија е воспоставена во 1945 година со одлука на јазичната комисија, која ја направила првата и, се разбира, политичка кодификација заснована врз централните и северните македонски дијалекти со силно мешање на српски и латински елементи, така што растојанието до бугарскиот литературен јазик да биде што е можно поголемо.

Всушност, вардарската книжевна норма се заснова на бугарскиот дијалект, бидејќи ги споделува сите одлики карактеристични за целиот бугарски јазик: определен член што е заменет (на романски јазик се заменува само определениот член, додека неопределеното не), аналитички израз на компаративниот и супериорен степен, замена на инфинитивот со да-конструкција, распаѓање на падежниот систем и на богатите глаголските категории. И тука мора да се направи разлика помеѓу литературниот јазик и националниот јазик, бидејќи односите меѓу нив се вид-род, т.е. литературниот јазик е дел од националниот јазик, кој вклучува литературна норма и дијалекти (социјални и територијални).

Во РС Македонија се прави обид да се покаже дека случајот со Кирил и Методиј е првата кодификација на „македонскиот јазик“. Сепак, треба да се напомене дека кодификацијата вклучува правила според кои функционира и се формализира единствениот стандард за јазик. Значи, покрај стандардизацијата на азбуката,

тоа вклучува правила што влијаат на сите нивоа на јазична анализа - фонетика (правопис), морфологија, синтакса и лексикологија, т.е. правопис.

Можеме да зборуваме за посебен „македонски“ јазик како политички феномен од неговата вистинска стандардизација во 1945 година. Пред тоа од страна на одделни фигури од Македонија, на пр. Димитрија (Димитар) Чуповски (Чупаров), Георгија (Георги) Пулевски, Крсте (Крстјо) Мисирков, Стефан Дедов, под влијание и во соработка со српски научници Ст. Новаковиќ, Ал. Белиќ, Ј. Цвиик и други се обиделе да направат посебна азбука или дури и да ги прифатат српските букви во целост. Патем, т.н. македонистички настапи на Мисирков, како во неговиот Дневник од 1916 година (објавен заеднички од Државниот архив на Република Македонија и Бугарскиот архив) тој се претставил како Бугарин, па дури и на крајот на животот бил директор на училиштата во Карлово и Копривштица. Како што забележа тогашниот директор на македонската архива, проф. З. Тодоровски, етиката на историската вистина треба да се бара во документите, а не во толкувањата.

Интересно е што правописот на Фронтот на Татковина и кодификацијата на вардарската норма се спроведуваат приближно исто време, што дополнително отвора прашања во врска со намерата за нивно дистанцирање. Всушност, јазичната комисија на Антифашистичкото собрание за народно ослободување на Македонија (АСНОМ) ја исполни наредбата на новата политичка власт со која претседаваше Л. Колишевски, кој на 6 мај 1945 година нареди кои букви треба да бидат усвоени.

Односот помеѓу двете норми е однос помеѓу два дијалекта на еден јазик, т.е. нивните разлики се лексички и фонетски, а граматички имаме скоро целосно преклопување. До 1944 година, сите светски познати слависти ги сметале дијалектите во Македонија како составен дел на бугарскиот јазик. Меѓу нив се Русите А.М.Селишчев, В.Григорович, П.Лавров, А.И. Соболевски, В.И.Шепкин, Т.Флорински, П.Н.Милјуков и Н.С. Державин, Чесите В.Вондрак, П.Шафарик и Л.Нидерл, Французите

А.Мазон, Ј. Легер и Велон, Германците Б. фон Арним и Г. Вајганд, Словенците В. Облак и Ф. Миклошиќ, Полјакот А. Калина, Холанѓанецот Н. ван Вајк и многу други.

Не случајно по 1945 година напишаните норми во Бугарија и денешна РС Македонија беа поделени во подгрупа на јужнословенски јазици. Дури и тука разликата не е само помеѓу овие јазици, туку воопшто со сите други словенски јазици. Двете норми сè уште ги делат истите карактеристики, кои остро се разликуваат од другите јазици на словенската група. Поради оваа причина, современите научници како Д. Кларк, О. Кронштајнер, Х. Стамлер, Ј.Бабињитис и други. ја отфрлаат тезата за постоење на посебен јазик од бугарскиот, „македонски“. Водачите на автентичното македонско ослободително движење во егзил, исто така, никогаш не прифатиле одвојување на македонските бугарски дијалекти на посебен јазик.

Скопските кодификатори, потпирајќи се на Кр. Мисирков, запираат на дијалект што го сметаат за далеку од бугарскиот литературен јазик и содржи најмал можен број на заеднички фонетски и лексички одлики, бидејќи морфолошките одлики не може да се променат, бидејќи нормата ќе стане потполно неразбирлива за македонските граѓани. Со овие аргументи беше избран централниот велешки дијалект, со силно влијание на северниот скопски дијалект. На велешки дијалект твори В. Марковски, кој ја бранеше во првата јазична комисија потребата од буквата Ђ (се смета за бугарски елемент, иако е дел од кирилицата, за која македонските научници тврдат дека е македонска), во неговиот спор со Блаже Конески, кој се обидува да ја наметне целата српска азбука. Уште на 28 декември 1944 година од Белград како службеник во Комисијата за јазици бил испратен филологот Воислав Илиќ, познат по своите просрпски ставови, тој дошол во Скопје за да го поддржи Блаже Конески. Истиот В. Илиќ подоцна ја воспоставил терминологијата во македонската граматика, позајмувајќи ја целосно од српскиот јазик.

Ова доведе до втора комисија на 15 февруари 1945 година, која се состоеше од пет српски агенти: Бл. Конески, Воислав Илиќ, Лазар Мојсов (лично го измачувал борецот за независна Македонија Живко Илиев во 1948 година), Лилјана Чаловска (сопруга на Л. Колишевски) и В. Малинска. Тезите на српските идеолози за целосно наметнување на српската азбука, промовирани преку Б. Конески, исто така, не постигнаа конечен успех. Исплашен од одобрувањето на буквата Љ, тогашниот премиер на Народна Република Македонија Л. Колишевски побара од раководството на Белград во Југославија да помогне во решавањето на овој проблем. Во исто време, Б. Конески инсистира да се одложи донесувањето на одлука. Нема кој да му се спротивстави, бидејќи тој е член на ОЗНА, која што е претходник на УДБА.

Во средината на март 1945 година, по наредба на Милован Џилас, шеф на Титовата "Агитација и пропаганда", неговиот заменик, Радован Зоговиќ, пристигна во Скопје. Неговата главна задача беше да ја зацврсти позицијата на Б. Конески. Р. Зоговиќ има одлучувачка улога во конечното усвојување на српската карацица како македонска азбука. Целата операција за наметнување на македонската карацица беше спроведена од Белград под водство на генерал. Александар Ранковиќ, член на Централниот комитет на КПЈ, еден од најблиските соработници на Тито, шеф на ОЗНА и нејзиниот наследник УДБА и Благоје Нешковиќ, премиер на Југославија од 9 април 1945 година.

На 24 април 1945 година, Милован Џилас ги кани во Белград Бл. Конески, В. Марковски и В. Малинска, на кои со партиски диктат им се наметнати српските позиции. На нивната средба со Џилас присуствуваа и четворица српски професори: Радомир Алексиќ, Радослав Бошковиќ, Михаило Стевановиќ и Радован Лалиќ, со чија помош прашањето за македонската азбука конечно беше решено во духот на српската доктрина на Македонија и Бугарија. Целта е максимално одделување на Македонците и македонската кодификација од бугарскиот етнолингвистички континуитет. Ова води кон парадоксот на звукот што не може да се игнорира, да не

се напише буква, туку апостроф. Значи, според одлуките во Белград, донесени преку третата комисија за јазици, датумот на раѓање на кодификацијата на македонскиот јазик беше 3 мај 1945 година. Подоцна, според т.н. „Закон за македонска национална чест“, противниците на српската азбука и српското влијание се наоѓаат во затвор или концентрационен логор, а другите се изолирани.

Денес, скопската страна се повикува на наводот за постоење на одделни хрватски и српски јазици и од тука се извлекува аналогијата со бугарските и вардарските норми. Ваквото разбирање не се заснова на познавање на историскиот развој на јазиците. На хрватски јазик, на пример, во минатото често се среќаваат локални и неопределени вообичаени имиња како словински, словиенски, далматински, илирски и др., кои денес се перципираат како дел од хрватскиот јазик. На почетокот на 19 век, сите Хрвати беа обединети со заеднички јазик и графички систем, различни од српскиот. Дури кон крајот на 19 век, по правописната реформа на Вук Караџиќ во Србија, започнаа обидите да се приближат српскиот и хрватскиот јазик и да се обединат под заедничкото име „Српско-хрватски“. Долгата традиција на постоење на хрватската литература е основа на денешното постоење на независен хрватски јазик. Спротивно на тоа, до 1944 година, регионалните дијалекти во Македонија никогаш не се разгледувани како независен јазик, па затоа во Скопје отсутуваше факторот „независна македонска книжевна традиција“. Покрај тоа, и самите македонски дијалекти се многу различни. Неврокопскиот дијалект е многу поблизок до трновскиот дијалект од кој било друг дијалект во околината или на друг бугарски дијалект. Знаеме дека трновскиот дијалект е основа на бугарскиот литературен јазик. Т.е. неврокопскиот дијалект, за кој скопските научници сметаат дека е македонски, е многу поблиску до литературниот бугарски јазик од кој било друг дијалект, освен трновскиот дијалект.

Во пракса, може да се оддели посебен јазик од секој дијалект врз основа на политичка интервенција, како и да се оддели посебна

нација од секоја етнографска (регионална единица). Ова се однесува не само на различноста на дијалектите и регионалните ентитети на бугарскиот јазик и народ, туку и на сите други јазици и народи. На пример, еден од симболичните личности на македонизмот, Г. Пулевски, кој има контрадикторни пројави, пишува за мијачки јазик. Политиката на диференцијација на одделни народи и јазици не е само балканска карактеристика, туку ќе ја видиме во аспирациите на Коминтерната да ги раздели малцинските јазици и народи, во плановите на Германија на Хитлер за одвојување на различна од полјациите, гуралска нација, па дури и во разгледувањето на сателитската држава Македонија во поглед на колебливата позиција на Бугарија и учеството во сојузот со Германија. Политичкиот инженеринг при роењето на народите и јазиците, што го поттикнува локалниот сепаратизам, е алатка за елиминирање на државата и етничка консолидација на противникот.

Кодификацијата на вардарската норма е природно продолжение на српската интервенција во македонското прашање, која се состои во систематска помош при одвојување на јазикот и нацијата од бугарскиот јазик и народ. Така, благодарение на оваа интервенција, се појави круг на македонски активисти кои се школувале во Белград, каде што соработувале со локални професори и политичари - од крајот на 19 век до појавата на македонската норма. За време на српската окупација од 1913 до 1941 година, систематски се спроведуваше процес на србизација на населението во Вардарска Македонија, што обезбеди солидна основа за наметнување на посебна кодификација и идентитет на јазикот и народот. Со политичка помош на југословенските политички и репресивни тела беше извршена современата србизирана кодификација на македонската норма. Оваа линија, која е просрпска и антибугарска, успева да создаде плејада на научници кои ја поддржуваат, повторувајќи ги српските тези за т.н. македонски јазик и нација.

Појавата на посебен македонски идентитет, кој што задолжително го вклучува и јазикот, не се случува преку ноќ,

како што тврдат премиерот З. Заев и другите политичари во Скопје, но и бугарските научници и политичари, според кои до 1944 година имало Бугари, а потоа стануваат Македонци. Денешните реалности се резултат на систематско и наменско делување на српската доктрина, која што, следејќи го својот план, се обидува да создаде не само посебна македонска, туку и шопска нација. Оваа практика е во согласност со плановите на Русија да раздели различни Добруџанска и Тракијска нација, чии што планови се совпаѓаат со српските тези за негирање на бугарскиот идентитет и неговото заменување со нови идентитети засновани на регионални форми на бугарскиот јазик и народ. Слична политика започна во Белград со локална просрпска македонска помош и руска поддршка (вклучително и рускиот конзул во Битола) од крајот на 19 век, минувајќи низ кралството СХС и Југославија, во која беше вклучена и Вардарска Македонија, до денешен ден. Не случајно најголемите бранители на македонизмот не се сите Македонци, туку руската и српската елита и нивните штитеници во РС Македонија.

Специфичноста на овој феномен е засилена со населувањето на српските колонисти во Вардарска Македонија, кои денес имаат сериозно влијание во политиката (вклучително и науката и новинарството). Негативниот руски став кон Бугарија беше забележан уште во 1870 година, кога рускиот дипломат грофот Игнатиев протестираше против член 10 од султанскиот ферман за основање на Бугарската егзархија, кој предвидува плебисцит за пристапување на македонските епархии кон неа. Рускиот антибугаризам ги пушта своите најдлабоки корени после Берлинскиот конгрес (1878), со чии одлуки драстично беше намалено руското управување на 9 месеци, а подоцна и за време на владеењето на Ст. Стамболов (1886 - 1894) Бугарија започна да води независна политика и да се спротивставува на мешањето на Москва во нејзините внатрешни работи. Така, српските и руските интереси за уништување на независноста на Бугарија се совпаднаа со појавата на бугарското кнежевство.

Што се однесува до идентитетот, кој е директно поврзан со јазикот, како што забележува премиерот З. Заев, „ние сме Македонци и зборуваме македонски“, тој е директно поврзан со процесите на администрација, консолидација, надрегионална свест и диференцијација од другите етнички групи. Од трите делови на Македонија, најмалку бугарско управување има во Егејска и Вардарска Македонија, иако Бугарската егзархија зазема голем дел од Македонија. Од друга страна, продолженото српско владеење на Вардарска Македонија предизвика формирање на посебна свест, која мора да биде компромисна. Тоа е резултат на алтернативата на претстојната невозможност Белград брзо да го србизира македонското население. При еманципирање на македонскиот идентитет од бугарскиот, тој мора да биде негативен во однос на тоа што ги обединува и да инсистира на тоа дека постои посебна, различна од бугарската свест, која има свои историски корени, која мора да почива на толкувањето на заедничкото минато. Всушност, овој пристап не е чисто македонски, го гледаме во сите изјави на српски научници и политичари.

Така, денес доаѓаме до реалноста дека некои Македонци се дефинираат себеси како посебна етничка група, која тврди дека зборува на посебен јазик. Во никој случај, појавата на посебен идентитет и одделна кодификација не се случи преку ноќ, туку беше систематски и постепен процес што резултираше од повеќе фактори, од кои најсилна беше конзистентната политика на Србија кон отцепувањето на Македонија од бугарскиот етнолингвистички континуитет.

За време на Титова Југославија и денес РС Македонија се обидува на секаков начин да се претстави како жртва на бугарскиот национален шовинизам и не земајќи ги во предвид историските, културните и јазичните факти, да инсистира на нејзиниот идентитет, но не само во современа, туку и во историска смисла, кој достигнува до средниот век, а пред Договорот од Преспа и до антиката. Во Скопје, корените на „македонскиот“ јазик се бараат во раниот среден век, во ерата на

Кирил и Методиј, па дури и порано. За да се оправда таквата позиција, започна систематско фалсификување, уништување и погрешно толкување на постоечките извори.

Оваа политика продолжи да се применува во денешна РС Македонија и по нејзиното отцепување од Југославија во 1991 година. Македонската академија на науките и уметностите дури објави уште едно официјално соопштение, застапувајќи ја тезата за „просторен и временски континуитет на македонскиот јазик“, што е уште едно директно навлегување во бугарското културно-историско наследство и врз дијалектната разновидност на бугарскиот јазик. Оваа широко распространета практика го наоѓа своето место и во академските публикации и во училишните учебници, така што не само што младата генерација е лишена од достап до објективни информации, туку преку употреба на говор на омраза таа продолжува да се воведува во духовна противречност во однос на Бугарија.

Ваквото однесување е некомпатибилно со принципите на организација и функционирање на ЕУ. Загрижувачки е фактот дека желбата меѓу некои владини претставници во Скопје да соработуваат со Бугарија и да ги надминат наследените проблеми беше исполнета со непријателство и од контролираната парламентарна опозиција од „длабоката држава“ и од медиумите блиски до неа, како и од внатрешната опозиција. Очигледна е координацијата на двете групи од центар, тесно поврзан со стариот југословенски комунистички режим. Оваа зависност создава политичка нестабилност и покажува дека во оваа фаза РС Македонија не ги исполнува основните критериуми на Копенхаген, имено институционалната стабилност како гаранција за демократскиот и правниот поредок, заштитата на човековите права и почитувањето и заштитата на малцинствата, можноста за преземање на обврските од членството, вклучително и капацитет за ефикасно спроведување на правилата, стандардите и политиките што го сочинуваат законодавниот дом на ЕУ („acquis communautaire“) и придржување кон целите на политичката, економската и монетарната унија.

Со Договорот од Преспа, РС Македонија се обиде да и наметне на Бугарија формулар за јазикот, што недостасуваше во Декларацијата од 22 февруари 1999 година, потпишана од тогашните премиери Љ. Георгиевски и Ив. Костов и потврден со заеднички меморандум од 22 јануари 2008 година. Според овие документи, кои македонската страна ги има потпишано и кои е должна да ги почитува, сите документи меѓу двете земји се потпишани на официјалните јазици според нивните уставни. Договорот од Преспа е договор меѓу РС Македонија и Грција и во никој случај не влијае и не ја обврзува Бугарија. Од оваа причина, ситуацијата утврдена во Декларацијата од 1999 година и Меморандумот од 2008 година мора да остане утврдена без да се надминат официјалните граници.

Претседателот на РСМакедонија, Стево Пендаровски, излезе со идеја да наведе дека македонската кодификација датира од 1945 година, без да спомене дека оваа кодификација лежи на дијалектна основа, што е јазично бугарска. Доколку кодификација на македонска норма се разгледува во билатерален документ, ќе биде потребно да се утврди која е основата на дијалектот. Сепак, скопските политичари, потпирајќи се на тезите на Блаже Коневски, немаат намера да ги земат предвид јазичните факти, туку нивното толкување. Затоа ситуацијата утврдена во Декларацијата од 1999 година е крајната граница до која може да се постигне компромис од страна на Бугарија. Време е македонската страна да го направи својот компромис, бидејќи се обидува целосно да ги наметне своите позиции, кои се всушност на српските идеолози, политичари и научници.

Разбирливо е во западните општества дека секој има право на идентитет, на свој јазик и историја, и ова е фундаментално право, но не по цена да ги замени, на толкување, што ги заменува фактите. Апсурдно е да се влезе во бесконечни толкувања, и ова мора да се остави на индивидуалниот читател. Покрај тоа, модерната широка публика лесно користи текстови од втората половина на 19 век до денес. Ова се однесува не само на историските факти, туку и на јазичните, бидејќи во оваа област

субјективните толкувања ги прават и академиците со тврдење за објективна вистина. Овие факти, се разбира, не треба да бидат распоредени на таков начин што сугерираат одредено мислење, туку треба да бидат колку што е можно поопсежни и презентирани во оригинална форма.

Доколку навремено не се надминат наведените проблеми во внатрешниот политички живот на РС Македонија, наследениот од тоталитарното минато и моментално применетиот пристап за справување со секој што се осмелил објективно да ги претстави фактите од далечното и блиското минато, го отвора прашањето барем во регионален аспект, единството на ЕУ, НАТО и нивните универзални вредности. Одбивањето на Скопје да ја прекине зависноста од Југославија го најде еден од највисоките изрази на крајот на 2020 година, кога владата на З. Заев и претседателот С. Пендаровски го предложија полковникот Зоран Секуловски за северен македонски воен претставник во НАТО. Во оваа акција *„македонската страна ги игнорираше советите на одредени пријателски служби“*, кои се свесни за фактот дека македонската војска има блиски контакти со Србија. Овој пример покажува како старата зависност на Скопје од неререформирано Белград го отежнува координирањето и консолидирањето на јужното крило на НАТО.

Оваа изложба има за цел да ја покаже пред бугарската и странската јавност, која не знае бугарски јазик, и општеството во РСМакедонија, кое со децении е подложено на искривена слика на сопствениот јазик, следново:

- Целосно фалсификување и манипулативно толкување во Скопје на документи поврзани со минатото на јазикот на територијата на географската област на Македонија;
- Систематско кршење на човековите права при изградбата и афирмацијата на скопската пишана норма и современиот македонски идентитет;

- Да се открие моменталната состојба на јазичната состојба во РС Македонија;
- Да понуди практични решенија за надминување на јазичниот спор.
- Да се покажат визуелно сличностите и разликите и во рамките на дијалектното богатство и различните пишани норми на бугарскиот јазик, како и во однос на другите јазици од словенската група.

Кога ги разгледувате фалсификатите широко распространети во РС Македонија и ги споредувате со оригиналите или презентирате други документи со кои се потврдува прогон на лица со бугарски идентитет, за поголема јасност во приложените копии, зборовите бугарин бугари и бугарски се оградени.

Сите автори на овој текст се првично поврзани со географската област на Македонија и се директно засегнати од историските и современите процеси во него. Тројца се родени и се државјани на РС Македонија, тројца на Бугарија, еден на Албанија и еден на Србија.

I. БУГАРСКИОТ ЈАЗИК ВО МИНАТОТО И ДЕНЕС

1. Бугарскиот јазик за време на Првото бугарско кралство (681 - 1018)

Со формирањето на бугарската држава од другата страна на Дунав во 681 година и појавата на забрзана етничка консолидација, опфаќајќи ги сите групи на население на нејзината територија, започна брзиот развој на бугарскиот национален јазик. Се претпоставува дека пред просветната работа на браќата Кирил и Методиј, бугарскиот јазик бил предписмен. Според стариот бугарски писател Црноризец Храбар (крај на 9 - почетокот на 10 век), пред усвојувањето на христијанството Бугарите „читале и претскажувале со црти и исечоци“. Се претпоставува дека ова се т.н. „Руни“, кои се наоѓаат на многу места во североисточна Бугарија, зградите на Плиска, Преслав, како и во регионот на северното црноморско крајбрежје и се поврзани со Бугарите кои дошле по 680 година од другата страна на Дунав. Слични „руни“ се најдени и на територијата на РС Македонија, на пр. во областа на Матка, на 17 км. од Скопје, и најверојатносе оставени од Бугарите на Кубер. Историскиот континуитет бил толку силен што јазичниот камен со „руните“ бил вграден во црквата „Успение на Пресвета Богородица“ изградена во XIV век и тоа го зачувало до денес.

Од разни причини, широко се верува дека првата „старословенска“ азбука, глаголицата, е создадена од Кирил и Методиј за потребите на Моравската мисија. Таквиот став се заснова на фактот дека во 862 година делегација тргнува од Велика Моравија, која поминува низ Бугарија и стига до Византија, каде што бара христијанските мисионери да бидат испратени да проповедаат на јазик разбирлив за населението. Византија се согласува и решава да ги испрати браќата Кирил и Методиј. Се верува дека истата година е создадена азбуката, извршени се преводите и во пролетта 863 година браќата Кирил и

Методиј заедно со своите ученици, поминувајќи низ Бугарија, пристигнале во Велика Моравија, каде ја носат новата писменост. Сепак, во науката сè уште постои полемика дали глаголицата е навистина создадена за потребите на Моравската мисија или порано. Постојат голем број аргументи против првата теза. Според бројни пишани извори, како што се „Обемното житие на Константин-Кирил“ и „Краткото житие на Константин-Кирил“, двајцата браќа, иако биле византиски мисионери, имале бугарско потекло. На пример, во „Краткото житие на Константин-Кирил“ е напишано: *„Татковината на овој преподобен отец Кирил беше триславниот и голем град Солун, каде што е роден. Роден Бугарин, роден е од побожни родители“*.

Анализата на фактите околу Моравската мисија покажува дека не е можно да се создаде нова азбука, да се воспостави вокабулар, да се обучи потребниот број на ученици и да се преведе таков сложен текст како Евангелијата, на јазик, за период од еден година, што во денешно време се наметнува разбирање дека претходно не постоел во писмена форма. Во исто време, постојат документи како што се „Житие и подвизи на нашиот почитуван отец Кирил Филозоф“, чиј автор е Климент Охридски или еден од другите блиски студенти, што ја опишува мисијата меѓу Бугарите пред да замине за Велика Моравија. Слична изјава наоѓаме во „Слово од Кирил Филозофот како ги крстил Бугарите“, во кое е објавено дека Кирил Филозоф самиот ги чул од Бога зборовите: *„Кириле, Кириле, оди во огромната земја каде што тие што зборуваат старословенски јазици се нарекоа Бугари, затоа што Господ ти одредил закон да им го дадеш“*.

Слични изјави за мисијата во Бугарија пред Моравската може да се најдат во „Пофалбата за Кирил од Климент Охридски“, во „Службата за Св. Методиј“ од Константин Преславски, во „Проширниот живот на Св. Климент“, како и во „Моравската легенда“, „Чешката легенда“, „Италијанската легенда“ и други извори во кои се спомнува проповедањето на христијанството и пркрстување на некои од Бугарите пред заминувањето на двајцата браќа во Велика Моравија. На пример, во „Моравската

легенда“ е соопштено: „Кога замина (Кирил заедно со Методиј, р.а.), тој најпрво пристигна кај Бугарите, кои со Божја помош преку својата проповед се претвори во вера. Продолжувајќи оттаму, тој пристигна во земјата Моравија“. Значењето на овие документи е исклучително големо, бидејќи тие не се составени од Бугари и нема никаков „патриотски“ мотив за погрешно толкување на фактите ретроспективно.

патриархи илексе нрин и кистъ гла мнѣ. изъ ол-
тара гла, кыриле кыриле, иди въ земля, пространу,
и въ язики словинскыѣ се рекше **кльгаре**, теке коре-
че гъ увѣрити хъ и законъ датимъ, азъ шскръвѣхъ

Од „Слово на Кирил Солунски словенски и бугарски филозоф“: „Од олтарот ми се јави глас, кој велеше: Кириле, Кириле, оди во огромната земја, каде што тие што(зборуваат) словенски јазици се нарекуваат Бугари, затоа што Бог те одредил закон да им дадеш “(1856).

Со оглед на темата на оваа презентација, важно е дека моравската мисија не успева бидејќи не успева трајно да се бори против практиката на проповедање на христијанството само на трите јазици што се користеле во тоа време во Европа: латински, грчки и хебрејски. По смртта на Кирил (869) и Методиј (885), нивните студенти биле прогонувани, а некои од нив успеале да се вратат, наоѓајќи спас и поддршка во Бугарија. Во пролетта 886 година, тие биле исполнети лично од цар Борис со почести во тогашниот главен град на Бугарија, Плиска, кој им ги обезбедува сите потребни услови да продолжат со своите активности. Истата година, Кирил и Методиј беа прогласени во Бугарија за еднакви на апостоли и големи христијански учители.

На крајот на 893 година или почетокот на 894 година, во Бугарија се одржува Преславско-црковно-народниот совет, каде што едно од решенијата беше словенскиот јазик* на Кирил и Методиј да го

* Оригиналното име на јазикот е словенски, а голем број истражувачи неговото етимолошко потекло го извлекуваат од зборот „слово“. Името „славјански“ е доцен етноним што потекнува под руско влијание во 17 век.

замени грчкиот јазик во богослужбата. Во овој период, јазикот почнал да се смета за бугарски, бидејќи станал официјален и започнал да се користи не само за потребите на државната администрација, туку на него се напишани и литературни дела. Иако терминолошки овој старобугарски јазик е целосен синоним на поимот старословенски јазик, што го користат некои странски научници, старобугарскиот има некои карактеристични одлики. Создаден е врз основа на солунскиот бугарски дијалект и неговите фонетски карактеристики се специфични само за него, не се својствени за ниту еден од другите словенски јазици, како што се комбинациите ШТ, ЖД на местото на протословенските тј и дј, широката самогласка на јат самогласката (Љ) и постоењето на датив (дативен падеж).

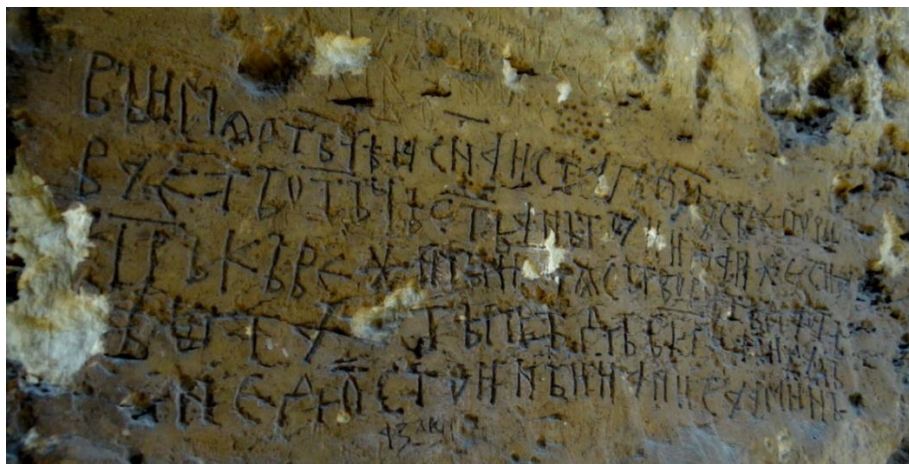
На крајот на 9-от или почетокот на 10-тиот век, во Преславската книжевна школа беше создадена нова азбука на иницијатива на Цар Симеон - кирилицата, што е поедноставен и попогоден за употреба графички систем. Дефинитивно е утврдено дека единствената словенска азбука што се користи денес во светот - кирилицата, е создадена во денешна североисточна Бугарија, а не во географската област на Македонија (која во тоа време беше дел од бугарската држава). Најстарите запазени кирилични натписи во светот се наоѓаат во Северна Бугарија. На пример, натписот на кирилица во карпестиот манастир во близина на селото Крепчав, област Трговиште, датира од 921 година.

Друг кириличен натпис на керамички сад, пронајден во старата бугарска престолнина Велики Преслав, датира од 931 година.

Кирилицата постепено се воведува во втората книжевна школа во Бугарија - охридската и на овој начин се заменува глаголицата, создадена од Кирил и Методиј. Бројни чиновници во бугарските скрипториуми пишуваат, преведуваат, уредуваат и разменуваат книги, кои ги зајакнуваат одликите на тогашните бугарски дијалекти низ целата земја. Така е формиран над-дијалектниот старобугарски литературен јазик.

Овој процес исто така влијаеше на политичкото име на сите поданици на бугарскиот цар бидејќи името „Бугари“ постепено

стана национално. Неговата употреба има длабоки традиции и последователно се користи во периоди кога нема бугарска државност. За овој период во науката не се познати какви и да било извори, во кои што да се споменува постоењето или употребата на "македонски" јазик.

*Најстариот запазен натпис на кирилица во светот е во карпестиот
Крупчански манастир во Бугарија и е од 921 година.*

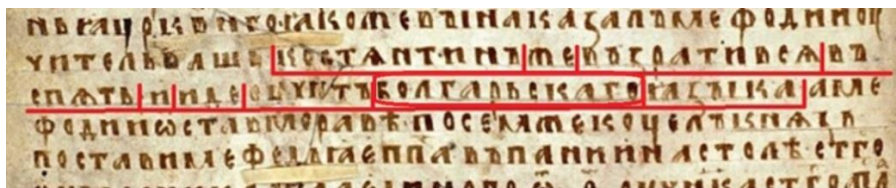
Треба да се има предвид дека токму од Бугарија, бугарската писменост (азбука и јазик) се проширува и во другите земји кои припаѓаат на групата словенски јазици. На пример, рускиот историчар Василиј Татишчев (1686 - 1750) ја опишува ерата на бугарскиот цар Симеон (893 - 927) и кнегињата Олга од Киев (околу 890-969) како што следува: „Бугарскиот цар Симеон испрати (во Киевска Рус, ба.) свештеници, научници и книги во доволни количини... Таа (кнегиња Олга, б.а.) прифати крштевање преку Бугарите и ги одобри словенските црковни книги. Подоцна, откако рускиот кнез Владимир го прима христијанството, тој го замолува византискиот император и патријарх на Константинопол за архиепископ. Бугарските мисионери беа испратени и од Византија. Татишчев пишува: „Владимир ги замоли кралот и патријархот во Цариград да му испратат митрополит, тие беа многу среќни и го испратија

митрополитот Михаил, човек многу учен и побожен, Бугарин, заедно со четворица епископи и многу архиереи, ѓакони и пејачи од Словените“. На овој начин, старобугарскиот јазик, а не некој непостојечки заеднички старословенски јазик, се ширел во древна Русија и другите словенски држави.

Документите дискутирани погоре, со кои се тврди дека се спроведувала просветна мисија на браќата Кирил и Методиј во Бугарија пред нивното заминување во Велика Моравија, не се вклопуваат во рускиот концепт за панславизам создаден во почетокот на XIX век. Оваа хегемонистичка идеологија прифаќа дека единствениот лидер во „словенскиот“ свет треба да биде Русија, што е потребно бришење на меморијата за улогата на Бугарија во формирањето на словенската култура. Од оваа причина, разгледаните документи се прогласени за „легенди“, и други се предмет на фалсификување. На пример, оригиналната "Повест за минатите години", првиот комплетен пишан извор на информации за подемот и раната историја на Русија, напишана од хроничарот Нестор во 1117 година, вели дека Методиј останал во Велика Моравија, а „Константин се повлече назад и отиде да учи (предава) на бугарски јазик“.

При внимателна анализа на оригиналот, се забележува дека на некои места станува збор за обид за бришење на зборовите „Бугари“ и „бугарски“. Најверојатно тоа се случило во ерата на политиката на панславизмот. Сепак, оваа руска практика продолжува и денес. Во изданието „Повест за минатите години“ од 2014 година на Институтот за руска цивилизација во Москва, овој текст е претставен како што следува: „Константин се врати и отиде да го учи бугарскиот народ“. Преку такво современо фалсификување, заменувајќи го „бугарскиот јазик“ со „бугарски народ“, целта е да се зајакне разбирањето дека во времето на Кирил и Методиј бугарскиот јазик не постоел, постоел некаков заеднички старословенски јазик и Константин-Кирил дури после Моравската мисија станал бугарски просветител. Ваквиот траен ненаучен пристап го покажува големото современо политичко значење на работата на браќата Кирил и Методиј, а практиката на

уништување или фалсификување документи е само една од крајностите достигнати при остварување на проблематични политички цели.

отвергните церковногo поученија, которому наставлял вас учитель ваш Мефодій». Константин же вернулсѣ назад и отправилсѣ учить болгарскій народ, а Мефодій остана в Моравіи. Затем князь Коцел поставил Мефодія епископом в Паннонии* на столе святого Андрониа Горѣ - читање на оригиналниот текст на хроничарот Нестор:

Константинъ же възративсѣ въсплатъ и иде оучить болгарьскогo ѣзыка (Константин се вратил и отишол да учи бугарски јазик).

Препис од 1377 година.

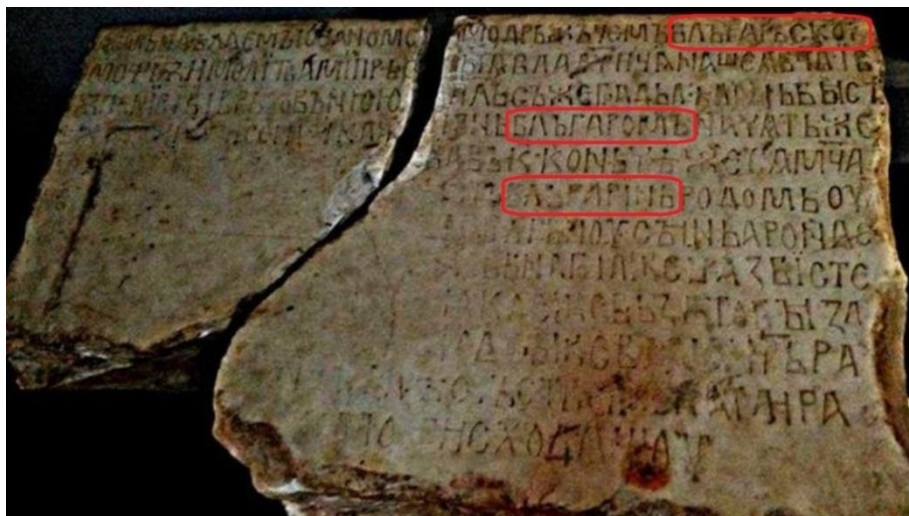
Подолу - модерен фалсификат на истиот текст (Москва, 2014)

Со оглед на историските факти, интелигенцијата на територијата на денешна РС Македонија, дури и за време на најсилниот југословенски терор, ја разбра водечката улога на Бугарија во словенскиот свет во средниот век. На пример, во единственото издание што за време на кралска Југославија се обиде да ги брани интересите на локалното население - списанието „Луч“ објавено во Скопје, во својот 5-ти број од 1937 година пишува: „Бугарскиот кнез Борис, прифаќајќи го христијанството, ги нацрта идните насоки на целиот јужнословенски народ ... За време на царот Симеон, Бугарија стана духовно огниште на сите Словени.“ Овие наоди не одговараат ниту на панславизмот ниту на, југословенската “идеја насочена кон реализација на српската доминација во регионот. Индикативно за ова е фактот дека некои соработници на списанието Луч беа потиснати или убиени во Титова Југославија по 1944 година.

Друг пример на југословенската политика во оваа насока на територијата на денешна РС Македонија е пронаоѓањето на камен натпис на старобугарски јазик во 1956 година. Локалниот граѓанин Панде Ефтимов отишол на градилиштето, каде што направил неколку слики со неговиот фотоапарат. Иако е следен од југословенските тајни служби, тој успева да го однесе неразвиениот филм од фотоапаратот до бугарската амбасада во Белград. Следната година тој беше осуден на 7 години затвор за ова дело. Југословенските власти се обидоа да го уништат натписот на каменот, но штом информацијата за неговото откривање стана меѓународно позната, тоа стана невозможно.

Кога го читате натписот од Битола, излегува дека тој е од последниот бугарски цар на Првото бугарско кралство, Јоан Владислав (1015 - 1018). Во него се вели дека *„во 1015 година...оваа тврдина била обновена, изградена и направена од Јоан, бугарски автократ. Оваа тврдина е изградена како прибежиште и за да се спасат животите на Бугарите. Тврдината во Битола започна во октомври, на 20-ти ден ... Овој автократ беше по потекло Бугарин, внук на верниците Никола и Рипсимија, син на Арон, кој е брат на Самоил, автократскиот цар.“*

Примерот со натписот на царот Јоан Владислав покажува дека властите во Титова Југославија не само што не се двоумат во уништување на стари бугарски споменици кои сведочат за бугарското минато на географската област на Македонија, туку и ги потиснуваат оние кои не се согласуваат со таквата политика. Интересна е и судбината на плочата од Битола. Првично, плочата беше изложен во локалниот музеј, но кога веста за тоа стана меѓународно позната, а особено по читањето на натписот, беше поставена во дворот под надворешното скалило на музејот.

Скриениот натпис на старобугарски јазик на цар Јоан Владислав од 1015 година, зачуван денес во градскиот музеј во Битола. Натписот потврдува дека Јоан Владислав е бугарски цар, дека има бугарско потекло и дека неговите поданици се Бугари.

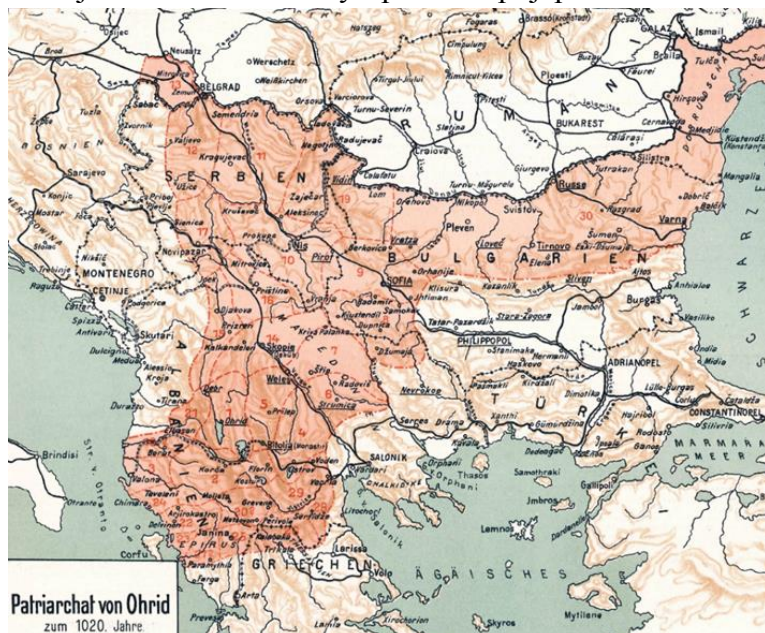
Во 1968 година, кога бугарските научници го посетиле музејот, успеале да направат копија од плочата, поради што директорот бил отпуштен, а натписот бил скриен во подрумот многу години. Плочата беше повторно изложена по распадат на Југославија. Во 2016 година, на тим на Бугарската национална телевизија и е забрането да ја снима. Денес, битолскиот натпис е повторно изложен за посетителите, но останува без објаснувачки текст. Пред неколку години, Францускиот конзулат во Битола отпечати туристички каталог за градот, на чиј насловна страница стави фотографија од плочата. Локалните власти предизвикаа скандал и спречија да се печати каталогот, само заради зборот „Бугарин“ на корицата.

Во овој период, на науката не и е познат ниту еден историски извор во кој се споменува присуството или употребата на „македонски“ јазик.

2. Бугарскиот јазик за време на византиското владеење (1018 - 1185) и Второто бугарско кралство (1185 - 1396)

Во 1018 година Бугарија била освоена од Византија и ја изгубила својата независност 167 години. По нејзината победа, која ја круниса десетгодишната крвава конфронтација со бугарското царство, византискиот император Василиј Втори го доби прекарот „бугарски убиец“. За време на овој период, географската област на Македонија се наоѓа во административната единица (тема) Бугарија, денешна Северна Бугарија е во темата Паристрион, а поголемиот дел од горно тракијката низина е во темата Македонија со центар Адријанопол (сега Одрин или Едрене во Турција).

За време на византиското владеење, релативната црковна независност им била дадена на бугарските земји во нивните политички граници од времето на Цар Самоил. Постојната бугарска патријаршија беше деградирана и прогласена за Бугарска автокефална архиепископија со седиште во Охрид - последната престолнина на Првото бугарско кралство и седиште на нејзиниот последен бугарски патријарх.

Епархија на бугарската автокефална архиепископија со седиште во Охрид во 1020 година. (карта на Димитар Ризов, Берлин, 1917г).

Првично, официјалната титула на охридските архиепископи е Архиепископ на цела Бугарија (Архиеπίσκοπος της πάσης Βουλγαρίας), а од средината на XII век се употребува и Архиепископ на Прва Јустинијана и Бугарија (Архиеπίσκοπος της πρωτέρας Ίουστινιανης και πάσης Βουλγαρίας).

Охрид се наоѓа во западниот дел на географската област на Македонија (а исто така и во западниот дел на денешна РС Македонија), што е предуслов за водечката улога на овие земји во зачувувањето на бугарскиот јазик и култура. Бугарската државна традиција е крајно силна таму и во соседните региони и таму се организираат некои од најсериозните обиди за враќање на бугарската државност.

Во 1040 година избувнал бунтот на Питер Делјан против византиското владеење. Самиот П.Делјан се прогласил за потомок на Цар Самоил и бунтовниците го крунисаа како бугарски цар. Востанието било толку масовно што за неколку месеци бунтовните Бугари воспоставиле контрола над Западна Бугарија, Поморавие, Македонија, Тесалија, Епир и речиси целата територија на денешна Албанија. Показателен за големината на востанието е фактот дека во областа на градот Драч востаниците биле 40 илјади и успеале да го ослободат градот. Во 1041 година, Византија го задушува востанието со регрутирање на Норманите како платеници, командувани од идниот крал на Норвешка, Харалд Хардрада. Во сагата од 1065 година тој е опишан како „уништувач на Бугарите“.

Петар Делјан (ὁ Δελεάνος), Тихомир (ὁ Τειχομηρός) и Бугарите (Βούλγαροι). Минијатура од мадридскиот препис на Летописот на Јован Скилицца (12 век)

Во 1072 година бил направен нов обид за обновување на бугарската држава. Друго востание против Византија подготвиле бугарски благородници од Скопје, предводено од болјарот Георги Војтек. За свој водач организаторите го избраа Константин Бодин, исто така потомок на Цар Самоил. Во есента 1072 година К. Бодин бил прогласен за крал на Бугарите под името Петар III, а на југо-запад бунтовниците ги освоиле Охрид и Девол во јужна Албанија. На крајот на истата година, бунтот беше потиснат.

Зачуваната државна и духовната независност на повеќето бугарски земји води кон зачувување на старобугарскиот јазик. Иако повеќето од охридските архиепископи се етнички Грци назначени од Византија, тие користат документи на старобугарски јазик како извор на информации. Архиепископите Теофилакт Охридски (1055 - 1107) и Димитар Хоматијан (1216 - 1234) дале значаен придонес во зачувувањето и развојот на бугарската книжевна традиција. Првиот е автор на „Обемна биографија за Климент Охридски“, а вториот на „Кратка биографија за Климент Охридски“ и „Услугата за Свети Климент Охридски“.

Во „Широкиот живот на Климент Охридски“, Теофилакт Охридски пишува: *„Овој (бугарски принц) Борис беше генерално многу разумен и наклонет кон доброто. Под него, бугарскиот народ започна да се почитува со божествено крштевање и да се христијанизира. Кога овие светци, мислам на Кирил и Методиј, видоа дека има многу верници и дека многу деца Божји се раѓаат од вода и од дух, но дека се целосно лишени од духовна храна, тие ја создадоа азбуката, како што рековме, и ги преведоа списите на бугарски јазик, така што новородените деца Божји имаат доволно божествена храна и достигнуваат духовен раст и до мерката на Христовата возраст. Така, бугарскиот народ, од скитска заблуда, го запозна вистинскиот и правилниот пат - Христос.“*

Слична изјава наоѓаме и кај Димитар Хоматијан. Во „Краткиот живот на Климент Охридски“ тој пишува: *„Климент, заедно со божествениот Наум, Ангелариј и Горазд, вредно го проучуваа*

Светото Писмо, преведено со божествена помош на локалното бугарско наречје од Кирил, вистински богоумен и подеднакво апостолски отец и уште во почетокот бил со Методиј, познат учител на мезискиот народ (народот во Мезија, денешна Северна Бугарија) на побожност и православна вера". За потеклото на Климент Охридски, Д. Хоматијан вели: „Овој голем отец Бугарин (Климент Охридски, р.а.) и светилник на Бугарија беше од род на европските Мези, кои народот обично ги знае како Бугари“. Д. Хоматијан исто така го користи терминот „мезиски јазик“ како синоним за бугарскиот.

Теофилакт Охридски и Димитар Хоматијан се Грци, поради што им недостасува и „патриотски“ мотив за бугаризирање на делото на Кирил и Методиј, но се придржуваат до оригиналните извори што ги користат.

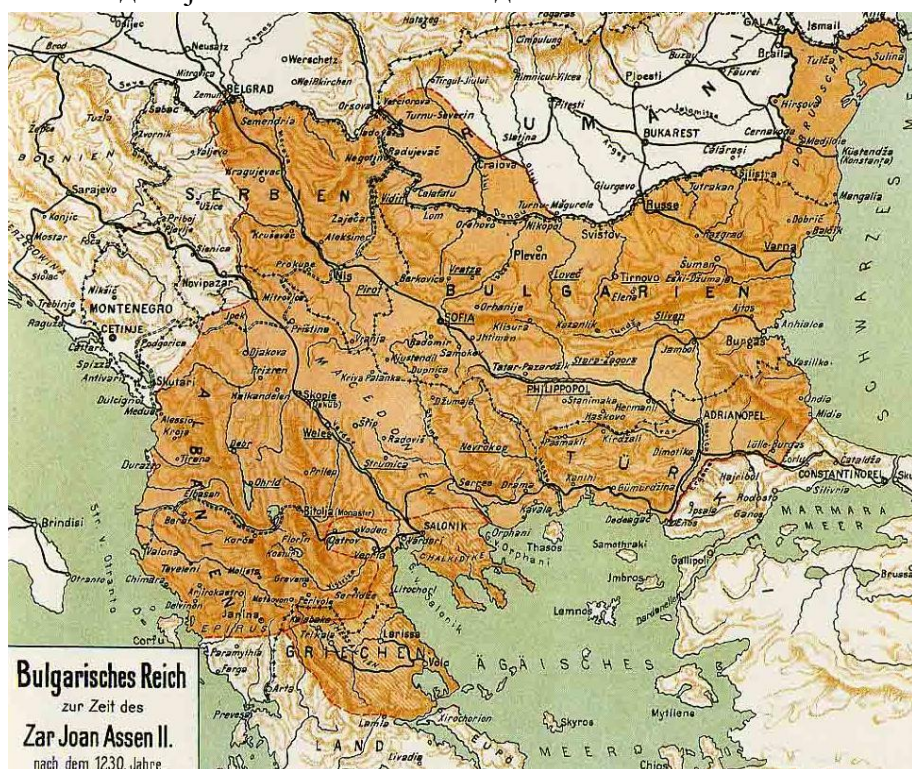
За време на византиското владеење, старобугарскиот јазик се користел главно за пишување религиозни дела. Тој повеќе не е јазик на државната администрација и поради нејзината поограничена употреба и внатрешните регуларности во развојот забележани во текот на периодот, се случуваат промени во нејзината структура.

Следната фаза во неговиот историски развој беше среднобугарскиот, кога започна непречено преминување од синтеза кон аналитика и отпаѓање на падежниот систем. Среднобугарскиот јазик станува официјален во бугарската држава, обновена во 1185 година и се користи на целата нејзина територија.

Во Второто бугарско кралство, Бугарската автокефална архиепископија со седиште во Охрид продолжува да постои, која ја задржува својата независност, но ја признава староста на Бугарската патријаршија во главниот град Трново. Постоенето на две бугарски црковни институции во овој период во никој случај не го попречува духовното единство на бугарскиот народ.

Поголемиот дел од денешната географска област на Македонија беше дел од Второто бугарско кралство до крајот на 13 век. Во 1282 година, Србија успеа да ја освои Северна Македонија

(денешна РС Македонија). Насекаде во документите, српските монарси споменуваат дека тие се владетели на Бугарија и Бугари. Во 14 век, српскиот крал Стефан Душан успеал да го освои целиот географски простор на Македонија за период од 25 години. Тој исто така ја продолжил практиката да се нарекува „крал на Србите и Бугарите“, а Пеќските патријарси биле нарекувани „татковци и учители на Србите и Бугарите“. За време на предметниот период, кога Србија владее со делови или со целата географска област на Македонија и се обидува да се манифестира како империја со која управуваат повеќе народи, српските кралеви никогаш не биле насловувани како владетели на Македонија или на некакво македонско население.

Бугарија за време на царот Иван Асен II околу 1230 година

Кон крајот на постоењето на Второто Бугарско Кралство, последниот бугарски патријарх Евтимиј Тарновски (1325 - 1403) во втората половина на 14 век направи правописна и јазична реформа на среднобугарскиот литературен јазик. Правилата

направени од Евтимиј се однесуваат и на преводот и на создавањето на нови оригинални дела. Реформата најпрво ја спроведоа дејците на Трновската литературна школа, но подоцна митрополитот Кипријан го пренесува среднобугарскиот во Киевска Рус, каде што конечно беше стандардизиран.

Оттука, благодарение на печатењето книги, се ширеше како јазик за богослужба во православните цркви во другите словенски земји, каде сè уште е заеднички црковен јазик.

Во овој период, на науката не и е познат ниту еден историски извор во кој се споменува присуството или употребата на „македонски“ јазик.

3. Состојба на бугарскиот јазик за време на османлиското владеење

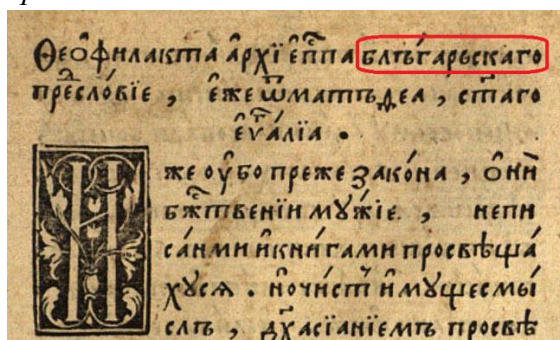
Бугарија била освоена од Отоманската империја во 1396 година (според некои истражувачи во 1422 година). Бугарската патријаршија во Трново престанаува да постои, но Бугарската автокефална архиепископија со седиште во Охрид беше зачувана до 1767 година. Ова е една од причините зошто меморијата за бугарската државност е подобро зачувана во југозападните бугарски земји, вкл. и во географската област на Македонија.

*Печат на Музејот на Охридската архиепископија на Прва Јустинијана и на цела Бугарија од 1516 година. Во внатрешниот круг од левата страна јасно се читаат зборовите *πάσης Βουλγαρίας* - цела Бугарија.*

За време на периодот до 17 век, среднобугарскиот јазик продолжил да се користи за црковни цели, кој исто така играл улога на општ литературен јазик за јужните и источните Словени. Овој јазик бил официјален и во канцеларијата на османлискиот султан, во кнежевството Влашка и Молдавија, а исто така и во Русија сè до пишаните реформи на Петар Први.

Во овој период, извршени се преводи на некои дела на охридските архиепископи. На пример, Библијата Острог (1581) и Елизабетната Библија (1751) вклучуваат текстови на Теофилакт Охридски, во овие изданија наведени како „Бугарски архиепископ“.

Вовед во Евангелието по Матеј, напишано од Теофилакт Охридски, архиепископ Бугарски (архиепископ) на бугарски. Библијата Острог (1581).

Религиозните коментари и толкувања на Теофилакт Охридски се сметаат за величина на византиската теологија и се признаваат и во православната и во католичката црква. Поради оваа причина, преводите на латински јазик се вршат и во Западна Европа.

Првиот превод под вистинското име на авторот беше објавен во Базел во 1524 година. Потоа следуваа бројни нови изданија и препечатоци низ цела Европа. Во средината на 16 век, Сифанус, професор на Универзитетот во Келн, направи нови латински преводи, кои се сметаат за најдобри. Оваа издавачка активност ги популаризира во Европа фактите за припадност на географската област Македонија во однос на историјата, јазикот и населението кон бугарскиот социо-културен простор.

Бидејќи во овој период среднобугарскиот јазик во бугарските земји се користел главно за црковни потреби, започнало постепено одвојување на бугарските народни говори од него и

тоа му дало силен поттик на развојот на бугарскиот народен јазик. Овој процес се продлабочил особено по уништувањето на Бугарската автокефална архиепископија во Охрид. Од 15-ти до 18-ти век бил периодот на појава и развој на раниот модерен бугарски јазик.

Латинско издание на Коментарите на писмата на апостол Павле од Теофилакт Охридски, архиепископ на Бугарија. (Антверпен, 1564).

Во овој период, на науката не и е познат ниту еден историски извор во кој се споменува присуството или употребата на „македонски“ јазик.

4. Бугарскиот јазик за време на Преродбата (XVIII век - 1878). Кодификација на современиот бугарски литературен јазик преку учество на претставници на разни народни говори

Првата „Историја на Бугарија“ е напишана од Петар Богдан во 1667 година. Бидејќи е на латински јазик, нејзиното појавување остава позначајни последици кај бугарските католици. Во 1762 година, Паисиј Хилендарски, роден во географската област на Македонија, ја напиша својата „Историја славјанобугарска“ на бугарски јазик. Во зависност од документите што ги користи како извори, словенските, црковнословенските и модерните бугарски традиции се испреплетени во текстот. Слична јазична пракса и интеракција помеѓу различните форми на бугарскиот јазик се забележува малку подоцна кај другите литературни дејци. На овој начин постепено се утврдува основата и насоката на развој на современиот бугарски јазик, кој мора да стане литературен. Се наложува разбирањето, во основата на националниот јазик да биде живиот говор, а неговата структура да биде поедноставена во одредени граници. Општата морфолошко-синтаксичка структура на дијалектите во Мезија, Тракија и Македонија раѓа процеси на еднонасочен развој на јазикот. Особено значаен е фактот дека овој процес се одвива истовремено и на ист начин на територијата на денешна Бугарија и РС Македонија. Специфичноста на развојот води до фактот дека од сите јазици на словенската група, само бугарскиот јазик се здобива со една карактеристична карактеристика - од синтетички до аналитички, падежите исчезнуваат.

Некои од првите, а подоцна и од најсветлите манифестации на Бугарската преродба, првпат се појавуваат во Македонија. Писатели од цела бугарска земја биле вклучени во изградбата на современиот бугарски литературен јазик. Меѓу оние кои се родени на сегашната територија на РС Македонија се Јоаким Крчовски (1750 - 1820) од село Осломеј, Кичево, Теодоси Синаитски (XVIII век - 1843) од Дојран, Кирил Пејчиновиќ (1770-1845) од село Теарце., Тетовско, Јордан Хаџиконстантинов -

Цинот (1818 - 1882) и Рајко Жинзифов (1839 - 1877) од Велес, браќата Димитар (1810 - 1862) и Константин (1830 - 1862) Миладинови од Струга, Партениј Зографски (1818 - 1862) - 1876) од с. Галичник, Григор Парличев (1830 - 1893) и Кузман Шапкарев (1834 - 1909) од Охрид, Марко Цепенков (1829 - 1920) од Прилеп и други.

Сите овие лица се самоидентификуваат како Бугари. Тие се автори на десетици книги, фолклорни збирки, буквари, учебници и други учебници. Бројот на нивните написи по време на преродбата е уште поголем. Во почетниот период од процесот на формирање на новиот бугарски литературен јазик, тие пишувале на нивниот мајчин дијалект, што тие самите го нарекуваат бугарски. Повеќето од овие дела се објавени во бугарски изданија и се читаат без проблеми во целото бугарско јазично пространство, со што учествуваат во процесот на обликување на современиот бугарски литературен јазик. На овој начин, за време на својот развој, тој прифаќа се-бугарска, над-дијалектна форма.* Некои од разгледаните преродбеници, под влијание на зачуваните пишани извори од средниот век, не ја сметаат нивната родна земја како дел од Македонија, туку за Долна Мезија или дури само како долна земја на Бугарија. На пример, Т. Синаитски во подготовката на предговорот на книгата на Кирил Пеичинович „Утеха на грешниците“ (во оригиналот „Уешение грешним“), пишува дека е напишана *„на прости јазик болгарский Долния Мисиџ, Скопский и Тетовский, да я четат и простию народ да ублажаат на таков православний учител“*. Јордан Хаџи-константинов исто така пишува: *„Аз съм Болгарин, плачем за нашите изгубени болгаре, които са во долна Мисия, затова*

* Овој брз развој на современиот бугарски јазик во многу аспекти претходи на некои западноевропски јазици. На пример, иако францускиот јазик е одамна кодифициран, познати француски писатели како Фредерик Мистрал (1830-1914) пишувале на провансалски (јужнофранцуски) дијалект. Други француски поети и писатели во тоа време исто така пишуваат натој дијалект. Слични пишани практики се забележани во дијалектите на германскиот јазик, но никој, и покрај разликите со литературните јазици, не ги прогласи за одделни.

сдолжни сме да ся жерствуваме за браќата наши пресладки болгари“.

И покрај неспорниот факт на дијалектната интеракција, се верува дека основата на новиот бугарски литературен јазик се централните балкански и североисточните дијалекти, а дијалектите во Македонија се подалеку од новоформираната пишана норма. Ваквото разбирање е делумно точно и се однесува главно на машките форми на членување. Во граматичка и лексичка смисла, народниот говорник во тоа време и современиот бугарски литературен јазик се идентични.

Исклучително важен од ортографска гледна точка е фактот дека во кирилицата што се користи во современиот бугарски литературен јазик, зачувани се две карактеристични букви: Ъ (јат) и Ж (јус или голем нос). Во современиот бугарски јазик, различните рефлекси на Ъ го формираат таканаречениот „јатовизогласен појас“, кој ги дели современите бугарски дијалекти на два вида: западни и источни дијалекти. На запад од јатовата граница наместо старобугарската самогласка Ъ денес скоро секогаш се слуша звукот Е, додека источно од него под одредени услови, а во некои дијалекти дури и секогаш, Ъ е наследен од А, на кој му претходи мека согласка, претставена со графемата Я (ја). Територијата на денешна РС Македонија зазема само дел од бугарските дијалекти западно од јатовата граница. Во исто време, делови од географската област на Македонија, како што се Неврокопско (денес областа околу градот Гоце Делчев во Бугарија), Драмско, Серско и земјите источно од Солун (денес во северна Грција) паѓаат источно од јатовата граница. Источнобугарските дијалекти имаат влијание и во Беровскиот регион и делумно во Струмичкиот регион (денес во РС Македонија). На крајниот бугарски јазиков југозапад околу регионот Корча (денес во Албанија) се зачувани траги од старата широка самогласка на Ъ.

Со употреба на буквата Ж, се обединуваат бугарските А-, Ъ-, О- и У-дијалекти. Од оваа причина, современиот бугарски

литературен јазик се обединува за различните бугарски дијалекти во географската област на Македонија.

Кога е основана Внатрешната македонско-одринска револуционерна организација во 1893 година, целата нејзина документација, преписка и печатени публикации биле на современ бугарски литературен јазик. Денес, историчарите и политичарите во Скопје тврдат дека „македонскиот“ јазик постоел во овој период, но бидејќи не бил кодифициран, тој не бил користен во писмена форма. Таквата изјава е неиздржана. Се разбира, македонските дијалекти постоеле, но нивните говорители ги сметале за бугарски.

Врз основа на огромниот обем на литература од бугарската преродба може да се заклучи дека современиот бугарски литературен јазик еволуционо се „самокодифицира“ во својот главен дел во последната деценија пред возобновувањето на бугарската држава во 1878 година, под османлиска власт. Условите во Македонија во тоа време беа потполно исти, но немаше обиди за воспоставување на „македонски“ јазик. Од првата половина на 19 век до крајот на Втората балканска војна во 1913 година, во Македонија, иако под османлиска власт, постоеше добро развиена мрежа на бугарски училишта и населението широко го користеше бугарскиот литературен јазик. По 1913 година, во деловите на географската област на Македонија освоени од Србија и Грција, бугарските училишта биле забранети и литературниот бугарски јазик не само што не се изучувал, туку бил и прогонуван. Помеѓу двете светски војни, бугарскиот јазик во Југославија беше искоренет, со најголема репресија во областите долж бугарската граница. Српскиот министер за образование Св. Прибичевиќ понуди во 1922 година меѓу студентите *„да се потврди убедувањето дека нивните родители и нивните предци немаат никаква врска со формирањето и животот на бугарскиот народ“*. Започна потрагата по масовно уништување на бугарските учебници и книги што останаа од пред 1913 година. Учениците во Македонија не знаат српски јазик и не ги разбираат лекциите што

им се предаваат. Во 1923 година, само 16% од студентите запишани во Скопје успеваат да завршат школо. Српските наставници честопати прибегнуваат кон физичко насилство врз нив, што доведува до неколку смртни случаи. Пробугарските родители не сакаат да ги испраќаат своите деца во југословенските државни училишта, а образовните власти се немоќни да влијаат на локалното население.

И покрај ваквата состојба, ВМРО до забраната во 1934 година во сите свои документи, вклучително и во нелегалната кореспонденција, продолжува да користи само литературен бугарски јазик, што покажува дека не е туѓ за населението. Иселениците од Македонија во САД, Канада и други земји ја користеа оваа форма на литературен современ бугарски јазик за потребите на нивните печатени изданија и преписки дури и на почетокот на XXI век.

Денес во РС Македонија, покрај негирањето на припадноста на локалните дијалекти на бугарскиот јазик, се тврди дека никогаш немало Бугари во Македонија, а таквите биле регистрирани како резултат на пропагандата на Бугарската егзархија основана во 1870 година. Наведено е дека името „Бугари“ користено во документите всушност не значело Бугари, туку само дека припаѓале на Бугарската егзархија. Од оваа причина, секаде етнонимот „Бугари“ се заменува со „Македонци“.

Таквото мислење и добиената практика на целосна замена на етничките карактеристики е во спротивност со достапните факти. Повеќето активности на бугарските преродбеници од Македонија биле пред 1870 година. Од оваа причина, може да се претпостави дека како последица на Бугарската преродба во Македонија, била создадена Бугарската егзархија, а спротивната изјава е пропагандна лага. Самото основање на егзархијата се заснова на барањето, кое прво го испратиле до Високата порта од скопските првенци во 1829 година, кои сакале да имаат своја бугарска црква. Покрај тоа, кога е основана Егзархијата, само еден дел од Македонија - Велес и дел од кустендилската епархија - влегле во нејзиниот диоцез. Сепак, членот 10 од указот на Султанот за

формирање на Бугарската егзархија дозволува другите епархии да бидат признати како бугарски, ако тоа го сакаат најмалку 2/3 од христијанското население во нив. Според овој став, плебисцитот се одржува во остатокот од Македонија под контрола на османлиските власти и Вселенската патријаршија. Така, по успешното одржување на референдумот, се појавила Скопската, Охридска и Битолска епархија на Бугарската егзархија. Ова е првиот и единствен плебисцит на денешната територија на РС Македонија до 1991 година. *

Несолвентноста на современите скопски тврдења за идентитетот помеѓу црковно-институционалната и етничката припадност се гледа и од фактот дека лица од други религиозни групи исто така се декларирале како бугари. Таков е, на пример, Гоце Делчев, кој не е роден во егзархиско, туку во семејство на унијати. Самото движење на унијати во неговиот роден град Кукуш започнува во 1857 година поради недостојното однесување на грчкото свештенство и неговите злосторства. Пред да се склучи унијата, кукушаните побараа од папата не само да ги брани пред турските власти и Цариградската патријаршија, туку и да воведо употреба на бугарскиот јазик во училиштата и црквите и да се назначи независен бугарски владика. Независно од униатското минато, и Гоце Делчев и неговите родители, браќа и сестри, сами се декларирале за бугари. Игнорирајќи ги овие факти, денес во РС Македонија Гоце Делчев беше прогласен за „македонец“.**

Многу подоцна, кога започна српската пропаганда во географската област на Македонија, се појавија неколку сепаратистички литературни фигури, како Георги Пулевски,

* Дури во 1991 година се одржа вториот референдум на територијата на денешна РС Македонија. Формулацијата на неговото прашање е парадоксална и одамна ги определуваше талкањата во политичкиот развој на Скопје во наредниот период. Со ЗА или ПРОТИВ, граѓаните мора да одговорат на прашањето „Дали сте за суверена и независна држава Македонија, со право да влезете во иден сојуз на суверените држави на Југославија“.

** По потпишувањето на Договорот за пријателство меѓу Софија и Скопје во

Темко Попов, Коста Групчев, Диаманти Мишајков и други. Тие се делумно или целосно под влијание на идеологијата на македонизмот развиена во Белград. Нејзин автор е српскиот политичар Стојан Новаковиќ, кој во 1888 година напиша: „Бидејќи бугарската идеја, како што сите знаат, има длабоки корени во Македонија, јас мислам дека е невозможно да се разниша целосно спротивставувајќи се само на српската идеја. Оваа идеја, се плашам, не би можела да ја истурка бугарската идеја како чиста и гола спротивност, и поради оваа причина на српската идеја ќе и треба некој сојузник кој ќе биде цврсто против бугаризмот и кој ќе содржи елементи што тие можат да ги привлечат луѓето и чувствата на луѓето кон тоа, одделувајќи го од бугаризмот. Овој сојузник го гледам во македонизмот ... Бидејќи не можеме да ги србизираме, барем на почетокот да го одделиме ова население од бугарскиот народ, создавајќи илузија дека тоа е посебна нација. Ако ова се случи, тоа ќе биде мало и слабо, и ако во иднина влезе во границите на Србија, лесно може да биде србизирано. Не треба да се спротивставуваме на бугаризмот со србизмот. Ова нема да донесе ништо. Подобро би било да го изместиме со „македонизам“.

Овој документ покажува дека македонизмот не е автохтона идеја што потекнува од Македонија, туку е спроведен од надвор . Поради оваа причина, нејзините носители се луѓе со пореметена идеологија. Постојат докази дека некои од текстовите објавени во нивно име биле напишани од српски пропагандисти во Македонија. На пример, Георги Пулевски е учествувал во

2017 г. и создавањето на заедничката историска комисија, во текот на разговорите беше утврдено дека Гоце Делчев се прогласил за бугарин. Како резултат, во РС Македонија беше објавено дека Г. Делчев е „етнички бугарин и политички македонец“ затоа што се борел за Македонија. Таквата изјава исто така не е точна. Политичката цел на ВМОРО до 1912 г. е општа територијална автономија на вратените под османска власт Македонија и Одринска Тракија, како што е предвидено во чл. 23 од Берлинскиот договор од 1878 година.

Првата бугарска легија на Раковски во 1862 година, но во 1875 година беше отпечатена книга во Белград, која е припишана на него, во која пишува дека „нашата татковина се вика Македонија и ние сме наречени македонци“.

Две години подоцна, сепак, Г. Пулевски се пријавува како бугарски доброволец и се борел за ослободување на Бугарија, а по нејзината поделба на Берлинскиот конгрес учествувал во Кресненско - разлошкото востание. Г. Пулевски дури напишал и стихотворба во која жали за неуспешното обединување на Македонија со Бугарија и за одвојувањето на македонците од нивните хомогени бугарски браќа. Од многу свои современици кои го познавале (вклучувајќи го и Кузман Шапкарев), Г. Пулевски важел за „македонски бугарин од Дебарското село Галичник“.

Интересна е историјата на последниот необјавен ракопис на Г. Пулевски, зачуван во Националната библиотека во Софија. Тој е со наслов „Јазичница. Содържающая староболгарски јазик, а уредена ем исправена за да се учат болгарски и македонски синове и керки“. Непознат сторител очигледно го прецртал првиот збор „болгарски“ и напишал „македонски“ за да стане „старомакедонски“, а вториот збор „болгарски“ ги прецртал буквите ОЛ и го заменил со У за да стане „бугарски“, како што е денес според скопската пишана норма. Од овој документ се гледа дека Г. Пулевски сметал дека неговиот јазик е бугарски, но овие факти не се споменуваат во Скопје.

Активностите на сите горенаведени „рани македонисти“ се одвиваат надвор од самата Македонија и се финансиски поддржани од српската држава. Во нивната биографија има факти кои не се во согласност со аспирациите на македонското население во овој период. На пример, Темко Попов го сменил своето презиме во Попович. Тој е син на предавникот на Димитар Миладинов и е агент на српското националистичко друштво Свети Сава, чија цел е да се изврши србизација на населението во Македонија. Коста Групчев е српски и руски шпион, вработен во српската амбасада во Цариград, учител во српско средно

училиште и раководител на српска книжарница во Цариград, издавач на српскиот печатен орган „Цариградски гласник“. Заедно со Наум Евров, тие се обидуваат да организираат група во Софија наречена „Таен македонски комитет“ за пропагирање на посебна македонска нација. По неуспехот на овој потфат, тие работеа со српската влада во Белград и под водство на Новаковиќ го формираа „Друштвото на србо-македонците“, со седиште во Цариград, кој што го објавува неговиот планиран „Македонски буквар“. Нивните цели се да се откажат од македонските бугари од Бугарската егзархија, да инспирираат просрпски дух и омраза кон бугарите, да ги протераат бугарските свештеници и учители од Македонија, да создадат посебен „македонски“ јазик, да ги отстранат сите бугарски изрази од говорниот јазик и да ги заменат со српскиот јазик.

Во 1889 година, Ст. Новаковиќ објавува „студија“ за македонските дијалекти, обидувајќи се да докаже дека тие наводно се поблиску до српскиот јазик. Оваа истражување беше критички прифатено од сите најпознати слависти. Н.С. Державин, кој што долго време се занимаваше со македонското прашање и бугарско-српските односи, го напиша следново: *„Во интерес на комплетноста на предложената работа, јас лично внимателно ги разгледав македонските текстови на Новаковиќ и во нив најдов комплетен систем на бугарски јазик со сите фонетски и морфолошки особености карактеристични само за овој јазик.“*

Бугарското население во Македонија не е заинтересирано за идеите на раните македонисти. Истакнати јавни личности од Македонија како Кузман Шапкарев, Атанас Шопов, Христо Шалдев и други ги подложуваат своите активности на критика. По кратка двегодишна активност, Новаковиќ најави продолжување на идејата за србизација на населението во Македонија со објавување на учебници директно на српски јазик, поради недостаток на интерес на овие на македонски дијалект. Оваа идеја е широко применета во пракса по српската окупација

во 1913 година, кога новите поданици на Кралството беа прогласени за „јужни Срби“.

Во 1902 година, во Белград е основан Македонскиот клуб од српски ученици и платеници Стефан Дедов и Диаманди Мишајков. Тој започна да го издава весникот „Балкански гласник“, кој ја пропагандира идејата за национален сепаратизам кај македонските Бугари - дека тие се народ што се разликуваат од Бугарите, дека се жртви на странските пропаганди (бугарска, српска, грчка), дека зборуваат на посебен јазик, дека треба да биде протерана Бугарската егзархија од Македонија. Истата година, Стојан Новаковиќ иницира формирањето на „Славјанско-македонското научно и литературно друштво“ додека бил амбасадор во Санкт Петербург. Меѓу неговите членови има разни поранешни стипендисти на „Свети Сава“ и рани македонисти - Димитар Чуповски, Крсте Мисирков, Стефан Дедов, Диаманди Мишајков и други, кои се великодушно спонзорирани од Србија. Наследник на идеите на Новаковиќ е Србинот Јован Цвиик, според кој што македонското старословенско јазично население нема развиено национално чувство и е предиспонирано да се претвори во Срби или Бугари, според конјунктурата. Тој ги смета Македонија и Шоплука за исконски српски земји, а Бугарите на исток од нив - за Татари. Оваа реторика сè уште се користи меѓу Македонците во Р.С. Македонија и денес.*

Друг идеолог на македонизмот е Милутин Гарашанин, премиер на Србија, син на српскиот национален идеолог Илија Гарашанин. Тој е иницијатор на српската пропаганда во Македонија, која според него, покрај македонизмот, треба да смета и на соработката со Турците и Грците против бугарскиот

* Во последните неколку години во Скопје е направен обид да се замени името „Бугарин“, како што пишува во скопската пишана норма, со „Бугар“, кога често пати додавајќи и „Татар“. Оваа следна промена е направена за да можат двата збора да звучат поблиску и дополнително да го всадат чувството дека Бугарите се Татари. Етнонимот „бугарин“ е најчесто менуваниот збор на територијата на РС Македонија: бугарин → болгарин → бугарин → бугар

дух на населението. Неговите соработници се Милош Милојевиќ, Никола Пашиќ, Панта Среќковиќ, Јован Ристиќ, Спиридон Гопчевиќ и други српски шовинисти, кои што работат за ширење на српски учебници и привлекување на македонски деца да учат во српските училишта, што потоа да се искористат за целите на српската пропаганда.

И покрај насочената политика на Србија за асимилација на западните Бугари, во делата на некои српски шовинисти понекогаш се откриваат непристрасни наоди. На пример, во 1913 година, српскиот лингвист Александар Белиќ напиша: *„Што се однесува до јазикот, познато е дека во Јужна Македонија се наоѓа лулката на црковнославјанскиот јазик, на кој беа преведени првите книги на Светото писмо за време на Браќата на просветителството. Овој јазик, заедно со јазикот на Источна Бугарија, бил единствен бугарски прото-јазик“*

Инструмент на македонизмот во одредени периоди од неговиот живот бил и Крсте Мисирков (1874 - 1926), прогласен за „Македонецот на 20 век“. Тој е српски ученик, стипендист на друштвото „Свети Сава“, и на Новаковиќ, кој што купува голем дел од тиражот на неговото дело „За македонските работи“ (напишано во Русија и финансирано од нејзе).

Неурамнотежен во своите ставови, сепак, во поголемиот дел од својот живот имал пробугарски позиции и активно работел за бугарската идеја од Русија, Бесарабија и Бугарија, критикувајќи ја српската и руската политика за одродување на македонските Бугари. Кр. Мисирков е првиот бугарски филолог кој не бил спречен од српските власти и успеал да го проучи моравското наречие на самото место и да собере изворен материјал за тоа. Во неговите филолошки заклучоци, тој ги разгледува говорите покрај река Морава во Србија како западно бугарски дијалект што се граничи со српскиот јазик. За оваа патриотска бугарска активност на Кр. Мисирков во РС Македонија упорно се молчи, како да не е постоела.

Во 1917 година, Крсте Мисирков е избран за пратеник во бугарскиот блок во парламентот на тогашната независна Демократска Република Молдавија, познат како „Сфатул Цриј“ (Совет на земјата *). Во анкетниот лист Кр. Мисирков сам напишал дека е Бугарин од Македонија, дека е од фракцијата на националните малцинства и дека е член на Бугарската национална партија во Молдавија, избран од Бугарите и Гагаузите во градот Кишињев. На крајот од анкетниот лист Кр. Мисирков сам го стави својот потпис.

На почетокот на минатиот век, спорадичните погледи на Крсте Мисирков како ран Македонец не одекнуваа кај населението во Македонија. Тој откриен после децении од Македонците, кои, по одлуката на Коминтерната во 1934 година да ја поддржат нивната идеологија, почнаа да бараат историско оправдување за нивната доктрина.

Наспроти позадината на овие факти, зборовите на рускиот амбасадор во Скопје, Сергеј Баздников, звучеа како политичка пропаганда. На почетокот на јануари 2021 година, тој за медиумите изјави: *„Македонскиот е посебен јазик... Нашите народи (руски и македонски) се поврзани со длабоки историски традиции. Не станува збор само за јазична, културна и духовна близина. Русија секогаш ги поддржувала балканските народи во нивната борба за самоопределување. Константин Миладинов и Крсте Мисирков студираа и работеа тука“*. Документите јасно покажуваат дека ниту К. Миладинов ниту Кр. Мисирков се сметале за Македонци. Ако зборовите на рускиот амбасадор во Скопје не се негова лична позиција, модерното учество на Русија во фалсификувањето на случајот К. Миладинов и едностраната презентација на Кр. Мисирков ја загрижува принципите, методите и целите на Москва на Балканот.

*Сфатул Цриј постои до 27 март 1918 г.

АНКЕТНЫЙ ЛИСТЪ

000074

Члена „СФАТУЛ ЦЭРИЙ“.

1. Фамилія Мисиркова
2. Имя Крестю
3. Отчество Петковича
4. Возраст 43 года
5. Национальность Болгарин
6. Откуда родомъ Македонія, Салоникскій вѣм. Епархія
(губернія, уѣздъ, городъ, деревня) Пардубскій каен, Е. Новоселъ
7. Образование Окончилъ среднее учебное заведеніе
8. Родъ занятій Преподаватель
9. Къ какой политической партіи принадлежитъ Българскія национална партія
10. Какой фракціи въ СФАТУЛ ЦЭРИЙ Фракція националистическа
11. Въ какихъ состоитъ организаціяхъ Българскія национална партія и С. союзъ учащихся изъ Кишинѣвъ
12. Отъ кого избранъ въ СФАТУЛ ЦЭРИЙ Вотъ болгари и гагаузи изъ Кишинѣвъ
13. Адресъ въ Кишиневѣ Генцеровскій 16; квартири адресъ: среднее учебное заведеніе
14. Адресъ въ мѣстѣ постоянного жительства _____
15. Собственноручная подпись Крестю Мисирковъ

19—17 годъ

Рачно напишан и потпишан од Кресте Мисирков анкетен лист во својство на пратеник во бугарскиот блок во „Сфатул Цриј“ во независна Молдавија. Во документот тој потврдува дека е Болгарин од Македонија, дека е од фракцијата на национални малцинства и е член на Бугарската национална партија во Молдавија, избрана од Бугарите и Гагаузите во Кишинѣв (1917).

До Втората светска војна, доктрината за македонизам, чиј дел беше идејата за постоење на „македонски“ јазик освен бугарскиот, не најде следбеници во рамките на Македонија, а Србија официјално го третира словенското население не како македонско, туку како српско .

Никој од писателите македонисти не оставил длабоки траги во овој период. Тие се непознати за мнозинството од луѓето во Македонија, нивните дела се единечни и се „повторно откриени“ од политички причини во Титова Југославија и земени се од архивите во Белград. Дури и на славното собрание на АСНОМ во август 1944 година, на кој се одлучи за создавање на независна македонска држава, комунистичките лидери изјавија дека тие се наследници на Илинден и ВМРО, а не на раните македонисти.

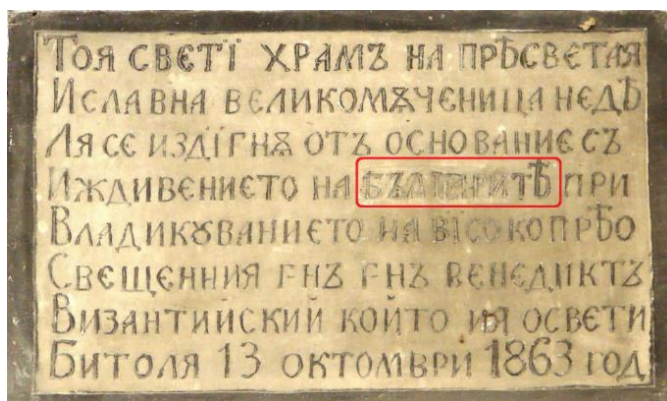
Овој наод се реализира од науката во Скопје, поради што при изработката на наставната програма за училиштата во РС Македонија на македонските писатели од периодот на доцната Преродба практично не им се посветува внимание, а истовремено и се врши тотално фалисификување на делото на бугарските преродбеници од Македонија, одрекувајќи ги од нивната бугарска припадност, објавувајќи ги за „Македонци“.

За време на разгледуваниот период, не се познати историски извори во кои се споменува присуството или употребата на „македонски“ јазик. За таков јазик зборуваат само т.н. „рани македонисти“ кон крајот на 19 век. Пред нив, терминот „македонски јазик“ не се наоѓал во славистиката и кирилометодистиката.

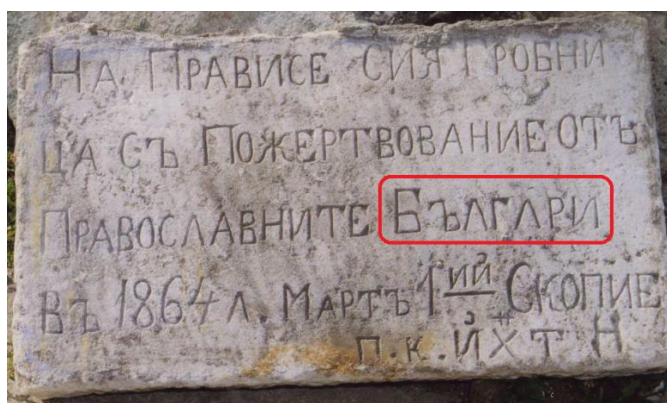
На пример, во објавениот во Виена во 1822 година од еминентниот српски лингвист Вук Караџиќ, „Додаток на компаративните речници на сите јазици и дијалекти од Санкт Петербург, со посебен осврт на бугарскиот јазик“, за кој се смета дека е почеток на научната бугаристика, словенски јазици и дијалекти, наведени, како негов придонес е да се додадат изоставените балкански јазици, меѓу кои е и бугарскиот, информации за кои тој зел од регионот Разлог, Македонија.

5. Уништување на културното и историско наследство на Бугарската преродба од страна на македонизмот

Постоењето на бугарски натписи од епохата на Преродбата на територијата на денешна РС Македонија отсекогаш било проблематично за југословенските власти пред 1941 година и по 1944 година. Од оваа причина, голем број натписи се уништени или фалсификувани. Пример е мермерниот натпис на црквата „Света Недела“ изградена во 1863 година во Битола, кој гласи: „Тоя светі храмъ на Прѣсветая и славна великомъченица Недѣля се издигнѣ отъ основание съ иждивението на бѣлгаритѣ“. Постои законски обид од југословенските власти да го избришат зборот „Бугари“.

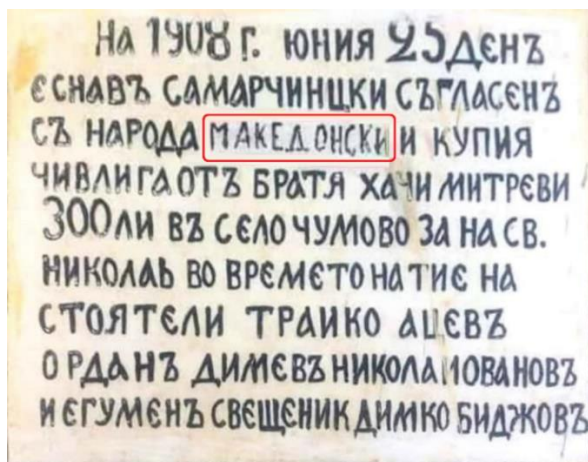
Натпис во црквата „Света Недела“ во Битола, кој го покажува обидот за бришење на зборот „бѣлгарите“.

Демонтираната плоча од југословенските власти во 1963 година со натпис кој потврдува дека гробницата на црквата „Св. Димитрија“ е изградена од Бугарите.

Интересна е судбината на натписот на гробот во близина на црквата „Св. Димитрија“ во Скопје, која е поставена во 1864 година. Неговиот текст е: *„Направисе сия гробница съ пожертвование отъ православните българи въ 1864 л. мартъ 1-ий Скопие“*.

Плочата беше отстранета од југословенските власти во 1963 година и беше фрлена во дворот со лицето надолу за да не може да се чита натписот. Ја пронајдоа локалните граѓани Благој (Блаже) Велиновски и Иван (Јован) Стојановски во 2000 година и тие ја преместија во Бугарија, каде што се чува во Националниот историски музеј во Софија. Двајцата откривачи на плочата долго време беа прогонувани од југословенските, а потоа и од македонските власти за отворено демонстрирање на бугарската национална свест. *

Фалсификуваниот натпис во црквата во селото Прилепец, во кој е избришан зборот „български“, а на негово место е испишан „македонски“.
Фалсификатот е видлив со голо око.

* Според македонскиот новинар В. Канзуров, имињата и на двајцата се променети од југословенските власти. „Браќата Раде и Блаже Велинови, родени во македонскиот град Кочани, имаат различни презимиња токму поради политичката состојба. Презимето на неговиот постар брат е Велинов, додека презимето на Благој беше сменето во Велиновски. До 18-годишна возраст, Јован Стојановски се викал Иван Стојанов, но при извадавање на лични документи, полицијата му го смениува името. Во 2006 година, Ј. Стојановски помина шест месеци во затвор во Скопје, бидејќи се заштитил од лице, што фрла бомба во 2000 година кога беше основано бугарското здружение "Радко".

Фалсификувањето извршено во РС Македонија на натписот на црквата во селото Прилепец во близина на градот Прилеп е крајно впечатливо. Натписот информира дека црквата е изградена во 1908 година од самарциски еснаф во договор со „бугарскиот народ“. Југословенските власти само го избришаа зборот „бугарски“, но врз него е напишан „македонски“. И ова фалсификување е видливо со голо око.

Во селото Робово, Струмичко, делумно е избришан натписот на гробот на свештеникот Илија Габровалиев, кој починал во 1911 година.

Надгробна плоча на свештеникот Илија Габровалиев, кој починал во 1911 година. Зборовите „за бугаритината“ се избришани.

Во текстот на спомен-плочата, напишана на литературен бугарски јазик, стои: „Тукъ почива свештеникъ Илија Ивановъ Габровалиевъ, родомъ отъ с. Богданци, Гевгелиско, Единъ отъ първите борци за българщината въ Струмичко, починалъ на 11 ноември 1911 година“. Зборовите „за бугаритината“ се избришани.

Денес во дворот на црквата „Св. Димитар“ во Битола има скршена и зафрлена спомен-плоча со натпис на бугарски и грчки јазик, на кој пишува: „Мѣстото за възди [гането на ...ца-та] (бугарска – избришано) църква тука, на Параклисътъ на (избришано) и на [мѣжскы] и дѣвическы училища на свещарницата и на книгопродавницата [чи]то зданія-та сж

народны, купиго съ свои [па]ры приснопаметныйтъ докторъ Константинъ Мишайковъ, отъ село Пътеле, Македония, и го поради на (бугарскиот – избришано) въ Битоля народ [който приз]нава духовно БЪЛГАРСКЖТЖ ЕКЗАРХИЖ. За въ[чна негова] и на домочадіе-то му паметъ въздигнж се тази плоча [при екзархуването на] блаженгыйшаго Антима I-го. Битоля 25 Мартъ 1876“.

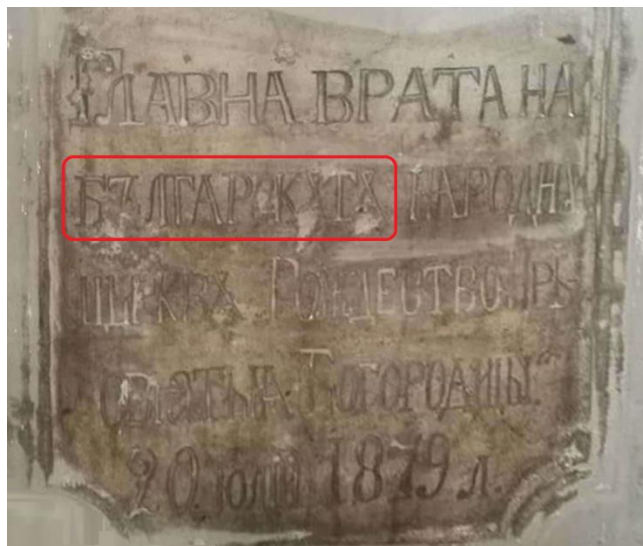
Фотографија од спомен-плочата од 1876 година со натпис на бугарски јазик, скршена и фрлена во дворот на црквата „Св. Димитар“ во Битола.

Плочата некогаш била поставена на фасадата на црквата "Рождество на Пресвета Богородица" (позната како Пресвета Богородица). Иницијативата за изградба на оваа црква во Битола датира од 1869. Иницијатори се бугарската општина Битола, предводена од Димитар Робев од Охрид и д-р Константин Мишайков од село Пателе, Леринско, Егејска Македонија. Црквата е изградена во 1870 година и осветена во 1876 година, а на плочата се споменува д-р Мишајков, кој го купил местото за нејзина изградба.

Во 2018 година беше откриена скриена плоча во црквата Рождество на Пресвета Богородица во Скопје со натпис: „Главна

врата на Българската Народна Църква Рождество Пресвятия Богородици, 20 юлий 1879 л(ето)“..

По откритието, портпарол на македонското Министерство за култура вети дека плочата ќе биде запазена и зачувана. До денес нема информации каде се наоѓа. Во јануари 2021 година, претставници на авторскиот тим ја бараа плочата во Скопје, но не можеа да ја пронајдат.

Натписот на бугарски јазик, откриен во 2018 година во црквата Рождество на Пресвета Богородица во Скопје, со кој се потврдува дека тоа е главната врата на Бугарската народна црква.

Во РС Македонија дури и надгробни споменици се уништуваат со цел да се избрише бугарската припадност на починатиот. На пример, надгробниот споменик на револуционерите Никола Каранџулов, Наидо Пешталеев и Димитар Робев, кои загинале во 1904 година, напишан на литературен бугарски јазик, бил уништен и заменет со нов, со натпис на скопската пишана норма. Во него се вели дека тие се бореле за македонска држава. Веќе е утврдено дека таквата изјава не е точна, бидејќи до 1912 година ВМОРО се бореше за заедничка автономија на Македонија и Одринска Тракија. Оваа контрадикција е очигледна и од зачуваниот оригинален надгробен споменик со натпис на бугарски јазик, каде убиените се нарекуваат „М(акедоно) О(дринските) Р(еволуционни) борци“.

Зачуван оригинален надгробен крст со натпис на бугарски јазик и уништен и заменет со натпис на „македонски“ јазик на македонско-одринските револуционерни борци Никола Каранџулов, Наидо Пешталеев и Димитар Робев, кои загинаа во 1904 година.

По отцепувањето на денешна РС Македонија од Југославија во 1991 година, беше уништен оригиналниот надгробен споменик на бугарски натпис на истакнатиот револуционер и Масон* Мише Развигоров, кој загина во 1907 година.

Уништениот во РС Македонија надгробен споменик на истакнатиот револуционер и масон Мише Развигоров, кој загинал во 1907 година.

* Редовната масонерија во Бугарија беше инсталирана во 1880 година, но по 5 години се распушти самата за да се спречи мешање во политички судири. Во наредниот период, Бугарите станале членови на масонските ложи во Македонија. Како што пишува Иван Михајлов, карактеристично е за оваа епоха што „сцените од Француската револуција, епизодите од движењето Карбонари во Италија, од борбите на Гарибалди и Мацини често се повторуваа пред повнимателните слушатели“. Тоа се италијанските масони Гарибалди кои се пример и инспирација за бугарските револуционери. Редовната масонерија во Бугарија беше обновена во 1917 година, бидејќи членот на Централниот комитет на ВМРО Александар Протогеров стана првиот Голем мајстор на Големата ложа на Бугарија. Достапните документи покажуваат дека меѓу нејзините главни активности е заштитата на правата на бугарските малцинства во странство и особено во Македонија.

Делата на преродбениците, родени во географската област Македонија, исто така се предмет на фалсификати. На пример, книгата на браќата Миладинови „Бугарски народни песни“ (1861) беше реиздадена во Титова Југославија под наслов „Зборник на народни песни“* (1968). Книгата на Стефан Верковиќ „Народна песна на македонските Бугари“ (1860) во Скопје е објавена како „Македонски народни песни“ (1961) итн.

За да се опишат сите такви фалсификати, тешко дека ќе бидат доволни неколку илјади страници. Поглавје III ќе ги разгледа само оние што се вметнати во тековната училишна програма и со чие ширење се насадуваат лаги меѓу помладата генерација во РС Македонија.

* Во некои академски изданија во Скопје со ограничен тираж се признава, дека заглавието на книгата на браќа Миладинови е “Бугарски народни песни”, но тоа се објаснува си тврдењето, дека во зборникот биле вклучени неколку песни од реонот на Панаѓуриште (денес во Јужна Бугарија). Тоа “објанување” е апсолутно произволно. Во книгата има низа песни од географската област Македонија, во кои што месното население само се декларира како бугарско: “Марија бела бугарка” (песна 76), “Аз с’м чисто б’лгарче “(песна 76) ,, ,,Турци избиха млади б’лгари (песна 87), “Гино, премладо б’лгарче” (песна 95), “Кротко ми играј иј бугарино” (песна 150 од Прилеп), “Велико, дјулбер бугарко” (песна 356), “Мошне ми се мили бугарските моми” (песна 474), “Скарале се, скарале три девојки убави. Една беше вла’ина, друга беше беше г’ркина, трекја беше бугарка”, (песна 431, 465). “Три девојки бугарки” (песна 504) и др.

II. КОДИФИКАЦИЈА НА „МАКЕДОНСКИОТ“ ЈАЗИК

1. Правописната реформа во Бугарија во 1945 година - удар на Бугарската комунистичка партија врз пишаното единство на бугарските дијалекти

Во 1934 година беше усвоена резолуција на Коминтерната, која за прв пат во комунистичките кругови зборуваше за постоење на посебна „македонска“ нација и „македонски“ јазик. Оваа резолуција активно се користи од Москва и југословенските комунисти од 1944 година, а нејзините ставови се наметнати во сите балкански земји или делови од нив каде што е силно влијанието на комунистичките партии.

Во септември 1944 година, Бугарија беше окупирана од Советска Русија, а во новата влада доминираше Бугарската комунистичка партија. На нејзино инсистирање, во 1945 година е направена правописна реформа на бугарскиот јазик, која ја копираше реформата на руските јазици спроведена од Ленин во 1918 година. Реформата на бугарскиот правопис од 1921 година, наметната од владата на БЗНС (Бугарски Земјоделски Народен Сојуз).

Според Бугарската комунистичка партија, буквите Ѓ и Ђ се симбол на конзервативизмот и големобугарскиот шовинизам. За разлика од рускиот и другите јазици на словенската група, сепак, само во бугарскиот јазик овие две букви имаат значајна улога: тие обединуваат ортографски различни дијалекти.

И покрај овој важен факт, веднаш по пучот во септември 1944 година, новата марионетска бугарска влада назначи комисија за „разгледување на можностите за поедноставување на бугарскиот правопис“. И покрај силниот отпор на бугарските јавни личности и писатели, вклучително и членови на самата комисија, во 1945 година беше објавена наредба - закон за измени во правописот. Освен елиминацијата на крајните ерови, кои немаат звучна вредност, буквите Ѓ и Ђ исто така се отстранети.

Правописната реформа спроведена во Бугарија практично создаде поделба помеѓу напишаното пред и по 1944 година. Повеќето живи врски помеѓу современиот бугарски литературен јазик и старото бугарско писмо беа раскинати. Покрај тоа, политичката одлука на бугарската влада создаде услови за ортографична поделба на источните и западните бугарски дијалекти.

2. Комисии за јазици во Скопје и кодификација на новиот „македонски“ јазик преку деконструкција на себугарскиот

По политичките промени во септември 1944 година на територијата што претходно ја администрираше * Бугарија од денешна РС Македонија, по иницијатива на вратената југословенска влада, се пристапува кон гredeње на нова македонска самосвест. Во Белград, јасно сфаќаат дека Бугарите се мнозинство од населението и тие ја одредуваат нејзината социо-културна слика, поради што новата свест се гради само меѓу нив, но не и меѓу другите етнички групи што живеат на територијата на денешна РС Македонија. Само Бугарите поминуваат низ процес на етничка трансформација, другите заедници ги задржуваат своите стари карактеристики. Овој факт

* На 6 април 1941 година, Германија ја нападна Југославија, а на 11 април Италија и Унгарија се приклучија на непријателствата. Иако Бугарија е членка на Тројниот пакт, нејзините трупи не учествуваат во југословенската кампања. Капитулацијата на Југославија беше потпишана на 17 април пред германската команда и со овој чин Германија стана врховен воен суверен. Во овој својство, на 24 април, тој обезбеди поголем дел од Вардарска Македонија за цивилна администрација од Бугарија, но го задржа југословенскиот државен имот, функционирањето на канцелариите на германскиот воен командант и резиденцијата на германските трупи. Бугарската администрација е основана на 26 април, а 60% од вработените се локални лица. Бугарската културна и образовна политика се карактеризира со отворање на 800 основни училишта, 17 средни училишта, 1 универзитет и голем број јавни библиотеки. Бугарската администрација беше повлечена на почетокот на септември 1944. Германската воена администрација продолжи да постои во регионот до средината на ноември 1944 година, по што беше обновена југословенската влада. Една од нејзините први манифестации беше уништување на бугарските книги со јавно горење.

јасно ја докажува употребата на насочено политичко влијание за ваков процес. Резултатот е формирање на новата „македонска нација“, која е политичка, а не етничка по природа и начин на создавање. Со цел да се даде поттик за градење на македонската самосвест, во тек е создавање на нов „македонски“ јазик. Инструкции во оваа насока беа примени од Москва, каде советскиот професор Бернштајн напиша извештај уште на 12 септември 1944 година, во кој беше наведено дека ситуацијата „бара изнаоѓање решение за низа задачи, од кои најважна беше создавањето на македонски литературен јазик. Огромното мнозинство Македонци користи бугарски, мал дел - српски. Задачата на градителите на новата национална култура на Балканот е да создадат нов литературен јазик“.

Во ноември 1944 година, во Скопје е формирана Комисија за јазик и правопис што предлага азбука и правопис на пишаната норма. Комисијата за јазици се состана од 27 ноември до 4 декември 1944 година, предлагајќи да се земат дијалектите од регионот на Велес, Прилеп и Битола, прогласени за централен дијалект, како основа на „македонскиот“ јазик. Еден од членовите на комисијата - Георги Киселинов, предложува „македонскиот“ јазик да користи букви само од бугарската азбука, бидејќи правописот е фонетски. Друг член на комисијата, поетот Венко Марковски, во својата поема „Робии“, објавена како што е наведено во „Слободна Македонија“ и напишана на локално наречје, исто така користи бугарска азбука (Ѕ, Ђ, Ѓ, Ју, Ја, ДЖ). Идниот југословенски академик, еден од „татковците“ на нормата на современиот македонски јазик, Блаже Конески* жестоко се спротивставува на оваа практика.

Друга изјава на Г. Киселинов појаснува дека процесот на

*Роден како Благој Конев во србоманско семејство, тој пишувал поезија на српски јазик во средно училиште, студирал медицина и српски јазик на Универзитетот во Белград и право во Софија, без да може да заврши ниту една од овие дисциплини. Ова не го спречило по 1944 година да учествува во стандардизацијата на новиот литературен јазик, да стане ректор на Универзитетот во Скопје и да направи кариера во МАНУ.

создавање на „македонскиот“ јазик е целосно политички:

„Денес, ако сакаме да земеме дијалект на нашиот јазик како литературен јазик, немаме време да го чекаме да се направи тој јазик“. Соочени сме со прашањето да имаме литературен јазик, но немаме време и не можеме да чекаме тој јазик да го направат поети, писатели и новинари“.

Првата јазична комисија во Скопје и азбуката усвоена од неа на 27 ноември 1944 година. На претпоследната и последната линија од азбуката, крајните десни букви може да се видат буквите Ђ и ѣ.

На крајот, комисијата дава и специфичен предлог за азбука, вклучувајќи ја и буквата Љ. Б. Конески, повторно се спротивставува на тоа и ја напушта комисијата, престанувајќи да биде нејзин член, но сепак инсистира за директна употреба на српската азбука. На крајот, едногласно беше прифатена компромисна верзија, како на инсистирање на Венко Марковски и другите во идната азбука останува буквата Љ, која од сите јазици на словенската јазична група е карактеристична само за бугарскиот.

Конески повторно се спротивстави на азбуката одобрена од Комисијата за јазик и правопис и ја наметнува одлуката за назначување на втора јазична комисија. Таа почнува со работа во март 1945 година, а политичките одлуки доаѓаа директно од Белград преку Радован Заговиќ и Милован Џилас. Комисијата има за задача да ја усвои српската азбука. За таа цел, југословенската влада бара поддршка од Москва.

Одлуките на втората јазична комисија предизвикаа силно незадоволство кај населението во Вардарска Македонија. Ова налагаше свикување на комисија за трет јазик, што се одржа во април 1945 година со одлука на Одделот за пропаганда на Централниот комитет на Југословенската комунистичка партија. Активистите на македонски јазик беа повикани од Скопје во Белград за да се постигне компромисно решение за азбуката. Гласањето за чување или отстранување на буквата Љ доведува до еднаков број гласови, но сепак е одбиено. Во исто време, беа усвоени неколку српски букви.

На 3 мај 1945 година, третата комисија ги презентираше своите предлози до Министерството за образование, кое ги одобри, а истиот ден беа објавени во официјална "Нова Македонија". На 5 мај 1945 година, предлозите на комисијата за азбуката, која сè уште се користи во РС Македонија, беа објавени во „Службен весник“ во Скопје.

Скопско-велешките дијалекти се декларативно прифатени како основа на „македонскиот“ јазик, но предност се дава на првите, т.е. на периферните северномакедонски дијалекти.

Административниот центар се наоѓа на ова говорно подрачје, а поради географската близина и политичкото влијание на Србија од 1913 година, има најмногу позајмици од српскиот јазик.

Кога бил создаден „македонскиот“ јазик во 1945 година, била усвоена практиката на деконструкција на новиот бугарски јазик заеднички за целата бугарска земја. За таа цел, македонските дијалекти биле „извадени“ од современиот бугарски јазик. Ова беше сторено преку правописната реформа во Бугарија и со кодификацијата на „македонскиот“ јазик во Титова Југославија истовремено. И двата настана ги води ист политички центар.

Стенографските записници на комисијата за прв јазик покажуваат дека нејзините членови комуницираат едни со други на локалното бугарско наречје (изговарање на Ђ како Е и Ж како А), често користејќи елементи на литературниот бугарски јазик. Азбуката што првично се користела за снимање е бугарска. Без оглед на политиката на отуѓување, двете напишани норми во Бугарија и РС Македонија остануваат еднограматички. Колку што има одлики во македонскиот литературен јазик кои не се среќаваат во литературниот бугарски јазик, повеќето од овие разлики се типични за голем број современи бугарски дијалекти. Од оваа причина, оддалеченоста на скопската пишана норма од литературниот бугарски јазик се реализира главно преку вметнување туѓи зборови, претежно србизми. Таквата политика има за цел зближување на јазиците во Титова Југославија.

Обид за граматичко зближување со српскиот јазик е направен во 1946 година од Круме Кепески, кој ја напишал првата „македонска граматика“. Поаѓајќи од разбирањето дека „*нашиот јазик... порано имал падежи, а денес... е во процес на губење на нив*“, авторот се обидува да ја активира употребата на некои форми на архаични падежи со цел да го приближи македонскиот литературен јазик уште повеќе до српскиот јазик. Сепак, ваквата регресија на јазикот се покажува како неуспешна и не се преземени понатамошни активности во оваа насока.

За да ги поддржат нејзините напори за наметнување на кодифициран македонски јазик на нејзините граѓани, властите во

РС Македонија усвоија посебен Закон за македонски јазик, последен пат ажуриран во 2017 година. Тој предвидува сите „текстови на законодавната, извршната и судската власт, локалните самоуправа., учебници, емисии, печат, преводи и други текстови... што се објавуваат мора да бидат лекторирани на македонски јазик. Лекторирање може да изврши лице кое положило испит за лектор со добиена лиценца за преведувач ... Лиценца за лектор издава Министерството за култура по положен испит“. Во пракса, улогата на „лиценцираните лектори“ за кои станува збор е да спроведат јазична цензура, во која се обработуваат сите разлики со кодифицираниот македонски јазик. Доколку ваквиот пристап е делумно оправдан во некои преведени дела, тогаш промената на текстовите на локалните автори е еден вид ограничување на нивната креативна слобода и ја открива практиката на целосна јазична контрола.

3. Судбината на оние кои не се согласуваат со кодификацијата

Меѓу македонските јавни личности кои ја критикуваат новата азбука како неусогласена со „македонскиот“ јазик и традиции се Венко Марковски, Георги Шоптрајанов, Васил Ивановски, Павел Шатев, Панко Брашнаров и други.

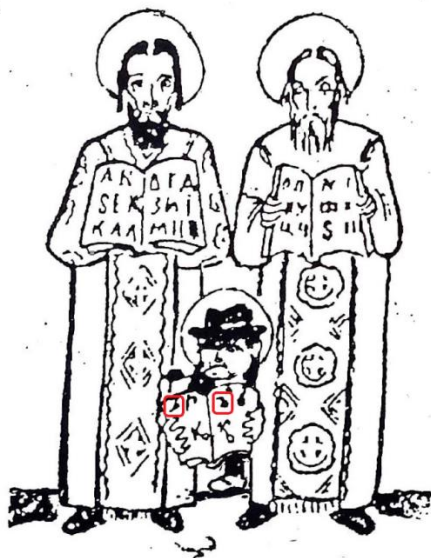
Георги Шоптрајанов е истакнат филолог, кој во 1932 година добива стипендија од француската влада за специјализација по француски јазик и литература во градови како Дижон, Женева и Париз. За време на бугарската администрација на Вардарска Македонија бил првиот директор на нововоспоставената Национална библиотека во Скопје (јули 1942 година). Подоцна е назначен за вонреден професор на нововоспоставениот скопски државен универзитет „Цар Борис III - Обединувач“. Член е на првата комисија за јазик во ноември 1944 година. Неговите позиции се блиски до ставовите на Венко Марковски и Георги Киселинов, поради што тој се спротивставува на обидите за употреба на некои српски букви во азбуката. Откако оваа

позиција беше одбиена од југословенските власти, Шоптрајанов падна во политичка изолација.

Многу потешка е судбината на Георги Киселинов, кој пред Втората светска војна беше издавач на скопскиот списание "Луч". Во својата статија од тој период, Г. Киселинов ја критикува српската теза дека македонското наречје е српско и ја брани позицијата на „неговите органски одлики, преку кои тој стана синтетички од аналитички, како што е случајот со бугарскиот јазик“. За време на бугарската администрација на Вардарска Македонија, тој беше директор на женската (1941-1943) и наставник во машката гимназија во Скопје (1943-1944).

Претседател на локалното македонско друштво, тој бил награден со медал со зелена лента за учество во Првата светска војна. Член

**СВ. СВ. СВ. РАВНОАПОСТО-
ЛИ АЗБУКОПОЛОЖИТЕЛИ
КИРИЛ И МЕТОДИ И ГЕОР-
ГИ НОВИ**

Георги Киселинов: — Се мушнаа и
јас во светците! Господи, поможи...

Карикатура против Г. Киселинов во списанието „Остен“ (Скопје, 1 јануари 1945 година). Текстот гласи: „Св. Св. Св. Равноапостоли Кирил и Методиј и Георги Нови. Под „Георги Киселинов: Јас се прикрадов во светците. Господи поможи... „ На средина Г. Киселинов држи отворена книга, на која се гледа бугарската буква Ъ.

на Македонскиот научен институт од 1942 година. Во тоа време тој објавува мемоари за неговото учество во македоно-одринските доброволци, во кои ја декларира својата бугарска етничка припадност. Поради бугарското минато и неговите позиции против србизацијата на нормата на македонски јазик, тој бил приведен од новите југословенски власти во Централниот затвор во Скопје.

За време на престојот на Г. Киселинов во затворот во Скопје, во списанието *Остен* беше објавена карикатурата. На него тој е поставен помеѓу Кирил и Методиј и држи отворена книга во која може да се види бугарската буква Љ. До крајот на својот живот во 1961 година на Г. Киселинов не му беше дозволено да има академски позиции, и покрај неговото образование и неспорниот авторитет, кои тој ги поседува.

Друг репресиран беше Венко Марковски, член на трите комисии за јазици и сметан за тоа време за најталентиран поет на Народна Република Македонија. Иако од 1945 до 1949 година бил пратеник во Собранието во Белград и член на Националното собрание на Народна Република Македонија, поради неговите обиди да го зачува бугарската буква Љ паднал во немилост. Во февруари 1956 година, тој беше откриен како автор на претходно незаконски објавената поема „Современи парадокси“ во Загреб, за што беше осуден. Книгата беше преведена на хрватски од истакнатиот македонски композитор Кирил Ташков, кој ги споделува своите ставови. За време на судењето во Скопје, на 16 март 1956 година, В. Марковски неколку пати изјавуваше дека е „Бугарин од Македонија и како таков е против режимот“. Документирано е дека по овие негови зборови, судијата избувнал и изјавил: „Да, во Македонија има Бугари и Срби, но сите молчат. Што сакате, за што се буните“? За својата активност В. Марковски бил испратен во концентрациониот логор Голи Оток, каде што работел принудно до 1961 година.

Огроман е и отпорот на голем број културни дејци и јавни личности. На пример, првиот главен уредник на Нова Македонија, Васил Ивановски, иако од македонска гледна точка,

се спротивстави на просрпската и антибугарската политика на Лазар Колишевски.* На 1 декември 1945 година, тој му испраќа писмо на бугарскиот премиер Георги Димитров и неговиот соборец Васил Коларов, во кој известува за антибугарската политика на југословенските власти при воведувањето на новата азбука на новиот литературен јазик. Во овој документ, В. Ивановски изразува загриженост во врска со насилните методи што се користат за создавање на македонската нација, прогонството на сè што е бугарско и на службените лица кои изразија сомнежи или несогласувања со србизацијата на јавниот живот, јазик и култура. Во своето писмо тој пишува: „...и Д. Влахов и Ген. Апостолски**, и претседателот Ченто***, и В. Марковски ме замолија да ве информирам за тоа што се случува таму. Ченто дури ме обврза да пренесам дека „поради некои одговорни фактори, ние во Македонија не можеме правилно да си ја завршиме работата така како што требаше“. Поради оваа позиција, В. Ивановски беше протеран од Југославија.

Друга јавна личност која остро реагира против политиката што се спроведува на територијата на денешна РС Македонија е Павел Шатев. Тој беше министер за правда во првата македонска влада (1945) и нејзин вицепремиер (1946). Есента 1946 година, П. Шатев напишал жалба до бугарската амбасада во Белград, во која тој изјавил дека „македонскиот“ јазик се србизира, бугарскиот

* Лазар Колишевски е роден во Македонија, но како сираче му е доделена државна стипендија од југословенските власти за да студира во Крагуевац, каде што во 1935 година станува член на КПЈ. Во средината на 1941 година, ЦК на КПЈ го испраќа во Вардарска Македонија, но локалните македонски комунисти одбиле да работат со него и се приклучиле на комунистичката организација во Македонија кон БКП. Во ноември 1941 година, Колишевски бил заробен од бугарската администрација и осуден на смрт. Во декември истата година, Л.Колишевски во барањето за помилување до цар Борис III напишал: „Јас сум син на бугарски родители, се чувствував и се чувствувам Бугарин, и покрај ужасното ропство - го зачував својот начин на живот, јазикот и бугарските обичаи“. По Втората светска војна, Л. Колишевски станува еден од највлијателните луѓе во Социјалистичка Република Македонија, лично водејќи ги антибугарските репресии.

јазик е протеран и тој инсистира на интервенција од страна на Бугарија.

Во 1948 година, Павел Шатов и Панко Брашнаров напишаа изјава за состојбата во Народна Република Македонија. Во неа тие ја откриваат сликата за терор и се спротивставуваат на политиката на КПЈ за мешање во внатрешните работи на Скопје и манифестациите на екстреман српски национализам. Како пример, тие посочуваат дека азбуката на „македонскиот“ јазик е намерно блиска до српската караџица, а вокабуларот е насилно србизиран. Во своето писмо тие исто така пишуваат дека е масовна пракса *„да се колне во сè што е бугарско, иако е историски факт дека Илинденците (учесници во Илинден-Преображенското востание од 1903 година) се чувствуваат и дејствувале секогаш и секаде како луѓе со бугарска свест... лидерите наметнати од Белград сакаат да уништат сè што е бугарско без да избираат средства за тоа. Оние кои не се*

** Генерал Михаило Апостолски (во периодот 1941 - 1944 Михаил Апостолов) бил мајор во Кралската југословенска армија. За време на нацистичкиот напад на Југославија во април 1941 година, тој бил заробен и однесен во логор. На 23 јуни 1941 година, неговиот татко Мите Апостолов испратил барање до бугарскиот министер за војна да преземе чекори за ослободување на неговиот син, со образложение дека Михаил е Бугарин роден од бугарски родители во Штип. Барањето е одобрено на 2 јули 1941 година. Во ноември истата година, Михаил Апостолов се пријавил да се приклучи на бугарската армија како офицер, задржувајќи го својот ранг во југословенската армија. Му понудија понизок воен чин - капетан, што го одбива. Постојат податоци дека на крајот на 1944 година Михаило Апостолски развил пробугарска активност. Неговата последна рефракција е на почетокот на 1945 година.

*** Методи Андонов - Ченто е првиот претседател на Народна Република Македонија во Титова Југославија. Иако со левичарски убедувања, тој соработувал со бугарски активисти во Вардарска Македонија. По 1944 година, тој се спротивставува на антибугарските репресии, јавно ги осудува и испраќа протест до Врховниот суд во Скопје. Поради овие дејствија тој е принуден да даде оставка на почетокот на 1946 година. Тој е уапсен за обид да присуствува на Париската мировна конференција, кај што сака да апелира за отцепување на Народна Република Македонија од Југославија, а во ноември 1946 година е изправен пред суд. Осуден е на 11 години затвор.

согласуваат со политиката на КПЈ се сметаат за „несвесни и бугарофили“.

Во септември 1948 година, П. Шатев изјави дека го смета за погрешен текстот на Резолуцијата на 16-от пленум на Централниот комитет на Бугарската комунистичка партија, кој зборуваше за бугарско малцинство во Македонија, затоа што *„народот за најголемиот дел се чувствува бугарски“.*

Во 1949 година П.Шатев бил уапсен како непријател на Југославија. Затворен е во затворот во Скопје 11 месеци, а потоа бил интерниран во домашен притвор во Битола до неговата сè уште неразјаснета смрт. На 30 јануари 1951 година бил пронајден мртов во депонијата во Битола.

Другиот потписник на писмото, Панко Брашнаров, беше уапсен во 1950 година. Испратен во концентрациониот логор Голи Оток, каде што умира на 13 јули 1951 година.

Една статија во весникот „Македонска Трибуна“, објавен од македонско-бугарската емиграција во САД и Канада на 13 октомври 1960 година, зборува за обемот на теророт на територијата на денешна РС Македонија во тој период: *"Србокомунистите убиле за кратко време, после заграбувањето на власта над 5.000 мирни граѓани и селани. Луѓето велат дека овие масакри биле засновани на претходно направени списоци на луѓе кои се познати како одлични македонски Бугари и со заслуги во минатото за македонското ослободително движење. Таквите лица главно се убиваат. Србокомунистите, исто така, извршике вистински масакри во Кумановскиот регион, Гевгелија, Врановци, Велес, Штип, Групчин итн. Секој ден во Групчин убиваа од 30 до 40 лица. И колку многу други исчезнале, за кои србокомунистите не кажуваат дека ги убиле.*

Покрај тоа, од септември 1944 година до крајот на 1945 година, повеќе од 5.500 лица беа осудени на смртна казна или доживотен затвор во Вардарска Македонија. Овие осуденици биле затворени главно во два затвора - во големиот затвор Идризово и во централниот затвор во Скопје. После тоа, 2.000 нови осудени лица влегуваа само во затворот Идризово секоја

година. Се проценува дека повеќе од 30 000 затвореници влегле во затворот Идризово само во последните 15 години. Покрај овој и централниот затвор во Скопје, затвори има и во сите градови во Македонија. Сите затвори и концентрациони логори беа преполни со затвореници.

Огромен е бројот на психички малтретирани и физички измачувани, од оние што се затворени неколку дена или недели во различни затвори во Македонија. Се зборува дека на овој начин биле измачувани 35 проценти од населението ... Постојат области каде над 60 проценти од населението во нивните села поминало низ затворите."

4. Отпорот и отфрлањето на скопската пишана норма во Егејска и Пиринска Македонија и Албанија по 1948 година.

Создадениот во 1945 година, „македонскиот“ јазик се користел како главна алатка за политичка експанзија на македонизмот и за преземање од страна на Југославија на соседни делови од држави (Пиринска Македонија во Бугарија и Егејска Македонија во Грција) или цели држави (Албанија).

Првите што реагираат против ваквата политика, а особено создавањето на новиот „македонски“ јазик, беа претставниците на македонско-бугарската емиграција во Северна Америка, Јужна Америка, Австралија и Западна Европа. Тие ги отфрлаат сите јазични промени од 1945 година.* Во изданието на "Македонска трибуна" од 22 март 1945 година се декларира: Нашиот јазик, јазикот на кој ги пишуваме весниците и на кој зборуваме овде,

* Денес во Бугарија вообичаено е да се ажурира правописот кога се пренесуваат текстови напишани пред 1945 година. Меѓутоа, по 1945 година, македонско-бугарската емиграција во САД, Канада и други земји издава огромна количина литература за стариот правопис, бидејќи авторите не го прифаќаат наметнатиот правопис од 1945 година. Од оваа причина, таквата „модернизација“ е очигледно спротивно на нивната волја. Со оглед на овој факт, во сегашната публикација, текстовите на литературниот бугарски јазик, напишани со правопис до 1945 година, се цитираат во оригиналот според практиката или волјата на авторот.

како и во стариот крај, е бугарски ... Надвор од сите спорови е дека јазикот на македонските Словени е бугарски... Неодамна, сепак, се заговори дека во Македонија започнал да се појавува весник напишан на „македонски“ јазик. Видовме примерок од овој весник и внимателно го прегледавме... Но, јазикот на кој е напишан е жално... Ако ова е поттикнато од политички размислувања, злото не е толку големо, но ако се инсистира на тоа дека е „македонски“ јазик, тогаш имаме работа со неуки лингвисти. Како прво, нема „македонски“ јазик. Словенската филологија, преку работата на своите најдобри претставници, регистрирала македонски дијалект на бугарскиот јазик ... Во споменатиот весник „Нова Македонија“ забележуваме дека Љ, Ъ, Ы, Й, Ж - премногу карактеристични букви за нашата кирилица, не постојат. Буквите Ј и Ы се заменуваат со српската буква ј. А, дијалектот на кој е напишан весникот не е ист. Се меша со србизми... Во една од статиите, онаа на Венко Марковски, влијанието во конструкцијата на фразата од бугарскиот литературен јазик е очигледно... Јазикот на кој што се пишува "Нова Македонија" не е „македонски“, туку мешавина на неколку македонски дијалекти на бугарскиот јазик, измешани со србизми“.

Кога информациите за масовните репресии врз Бугарите во Македонија стигнаа до слободниот свет, реакциите на македонско-бугарската емиграција станаа многу поостри. На пример, во обраќање до населението во Народна Република Македонија од 1948 година од страна на македонските патриотски организации, се наведува: *„Обидите на србоманите да ја уништат вашата национална гордост со создавање на „македонски“ јазик, длабоко веруваме дека тие ќе се разбијат во гранитен отпор од сите вас. Верни на идеалите на Гоце, Даме и Тодор, на кој било начин одбивајте ги отровните стрели на предавството, персонифицирани од Влахов и Колишевски.“*

Декларации во сличен дух се усвоени на скоро сите конгреси на македонските патриотски организации до 1991. И денес во своите

печатени издания ја тие продолжуваат да го користат бугарскиот литературен јазик со неговиот правопис пред 1945 година.

Ситуацијата на Балканот, каде комунистичките партии воспоставуваат диктатура, е многу покомплицирана. Есента 1945 година, на почетокот на учебната година, наставниците по „македонски“ јазик беа испратени од Југославија во други делови на географската област на Македонија во Албанија, Бугарија и Грција. Така започна наметнувањето на употребата на новосоздадената пишана норма на 100% од географската област на Македонија.

ДО ПОРОБЕНОТО НАСЕЛЕНИЕ ВЪ МАКЕДОНИЈА
(Резолуцијата еднодушно приета на 30 ред. конгресъ на МПО)

Представителитѣ на родолюбивата македонска емиграција въ Съединенитѣ щати и Канада събрани въ гр. Колумбусъ, Охайо на 30-иятъ годишенъ юбилеенъ конгресъ на МПО на 2, 3 и 4 септември 1951 год. ви испраќаатъ своитѣ нај-горещи братски и сестрински привети. До насъ ежедневно долитаатъ вашитѣ стенания отъ непоносимиятѣ тероръ на поробителитѣ на нашата мила Родина — титовитѣ сърбокомунисти, фанатизиранитѣ гръцки бурандари и софийскитѣ слуги на Москва.

Конгресътъ е тврдо убеденъ че този тежъкъ тормозъ нито ще сломи борческия ви духъ, нито пъкъ ще убие въ васъ кристалното съзнание на корави **македонски българи** колкото и да се желеа то отъ скопскитѣ лакеи на Тито, които измислиха срамната теория за «македонска нација» и «македонски» езикъ. Духътъ на Дамјанъ Груевъ, Гоце Дѣлчевъ и Тодоръ Александровъ, духътъ на борцитѣ отъ славното Илинденско възстание, което се води за цѣлокупна свободна и независима Македонија не ще престане да витае надъ нашата мила и скъпа Родина и той ще напомнима и на грядущитѣ поколѣния за правото на македонскитѣ народъ да живѣе свободно и независимо въ границитѣ на своята Родина.

Както въ миналото, така и сега, драги братя и сестри, нашата крѣвна връзка съ васъ ще крѣпне и ще се засилва — нашитѣ срдца винаги ще туптатъ задружно съ вашитѣ, вашитѣ болки и страдания ще бждатъ и наши, вашата борба ще бжде и наша борба. Да живѣе борческиятъ македонски народъ! Да живѣе свобода и независима цѣлокупна Македонија!

Обраќање до поробеното население во Македонија, усвоено на 30-тиот Конгрес на македонските патриотски организации во 1951 година, во него се вели: колку и да го посакуваат тоа скопските подлизурковци на Тито, кои што ја измислија срамната теорија за „македонската нација“ и „македонскиот јазик“.

Далечната цел на Белград е територијалното припојување на овие региони кон Југославија: Пиринска и Егејска Македонија треба да стане дел од Народна Република Македонија, а остатокот од Бугарија и Албанија треба да бидат следните југословенски републики. Ова е период на најголема геополитичка офанзива на македонизмот.

Летото 1946 година, на заедничкиот бугарско-југословенски состанок во Москва, Сталин бара Бугарија да изгради многу повеќе „македонска свест“ меѓу Бугарите во Пиринско, изјавувајќи: „Дека немало сеуште македонска свест кај населението, тоа ништо не значи. И во Белорусија немавме таква свест кога ја прогласивме за советска република. А после се покажа дека навистина постои белоруски народ“. На ист начин, со одлуките на Коминтерната со текот на годините беа направени обиди да се создадат „добруџанска“ и „тракијска“ нации и јазици (неуспешни), „молдавски“ јазик (делумно успешен, денес во процес на враќање кон романскиот јазик) и други. КПЈ го копираше искуството на Коминтерната и создаде „црногорска“ нација (успешна), „босанска“ нација (делумно успешна).

Во август 1947 година, Георги Димитров го потпиша Бледскиот договор, кој всушност даде можност за пристапување на Пиринска Македонија во тогашната Народна Република Македонија во рамките на Југославија. Локалните комунистички структури се усогласија со директивите на Коминтерната и насилно го наметнаа новиот политички курс.

Постои огромна документација што открива отпор против изучувањето на скопската пишана норма на оние територии наменети за анексирање од страна на Југославија на географската област Македонија. Иако во овој период комунистичките власти во Бугарија официјално го признаа постоењето на „македонска нација“ и „македонски јазик“, мнозинството жители на Пиринска Македонија продолжуваат да се идентификуваат како етнички Бугари. Во декември 1946 година е спроведен попис на населението. Властите наложија на локалното население во

Пиринско да биде административно регистрирано како „македонско“, но тоа наидува на потешкотии. На пример, во извештајот на партиската организација на БКП во селото Петрово се вели дека „прашањето за приемот на Пирин во Вардарска Македонија се соочува со големо збунетост од населението и од партиските маси со незадоволство“. Конфликтите меѓу учениците и југословенските наставници често се јавуваат во училиштата каде се изучуваат таканаречените „македонски јазик и историја“, а самите курсеви се слабо посетувани.

Оние кои одбиваат да го прифатат новиот идентитет се прогонети од властите. Истакнати јавни личности, поранешни револуционери, војводи на ВМРО и други кои одбиваат да се потпишат на пописот како Македонци се репресирани, со бројката надминува 40.000 души. Некои се присилно депортирани во Југославија, други се испратени во логори, а многумина беа едноставно убиени. Поради интензивирање на политичкиот терор и присилната македонизација, многу од жителите на Пиринска Македонија заминуваат во нелегалност и се приклучуваат на отпорот, наречено Горјанско движење.

Ситуацијата се променува на 28 јуни 1948 година, кога Информбирото донесе резолуција со која го осудува раководството на Комунистичката партија на Југославија за манифестации на национализам и ревизионизам. Ова го означува почетокот на прекилот на односите меѓу комунистичките власти во Белград и комунистичките партии во соседните земји. Југословенските емисари, вкл. и наставниците по "македонски" јазик беа протерани од Албанија, Бугарија и Грција.

Во Пиринска Македонија, која претставува околу 11% од целата територија на географската област на Македонија, останува само употребата на бугарскиот литературен јазик во нејзината правописна форма по 1945 година.

Во Егејска Македонија, која сочинува околу 50% од територијата на географската област на Македонија, започнати се и ограничувања на скопската пишана норма. Уште тогаш се појавила идејата врз основа на бугарските дијалекти Костур-

Лерин-Преспа за создавање на локален региолект, напишан со бугарска азбука. По поразот на комунистичкиот отпор во Грција во 1949 година, поголемиот дел од населението во Егејска Македонија беше принуден да емигрира. Во 1951 година, Атанас Пејков од костурското село Бабчор се населува во Букурешт меѓу бегалците од овој регион. Работел во македонскиот оддел на издавачката куќа "Неа Елада" при Централниот комитет на КПГ и го одобрил новиот региолект преку македонската страница на грчкиот емигрантски весник "Неа Зои". Тој создава граматика и учебник за оваа пишана норма, што е значително поблиску до бугарскиот литературен јазик од скопскиот. Голем број весници, списанија и книги се печатени на овој региолект во 1950-тите, 1960-тите и раните 1970-ти.

Јазичната состојба во Мала Преспа во Албанија е релативно идентична, каде што региолектот се заснова на локалното преспанско бугарско наречје, каде што првиот ваков буквар во кој бугарската азбука се користи за правопис е отпечатен во ограничено издание во циклостил во 1952 година. Последователно, граматика и учебници од овој региолект немале србизми карактеристични за скопската пишана норма и е многу близу до бугарскиот литературен јазик. Во Албанија, преспанскиот бугарски региолект беше официјално користен во државниот образовен систем сè до 80-тите години на минатиот век.

Во лексичка смисла, над 98% од вокабуларот на региолектите на населението во Егејска Македонија и Мала Преспа се бугарски зборови во нивната западна дијалектна форма (рефлекс на Љ во Е).

Јазичната состојба делумно се смени за време и по 1954 година, кога односите меѓу СССР и Југославија започнаа да се загреваат. На крајот на мај и почетокот на јуни 1955 година, советскиот лидер Н.С. Хрушчов ги посети Белград и Скопје и ја потпиша познатата белградска декларација. Во 1956 година, Ј.Б. Тито ја врати посетата и го поддржа влезот на војниците на Варшавскиот

пакт во Унгарија. За возврат на ова приближување, Москва врши притисок врз Бугарија да се врати во политиката на Георги Димитров за македонското прашање и врз Албанија и емиграцијата од Егејска Македонија во Источна и Централна Европа за да се искорени бугарскиот региолект и да се врати употребата на скопската пишана норма надвор од територијата на Народна Република Македонија.

Првиот отпор на ваквата политика беше забележан во Албанија. Во Тирана, тие постепено сфаќаат дека поради тековните промени во советскиот блок, Албанија ќе продолжи да се соочува со притисок за приближување кон Југославија, а евентуалното повторно воведување на скопската пишана норма ќе ги зголеми шансите за зголемување на југословенското влијание.

Поради оваа причина, албанската влада одлучи да ги поддржи напорите на жителите на Мала Преспа за зачувување на нивниот традиционален јазик и правопис. На 1 ноември 1955 година, албанското Министерство за образование го наложи Борис Мале да подготви учебници за локалните училишта, давајќи му рок до 15 јануари 1956 година. Воведеното обучување на локалниот бугарски дијалект, напишан според правилата на бугарскиот правопис, беше одобрено. Официјално од Министерството за образование во Албанија и во 1956 година беа издадени учебник, сметанка и други учебници.

От ослободителната борба през Илинденското востание во лерински револуционен район

—Очерки и епизоди—

(продължение от вчера)

Доволни на следния ден се приготвихме да напушим Невеска и еден дел от нашия отред со войводите заминаа за участоците си. Бевме готови да твргнине и ние со останалите чети от нашия бойни отред кога от разузнавателните команди во селата на неретскио участок получивме тревожни сообшенија со указание да се сплотваме: многобројни аскер обкружвал и претресвал сите села и места во горите придвижвајќи се към Невеска и т.н.

Изменивме маршруто си и заедно со отредот на Н. Андреев се отправивме за прибежище към вјрво на планината Вјрбица, ка

ко стратегическа база и продолствен лагер из костурските востанически отреди, от дека ни се даваше и единствената возможность да заминиме во своите райони. При вјрво на Вјрбица, наречен „Лоджав камен“, не пречекаа и горските началници на костурската околия, кои се прибраа за почивка во укрепенио си со каменјатак. При совещанието ни со нив се установи, дека и тие имат доста неблагоприятни сведенија.

Заприжени за положението изобшчо, още немавме приклучено беседата и совещанието, кога охранителните постови алармираа за присуствието на войски, кои што се јавия во

подножието на Вјрбица от Невеска и Врачанското езеро и настъиваа към вјрво. Решивме да напушим Вјрбица. Обшчо беше недоумението, оти не сме получили никакво сообшение от шабо на востанието. По нашите и нивните сведенија, што ги имавме за положението, нашето заключение беше еднородно — Султан Хамид получил согласието на великите сили да се разправи како што знае за потушаването на востанието. Сметавме нашето положение доста критично.

Напушивме Вјрбица, со оглед да запазиме нашите сили свекој во својо район, како што можиме, со надеждата, оти ќе

Статија во весникот „Демократис“ од 1956 година на костурско-леринскиот дијалект, напишан со бугарска азбука.

Отпор против новиот курс се забележува и кај бегалците од Егејска Македонија. На 30 ноември 1956 година, некои членови на организацијата "Илинден", под притисок на Советскиот сојуз и Југославија, даваат предлог за враќање на употребата на скопската пишана норма меѓу бегалците од Егејот во Источна Европа. Сепак, повеќето членови не реагираат. Како репресивна мерка, организацијата "Илинден" е распуштена и проблемот беше решен на состанокот на 4-5 август 1957 година во полскиот град Бардо. Новиот политички курс беше лансиран директно од Москва преку присутниот полски министер за образование. На оваа средба претставниците на групата на Атанас Пејков јасно

изјавија дека „македонскиот“ јазик е идентичен со бугарскиот. Како компромисно решение, беше прифатено да се стави крај на анти-титовската пропаганда меѓу егејските бегалци во Источна Европа, но категорично беше одбиено повторно воведување на скопската пишана норма. Поради оваа причина, печатените изданија на бегалците од Беломорска Македонија во Источна Европа, како што се весниците „Демокритис“ и „Народна Борба“, списанијата „Илинден“ и „Македонски живот“ итн., продолжуваат да се пишуваат во локалниот бугарски региолект со бугарска азбука.

Интересни се и процесите во Егејска Македонија по падот на Берлинскиот ѕид. Во 1993 година, група локални граѓани, од кои некои осознаени Бугари, а други под силно влијание на Скопје, започнаа да го издаваат весникот „Зора“. Во неговото издание во октомври 1993 година, беше објавена азбука, прогласена за „македонска“, но во која беа вклучени бугарските букви Ы и Ђ и комбинации на буквите ДЖ и ДЗ. Ова е направено за да може да се дадат примери на правописни зборови како што се бързо, мька, пѣт, рѣка, фѣрлам, цѣрвен итн., кои не одговараат на скопската норма и не можат да се напишат со неа.

Објавената азбука предизвика големо незадоволство кај државниот врв во Скопје, а издавачите на весникот беа повикани за инструкции, бидејќи требаше да ја сменат азбуката и да се префрлат на коневица*. За да се извлечат од создадената ситуација, во весник "Зора" од февруари 1994 година, издавачите се принудени да објават кратко „објаснување“ за коневицата, нагласувајќи дека тоа е „официјалната македонска азбука во Република Македонија“.

Разгледуваниот пример ја покажува современата агресивност на Скопје во обидите да се наметне скопската пишана норма надвор од територијата на РС Македонија. Сепак, процесите во географската област на Македонија по 1948 година јасно

* Писмени информации од некои од членовите на групата, повикани за упатства во Скопје, се доставени до авторскиот тим на ова издание.

покажуваат дека во 63% од нејзината територија и меѓу голем дел од емигрантите од овој регион, населението само ја одбива нејзината употреба и останува официјално само за РС Македонија, каде што бројот на нејзините носители континуирано намалува.

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑΤΑ ΑΒΒΥΚΑ		ΑΠΟΔΩΣΗ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ *	
1. Α α	Арно, ако	(άρνο, άκο)	α
2. Β β	Баба, бързо	(μπαπα, μπρζο)	μπ
3. В в	Врата, вѣрне	(βράτα, β'рνε)	β
4. Г г	Голем, гѣрне	(γκόλεμ, гкр'не)	γκ
5. Д д	Де До, ден	(ντέντο, ντέν)	ντ
6. Е е	Еден	(έντεν)	ε
7. Ж ж	Жена, жаба	(ζένα, ζάμπα)	Ζ (παχύ)
8. З з	Зора, зелено	(ζόρα, ζελέно)	ζ
9. И и	Игла	(ιγκла)	ι
10. Й й	Йован, йагне	(γιόβαν, гιάг'не)	γι(ι)
11. К к	Камен, куче	(κάμεν, коутсе)	κ
12. Л л	Лоза	(λόζα)	λ
13. Љ љ	Љубов	(лиούμoв)	λι(ι)
14. М м	Мајка, мака - мъка	(μάϊка, μάκα, м'ка)	μ
15. Н н	Нива, нема	(νίβα, νέμα)	ν
16. Њ њ	Њуйорк	(νιούг'орк)	ν(ι)
17. О о	Обетка, ако	(ομπέтка, άко)	ο
18. П п	Пена, пат -пѣт	(пéна, пát, пт)	п
19. Р р	Река, рака - рѣка	(рэка, ráка, р'ка)	ρ
20. С с	Стап, сено	(σάп, сэно)	σ
21. Т т	Татко, тѣрло	(тáтко, т'рло)	τ
22. У у	Утре, ум	(оутре, оум)	ου
23. Ф ф	Фишек, фѣрлам	(фiшек, ф'рлам)	φ
24. Х х	Храна	(хрána)	χ
25. Ц ц	Цел, цар, цѣрвен	(тсáл, тáр, т'рвен)	ω
26. Ч ч	Човек, чешма	(тшóвек, тшéшма)	тш (παχύ)
27. Ш ш	Шанка	(шáшка)	ш (παχύ)
28. Ъ ъ	Ърх ърѓа διπλά σύμφωνο:	(ърζ, ърχια)	ημίφωνο μεταξύ α και ε
1. ДЗ дз	ДЗвер, дзиркам	(тзβэр, тз(ркам)	тз
2. ДЖ дж	ДЖам, джавакам	(тзџм, тзџáкам)	тзџ (παχύ)

* Η απόδωση στην ελληνική δεν είναι απόλυτα σωστή, γιατί είναι ιδιαίτερα δύσκολο με τα γράμματα μιάς να αποβθούν οι φθόγχοι διάλης χθάσας

Изданието на Зора од октомври 1993 година, објавено во Лерин, Грција, со „македонска“ азбука, во кое се содржани бугарските букви Й и Б и комбинациите на букви ДЖ и ДЗ.

5. Основни јазични докази за единството на нормите на официјалните јазици во Софија и Скопје

И покрај политичката одлука на властите во Скопје насилно да ја дистанцираат локалната норма од бугарскиот литературен јазик, очекуваните резултати не се постигнати. Промените главно се изразени во воведувањето на многу србизми и други странски зборови, променетите завршетоци и форми, како и заживување на некои архаизми и ретки дијалектни форми. Сепак, во најголем дел, вокабуларот е идентичен. Ова е констатирано од познатиот славист проф. Џејмс Ф. Кларк, кој го определил издадениот во Скопје само 23 години по кодификацијата - во 1968 година, „Македонско-бугарски“ речник како „бугарско-бугарски“, заради очигледно совпаѓање на повеќето од содржините во двете колони на речникот.

Главната карактеристика на еден јазик не е толку вокабуларот (на кој може да се изврши вештачко влијание за кратко време од многу странски зборови), туку граматиката. Денешните анализи на различни примероци на говорен и пишан јазик во РС Македонија покажуваат дека, во зависност од степенот на образование на нејзините говорници, се користат околу 5-7% србизми и 1-2% други странски зборови. Учеството на специфични македонски дијалекти, кои не се користат во литературниот или говорен јазик во Бугарија, е околу 1%. Сепак, посочените лексички разлики во никој случај не доведуваат до појава и воспоставување на нов јазик. *

* Присилното вметнување странски зборови во јазикот е една од политиките за поделба и асимилација на народите. На пример, по 1920 година, повеќе од 23% од русизмите беа вметнати во ерменскиот јазик што се користи во СССР, што не го користат Ерменците во странство. Сепак, овој обид за лексичка поделба не доведе до формирање на два ерменски јазика. Спротивното е случајот со албанскиот јазик. До 1972 година имаше две негови литературни норми засновани на гега и тоска говорите. Дури и во Југославија, по аналогија на „македонскиот“ јазик, се прави обид да се создаде „косовски“ јазик. Сепак, ниту еден сериозен истражувач не сметал дека гега и тоска литературните норми се два одделни јазика.

Во исто време, во однос на граматиката, нема разлика во говорот. Покрај тоа, заедничката граматика е главната разлика помеѓу бугарските и македонските норми, од една страна, и сите други словенски јазици. Тоа е клучот за разбирање на единството на јазикот.

Постоењето на скопската пишана норма е неоспорен факт што никој не го негира. Без оглед на тоа дали властите во Скопје го прифаќаат или не бугарскиот став дека официјалниот јазик во РС Македонија е поврзан со еволуцијата на бугарскиот јазик и неговите дијалекти во Вардарска Македонија по нивното кодифицирање по 1944 година, тој ќе продолжи да биде уставна политичка реалност .

Оваа состојба не го менува фактот дека како резултат на специфичниот историски развој денес бугарскиот јазик е плурицентричен - има неколку утврдени литературни норми и неколку во процес на развој. Прв што се појавил е бугарскиот палкен јазик, кој конечно бил кодифициран во 1866 година во регионот Банат, поранешна Австро-Унгарија, и сега се користи во Романија и Србија. Околу 15 години подоцна, кодифициран е бугарскиот литературен јазик, а во 1945 година скопската пишана норма. Покрај тоа, во денешна Србија се прават обиди да се создадат јазици „Торлашки“ и „Шопски“ врз основа на најзападните бугарски дијалекти, а во Грција, врз основа на јужнородопските бугарски дијалекти, се создава "Помашки" јазик.

Денес, во класификацијата на словенските јазици, литературниот бугарски јазик, бугарскиот палкенски јазик и македонскиот литературен јазик спаѓаат во источната група на јужните словенски јазици. Примерот на бугарскиот палкен јазик покажува дека и покрај различната литературна норма од онаа во Бугарија, тој продолжува да се смета за бугарски.

Кодифицираните дијалектни особености на пишаната норма во РС Македонија се својствени и за другите бугарски дијалекти, затоа не се доказ за постоење на посебен јазик. Граматичката структура на пишаните норми во Бугарија и РС Македонија, која

е столб на секој јазик, останува непроменета. Во овој поглед, нема значителна разлика помеѓу двете напишани норми, и сите следни одлики се карактеристични за целата територија на бугарски јазик, опфаќајќи ја Мизија, Тракија и Македонија.

Овие типолошки карактеристики на бугарскиот јазик го разликуваат од сите други словенски јазици, кои имаат зачуван систем на падежи. Бугарскиот јазик е единствениот аналитички јазик меѓу нив. Се карактеризира со:

- аналитичка природа на именскиот систем (изразување на односите преку предлози - чашата **на Петър**, отидох **при Иван**);
- присуство на член во имињата (мъжът почива, жените дойдоха, децата играят, червената шапка);
- присуство на двојно додавање на имињата (**него го** видяха, на **нея и** казаха);
- аналитичко изразување на компаративен и супериорен степен кај именки, глаголи и прилози (**по**-красив, **най**-красив; **по**-високо, **най**-високо; **по** обичам, **най** обичам);
- аналитички израз на инфинитивот со **да**-конструкции (трябва **да** работя, **да** изляза);
- присуство на богат глаголски систем со повеќе форми за минати и идни времиња (*ходих, ходех, ходил съм, бях ходил..., ще ходя, ще съм ходил, щях да ходя, щях да съм ходил*);
- аналитичко изразување на идните временски форми со помош на честички (*ще ходя, ще работя*);
- присуство на предлошки глаголски форми (*ходил, щял да ходи; правил, бил съм правил*).

Наведените звучни, граматички и лексички појави уште еднаш го потврдуваат единството на бугарскиот јазик на дијалектно ниво, бидејќи не се среќаваат разлики во бугарските дијалекти на целата територија на бугарски јазик, опфаќајќи ги Мизија, Тракија и Македонија.

Со оглед на овие јазични реалности, денес во Бугарија официјално е усвоен ставот дека „јазичната норма, прогласена за уставен јазик во Република Северна Македонија, е поврзана со

еволуцијата на бугарскиот јазик и неговите дијалекти во поранешната југословенска република по нивната кодификација по 1944. Ниту еден документ / изјава во процесот на пристапување не може да се смета како признание од бугарската страна за постоењето на т.н. „македонски јазик, одделен од бугарски“.

III. ПРИМЕРИ ОД АКТУЕЛНИТЕ КОН 2020 ГОДИНА УЧЕБНИЦИ ЗА НАМЕТНУВАЊЕТО НА ЛАГАТА ЗА ИСТОРИСКИОТ КОНТИНУИТЕТ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК. СПОРЕДУВАЊЕ НА ЛАЖНИТЕ ТВРДЕЊА И ФАЛСИФИКАТИТЕ СО ОРИГИНАЛИТЕ

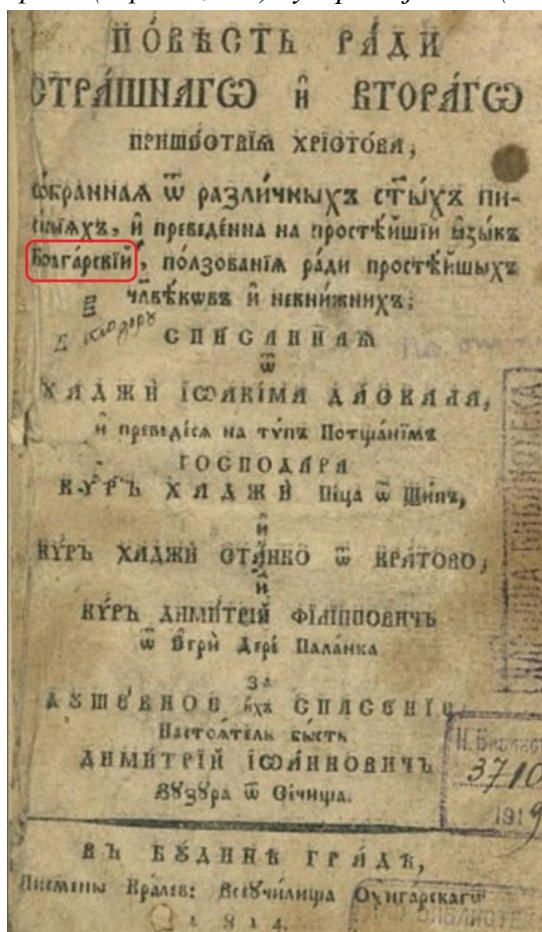
1. Јоаким Крчовски

Јоаким Крчовски е бугарски преродбенски духовник, писател, просветител и учител, основач на бугарската печатена литература. Во својата едукативна активност Ј.Крчовски бара нови форми за ширење на зборот и ја разбира потребата од печатени книги. Тој објави пет книги во последната деценија од својот живот. Тие се широко распространети во географската област на Македонија, за што судиме од списокот на спонзори: Штип, Кратово, Струмица, Радовиш, Велес, Битола, Скопје и други.

Во учебникот за „Македонски јазик“ за 8 одделение на училиштата во РС Македонија (Скопје, 2020 година), за Јоаким Крчовски се тврди дека има заслуги „за дистрибуција на првите печатени македонски книги“. Во неговите дела се намали употребата на црковнословенскиот јазик како јазик на писменоста и литературата и „оваа улога ја презеде македонскиот народен јазик“. Во истиот учебник се вели дека Ј.Крчовски, заедно со другите преродбеници, „се писатели со цел: тие сакаат да го поучат и просветат македонскиот народ“ Тие имаат цврста задача: македонскиот народ да го разбере и прифати нивното книжевно дело. За да го направат тоа, тие имаат јасна позиција:

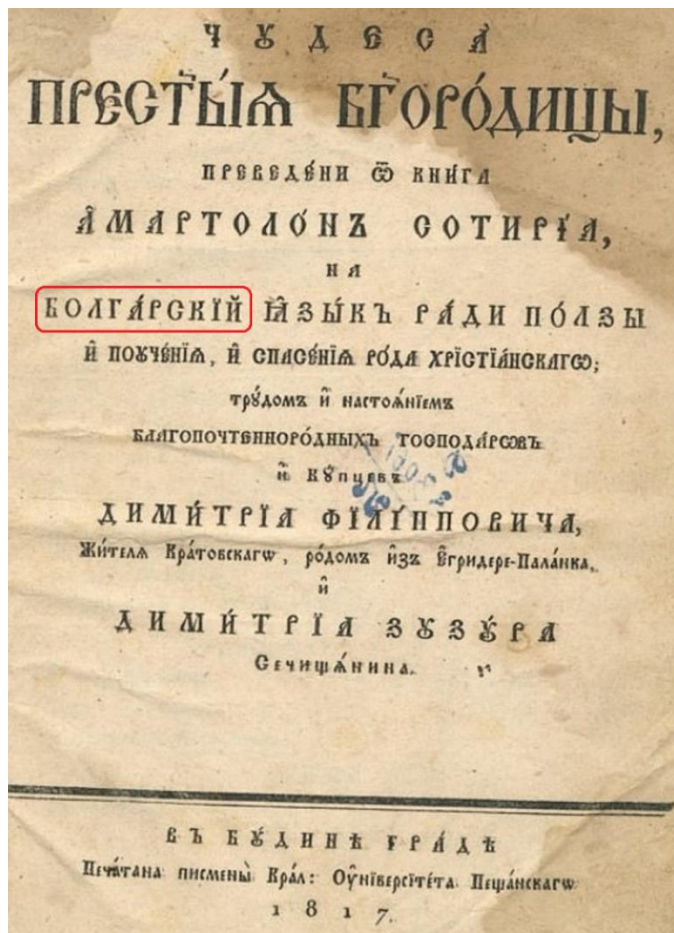
тие го воведуваат македонскиот народен јазик во литературата... На овој начин, македонскиот народен јазик во нивните книги добива поширока основа, а нивните книги стануваат разбирливи за поширок круг на македонски читатели. Основно средство во македонската литература, а и во писмената комуникација меѓу македонците, стана македонскиот народен јазик. Постепено, македонскиот народен јазик се утврдува како јазик на трговијата, црквата и образованието во Македонија.

Таквото тврдење е апсолутно неистинито. Така на пример, во својата книга „Повест за страшното и второ пришествие на Христос“ (1814) Јоаким Крчовски пишува таа е *“преведена на прост (народен, б.а.) бугарски јазик“ (1814).*

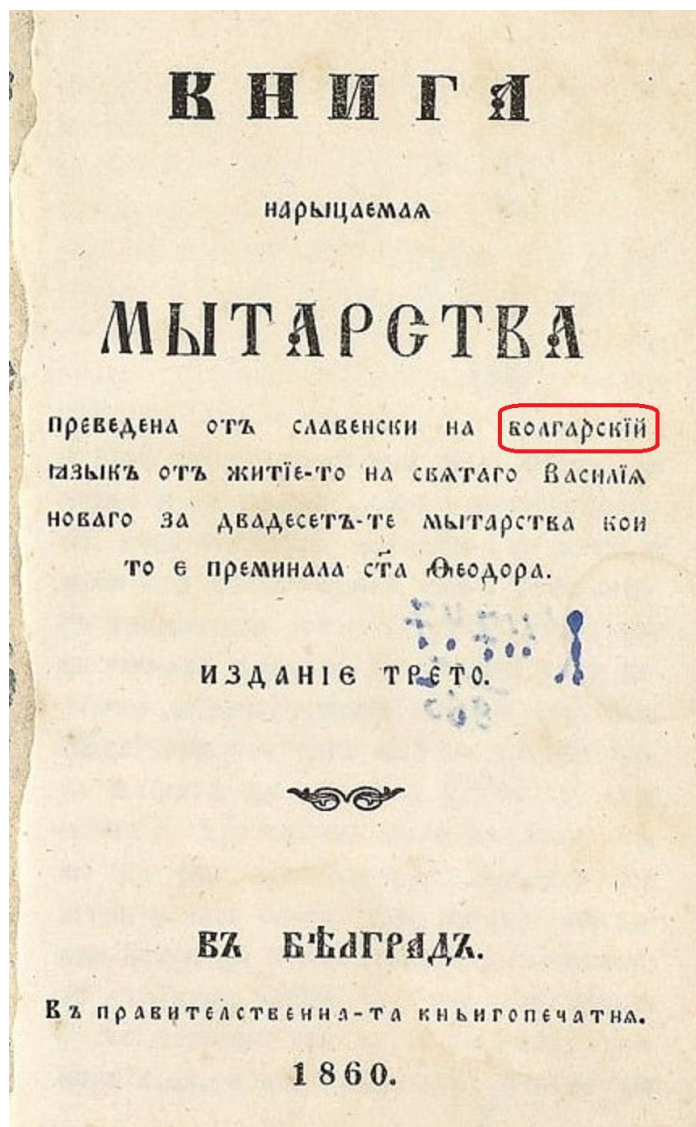
Факсимил на насловната страница на книгата на Јоаким Крчовски „Повест за страшното и второ пришествие на Христос“ (1814), преведена на прост (народен, б.а.) бугарски јазик“ (1814).

Истиот текст го намираме и во „Чудесата на Пресвета Богородица“ (1817). Во него тој споменува дека таа е преведена на „бугарски јазик“.

Факсимил на насловната страница на книгата на Јоаким Крчовски „Чудесата на Пресвета Богородица“. Денес во Скопје се тврди дека е преведен на „македонски“, но во оригиналот експлицитно е наведено дека преводот е на бугарски јазик (1817).

Ситуацијата е идентична со книгата „Митарства“ (1860) на Ј.Крчовски. Во оригиналното издание повторно пишува дека е „преведено од словенски на бугарски јазик“.

Факсимил од
насловната
страница на
книгата на
Јоаким
Крчовски
„Митарства“
, „преведена
од словенски
на бугарски
јазик“ (1860).

Овие примери јасно покажуваат како денес во РС Македонија преку разпространување на невистинити тврдења, грубо се ограбува бугарското културно наследство, а младото поколение е лишено од достап до објективна информација.

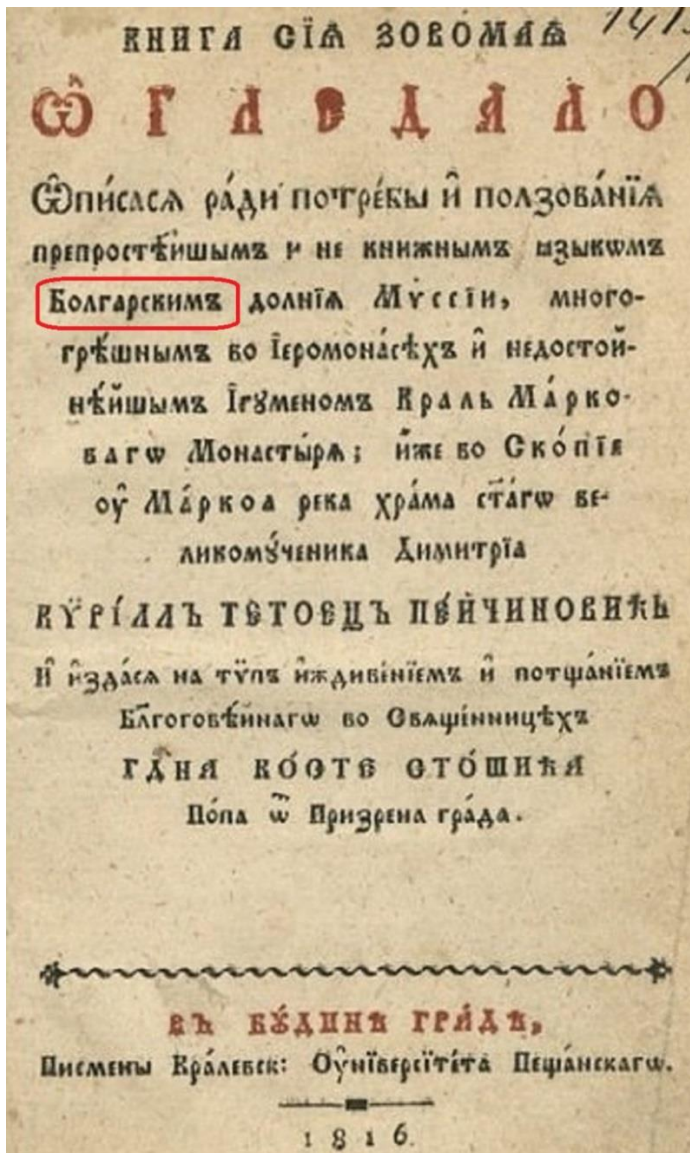
2. Кирил Пејчиновиќ

Кирил Пејчиновиќ е исто така бугарски преродбеник, чиешто дело е подложено на тотално фалсификување и грабеж во РС Македонија. Во учебникот по „Македонски јазик“ за 7 одделение од основните училишта, за него пишува дека тој е еден од „*првите македонски автори*“ кој што *печател „книги на народен македонски јазик“*. Прогласен е за еден од „*првите учители и просветители во Македонија*“, којшто своите две книги „*Огледало*“ и „*Утешение на грешните*“ *ги напишал на народен говор, поточно на тетовскиот говор.*”

Сè повеќе се поставувало прашањето за **посебен литературен македонски јазик**. Се појавиле првите македонски автори, **Јоаким Крчовски** и **Кирил Пејчиновиќ**. Тие печателе **книги на народен македонски јазик** кои биле наменети да ја пренесуваат христијанската религија. Значи, нивните книги имале **религиозен (црковен) карактер** и содржеле **упатства** за народот од областа на религијата. Бидејќи биле напишани на народен јазик, книгите им биле разбирливи на читателите.

Факсимил од страница 5 од учебникот по „Македонски јазик“ за 7 одделение на основните училишта во РС Македонија. За Кирил Пејчиновиќ се тврди дека се појавил како автор „откако се почесто се поставуваше прашањето за посебен литературен македонски јазик“ а, ги издавал своите книги на „народен македонски јазик“ (факсимилот е од актуелниот учебник од 2020 година по „Македонски јазик“ за 7 одделение. Годината на издавање не е посочена).

Изнесените во учебникот тврдења за Кирил Пејчиновиќ не одговараат на вистината. Во својата книга „Огледало“ (1816) тој напишал дека е „напишана за потребите и употребата на народниот и некнижевен бугарски јазик во долна Мизија“. К.Пејчиновиќ не само што го дефинира својот јазик како бугарски, туку и не го идентификува неговото родно место со географската област на Македонија. Користејќи ги изворите од средниот век, за него овој регион е долна Мизија.

Факсимил од насловната страница на книгата “Огледало” на Кирил Пејчиновиќ. Тој пишува дека е „напишан за потребите и употребата на народниот и некнижевен бугарски јазик во долна Мизија“ (1816).

Уништени се и оригиналните надгробни плочи на Кирил Пејчиновиќ во Лешочкиот манастир близу Тетово и заменети со натписи на ново создадениот во 1945 година „македонски“ јазик.

3. Рајко Жинзифов

Друг бугарски преродбеник од географската област на Македонија, чие дело е подложено на фалсификување и грабеж, е Рајко Жинзифов. За него, во учебникот по „Македонски јазик“ за 8 одделение на училиштата во РС Македонија (Скопје, 2020) пишува дека тој е меѓу „македонските писатели - преродбеници кои ја чувствуваат потребата од литературен јазик на кој ќе ги напишат своите литературни дела. Тие го издигнуваат македонскиот јазик на рамништето на јазик на уметничката литература“.

Потсети се од македонската историја!
Македонскиот народ во XIX век сè уште е поробен. Исто така, засилено е влијанието од соседните земји, пред сè, во црквата и во образованието.
Македонските писатели – преродбеници (Рајко Жинзифов, браќата Димитрија и Константин Миладинови, Григор Парличев, Горѓија Пулевски и други) ја чувствуваат потребата од литературен јазик на кој ќе ги пишуваат своите литературни дела. Тие го издигнуваат македонскиот јазик на рамниште на јазик на уметничката литература.
Повеќето македонски писатели – преродбеници стекнале образование на други јазици (грчки, српски, бугарски, руски). Тие дури и пишувале на овие јазици или, пак, во своите литературни дела внесувале особености од тие јазици. За да ги објават своите дела, тие честопати ги користеле и имињата на соседните земји и јазици, но во својата душа и срце се чувствувале само како Македонци и како родени зборувачи на македонскиот јазик. Тие постепено ја разоткриле политиката на соседните земји

Рајко Жинзифов

Димитар Миладинов

Факсимил од страница 7 од учебникот по „Македонски јазик“ за 8 одделение на училиштата во РС Македонија. Се тврди дека Рајко Жинзифов, браќата Димитар и Константин Миладинови и Григор Парличев се „македонски писатели - преродбеници кои ја чувствуваат потребата од литературен јазик на кој ќе ги пишуваат своите литературни дела. Тие го издигнуваат македонскиот јазик на рамниште на јазик на уметничката литература “(2020).

С Л О В О
ЗА ПЪЛКЪ-ТЪ ИГОРЕВЪ,
ИГОРЯ
СЫНА СВЯТЪСЛАВЛЯ, ВНУКА
ОЛЬГОВА.

ПРЕВЕДЕ ОТЪ СТАРО-РУССІЙ ЯЗЫКЪ

Р. Жинзифовъ.

1863. Москва.

повѣрно и порамно. А заради нашій переводъ, мые слагаме запотребно де речиме слѣдно-то: Мые, за Българскій языкъ бройме, той языкъ, кой ся говоритъ по цѣлж Македоніж, Тракіж и Българіж, между говоры-те на кой има малу много разлика, но мые, както и секой Българинъ не кж-согледъ, не можиме да речиме, що слово-то *рѣка* или *вода* је Македонско или Тракійско, а *рѣка*, *вода* је Българско, защото нема Македонцы, нема Тракійцы като отдѣлны народи, а има само Славяне-Българе, кои-то живѣять по реченны-те мѣста, инена-та на кои, може бы, имають си право въ зѣмлеписаніе-то, а не въ народность-тж, накжсо да речиме, има единъ цѣлень, народъ Българскій и единъ языкъ Българскій, кой-то какъ и секой кой му драго другій языкъ ся дѣлятъ на нарѣчія... И така мые мыслиме,

Факсимил од стр. 5 и стр. 15 од „Новобугарска збирка“ со предговорот и преводот на Рајко Жинзифов од „Слово за полкот на Игор“. Во него тој експлицитно изјавува дека „за бугарски јазик го сметам овој јазик, на кој се зборува низ цела Македонија, Тракија и Бугарија“ (1863).

Ваквото тврдење во учебниците во Северна Македонија не одговара на вистината. Рајко Жинзифов во 1863 година ја објави својата книга „Новобугарска збирка“, која вклучува оригинални и преведени песни. Како емигрант во Русија живеел среде младата бугарска емиграција во Москва и заедно со Љубен Каравелов, Нешо Бончев, Константин Миладинов, Константин Станишев, Васил Попович и други, го издава списанието „Братски Труд“. Р. Жинзифов разви голема новинарска активност во рускиот печат за да ја запознае локалната јавност со маките на бугарскиот народ. Соработува и со бугарските весници „Дунавска зора“, „Македонија“, „Слобода“, „Бугарска пчела“, „Век“, „Време“, како и во бугарските списанија „Читалиште“, „Периодично списание“, „Бугарски книжици“ и други. Во нив објавуваше написи, песни, народни песни и раскази. Во сите свои дела Р. Жинзифов се декларира како Бугарин и го нарекува неговиот јазик бугарски.

Така на пример, во “Новобугарска збирка” од 1863 година, Р. Жинзифов го преведе древно рускиот текст „Слово за полкот на Игор“. Во предговорот кон него, Р. Жинзифов вели: „А, за нашиот превод сметаме дека е потребно да се каже следното: Ние за бугарски јазик го сметаме тој јазик којшто се зборува на територијата на Македонија, Тракија и Бугарија меѓу чии говори има многу мала разлика ... Нема македонци, ниту тракијци како засебни народи, има само славјни бугари кои живеат на споменатите места, чии имиња може да имаат место во географијата, но не и во народноста. Накратко, постои единствен бугарски народ и бугарски јазик, кој како и секој друг сличен јазик е поделен на наречја. Никаде во своето дело Р. Жинзифов не зборува за „македонски“ јазик, како што е запишано во современите учебници во Скопје.

4. Браќата Миладинови

Следејќи го веќе опишаниот модел на фалсификување и кражба на бугарското културно наследство, во учебникот „Македонски јазик и литература“ за трета година средно училиште во

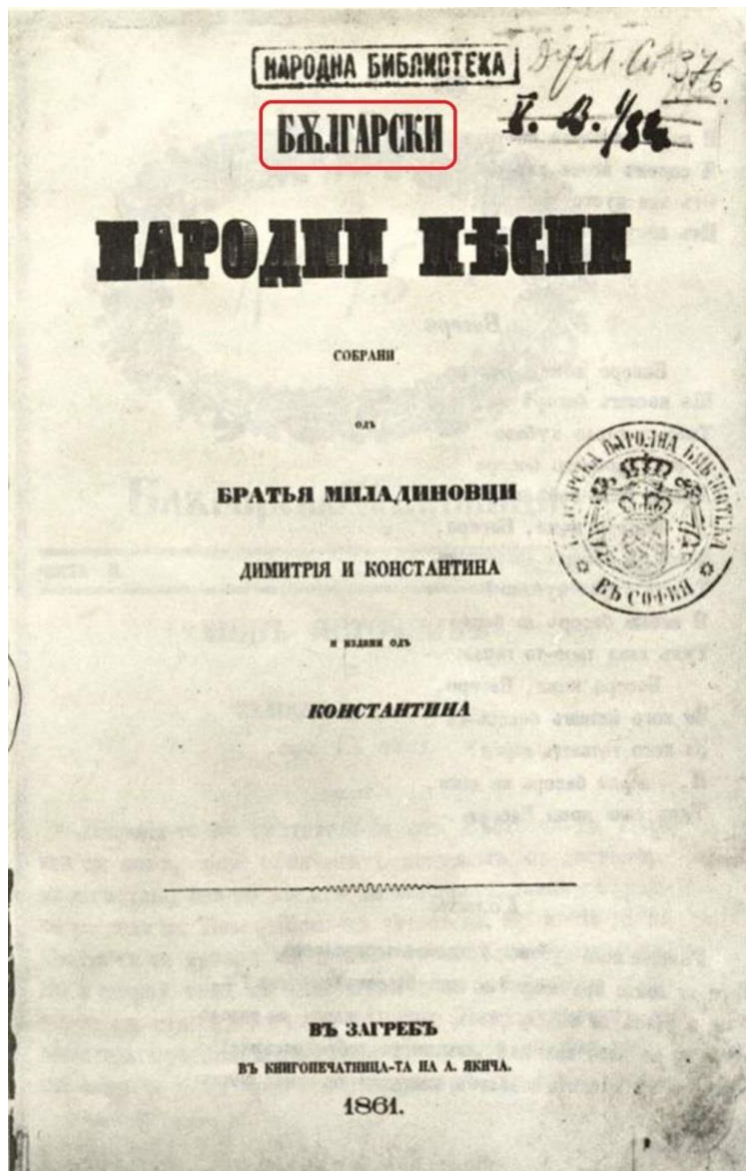
училиштата на РС Македонија (2018) се вели дека „гледништето за посебен македонски јазик ја следи македонската писмена традиција, во која црковнословенската основа постепено беше заменета со народен јазик. Употребата на македонскиот народен јазик е неопходна во различни области на комуникација, особено во трговијата, во црквата, во образованието, во печатот и во уметничката литература. Таа исто така има значителна поддршка во народното творештво. Од таа гледна точка, Зборникот со народни песни на браќата Миладинови зазема централно место.

Напишаната изјава е целосно произволна. Никаде браќата Миладинови не се декларирале како „македонци“, ниту го прогласија својот јазик за „македонски“. Покрај тоа, оригиналниот наслов на споменатиот зборник народни песни е „Бугарски народни песни“ (1861).^{*} Во својата работа, браќата Миладинови секогаш се изјаснувале како бугари и работеле за развој на бугарскиот јазик. Кога го користеле терминот „македонски“, тоа требало да го покаже само регионалниот аспект на бугарското. Постариот брат Димитар Миладинов е автор на голем број написи во „Цариградски весник“ (1860). Тој ги обиколува населените места во Македонија за да собере помош за изградба на бугарската црква Свети Стефан во Цариград. Во бр. 476 од Цариградски весник од 26 март 1860 г. Димитар Миладинов пишува: *„Во светиот Охридски округ нема ниту едно грчко семејство, освен три или четири сега влашки, а сите други се чисто бугарско племе... Тука кажавме, во Струга постојано во заедничкото училиште * внатре учат и грчки и бугарски ... И во грчкото училиште горе, и таму учителите предаваат од грчки на бугарски и од бугарски на грчки, но сеуште немаат грамика на старобугарски...*

* Видете ја информацијата за оригиналниот наслов на страница 58

** Взаемното (заедничкото) училиште е световно основно училиште во периодот на бугарската преродба, во кое се применува Бел - Ланкастерскиот метод на учење. Со тој метод некои од понапредните ученици ги обучуваат дел од своите соученици.

А, во селата се обидуваат владиката да им даде дозвола да пеат во црквата на бугарски јазик. И сите бугари што слушаат се радуваат затоа што го разбираат бугарскиот јазик и некои плачат од радост“.

Факсимил од насловната страница на книгата на браќата Миладинови „Бугарски народни песни“ (1861).

5. Григор Прличев

Григор Парличев не само што беше еден од најактивните учесници во борбата за воведување на бугарски јазик во училиштата и црквите во Охрид и другите населени места во Македонија во 60-тите години на XIX век, туку подоцна беше и бугарски егзархиски учител во Битола (1880 - 1882), Охрид (1882 - 1883) и Солун (1883 - 1889). За него во учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година средно образование во училиштата на РС Македонија (2018) пишува дека се обидува да твори *“на свој јазик, кој што одговарал на еден општо словенски јазик. Всушност, тој се сообразил и ги прифатил идеите за едно своевидно словенско есперанто, што ќе се користи како јазик на науката и уметничката литература на словенските народи... Иако ја напиша својата автобиографија на јазик близок на бугарскиот, но со голем број црковнословенизми и русизми Прличев ги пишува дијалозите меѓу Македонците на македонски народен јазик”*.

Тешко е да се квалифицира тоа тврдење во училишен учебник како научно, тоа е повеќе историско – псевдо - научна фантастика. Бидејќи Г. Прличев како ученик учел во грчко училиште и зборувал грчки, за раниот период од неговиот живот во науката има спор дали тој се чувствувал грк или бугарин. Но, во својата автобиографија тој пишува дека дури и за време на студиите во Атина (1849 - 1850) се чувствувал бугарин. За таков го сметаат и неговите соученици: „тие (неговите соученици, б.а.), иако сите ги грабаа моите ракописи за да ги препишат, сепак заради мојот бугарски изговор и заради мојата сиромашна облека, се однесуваа со презир кон мене”.

Откако добил образование на грчки јазик и ги напишал на грчки јазик поемите *Сердарош* и *Скендербеџ*, **Григор Прличев** се обидел да ги препее на свој јазик, што одговарал на еден заеднички општословенски јазик. Всушност, тој се сообразувал и ги прифаќал идеите за еден вид словенско есперанто што би се употребувало како јазик на науката и на уметничката литература на словенските народи. Во остварувањето на оваа замисла, тој тргнува од својот роден охридски говор и од западномакедонските јазични особености, како и од црковнословенскиот јазик. Прличев беспрекорно го употребува охридскиот говор во повеќе јавни настапи пред охриѓани по разни поводи. Иако ја пишува својата Автобиографија на јазик што е близок до бугарскиот, но со голем број црковнословенизми и русизми, Прличев ги пишува дијалозите меѓу Македонците на македонски народен јазик.

Факсимил од страница 21 на учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година на средно образование во училиштата на РС Македонија. На учениците им се кажува дека Григор Прличев сакал да создаде сесловенски јазик, но во неговите дела дијалозите меѓу македонците биле на македонски народен јазик (2018).

По враќањето во Охрид, Г. Прличев првично бил учител во локалното грчко училиште, но за време на годишните испити во 1866 година одржал говор на локалното охридско бугарско наречје, кој бил објавен во три последователни броја од 6 до 17 август 1866 година во бугарскиот весник „Времеја“ од Цариград. Пред да го објави неговиот говор, редакцијата на весникот објави дека неговиот говор е „говорен на македонско наречје“. Весникот се чита низ целата бугарска земја и говорот на Прличев е наведен насекаде како пример за бугарски патриотизам.

При издавањето на ферманот за основање на Бугарската егзархија, Григор Прличев одржа емотивен говор пред сите охриѓани. Како што е познато, овој дел од географската област на Македонија не спаѓа во границите на Бугарската егзархија и се планира да се спроведе јавна консултација. Како резултат на агитацијата на Г. Прличев и неговите соработници, од сите 9 526 со право на глас во Охрид, 9 387 гласале за Бугарската егзархија и едвај 139 души останале кон Цариградската патријаршија.

СЛОВО, произнесено въ Охридско-то елминско училище отъ учитель-тъ Г. Григорія Парличева.

Чувайся себе си.

Вистина е що-то съ свѣтый духъ е написано священно-то писаніе; вистина е щото мъдрость-та божія ся находѣтъ въ священно-то писаніе и щото самъ Богъ говоритъ въ него. Сячки-тъ Божественны закони ся находѣтъ въ църковны-тъ книги. Сячки-тъ обаче Богъ ги събра въ единъ рѣчь "чувайся себе си". Отъ тука можиме да разбериме щото Божія-та мъдрость е глубока безъ дно. Защото лесно е, отъ единъ рѣчь да извадитъ човѣкъ многу рѣчове, обаче многу рѣчове да ги съберетъ въ единъ рѣчь, това е мъчно, това е божія мъдрость.

Кога го създаде Богъ човѣкъ, му даде с-денъ законъ, и му рече "чувайся себе си". Вистина овай законъ не го написа Богъ на книгъ

Почетокот на говорот на Григор Прличев, објавен на 6 август 1866 година во бугарскиот весник „Времја“ во Цариград. Бугарскиот јазик на авторот, денес пред учениците во РС Македонија е представен за „македонски народен јазик“.

да вкусѣ: Останѣ јастіето непокътнѣто. Послѣ отидохъ у Рагавиѣ и му јавиѣ че съмъ съчинителъ тѣ на „Αρχατολόγος.“ Онъ ме пріе много ласкаво и съ тържественъ гласъ повика госпождѣ си и ме прѣпорѣча. — Вы посвятихте половинѣтъ на награждѣ на каквото и да е благочестиво дѣло. — Да! тѣй писахъ и не се отрицамъ. — Тая щедрость много вы прѣпорѣчва; а другѣтъ половинѣ?... Тоя страненъ въпросъ ме учуди. — За другѣтъ половинѣ, прибави Онъ, Вы не писахте ничто. — Другата половина трѣба за мене: не съмъ богатъ. Видно бѣше че отговоръ тѣ не му се ареса и Онъ замѣлча.... — Чухте ли каквы похвалы азъ Ви сплетохъ? — Да! Вамъ нито можно е да говорите противъ сѣбѣтъ тѣ си... Тутакси Онъ узна су-ровость тѣ на отговора. — Отъ каквѣ сте възраст? — 30 годишенъ. — Отъ каквѣ сте народность? — Българинѣ. — Не е можно Българинѣ да има чѣрны косы и чѣрны очи. На това не отговорихъ; но приковахъ очитѣ си въ неговытъ; Онъ наведе своитѣ. — Не ли Вы сами отъ амвона казахте, че отъ произношеніето на единъ само думѣ можете да познаете всекого дали е Еллинѣ или не; а азъ нито думѣтъ Еллинѣ не могъ да произнесѣ както Вы ѣ произнасите.

Стр.366 од „Зборникот за народни умотворби и литература“, каде е објавена автобиографија та на Григор Парличев, во која тој изјавува дека е бугарин (1894).

Во својата автобиографија објавена во 1894 година, Григор Прличев пишува дека тој сам се декларирал за бугарин пред грчките учители.

Иако Григор Парличев денес е прогласен за „македонец“ во РС Македонија, тој никогаш не се декларирал како таков, ниту пак го нарекувал својот мајчин јазик „македонски“.

6. Теодосиј Синаитски

Теодосиј Синаитски е еден од основоположниците на бугарското книгопечатење. Тој го подпомага отворањето на бугарска печатница во селото Ваташа, Тиквешко (денес во РС Македонија). Подоцна, тој основал бугарска печатница во црквата Свети Мина во Солун, којашто се користела печатарската преса од печатницата во Ваташа. И покрај неговата бугарска патриотска дејност, денес во РС Македонија Теодосиј Синаитски е прогласен за „македонец“, а неговиот јазик и дело „македонски“. Еве што е напишано за него во учебникот по „Македонски јазик“ за 8 одделение, објавен во 2020 година: *„Првите македонски печатени книги беа прифатени од македонските читатели во тоа време. Еве што вели за македонскиот народен јазик Теодосиј Синаитски, сопственик на првата македонска печатница во Солун ...Теодосиј Синаитски го нарекува македонскиот народен јазик клуч од железно и челик“.*

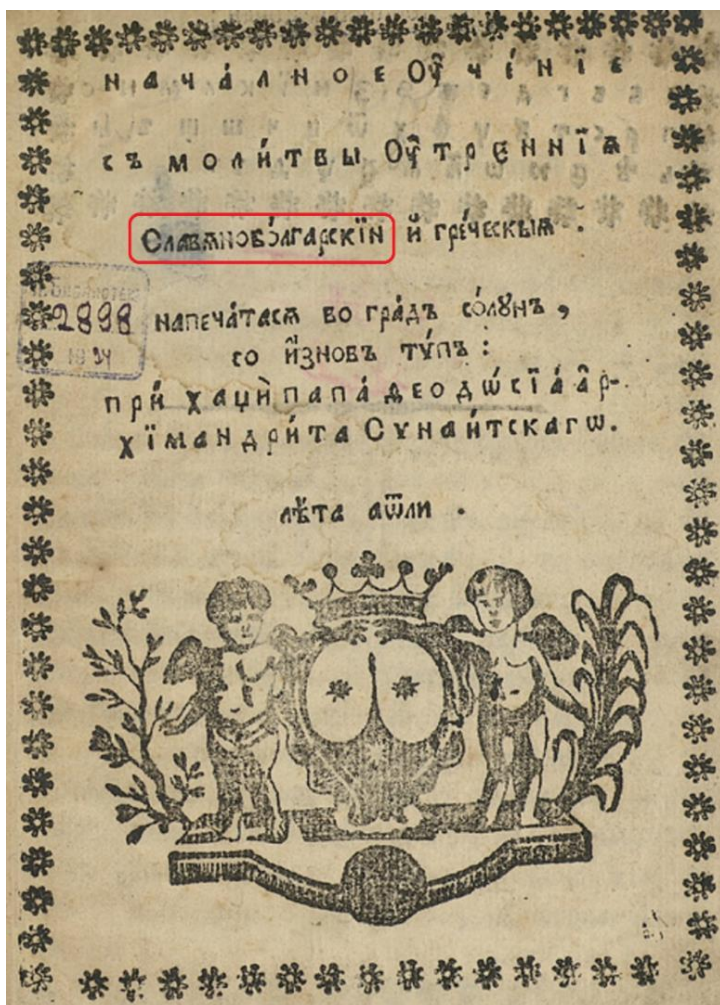
3. Првите македонски печатени книги биле прифатени од македонските читатели од тоа време. Еве што вели за македонскиот народен јазик Теодосија Синаитски, сопственик на првата македонска печатница во Солун:

Еве клуч кој ојворуеј сердцејто ваше, не клуч ој злато или сребро, но клуч од железно и челик.

Теодосија Синаитски го нарекува македонскиот народен јазик клуч од железно и челик, а другите јазици (какви што биле црковнословенскиот, грчкиот и други) клуч од злато или сребро. Што мислиш, зошто? Како ја објаснуваш неговата споредба?

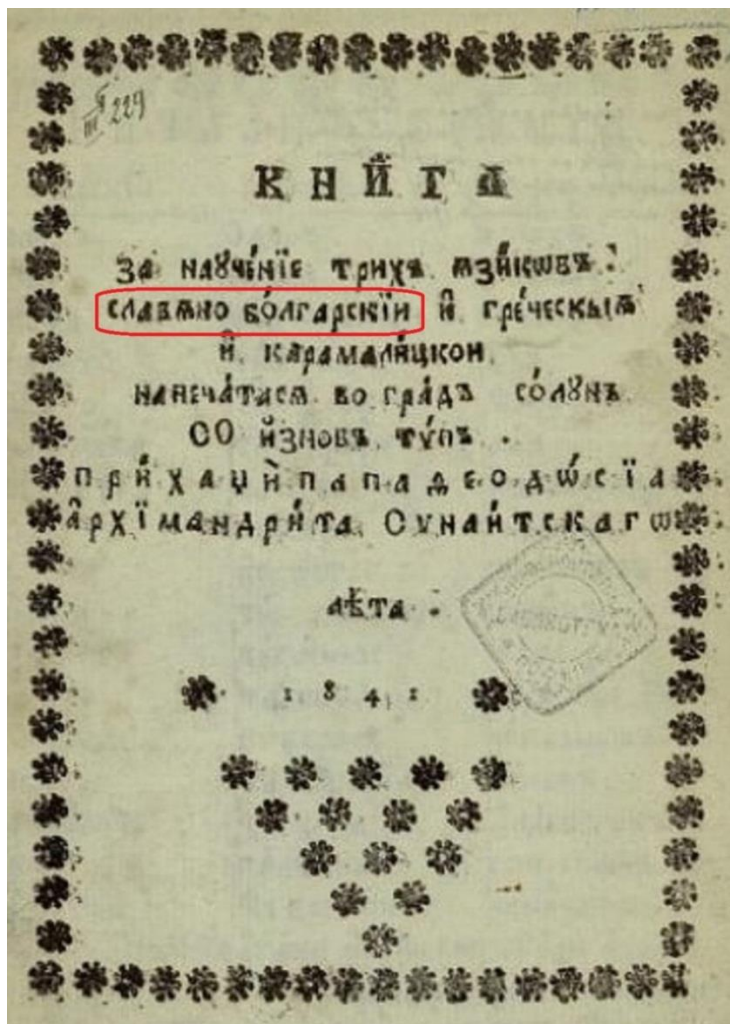
Факсимил од страна 8 на учебникот по „Македонски јазик“ за осмо одделение од основно образование во училиштата на РС Македонија. Неговото дело е потполно фалсификувано и на учениците лажно им се наметнува тврдењето дека Теодосиј Синаитски ја создал првата „македонска“ печатница која печатела книги на „македонски“ јазик за „македонските“ читатели (2020).

Тврдењата за делото на Теодосиј Синаитски, распространети денес меѓу учениците во РС Македонија, не одговараат на вистината. Во својата печатница во 1838 година ја отпечатил „Началное учение с молитви утренија славјаноболгарскиј и греческија“. Во 1840 година тој ја отпечатил книгата на Кирил Пеичинович “Утешение грешним“, во чиј предговор е наведено дека е напишано на народен бугарски јазик од Долна Мизија“.

Факсимил на насловната страница на книгата „Начално учение со утринска молитва на славјанобугарски и грчки“ (1838) печатена од Теодосиј Синаитски.

Во 1841 година, Т. Синаитски ја печати „Книга за науение трих јазиков славјаноболгарскиј и греческија и карамалицкој (турски, б.а)“.

Факсимил на насловната страница на книгата на Теодосиј Синаитски „Книга за научение трих јазиков славјаноболгарскиј и греческија и карамалицкој“ (1841).

Сите достапни податоци покажуваат дека Т. Синаитски работел за бугарската преродба и никогаш не го употребувал терминот „македонски“ јазик.

7. Партениј Зографски

Партениј Зографски е истакнат бугарски преродбеник и духовник, еден од првите бугарски филолози и фолклористи. Во учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година на гимназиско образование во училиштата на РС Македонија, пишува дека тој јасно ги искажал „своите ставови за местото на македонскиот јазик во образованието“.

Првите македонските учебничари, Партениј Зографски и Кузман Шапкарев, јасно ги истакнале своите погледи за местото на македонскиот јазик во образованието. Во услови на туѓи образовни пропаганди, цврсто застајнале зад ставот дека образованието на децата треба да започне на мајчиниот јазик.

Факсимил од страница 19 на учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година средно образование во РС Македонија со лажни тврдења за делото на П.Зографски и К. Шапкарев.

П.Зографски никогаш не го користел терминот „македонски“ јазик. Во 1859 година ја водел бугарската црковна борба во регионот Кукуш, проширувајќи ја употребата на црковнословенски јазик во богослужбите и помага во отворањето на бугарските училишта. По 1863 година се населува во Цариград, каде соработува со весникот „Македонија“ и други бугарски весници, како што се „Советник“ и „Цариградски весник“ и списанието „Бугарски книжици“. Во 1870 година митрополитот П.Зографски ги обиколува јужните бугарски земји, каде што служи и ракополага свештеници. Во регионот на Пловдив, митрополитот Партениј ракоположи 84 бугарски свештеници. По основањето на Бугарската егзархија во 1870 година, П.Зографски бил егзархиски митрополит во Пирот до октомври 1874 година.

МИСЛИ

ЗА

БОЛГАРСКИН-ОТЪ ѦЗИКЪ.

И дръгѣи потъ сме кажалѣ, пакъ сега кажѣваме, що за да можѣтъ да се составитъ еденъ общій писменній Ѧзыкъ първо в потребно да излезатъ на ѡбе си-те местни наречѣа и идиотизми на Ѧзык-отъ ни, върхѣ кон-то общій-отъ Ѧзыкъ иматъ да се видатъ: догаде се не направитъ тоа нещѣ, никоѣ не можѣтъ и нематъ право да сѣдѣтъ и да редѣтъ за общій писменній Ѧзыкъ, основѣващи се на едно толко, кое и да в оно, наречѣе; и секоѣ подобно сѣденѣе и редѣнѣе, како не полно, тѣа в сѣбѣ-но и безопасно.

Нашѣи-отъ Ѧзыкъ, како що в познато, се дѣлитъ на две главни наречѣа, отъ кон-то едно-то се говорѣитъ во Болгарѣа и Тракиа, а пакъ дръго-то во Македонѣа. Първо-то отъ нѣхъ бекѣе в семъ известно; защо се что се писало до сега на нашъ ѣзыкъ се на него се писало, а на дръго-то ни гри: по тѣа причина, что възрѣженѣе-то на наша-та писменность се почна осгѣра на долѣ. Оваа в причина-та, что не толко иностранни-те сѣа-

*Факсимил на првата страница од статијата на П. Зографски
„Мисли за бугарскиот јазик“ (1858).*

П. Зографски е неспорен бугарски патриот. Во 1858 година, во својата статија „Мисли за бугарскиот јазик“, тој го покренува

прашањето за улогата на народните говори при формирањето на литературниот бугарски јазик. Тој смета дека „за да можат да се состават еден општи писмениј јазик, прво е потребно да излезат на јаве сите месни наречија и идиотизми на јазикот ни, врху които општиот јазик имат да се издат: догде не се направи тоа нешто, никој не можат и неимат право да судат и да редат за општиј писмениј јазик ... Нашиот јазик, како што е познато, се делат на две главни наречија, од които едното се говорат во Болгарија и Тракија, а пак другото во Македонија “.

Очигледно е дека за Партениј Зографски народниот јазик во географската област на Македонија е бугарски, а не, како што тврдат денес во РС Македонија, дека тоа е народен „македонски“ јазик.

8. Кузман Шапкарев

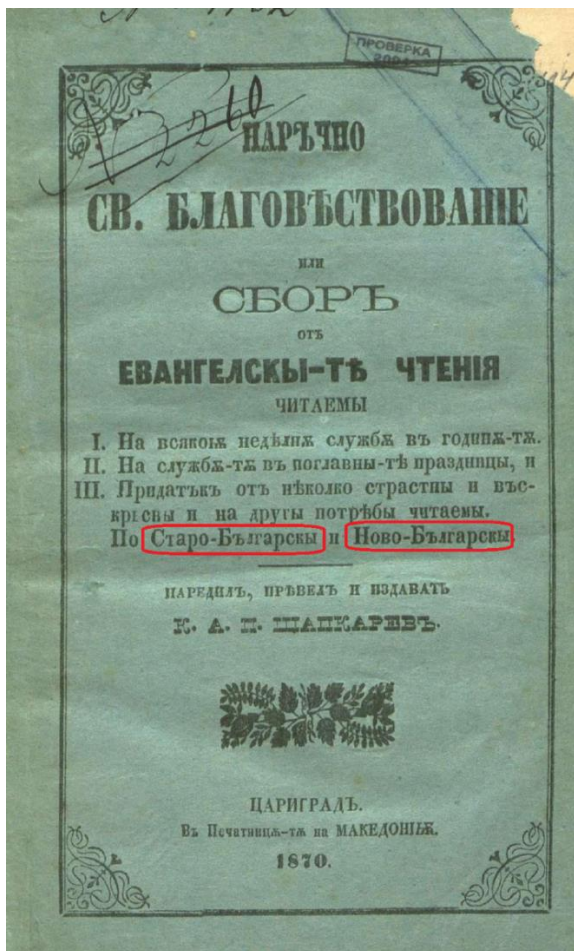
Кузман Шапкарев е исто така истакната личност од бугарската преродба, чие што дело денес се фалсификува во Скопје. За него во учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година средно образование во училиштата на РС Македонија пишува дека „ е автор на повеќе читанки и други учебници... напишани на македонски народен јазик... Учителската и учебничарска дејност... на Шапкарев на македонски народен јазик се развива во контекст на црковно-училишната борба на македонскиот народ.

Кузман Шапкарев, исто така, е автор на повеќе читанки и на други учебници со црковна содржина (евангелиски и апостолски текстови) напишани на македонски народен јазик врз основа на охридскиот говор.

Учителската и учебничарската дејност на Зографски и на Шапкарев на македонски народен јазик се одвива во контекстот на црковноучилишната борба на македонскиот народ.

Факсимил од страница 19 на учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година на средно образование во училиштата на РС Македонија со невестинити тврдења за делото на Кузман Шапкарев (2018).

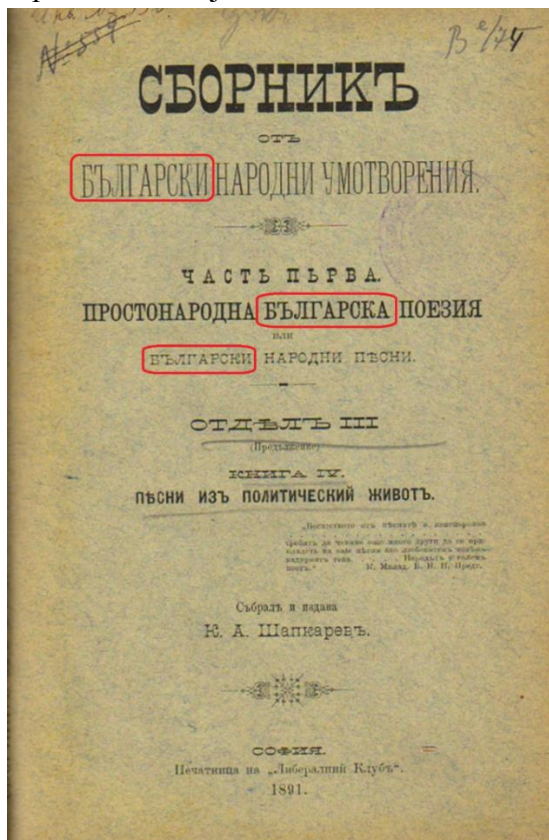
Она што е напишано во современите учебници во Северна Македонија за Кузман Шапкарев, не одговара на вистината. Во 1854 година тој отвора приватно училиште. Работел како учител на грчки и бугарски јазик во Струга (1856 - 1859), Охрид (1859 - 1860), Прилеп (1861 - 1865, 1872 - 1873), Кукуш (1865 - 1872, 1881 - 1882), Битола (1873 - 1874).

Факсимил од насловната страница на книгата на Кузман Шапкарев „Прирачник за Свето Благовестување“, во која црковнословенскиот јазик се нарекува старобугарски и кој паралелно е претставен во адаптирана верзија на ново бугарски јазик (1870).

По Руско-турската војна од 1877-1878 година, К. Шапкарев ја напуштил Македонија и се преселил во Пловдив, главниот град на автономната Источна Румелија. * Бугарскиот егзарх Јосиф Први успева да го убеди да се врати во Македонија и во 1880 година му предложува учителско место во Солун, каде што К.Шапкарев учествува во основањето на машката и девическата

бугарска гимназија.

Факсимил на насловната страница од првиот дел на “Зборник од бугарски народни умотворенија“ од К. Шапкарев (1891).

К. Шапкарев е автор на „Големата бугарска читанка на наречје поразбирливо за македонските бугари“ (1868), „Прирачник за светото Благовестување“ (1870), „Материјали за историјата на преродбата на бугарштината во Македонија од 1854 до 1884 година“ (1884 година) и други. Неговата книга за евангелието содржи текстови на евангелски читања во две варијанти: црковнословенски јазик, кој во тоа време беше широко распространет и кој за авторот беше несомнено старобугарски и огледална адаптирана варијанта на ново бугарски. Неговото најзначајно дело „Зборник на бугарски народни умотворенија“ (делови I - III, 1891 - 1894). Ова издание содржи 1300 песни, 280 приказни, описи на народни обичаи и облека од Македонија, кои К.Шапкарев насекаде ги нарекува бугарски.

Никаде во неговите дела К. Шапкарев не се прогласил за етнички „македонец“. Кога ја објави својата „Голема бугарска читанка на наречје поразбирливо за македонските Бугари“, тој истакна дека е напишан од „еден македонец“, очигледно посочувајќи на регионалното значење на поимот. Никаде К. Шапкарев не го нарекува неговиот јазик „македонски“. За него, македонското наречје е нераскинлив дел од говорниот бугарски јазик.

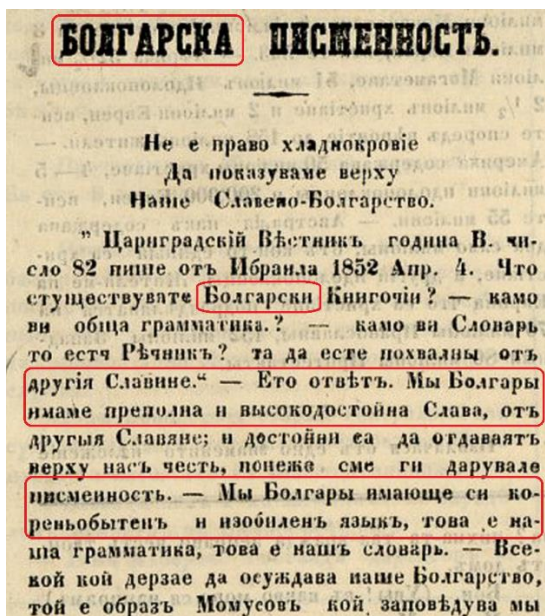
9. Јордан Хаџиконстантинов - Цинот

Јордан Хаџиконстантинов - Цинот е истакнат бугарски преродбенски просветен деец и писател во Македонија. Неговата дејност е исто така предмет на целосен фалсификат во РС Македонија. За него, во учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година средно образование во училиштата на РС Македонија им се наметнува на учениците дека тој сакал „македонскиот пишан јазик да го достигне нивото на поразвиените словенски јазици“.

турни пројави. Така, Јордан Хаџи Константинов-Цинот во оваа идеја гледал можност македонскиот писмен јазик да го достигне рамништето на поразвиените словенски јазици, па во својот јазик вклучувал зборови кои биле својствени за соседните словенски јазици, српскиот и бугарскиот. Тој свесно се оддалечувал од својот роден велешки говор и пишувајќи на јазик кој одговарал на северно-македонската и западнобугарската дијалектна основа.

Факсимил од стр. 17 на учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година на гимназиско образование во училиштата на РС Македонија со лажни тврдења за случајот со Јордан Хаџиконстантинов – Цинот (2018).

Во периодот од 1848 - 1861 година, Јордан Хаџиконстантинов бил учител во различни бугарски училишта во Македонија. Тој беше наклеветен за чување книги и весници во неговата библиотека, издадени од бугарскиот револуционер Георги Раковски. Заточен е во Мала Азија, а поради измачувањата по патот го губи едното око. Тој бил ослободен по застапувањето на бугарските првенци од Цариград и се вратил во Македонија, каде до 1870 година бил повторно бугарски учител.

Факсимил на
почетоком на
статията на Јордан
Хаџиконстантинов
„Болгарска писменост“
(1852).

Уште во 50-тите години на минатиот век, Јордан Хаџиконстантинов извршува огромна истражувачка дејност на старобугарски документи во Македонија и ги објавува во Белград во 1855 г. во хрониката наречена „Расказ за возобнувањето на Бугарската патријаршија во 1235 година“, кој до тогаш воопшто не беше познат на науката. Тој исто така го открива и објавува за прв пат во 1856 година дотогаш непознатото старобугарско дело од 12 век „Солунска легенда“ (или „Слово на Кирил Филозоф како ги покрстил бугарите“). Подоцна соработувал на „Бугарски книжици“ (1859) и на весникот „Македонија“ (1869). Неговите публикации во „Цариградски весник“ содржат најразнообразна информација за историјата, фолклорот и географијата на Македонија и за црковно-просветното дело на македонските бугари.

Во своите творби Ј. Хаџиконстантинов секаде се изјавува како бугарин и го нарекува неговиот јазик бугарски. На 19 јули 1852 година, во „Цариградски весник“, тој ја публикува својата статија „Болгарска писменост“, во којашто се самоопределува како бугарин. Во неа тој пишува: „Ние бугарите имаме полна и високодостојна слава во споредба со другите славјани. И тие се

достојни да ни оддадат почит, затоа што им дадовме писменост. Ние бугарите имаме самобитен и изобилен јазик, ова е нашата граматика, ова е нашиот речник. Секој што ќе се осмели да ја осудува нашата бугаритина, тој е образ Мамусов“.

10. Младата македонска книжевна дружина и списанието “Лоза”

Покрај фалсификувањето на идеите и дејноста на одделни истакнати просветни дејци од минатото, во РС Македонија се фалсификува и дејноста на цели организации. Таков е случајот со Младата македонска книжевна дружина, кое постоеше во Бугарија. За неа, во учебникот по „Македонски јазик и литература“ за трета година средно образование е напишано дека неговите членови се најактивните македонисти и дека тие „*ги прифаќаат и ги поддржуваат идеите на посебен македонски народ со свој македонски литературен јазик“... Тие македонисти, според името на нивното списание се познати како лозари. Тие придонесуваат за зајакнување на македонскиот јазик во печатот и за значително поедноставување на македонскиот правопис“.*

Ваквите тврдења, со кои преку образвниот систем се индоктринира младото поколение на РС Македонија, не одговараат на вистината. Младата македонска книжевна дружина постоела како легално бугарско просветно и добротворно друштво на преселените во Бугарија емигранти од Македонија. Тоа функционира од крајот на 1891 година или почетокот на 1892 до 1894 година. Дружината го издава списанието „Лоза“, во кое се настојуваше не толку да се прошири основата на бугарскиот литературен јазик во насока на западнобугарските говори, туку кон поедноставен фонетско бугарски правопис, којшто би се учел полесно.

Дејноста на македонистите се остварува преку повеќе групи на истакнати Македонци кои ги прифаќаат и ги поддржуваат идеите за одделен македонски народ со сопствен македонски литературен јазик. Меѓу нив, како најактивни се истакнуваат членовите на Младата македонска книжевна дружина, која во Софија го издавала списанието „Лоза“.

Овие македонисти, според името на списанието, се познати под името **лозари**. Тие придонесуваат за зацврстување на македонскиот јазик во печатот и за значително упростување на македонскиот правопис.

Факсимил од стр.18 на учебникот по „Македонски јазик и литература“ за 3-та година средно образование во училиштата на РС Македонија со лажни тврдења за Младата македонска книжевна дружина и нивното списание „Лоза“ (2018).

Ова е јасно наведено во статијата „Едно кратко објаснување“, објавена во бројот 2 од 1892 година на списанието „Лоза“, во која се вели: *„Нашата голема желба беше да отфрлиме секаква тенденциозност и сомнеж дека сакаме со својата новост на литературното поле, да направиме преврат во бугарскиот правопис и дека правописот усвоен од нас, поради неговата едноставност, ни изгледаше и изгледа толку лесен и јасен за брзо учење, за кое не му требаат посебни коментари... Ке забележиме на кратко, дека една измена на правописот не носи зад себе измена на јазикот. Никој од нас не помисли дека јазикот на нашето списание е „македонски“ заради малкуте македонски зборови што ги дозволивме во него ... Нашето верување е дека македонските наречја никогаш нема да претставуваат почва за образување одделен, самостоен, литературен јазик од денешниот „источнобугарски“ и главно од овие две причини:*

1. За да можат да се формираат посебни литературни македонски наречја од бугарскиот јазик, тие мора да имаат од една страна, голема блискост едни со други, од друга да имаат некои посебни разлики од денешниот литературен бугарски јазик. Ние го немаме ниту едното ниту другото: меѓу многуте македонски говори постои таква разлика ко едвај е помала од разликата помеѓу македонските и источнобугарските говори. Овде ќе забележиме проодно дека често употребуваниот назив „македонско наречје“, под кое се подразбира јазикот на сите

Македонци, е целосно неточно, бидејќи во реалноста такво нешто не постои ...

2. ... Голем дел од ширење на бугарскиот литературен јазик во Македонија се должи на разликата помеѓу македонските говори - литературниот јазик се појавува како еден вид помирувач меѓу завојуваните страни.

И така, природно е обезбедено единството на бугарскиот литературен јазик ... “.

Нашето убеждение е, че македонските наречна никоган нема да представат почва за образование отделен, самостојателен, литературен език от владејуща днес „источно-български“ и то, главно, по тези две причини, че :

1) За да могат да образуват македонските наречна особен литер. език от българския, треба да притежават от една страна, голема близост по между си, от друга — да имат некакви специални отлична от днешния литературен бъл. език. Нито едно нито другото имаме: между многото македонски говори съществуват такива разлики, щото едва ли са по малки от тие разлики, които стојат изобщо измежду македонските и источно-българските говори. Тук ще забележим мимоходом, че често употребаваното название „македонско наречие“ под коешто почти разбираат езикот на сичките македонци, е сѐсем неверно, защото в действителност такво нешто не съществува. Езикот на Братја Миладинови, Жинзифов и некои други, не е македонски — в широк смисъл на думата, по охридско-прилепски говор, па и то не може да се каже, защото Братја Миладинови и Жинзифов зинат за основа литер. источно бъл. наречие. —

2) Български литературен език в последните неколку десетолетна си е пазојувал такъво влиание в езикот на македонците, щото ништо не ще бѣде в сила да го отгѣди, тој е фанал вече јакн корение, колто ништо не може да искорени. Разоира се, че народните говори упорствуват тук, но този отпор е слаб, така щото литературния бъл. език лесно се прожъква. Ще кажем още, че голема част от распространенето си в Македонија бъл. литер. език дължи именно на онова различие измежду македонските говори — литературни език се јавијава като един вид примирител измежду враждуи страни.

И така единството на българския литер. език естествено е осигурено. Но по нашето мнение само едното единство на

Дел од написот на Младата македонска книжевна дружина „Кратко објаснување“, објавено во списанието „Лоза“ (1892). Напишано е на јазик што самите автори го нарекуваат „бугарски“ и истакнуваат дека никогаш не може да има посебен македонски јазик. Сепак, денес во РС Македонија бугарскиот јазик на списанието Лоза е прогласен за „македонски литературен јазик“.

Како што може да се види, членовите на Младата македонска книжевна дружина не само што сметаат дека нивниот јазик е бугарски, туку и ја отфрлаат можноста за создавање на некаков самостоен „македонски“ јазик. И покрај оваа јасна позиција, денес во Скопје го тврдат токму спротивното и им припишуваат на Младата македонска книжевна дружина идеи што никогаш ги немале.

IV. ЈАЗИЧНАТА СИТУАЦИЈА ВО РС МАКЕДОНИЈА ДЕНЕС

1. Потрага по вистината и состојбата со човековите права во денешна РС Македонија

Иако бугарскиот литературен јазик е прогонуван по 1944 година на територијата на денешна РС Македонија, голем дел од лицата кои го стекнале своето образование пред периодот на изградбата и воспоставувањето на „македонскиот“ јазик продолжуваат да го користат литературниот бугарски јазик во семејната комуникација. За време на подготовката на ова издание, еден граѓанин на РС Македонија ни го напиша следново: *„Јас бугарската писменост ја научив од баба ми ... Таа пишуваше и читаше само на бугарски јазик, не беше описменета на македонски јазик, а српскиот не го поднесуваше. Летото далечната 1954 година бев во летен камп на Преспанското Езеро, таа ми напиша картичка на бугарски јазик, но јас ја вратив во плик... Друго писмо... не добив, но затоа пак баба ме чекаше со автобусот со деца од Преспа. ... Ме однесе дома, ме избања и утрината извади некаков стар бугарски буквар и некоја христоматија на бугарски јазик и започна обуката. За една недела ги научив сите правила за читање и веднаш го научив вокабуларот, дури и некои понејасни зборови, кои бугарите (во Бугарија, б.а) не ги знаат и сега.“* Овој пример јасно покажува дека во Титова Југославија, дури и во семејно опкружување, било попречено изучувањето на литературниот бугарски јазик. Разгледаните репресии во втората половина на 40-тите, 50-тите и 60-тите години на минатиот век продолжуваат со бројни судења во 70-тите и 80-тите години на минатиот век. Југословенските граѓани од тогашна СР Македонија биле следени само затоа што се осмелиле да увезат бугарски книги од Бугарија. Така на пример, во 1970 година, Плиска Манасиева, студентка на универзитетот во Софија од Штип, беше уапсена. Еден од мотивите за апсењето е што таа пренесува бугарски книги. Таа

беше осудена на 1,6 години затвор, а нејзиниот татко Тодор Манасиев на 4,6 години затвор. Во 1972 година се спроведува судски процес против југословенскиот државјанин Петар Захаров. Тој беше осуден на осум години затвор за „оспорување на постоењето на македонска нација, култура и јазик“. Во 1977 година се води судскиот процес против Лазар Крајничанец и Ангел Митрев. Тие се обвинети за читање на книгата „Рани спомени“ од Симеон Радев * и брошурата на Бугарската академија на науките „Македонското прашање – историско - политичка справка“ на бугарски јазик. За оваа „вина“, 82 - годишниот Л. Крајничанец, беше осуден на 5,6 години затвор и А. Митрев на 5 години затвор.

Ако станува збор за одделни судски одлуки, книгата „Победата“ од Цола Драгојчева, објавена во Бугарија во 1975 година, посебно жестоко е пресретната во Титова Југославија. Во неа се разгледуваат противречностите меѓу бугарските и југословенските комунистички партии за македонското прашање во периодот од 1943 година до средината на 70-тите години на минатиот век. Со специјална наредба на сојузниот Секретарот за внатрешни работи во Белград, е забрането внесувањето, читањето и распространувањето на оваа книга во Југославија под закана од три години затвор. Во 80-тите години на минатиот век сеуште постои железна завеса меѓу Софија и Белград, а југословенските служби го следат секој обид за пренесување на било какви изданија на литературен бугарски јазик. Оваа политика продолжи и во 90-тите години по отцепувањето на денешна РС Македонија од Југославија. На пример, на 18 март 1992 година, полицијата изврши претрес во домот на Ангел Митрев во Скопје. Според издадениот протокол му беа заплени *броеви од весникот „Македонија“, отпечатен на бугарски јазик,*

* Симеон Радев (1879 - 1967) е виден бугарски револуционер, писател, публицист, дипломат и историчар, роден во град Ресен (денес во РС Македонија). Автор е на многутомниот труд “Градителите на современа Бугарија”.

изданија од весникот „Зора“, печатен на бугарски јазик, ... еден број на весникот „Македонска трибуна“, една книга „ВМРО“ од Иван Михаилов * и други. Во полицискиот извештај експлицитно стои: „НАПОМЕНА: сите списанија се печатени на бугарски јазик“.

СОБРАНИЕ НА ГРАД СКОПЈЕ
Секретаријат за внатрешни работи

(назив на орг. единица)
Број _____ КУ бр. _____
16.11. 1992 год.

Да се врати на граѓанинот !

СЕ ПОТВРДУВА дека овластеното службено

лице Младенов Лазе и В. Брашна, на 16.11 1992 год. во 10⁰⁰ саатот, врз основите на член 210 и 211 од ЗКРП, изврши

1. ВЛЕГУВАЊЕ ВО СТАНОТ И ДРУГИТЕ ПРОСТОРИИ

на Мирев Ангелко од Скопје
(Презиме и име - назив на орг. устан.)
улица Српско Друштво број 48Б, заради
постојане на една од наведените причини:

- а) држателот на станот тоа го бараше,
- б) некој викаше за помош,
- в) потребно беше да се фати извршителот на лице место,
- г) во станот или другите простории се наоѓаше лице кое по наредба од надлежниот државен орган треба да се притвори или присилно приведе,
- д) во станот или другите простории се наоѓаше лице кое поради гонење за сторено кр. дело тука се засолнило,
- е) заради сигурноста на луѓето и имотот
- ж) очигледно беше дека на друг начин не можеше да се обезбедат докази за кривичната постапка

2. ПРИВРЕМЕНО ОДЗЕМАЊЕ НА ПРЕДМЕТИ

од Мирев Ангелко ул. С. Фрушковиќ
(презиме и име - назив) бр. 48Б, и тоа:

- 1) осум брошури со името на Иван Митрев
 - 2) брошура од весникот „Македонска трибуна“ печатена на бугарски јазик.
 - 3) записка од весникот „Зора“ печатена на бугарски јазик.
 - 4) книга од весникот „Зора“ печатена на бугарски јазик.
 - 5) една книга „ВМРО“ од Иван Митрев
 - 6) една книга „ВМРО“ од Иван Митрев
- НАПОМЕНА: сите списанија се печатени на бугарски јазик.

Одговорно не семаме да ја
Потпише на страната
на _____

Овластено службено лице
(м.п.) _____

Основот да се заокружи !

Непотребното да се прецрта

Потврда од Секретаријатот за внатрешни работи на Република Македонија за одземената литература на бугарски јазик од Ангел Митрев на 18 март 1992 година.

Револтиран од ваквото полициско самоволие, Ангел Митрев поднесе писмен приговор до владата во Скопје против конфискацијата на неговите книги и весници. Според одлуката № 28 / 11-409 / 1-92, неговата жалба беше одбиена со образложение дека „според неговите зборови тој ќе им ги раздадел (книгите) на своите пријатели“. Разгледаниот случај јасно ни го илустрира од една страна фактот дека поседувањето книги на бугарски литературен јазик во РС Македонија продолжува да претставува кривично дело, а од друга страна, стравот на властите во Скопје дека овие книги ќе бидат распространети меѓу населението. Македонските власти посветуваат особено внимание на контролата на границата. Во случај бугарските книги или дури и малите текстови да се најдат во личниот багаж на граѓаните, тие се одземаат. Конфискации на книги на литературен бугарски јазик беа направени и на некои од авторите на ова издание. Граѓаните на Албанија со бугарско потекло доживуваат особено големи потешкотии при минувањето низ територијата на денешна РС Македонија. Иако минуваат транзитно, македонските власти не им дозволуваат да превезуваат книги на литературен бугарски јазик за нивните лични потреби. На пример, на 26 јануари 1996 година, при преминување на македонска територија, полицијата го пронајде албумот „Ќустендил и ослободителните борби на Македонија“ во багажот на албанскиот државјанин Андреј Штика од Тирана. Бидејќи има кратки описи на бугарски јазик под секоја фотографија, изданието му е одземено.

* Иван Михајлов (1896 - 1990) е член на ЦК на ВМРО од 1925 година до нејзиното расформирање во 1934 година. Тој ја афирмира идеата за независна Македонија. После 1934 година живее во емиграција и до својата смрт води непрекината борба за заштита на правата на бугарите во Македонија. Напишаните од него и од него раководените Македонски патриотски организации во САД и Канада документи после 1945 година, се важен извор на информација за борбата и репресиите врз населението во Македонија. Во голем дел од пресудите на граѓани на Титова Југославија од НР Македонија како обвинение е запишано, дека се следбеници на Иван Михајлов. Честопати за прикривање на тој факт името му е испишувано само како ВМ - Ванчо Михајлов.

Индикативен е случајот со Димитар Делевски од Скопје на кого при проверка на Г.П. Деве Баир му се пронајдени два календара со натпис *100 години ВМРО*, а под него фотографија со првото име и устав на таа организација, што е „Бугарско македонско-одрински револуционерни комитети“. Токму овој аргумент е наведен во протоколот за конфискација на календарите.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
СЛУЖБА ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

Управа за внатрешни работи Куманово
Одделение за внатрешни работи _____
Полициска станица за КПДГ-Деве Баир
Бр. 71-01/127 ку бр. _____
26.03. 1993 _____ 199 _____ година
Деве Баир

Врз основа на член 211 став 5, а во врска со член 151, 152, 154, 184, 196 и 210 од ЗКП, односно член 47 од ЗП и член _____ од Правилникот за правилата за вршење на работите на СЈБ („Службен весник на СРМ“ бр. 29/85) ПС за КПДГ Деве Баир (назив на организационата единица)
на лицето Делевски Димитар, МБ ПИ 0030745
роден-а 1.11. 1968 година, во Скопје р Македонија
_____, со постојано место на живеење во Скопје
ул. Манчу Матак бр. 37 му се издава:

ПОТВРДА

за привремено одземени предмети

Овластеното службено лице Сребре Бабаноски на ден 26.03. 1993 година, во _____ часот, привремено ги одземе следните предмети (број, вид, големина, особина и слично):

1. Два Календари со натпис 100 години ВМРО на кој се илустрирани револуционери и во кои е испишан уставот на Бугарско-Македонско-Одрински Револуционерен комитет на ВМРО.
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Заклучно со реден број 1 (еден).

Наведените предмети се предмети на кривично дело – прекршок со кој е оштетен _____ од _____

Предметите се одземени од:

Делевски Димитар

Сребре Бабаноски
(овластено службено лице)

Протокол за одземање од македонскиот државјанин Димитар Делевски 2 календари на бугарски јазик (1993).

За репресиите врз Димитар Делевски на 26 јануари 1996 година, информација ни даде претепаниот македонски новинар Стефан Шаровски: *Би сакал да го споменам и Димитар Делевски кој беше кореспондент на бугарскиот весник Македонија ... Факт е дека и нему веќе му беше невозможно да информира од Македонија... Делевски во Охрид беше претепан на ист начин (како С. Шаровски б.а).*

Покрај тоа, безбедносните служби во денешна РС Македонија создадоа списоци на луѓе кои ја бранат историската вистина, ги следат нивните движења и ги контролираат нивните контакти. Дел од авторите на оваа публикација се исто така жртви на таквата политика, која ги ограничува нивните човекови права и достоинство. На пример, во 1994 година Владо Тренески беше сопственик на Радио “Аз” во Охрид. Радиото емитува народна музика не само од Македонија, туку и од други бугарски музички и фолклорни подрачја како Шопско, Тракија, Родопите и други. Бидејќи преку ваквите емисии, самите слушатели би дошле до заклучок за единството на бугарскиот фолклор и јазикот што се користи во него во различните дијалектни форми, македонските служби започнале да ги следат сите постапки на В. Тренески, кое што може да се установи од неговото полициско досие. Се бара и се врши притисок врз фирмите кои се рекламираа преку радиото да ги сопрат своите реклами, предизвикувајќи со тоа радиото да банкротира. За време на наредниот период во домот на В. Тренески испраќани се агенти од македонските служби со цел да соберат информации. Во службената белешка од 1998 година, во прилог на неговото досие, стои она што нив ги интересирало: *„Јас веќе некое време знам за неговите тврдења дека тој е македонски бугарин и дека сите ние сме бугари.“ Во неговиот дом забележав дека неговата ќерка гледа анимиран филм преведен на бугарски јазик. Го прашав зошто, и тој сериозно ми одговори за да го научи мајчиниот јазик.*

Очигледно е дека за тајните служби на денешна РС Македонија манифестацијата на бугарската самосвест и желбата да го совладаат литературниот бугарски јазик продолжува да биде

кривично дело. Самиот В. Тренески постојано бил подложен на репресија поради неговата желба да ја зачува и пренесе на неговите наследници бугарската самосвестност. Последниот претрес во неговиот дом бил извршен од полициски службеници на РС Македонија во 2019 година.

МВР на Р.МАКЕДОНИЈА
ДБК - СКОПЈЕ
УДБК - ОХРИД
ОУДБК - ОХРИД
Инспектор: [REDACTED]
Ев.бр.235
28.04.1998 г.
О х р и д

8 2538
ДРЖАВНА ТАЈНА
СТРОГО ДОВЕРЛИВО

СЕКТОР: ЗАШТИТА НА УСТАВНИОТ
ПОРЕДОК
ЛИНИЈА: ПОЛИТИЧКО НАСИЛСТВО И
ТЕРОРИЗАМ
ПРЕДМЕТ: ОО "ФИЛОЗОФ"

СЛУЖБЕНА БЕЛЕШКА

За обавен разговор

I. На ден 13.04.1998 година во кафе бар "БАСС" Охрид, од 01,00 до 02,00 часот, обавен е разговор со [REDACTED] ро-ден [REDACTED] во Охрид, каде и живее, [REDACTED] работ-ник, [REDACTED] државјанин на Р.Македонија, [REDACTED]

Разговорот ео-бавен на негова иницијарива
Направени трошоци нема.
Службената белешка се поднесува на 28.04.1998 година.

II. Разговорот се однесува на активностите и однесувањето на ОО "Филозоф".

III. а. Во разговорот [REDACTED] не извести за следното:

"Пред извесно време, ОО "Филозоф" ме распрашуваше дали ти (лично обраќање) си зборувал нешто за него, после вашиот долг отворен разговор, обавен во кафе бар "БАСС", во врска со него-вите активности (н.з. разговорот со ОО "Филозоф" беше обавен без присуство на [REDACTED] на 13.03.1998 година [REDACTED].

При тоа, ОО "Филозоф" истакна дека, после тој разговор, во кој тој отворено ти објаснил со што се занимава, ти уште повеќе си го ценел и си му бил-станал поголем пријател.

За неговите ваќава дека тој е "Македонски бугарин" и дека ние сите сме биле Бугари, јас незнаев до пред извесно време, која тој почна отворено да зборува, а истото го забележав и во дру-ги прилики. На пример, забележав дека во неговиот дом, него-вата ќерка гледа цртан филм на бугарски превод-јазик. Го прашав зошто, тој сериозно ми одговори, за да го научи мајчиниот ја-зик.

Потоа, за набавка на столици за кафе барот, отид [REDACTED] ОО "Филозоф" во Р.Бугарија. На границата [REDACTED] дочека некој си кул-чар од Р.Бугарија, негов пријател, кој [REDACTED] одведе директно во фа-бриката од каде што купивме столици.

Дел од
тајното
досие на
Владо
Тренески,
еден од
авторите на
оваа
книга. Следен
е затоа што
се смета себе
за
македонски
бугарин и
дека
неговото
дете гледа
анимирани
филмови
преведени на
бугарски
јазик за да го
научи својот
мајчин јазик
(1998).

Особено брутално е однесувањето на властите во Скопје кон македонските политички емигранти кои живеат во ЕУ или Америка и објавуваат литература на бугарски јазик за македонското прашање. Иако повеќето од овие емигранти се

странски државјани, за време на нивните посети на родните места, се следени, задржувани и дури им се одземани и странските лични документи.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
СЛУЖБА ЗА ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

Управа за внатрешни работи СТРУМИЦА
Подделение за внатрешни работи _____
Полимесна станица ЗА КРАГ „НОВО СЕЛО“
Бр. 3 КУ Бр. _____
17.05 1996 година
СТРУМИЦА

Врз основа на член 211 став 5, а во врска со член 151, 152, 154, 184, и 210 од ЗКП, односно член 47 од ЗП и член _____ од Правилникот за правилата за вршење на работите на СЈВ („Службен весник на СРМ“ бр. 29/85) _____ ПС ЗА КРАГ „НОВО СЕЛО“ (назив на организационата единица)
на лицето СТОЈМЕНОВ АЛЕКСАНДАР пасош U 359342
роден-я 16.02.1927 година во с ВЕЉУСА, СТРУМИЦА
р МАКЕДОНИЈА, со постојано место на живеење во БЕЛГИЈА
ул. ОПШТИНА ВАТЕРЛОД бр. _____, му се издава оваа

Потврда на
Службата за
јавна
безбедност при
Министерство
то за
внатрешни
работи на
денешна РС
Македонија за
привремено
одземање на
белгискиот
пасош на
Александар
Стојменов
(1996).

ПОТВРДА
за привремено одземени предмети

Овластеното службено лице ТРАКОВ БОЈАН на ден 17.05.1996 година, во 1200 часот, привремено ги одзеде следните предмети (број, вид, големина, особини и слично):

1. БЕЛГИСКИ ПАСОШ БР. U 359342
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Заклучно со реден број 1 со букви еден

Наведените предмети се спредмет на кривичното дело – прекршок со кој е оштетен _____ од _____

Предметите се одземени од:

Стојменов
(име)

Траков
(овластено службено лице)

На 17 мај 1996 година, Службата за јавна безбедност при Министерството за внатрешни работи на денешна РС Македонија привремено му го одзеде белгискиот пасош на Александар Стојменов, родум од селото Вељуса, струмичко. Слично

арогантно однесување е демонстрирано и кон битолчанецот Методи Димов, исто така белгиски државјанин. Двајцата се членови на македонската патриотска организација Тодор Александров во Брисел и помагаат за отпечатувањето на дел од книгите на Иван Михаилов, кои се на бугарски јазик. Исклучително тешки се и репресиите кон оние граѓани на денешна РС Македонија, кои се роднини на македонски политички емигранти. На пример, на 6 октомври 1995 година, Марија Стојменова и нејзиниот сопруг Георги Стојменов беа уапсени во Скопје. Причината за апсењето се нивните семејни врски со Александар Стојменов. М. Стојменова е една од ретките македонски државјани што се осмели да ја опише нејзината тортура при апсењето пред член на тимот на авторот на оваа публикација:

„Отидов во тоалетот и во тој момент жената (од полицијата б.а.) влезе со мене и додека ја вршењ најинтимна нужда - физиолошка потреба, таа стоеше до мене. Еве како М. Стојменова го опишува нејзиниот распит: „Тие започнаа со закана, со која ми дадоа до знаење дека што и да кажам, а морам да кажам сè од првото доаѓање на Алекса (ндар) Стојменов, за да се сетам кога дошол, со кого дошол, за што, на која граница влезе, кого виде, за што разговараше, колку долго престојуваше во Македонија, кому се јавуваше, кои идеи ги имаше, која беше неговата цел во Македонија, зошто доаѓа кај нас, каде се движи низ Македонија, и ако тоа не го кажам...со мене е свршено ... и 20 години ќе лежам во затвор. Распитот започна: Ајде, кажи ни кога Алекса (андер) Стојменов првпат дојде во Скопје, со кои луѓе се сретна во Скопје, за што зборуваше? ...Јас каде одам, што работам,... колку пати сум била во Бугарија, што носам од Бугарија во Македонија? ”

И еве ги опишите на самата физичка тортура:

„Еден од инспекторите ми рече:„ Па, ако не сакате со добро да признаете дека сте го извршиле атентатот врз Киро Глигоров, ќе го сторите тоа со лошо “и дека нема нерви со мене да се

расправа. Излезе и по 5 минути се врати со палка, почна да се фали, прво почна да удира по сидот, потоа по бирото и ми вика: „Гледаш ли што ќе ти се случи?“ Почна да ме турка со раката кон сидот и кога стигнав до него почна да ме удира од него со зборовите: „Ти си многу силна, посилна од сидот, да видиме дали си посилна од полициската палка“? .. Она што ми се случи, додека бев малтретирана и понижувана, истото му беше сторено и на мојот сопруг, со таа разлика што тој беше безмилосно претепан ... На шестиот ден (од апсењето, б.а.) колабирав од глад и несоница.

И ако ме притиснаа дека јас сум 5,
 мајката ми е сиберијанка и мајка на Кирил Петров
 со мене е ирски, дека мислам дека ќе
 ми го сменат и дека 20 год ќе ме
 заборават.

Во онаа преговорна; ајде кај мене кога
 прв пат дојде Алекса Сивоченов во
 Скопје и со неј мислам се среќавам во Скопје
 и кајмо зборуваме, одговори ми ме беа
 какви кајмо беа, мајка ми ме беа
 заробени, таа ќе се претресе на други
 места, и ќе ме испраќува; јас каде
 одам, кајмо работам, во кои се избрени
 земји имам одено, кајмо кајмо сум била
 во Бугарија, кајмо од Бугарија имам
 носено за Македонија, одлично кајмо
 Алекса ми има работно за претресан била
 во Скопје, каде се во Македонија се
 и кајмо дважено и кајмо, дојќа била
 денот кајмо, кајмо кајмо се среќа
 ваа мајка ми 17 год или 22. во то 2-3
 и кајмо работи во кајмо време, кајмо кајмо
 ме и кајмо кајмо денот кајмо, а
 јас веќе кајмо да кајмо кајмо ден

Дел од пишаните описи на Марија Стојменова на нејзината
 тортура за време на апсењето во Скопје во 1996 година.

За време на разгледуваниот период, две политички партии беа
 забранети на територијата на денешна РС Македонија: Партијата
 за човекови права и ВМРО - Татковинска партија. Причината е

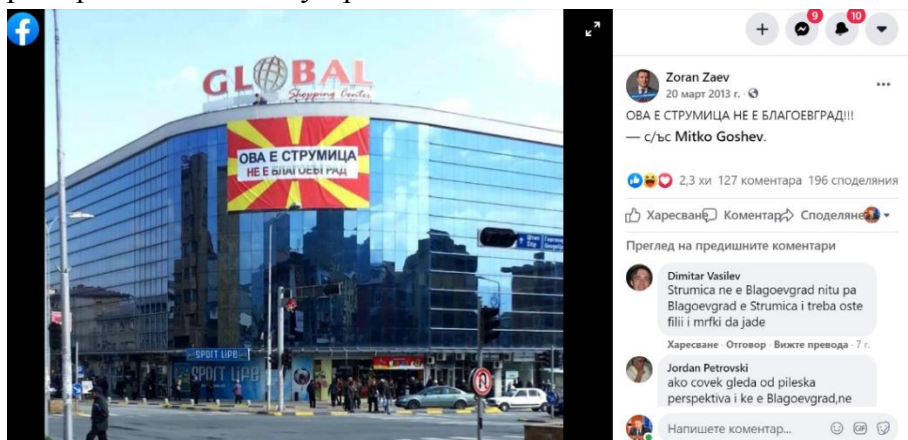
што тие се борат за правата на локалните граѓани со зачуван бугарски идентитет.

Индикативен е случајот со Димитар Црномаров од Битола, претседател на партијата ВМРО - Татковинска. Тој беше уапсен на 8 март 1995 година и беше задржан повеќе од три деноноќија. При претресот, му беше одземена целата документација на партијата и целата литература на литературен бугарски јазик. Одземен му е и пасошот. За време на апсењето, тој беше испрашуван за неговите контакти со различни општествени кругови во Бугарија. Бил удиран со кундак од автоматско оружје по главата, како резултат на што му е причинето привремено оштетување на видот. Во исто време или подоцна, беа уапсени и други членови на партијата ВМРО - Татковинска. На пример, на 6 март 1996 година, 25-годишниот Трајан Годев беше приведен во Струмица. Тој бил придружуван до неговиот дом, каде бил извршен претрес. Му била одземена литература на литературен бугарски јазик.

Слична репресивна практика во однос на бугарскиот литературен јазик и лицата со зачувана бугарска самосвест се забележува и денес. Со одлука на 30 ноември 2020 година на Основниот суд во Струмица, РС Македонија се утврди фактот дека Александар Барабановски, кој работи како обезбедување на Вице Заев (брат на сегашниот премиер на РС Македонија Зоран Заев) на 21.10.2018 година на лицето Митко Георгиев од Струмица го удирал со тупаници по лицето и увото и му ги упатил следниве навредливи и заканувачки зборови: п*чка ти мајчина бугарска, престани да ги напаѓаш Заеви оти ќе те утепаме или исели се од Македонија.

Според нашите извори, при посетите на Струмица, А. Барабановски го обезбедувал и З. Заев. Пред да стане премиер, З. Заев беше градоначалник на Струмица и за време на неговата предизборна кампања во 2013 година направи и постави транспарент на кампањата на фасадата на трговскиот центар Глобал на градскиот плоштад, кој содржеше говор на омраза: „Ова е Струмица, не е Благоевград (главен град на Пиринска

Македонија во Бугарија). 3. Заев се пофали за овој чин на својот Фејсбук профил на 20 март 2013 година. Овие примери покажуваат дека дури и семејството на сегашниот премиер на РС Македонија, и покрај неговите тврдења дека сака да води пријателска политика кон Бугарија, е директно ангажиран во режирањето на антибугарската кампања.

Screenshot од личниот Фејсбук профил на Зоран Заев со фотографија качена од него на која е неговиот транспарент на кампањата во Струмица, кој содржи говор на омраза: „Ова е Струмица, а не Благоевград“ (20.03.2013 година).

Лице кое побара анонимност, но е познато на тимот на авторите на ова издание, споделува во декември 2020 година: „Поминав низ полициските станици во текот на 90-тите, 91-ва, кога беше формирана првата ВМРО. За нас беше надеж дека старата бугарска азбука ќе се врати, дека ќе се зближиме со Бугарија и дека нашите односи ќе бидат многу поблиски затоа што ја укинувавме југословенската федерација. Секогаш кога одевме на разни митинзи, настани на плоштадите, ние со бугарски идентитет и кои го чувавме семејното сеќавање, бевме повикувани во полициските станици за да нè прашуваат што правиме таму. Бевме и заплашувани. Имаше и тепање. На мојот син му се заканија со тепачка пред две недели. Тој не сака да го нарекуваат татарин. Тој е исто така со бугарско самосознание. Сам осознал дека е Бугарин и тоа секогаш го покажува. Исто

буџетските средства, согласно чл.126 ст.1 ал.6 од ЗП (Сл.весник бр.124 од 23.07.2015г).

Оштетениот Митко Георгиев од Струмица, за остварување на своето оштетно побарување, се упатува на граѓански спор, согласно чл.114 од ЗКП в.в. со чл.2 ст.1 од ЗП.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

МВР СВР, Полициска станица од општа надлежност Струмица со поднесеното Барање под Уп.бр.33.5.1-27/4 од 15.01.2019 година пред Основниот суд Струмица иницира прекршочна постапка против обвинетиот Александар Барабановски од Струмица, за прекршок казнив по чл.12 ст.1 од Законот за прекршоците против јавниот ред и мир.

Преку изведените докази во текот на доказната постапка и тоа: распит на сведокот Митко Георгиев, матријалните докази: Интерспецјалистички упат бр.6716 од 21.10.2018 година од д-р Никола Пачоов со Извештај на специјалист, увид во фотодокументација бр.1181-18 од 21.10.2018 година и презентирана ЦД снимка од видео надзор на маркет „Здравец“ од 21.10.2018г во 11,00 часот, судот ја утврди следната фактичка состојба:

На ден 21.10.2018 година околу 11 часот, оштетениот Митко влегол во маркетот „Здравец“ и на влезот го здогледал обвинетиот Александар Барабановски, кој пиел кафе а оштетениот го познавал од порано дека работел како обезбедување на братот на премиерот - Вице Заев. По излегување од маркетот, оштетениот продолжил да се движи по тротоарот пред маркетот покрај ул:„Балканска“ а обвинетиот Александар, го нарушил јавниот ред и мир на начин што му се приближил од позади на оштетениот Митко Георгиев од Струмица и со тупаница го удрил во пределот на лицето и увото, при што кога оштетениот Митко се свртел према него, обвинетиот повторно замавнал кон оштетениот ударајќи го во пределот на лицето. Притоа му упатил на оштетениот заканувачки и омаловажувачки зборови „пичка ти мајчина бугарска, престани да ги напаѓаш Заеви оти ќе те утепаме или исели се од Македонија“. Од ударите оштетениот Митко се здобил со телесни повреди - екскоријации на десната лицева регија и контузија на десното уво.

Имајќи ја во предвид вака утврдената фактичка состојба судот заклучи дека со своите дејствија обвинетиот Александар Барабановски сторил прекршок казнив по чл.12 ст.1 од Законот за прекршоците против јавниот ред и мир.

Горната фактичка состојба судот ја утврди прифаќајќи го исказот на оштетениот Митко распрашан како седок како веродостоен. Имено, описот на настанот даде од оштетениот во целост се поклопува од снимката на видео надзорот од маркетот „Здравец“ на кој е видно како оштетениот е ударан од обвинетиот. Дека се здобил со телесни повреди и нивниот вид, судот утврди од цитираниот специјалистички извештај.

При одлучувањето за видот и висината на прекршочната санкција, судот го примени поблагит закон за обвинетиот односно Законот за прекршоци бр.96 од 17.05.2019 година.

Согласно чл.16 од ЗП, како олеснителна околност се ценеше само досегашната неказнуваност на обвинетиот. Како отежителна околност

Стр. 2 од одлуката на Основниот суд во Струмица од 30 ноември 2020 година, според која Вице Заев, брат на сегашниот премиер на РС Македонија, му се заканил на локален бугарин дека ќе го убие или дека треба да се исели од државата.

така на мојот автомобил пред три недели ми ставија малку хемикалија, некаква течност. После тоа автомобилот мораше да се префарба во сервис. Тоа го направија затоа што автомобилот има бугарски регистарски ознаки. Исто така, имаше случаи кога луѓето одеа на тест за коронавирус. На оние што знаат дека имаат бугарска самосвест им беше речено да одат во Софија и таму да бидат тестирани. Тоа е многу нехумано “.

Како резултат на продолжувањето на оваа репресивна политика и неможноста за личен развој со отворено изразување на бугарската самосвест, денес некои кругови го прифаќаат ставот дека етничката трансформација на бугарскиот дел од населението на денешна РС Македонија по 1944 година претставува неповратен процес. Факт е дека и денес има случаи на лица кои по отцепувањето на РС Македонија од Југославија во 1991 година се чувствуваа како бугари, но главно под влијание на политичката ситуација и потребата за развој на кариерата последователно се изјавуваат како македонци со вербална агресија кон сè што е бугарско.

Таков е случајот со Антонио Милошоски - министер за надворешни работи во првата и втората влада на Никола Груевски (2006 - 2011) и моментално член на Извршниот комитет на ВМРО - ДПМНЕ. Во претходниот период 1995 -1997 година беше член на Извршниот комитет на Унијата на млади сили на ВМРО - ДПМНЕ, а во 1997-1998 година беше негов заменик претседател. Во овој период, Милошоски често доаѓаше во Бугарија, предводеше младински делегации, одржуваше контакти со бугарски патриотски формации и според поранешниот лидер на ВМРО - ДПМНЕ Љубчо Георгиевски, во овој период тој „се декларираше за чист бугарин“. Како таков е познат на некои од авторите на ова издание, со кои имал контакт, за кое има публикации во медиумите на РС Македонија.

Слична метаморфоза претрпе и Никола Димитров - поранешен министер за надворешни работи на РС Македонија во првата влада на Зоран Заев (2017 - 2020 година), а моментално

вицепремиер задолжен за европски работи на РС Македонија во втората влада на Зоран Заев . Во неколку наврати во своите јавни говори, Н.Димитров ја обвини Бугарија дека го доведува во прашање современиот македонски идентитет, иако тој самиот беше многу добро запознат со фактите и нивното фалсификување. Н.Димитров е син на Димитар Димитров, поранешен министер за образование во првата влада на денешна РС Македонија по отцепувањето од Југославија (1991-1992) и министер за култура и образование во владата на Љубчо Георгиевски (1998-1999). Во 1999 година, тој ја објави книгата “Името и умот”, во која напиша: „Да, најголемо зло за македонците беше што беа бугари, а што Европа преку Грција и Србија, не им дозволи да бидат. Да пркосат? Да се предадат?...Од Груев до Мисирков, од Христо Узунов до Стојан Мишев, од Шарло и Ченто до Колишевски и Глигоров, крвари драма, се черечи еден народ. Како да побегнеш од злото, кое го представува твоето сопствено битие, ти самиот? Ние, македонската нација, сума и актуелен чин, од таа драма немаме причина да се срамиме од себе, од дванаесет вековната етно биографија под “номиналната ознака Бугари”. Срамот ѝ припаѓа на Европа, во прв ред на Русија, Англија, Франција, Австро – Унгарија; на Грција и на Србија, за тоа што еден народ, кој се оддржал половина милениум под турското политичко ропство и уште толку и повеќе под грчката духовна доминација, го раскасапија поради сопствени егоистички стратегии, на дел од него инјектирајќи му го грчкиот и српскиот шовинизам, “воспитувајќи” го да си го замрази името и родот”.

Во исто време, обратни процеси се случуваат во РС Македонија. Не е невообичаено граѓаните на денешна РС Македонија со македонска самосвест, откако ќе се запознаат со објективните историски факти, да започнат да застануваат на бугарски позиции, па дури и да станат активисти на бугарски организации. Ваквите појави беа забележани во осумдесеттите години на минатиот век, главно кај југословенските граѓани од РМакедонија кои престојуваша на Запад и во раните 90 - ти при

зачетокоот на демократските процеси за време на распадот на Југославија. Сличен феномен се забележува и денес со растечката улога на социјалните мрежи како главна можност за пристап до објективни информации.

Сето ова покажува дека можеме да зборуваме за процес, но не и за еднократен еднонасочен чин на етничка трансформација на територијата на денешна РС Македонија. Овој процес се одвива под одредени политички услови и нивната промена во насока на вистинска демократизација може да овозможи појава на поповолни можности за зачувување и популаризација на фактите типични за периодот пред воспоставувањето на комунистичкиот режим во РС Македонија.

Како резултат на опишаниот процес, денес меѓу претставниците на едни и исти родови, дури и во рамките на едни и исти семејства во РС Македонија, има лица со бугарско и македонско самосознание. Помеѓу овие две „крајности“ има преодни групи на луѓе со повеќеслојно самосознание, вклучително и двојно. Во овие случаи, истите лица се појавуваат пред јавноста со својата регионална свест како македонци, но во семејно опкружување или пред бугарите од Бугарија тие се декларираат како бугари, што не доведува до внатрешен конфликт. Опишаните групи имаат исти културни традиции, пеат исти народни песни, играат исти народни танци. Нема етнокултурни разлики меѓу нив, нема ништо специфично за да се разликуваат едни од други. Единствената разлика е во восприаемањето на себе си. Од оваа гледна точка, лицата кои денес се претставуваат како бугари во РС Македонија не можат да се сметаат за национално малцинство, туку за социо - културна група. Политичката последица од ова е дека изјавувањето на бугарско самосознание во РС Македонија денес дополнително не го распарчува општеството врз етничка основа, туку политичките тензии кои се креваат се поврзани со декомунизација и де - југословенизација. Со оглед на јазичната состојба во РС Македонија, мора да се земе предвид фактот дека лицата со зачувана бугарска самосвест сеуште продолжуваат да го нарекуваат својот јазик бугарски, а

оние со македонска - македонски. Двете групи зборуваат буквално на ист јазик, но го нарекуваат со две различни имиња. Врз основа на разбирањето дека правото на етничко самоопределување на поединецот е фундаментално и неотповикливо, никој не може да го ограничи правото на лицата кои денес се чувствуваат како етнички македонци да го нарекуваат својот јазик македонски. Сепак, ова универзално човеково право мора да важи и за оние граѓани на РС Македонија кои и покрај репресијата, продолжуваат да ја зачувуваат бугарската самосвест и својот јазик да го нарекуваат бугарски. Покрај тоа, овој јазик, освен познатите лексички разлики, како структура не се разликува од јазикот на бугарските преродбеници од Македонија.

2. Современа комуникација во просторот на бугарскиот јазик

Постоечката разновидност на пишаните норми во рамките на бугарскиот јазик го покренува прашањето за начинот на националната комуникација, бидејќи овој проблем е најакутен во РС Македонија со оглед на најголемата историска заедница на лица со бугарско потекло.

И покрај долгорочните напори на Белград и на Скопје да го оддалечат јазикот во РС Македонија и да ги попречуваат контактите со населението во Бугарија, тие не доведоа до остварување на зацртаните цели. Красноречив пример за антибугарска кампања во режија на државата е смената во 1999 година на директорот на меѓународниот фестивал „Охридско лето“, Владо Тренески, кој е дел од авторскиот тим на книгата. Нападот против него беше извршен затоа што ги поканил истакнатите бугарски исполнители Ваља Балканска и Теодосиј Спасов како учесници, а самиот фестивал не го отвори тогашниот македонски претседател Киро Глигоров, туку бугарскиот потпретседател Тодор Кавалциев. Заради тоа, Владо Тренески беше прогласен за „главен бугаризатор на македонската култура“, а против него во локалните медиуми во рок од една недела беа

објавени над 100 статии и карикатури. И покрај ваквата политика на Скопје за минимизирање на културната соработка со Бугарија, за населението што живее во другите републики на просторот на поранешна Југославија, јазикот на РС Македонија продолжува да се восприема како бугарски. Индикативен е случајот со информативната програма од 22 февруари 2019 година на скопската телевизија Канал 5 за детето на српската премиерка Ана Барнабиќ. Во Србија, емисијата беше восприемена како бугарска, т.е. официјалниот јазик на РС Македонија во Србија беше препознаен како бугарски, и покрај употребата на различни писмени форми. Честа појава е кога граѓаните на РС Македонија минуваат низ Србија или други поранешни југословенски републики да се мешаат со бугари. Аналогно е и восприемањето на јазикот и во соседна Грција. Особено значаен е случајот на 15 јуни 2018 година, кога од говорницата на грчкиот парламент, пратеникот Јоргос Урзузидис им се обрати на граѓаните на РС Македонија, зборувајќи на чист бугарски јазик, кој го прогласи за македонски. Во својот говор на грчки јазик, Ј.Урзузидис изјави: „Обраќајќи им се на северните соседи, сакам да им ја пренесам пораката на нивниот јазик - јужнословенски, како што е јасно наведено во договорот“, а потоа продолжи на литературен бугарски јазик: „С’кпи с’седи, пријатели од Република Северна Македонија, както се разбрахме време е да оставим назад всичко което ни разделја и да видим напред това, което е взаимното разбирателство, с’трудничество и љубовта.”

И покрај не сакањето на Скопје, развојот на информатичката технологија, глобализацијата и неизбежните процеси на демократизација создаваат можност за поинтензивен дијалог од двете страни на границата со Бугарија. Важноста на социјалните мрежи, во која има различни бугарско - македонски групи за дискусија и форуми, е особено голема. Во овој дијалог учествуваат како бугари од Бугарија, така и граѓаните на РС Македонија, некои од нив со зачувано бугарско самосознание, а други со македонско.

Во оваа комуникација, по правило, граѓаните на РС Македонија ја користат скопската писмена норма, а граѓаните на Бугарија го користат литературниот бугарски јазик. Употребата на двете норми не се јавува како пречка за нивното меѓусебно разбирање. Интересен е начинот на изразување на овие форуми на граѓаните на РС Македонија со бугарско самосознание. Некои од нив ја користат скопската норма, други пишуваат на локално македонско наречје, напишано со бугарска азбука, а трети пак делумно или целосно го совладале литературниот бугарски јазик. Забележаните писмени практики категорично покажуваат дека јазичниот процес во РС Македонија не е замрзнат и таму во моментот се одвиваат сложени интеракции. Од една страна, независно од обидите за дистанцирање на писмените норми во Бугарија и РС Македонија, граѓаните на двете земји комуницираат без проблеми. Во исто време, постои процес на приближување на говорот и писмените практики меѓу граѓаните на Бугарија и оние на РС Македонија со бугарско самосознание. Некои од овие процеси го следат утврдениот временски модел во Албанија и кај емиграцијата од Егејска Македонија за отфрлање на србизмите и србизираната македонска азбука и приближување со литературниот бугарски јазик, вклучително и употребата на бугарската азбука.

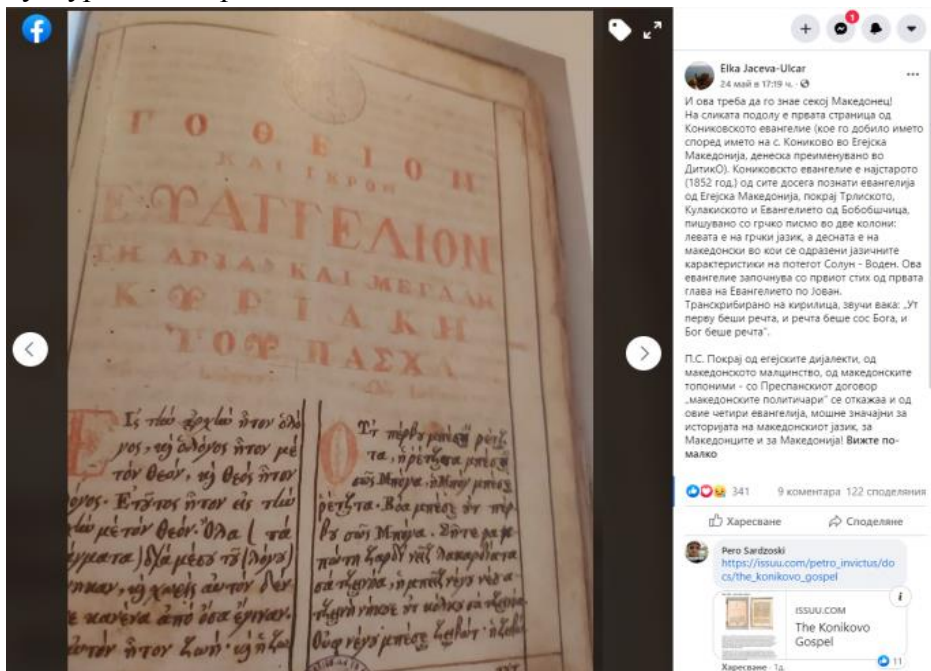
Со цел да се ограничи влијанието на социјалните мрежи, очигледно со знаење на властите во Скопје, тие распространуваат намерно креирани лажни и фалсификувани „документи“ што не можат да се најдат во ниту една архива или научна публикација, лажни вести или манипулации со антибугарска ориентација. На пример, на 24 мај 2020 година, кој во Бугарија се слави како ден на Св. Кирил и Методиј и бугарската писменост и култура, македонската професорка Елка Јачева-Улчар објави на својот Фејсбук профил дека *„И ова треба да го знае секој Македонец!“*

На сликата подолу е првата страница од Кониковското евангелие (кое го добило името според името на с. Кониково во Егејска Македонија, денеска преименувано во ДитикО). Кониковското евангелие е најстарото (1852 год.) од сите досега

познати евангелија од Егејска Македонија, покрај Трлиското, Кулакиското и Евангелието од Бобобичица, пишувано со грчко писмо во две колони: левата е на грчки јазик, а десната е на македонски во кои се одразени јазичните карактеристики на потегот Солун – Воден. Ова евангелие започнува со првиот стих од првата глава на Евангелието по Јован. Транскрибирано на кирилица, звучи вака: „Ут перву беши речта, и речта беше сос Бога, и Бог беше речта“.

П.С. Покрај од егејските дијалекти, од македонското малцинство, од македонските топоними – со Преспанскиот договор „македонските политичари“ се откажаа и од овие четири евангелија, мошне значајни за историјата на македонскиот јазик, за Македонците и за Македонија!“

Она што го напиша македонската професорка Елка Јачева-Улчар во 2020 година е отворена лага и уште еден грабеж на бугарското културно - историско наследство.

Сreenshot од личниот профил на проф. Елка Јачева-Улчар на Фејсбук со лажни изјави дека Кониковското евангелие е напишано на „македонски“ јазик (24.05.2020)

Проф. Елка Јачева-Улчар всушност не ја објави првата страница на Кониовското Евангелие. Причината за ова е што на неа, иако со грчки букви, пишува дека е на бугарски јазик: ΤΥΠΟΣΑΝΟ ΝΑ ΜΠΟΓΑΡΣΚΟΙ ΓΕΖΙΚ (со кирилична транскрипција: типосано на богарској език). Лагите на проф. Е. Јачева - Улчар не застануваат тука. Невистинито е и нејзиното тврдење дека Кулаковското Евангелие од 1863 година е напишано на „македонски“ јазик. На неговата прва страница е напишано: Иска̀рево на по̀угкартско ѝѝк τουβάσνο ζπορ (со кирилична транскрипција: искарено на бугарско изик тувашно збор).

Фотокопии од оригиналните насловни страници на Кониовското (1852) и Кулакиското Евангелие (1863). За двете е посочено дека се напишани на бугарски јазик, кој денес во РС Македонија е прогласен за „македонски“.

Со оглед на оваа масовна практика на ширење лаги, во декември 2020 година, Европскиот парламент ја објави студијата „Мапирање лажни вести и дезинформации на Западен Балкан и идентификување начини на ефективно спротивставување“. Во однос на РС Македонија, се наведува дека политиката на земјата дава можности за развој на дезинформации. Кампањите за дезинформација наведени во оваа студија ги влошуваат внатрешните конфликти и ги оштетуваат меѓународните односи на Скопје со Бугарија, Грција и ЕУ или ги нарушуваат и избобличуваат критичните изборни процеси, со видливи последици за понатамошната евроинтеграција на земјата. Суштинска карактеристика на дезинформациските кампањи во РС Македонија е дека тие се фокусираат исклучително многу на идентитетски прашања.

Од неодамна, во Скопје, се применува употреба на тролови, кои покрај споменатите механизми, прибегнуваа и кон употреба на крајно вулгарен јазик на омраза во однос на сè што е поврзано со Бугарија. Активноста на поактивните бугари од РС Македонија во социјалните мрежи се следи и се составуваат јавни списоци со нивните имиња и повици за физичка пресметка со нив и нивно иселување.

Важен факт за контролата над современите средства за комуникација е дека на крајот на 2020 година само 12 избрани лица имаат право на администратори во северно-македонска Википедија. На пример, страницата креирана од нивниот претставник за Гоце Делчев е заклучена на неодредено време и клучот за отклучување на страницата го држи само тој. Оваа практика противречи на самиот концепт на веб-базирана енциклопедија со слободна содржина, дозволувајќи му на секој што има пристап до интернет да учествува во нејзиното уредување. Така, не е дозволено поставување копии на оригинални документи и други независни информации, спротивно на официјалниот концепт на македонизмот.

Без оглед на политиката на ограничување на контактите и спротивставувањето, фактите јасно покажуваат дека граѓаните на РС Македонија исклучително лесно го усвојуваат литературниот бугарски јазик. На пример, од 1992 до 2020 година, 5 327 лица се запишале на високообразовните институции во Бугарија како студенти, докторанти и постдипломци, а повеќето од нив ја декларирале својата бугарска етничка припадност. Некои од нив ги започнуваат своите студии директно на бугарските универзитети, додека други поминуваат низ едномесечен курс, за време на кој ги учат правилата на бугарскиот правопис. Таков феномен не може да се забележи ако мајчиниот јазик на учениците за кои станува збор од РС Македонија не е бугарски.

Исто така, важно е дека од 1 јануари 2010 година до 22 октомври 2020 година, 77 829 граѓани на РС Македонија поднеле барање за бугарско државјанство, и сите декларирале бугарско потекло. Од нив, 65 675 лица веќе имаат стекнато бугарско државјанство со декрет на потпретседателот на Република Бугарија. Целата документација и интервјуата направени за време на стекнувањето на бугарско државјанство се на бугарски јазик и ова очигледно не претставува проблем за граѓаните на РС Македонија.

Со оглед на презентираниите факти, очигледно е дека прашањето на македонскиот јазик не е замрзнато и најверојатно ќе се развие во случај на демократизација на земјата. До каде ќе оди овој процес ќе зависи само од волјата на граѓаните на РС Македонија, чиј составен дел се оние со зачувано бугарско самосознание.

ЗАКЛУЧОК

Прикривањето и фалсификувањето на фактите од подалечното и поблиското минато на географската област на Македонија беше спроведено во Белград и Скопје со јасно сознание дека на овој начин полесно се гради македонскиот идентитет. Ова станува возможно заради специфичната геополитичка состојба во регионот по Втората светска војна. По 1948 година, Титова Југославија успеа да се отцепи од советскиот блок до одреден степен и иако остана на власт во форма на комунистичка диктатура, таа започна да игра улога на тампон-зона помеѓу двата спротивставени блока. Сепак, распадот на железната завеса во 1989 година и процесот на демократизација во Источна Европа ја направија оваа улога на Југославија бесмислена, и на крајот злосторствата на комунистичкиот режим во Белград доведоа до нејзино распаѓање.

Под притисок на новите реалности, Скопје беше принудено срамежливо и неволно да тргне по патот кон својата независност, па дури и денес не се раскинати порочните практики од тоталитарниот период. Се покажа дека Берлинскиот Сид сè уште не е урнат во некои делови на Балканот. Ако до 1989 година желбата на Москва да го врати Белград во својата сфера на влијание доведе до притисок врз Бугарија премолчено да ја прифати антибугарската политика во Југославија, последователно изменетите услови и дозволија на Софија да започне да ги брани своите национални интереси. Спорот меѓу Бугарија и денешна РС Македонија, чиј составен дел е прашањето за карактерот на официјалниот јазик во Скопје, започна да се здобива со поширока меѓународна популарност. Се покажа дека 45-годишниот советски притисок вршен од комунистичкиот режим не успеал да ја замагли јавната чувствителност на Бугарија кон Македонија. За разлика од Бугарија, која под влијание на надворешната политика имаше неконзистентна политика кон Македонија, и не само кон неа, туку и кон целата дијаспора, српската

консолидирана и конзистентна доктрина без оглед на владејачките режими - кралски или комунистички - остава силен впечаток . Ова се одразува на моменталната состојба на состојбата во РС Македонија и нејзините односи со соседните земји. Значи, повеќе од потребно е да се развие сеопфатен концепт за бугарската дијаспора, кој не ги менува своите цели, без оглед на видовите на управување во Бугарија, и тој мора да ги комбинира прагматизмот со патриотизмот во една консолидирачка, јасна, логична и конкретна рамка. Во однос на РС Македонија, Бугарија мора да ги минимизира последиците од српската доктрина за раздвојување и спротивставување во државната политика на нашиот југозападен сосед преку поголема соработка и поголемо присуство на локална основа, вклучително создавање на мешани субјекти како што се Заедницата на бугарско-македонски општини или општи професионални здруженија. За да се избегнат неконзистентни активности од Бугарија, тие мора да се дискутираат и да се договорот однапред, за да имаат максимално плодни резултати. Сличен пристап во современата бугарска политика е многу посакуван и од бугарското општество. Според истражувањето на „Алфа Рисрч“ од октомври 2020 година, 19% од бугарските граѓани, или секој петти од нив, изјавиле дека имаат луѓе од фамилијата со потекло од географската област на Македонија. Ова значи дека 1,31 милион бугарски граѓани се крвно поврзани со Македонија. Приближно ист или дури и помал е бројот на лица регистрирани денес како Македонци во РС Македонија. Овие податоци се предуслов за постојан силен јавен интерес во Бугарија кон Македонија и сродните проблеми, кои не можат да се игнорираат ниту во домашниот ниту во надворешнополитичкиот аспект. Денес 45,5% од бугарските граѓани сметаат дека Софија не треба да го признава постоењето на посебен македонски јазик. Во исто време, 42,4% рекле дека треба да се признае постоењето на македонски јазик, но само доколку РС Македонија изјави дека тој започнал да се создава во 1944 година врз основа на западнобугарски дијалекти. Ако има

некакви нијанси во таа позиција, тогаш 84% од Бугарите велат дека почетокот на преговорите за членство на РС Македонија во ЕУ може да биде само откако Скопје ќе ги запре практиките на фалсификување и кршење на човековите права. Граѓанинот на РС Македонија, Горан Серафимов, во декември 2020 година на претставник на авторскиот тим му го рече следново: „Јас сум Бугарин од Македонија и јавно велам кој сум и што сум ... Но, кога ќе погледнам наназад, ништо не ни се случува на нас Бугарите случајно овде во Македонија. Досега имав среќа, па не сум физички нападат за тоа што сум бугарин, освен обидот при основањето на здружението „Радко“ во далечната 2000 година. Бугарите во Македонија се под постојан притисок и станува се поголем и поголем и сите бугари кои живееме тука и не обрнуваме внимание на каков било притисок и говор на омраза, треба да знаеме дека работите ќе станат полоши и полоши... Ако мислиме дека она што полицијата ти го прави, локалните криминални банди во местата каде што живееш, што ти прават во болниците, институциите, банките, судовите, приватните извршители и така натаму, не е притисок, тогаш мислам дека ние бугарите во Македонија се преправаме дека сме многу силни, а ваквото наше однесување доведува до уште поголеми проблеми“.

На почетокот на март 2021 година службата за национална безбедност на РСМ оствари „информативни разговори“ со Горан Серафимов, Есат Амедовски од Битола, М.Ангелоски од Ресен, Бекир Кадриески од Струга итн., вкупно 36 лица за кои постојат извештаи дека во последните неколку месеци добивале и читале бугарски книги. Тие беа прашани зошто читаат литература на бугарски литературен јазик и беа предупредени да не го прават тоа повеќе, бидејќи ќе имаат проблеми. Потоа беа прашани како ќе ја одредат нивната етничка припадност на претстојниот попис во Република Северна Македонија. Кога дел од испитаниците одговориле дека се чувствуваат како Бугари и дека ќе се изјаснат како такви, биле предупредени да не го прават тоа, бидејќи според агентите Бугарите биле „сверови и убијци на

македонскиот народ и ги силувале нивните сопруги“ ќе се сметаат за предавници, ако се запишат Бугари, и може да имаат проблеми.

Антибугарската кампања може да се илустрира со масовните публикации во северномакедонските медиуми против пејачот Васил Гарванлиев од Струмица, кој ја претставува РС Македонија на Евровизија во 2021 година. Тој беше навредуван затоа што во неговиот спот има снимки што личат на бугарското знаме. Кампањата против него уште повеќе ескалира кога В. Гарванлиев јавно призна дека има бугарско потекло. Во оваа прилика, Јилмаз Дервиши, ПР на Васил Гарванлиев, во март 2021 година изјави: „Никој не помисли какви ќе бидат последиците од линчот насочен кон него? Што ќе правиме со 400-те пораки и закани кон него на профилите на Васил Гарванлиев? Дали некој ги чита коментарите и малтретирањето кои моментално се шират на социјалните мрежи? Дали некој ќе одговара за ова? Што ако некој го сфати посериозно и го нападне Васил Гарванлиев?“

Врз основа на податоците презентирани овде, може разумно да се заклучи дека денес едвај постои друга европска земја како РС Македонија, во која документите целосно се премолчуваат или фалсификуваат и јавната свест систематски се обработува против соседна земја - членка на ЕУ, како што е Бугарија со цел да се оправда обидот за промена на идентитетот на нејзиното население. Со имплантирање на креираните фалсификати преку образовниот систем, младата генерација во РС Македонија е лишена од било каков пристап до објективна информација. Во десетици цивилизирани, демократски земји, луѓето немаат комплекс да кажат дека зборуваат јазик што потекнува од друга земја и нација. Во некои од нив, како што е Австрија, тие исто така немаат проблем да признаат дека имаат етничко германско потекло, иако поради историски околности тие сега живеат во посебна земја и се чувствуваат австријци. Целиот свет ги разбира овие реалности и никој не ги доведува во прашање, но никој не измислува оправдување за нив назад во времето.

Во пракса, денес не постои објективна пречка за македонците да признаат дека она што го говорат потекнува од бугарскиот јазик, без предрасуди за личности, книги и документи од бугарската историја и дека со политичка одлука намерно е оттргнат и оддалечен од литературниот бугарски , и дека во моментов, и покрај јазичната поделба и кодификација, има минимални разлики со него. И потоа да посакаат да го прогласат за нов, посебен јазик и да работат за неговиот иден развој. Сепак, тие немаат желба и храброст да ги признаат реалностите, затоа што е крајно тешко и болно да се прекинат оковите на децениската заблуда. Да се смени целата социјална парадигма, целата основа на македонскиот идентитет, наметната на неколку генерации. проблемот не е во вистината - сите знаеме дека ова е нормален пат за секој јазик и нација и сме склони да го разбереме и прифатиме, сè додека тој не е придружен со фалсификати насочени кон грабеж на нашето културно и историско наследство.

Проблемот е морален и е вкоренет во фактот дека создавањето на македонскиот литературен јазик се случи, како што забележавме погоре, не еволутивно, туку преку лаги и насилство. И, ако ова јавно се признае, обичните македонски граѓани ќе имаат целосно право да бидат лути, да се чувствуваат измамани и да сакаат да ги повикаат на одговорност оние што ги лажеле со години. И тоа е токму стравот на македонистите - дека ќе ја изгубат својата харизма како верни водачи на својот народ, од што произлегува политичкото право да владеат. И можните ризици за иднината на идентитетот изграден врз неморални темели и нивното влијание врз социјалната и индивидуалната природа на македонците, исто така, ќе тежат на совеста на фалсификаторите. Покрај тоа, оптоварувањето на помладите генерации со наследени историски фалсификати, негувањето непријателски антибугарски чувства со цел создавање на пројугословенски / просрпски идентитет, може да биде крајно опасно не само за мирот и безбедноста на Западен Балкан, туку и за односите меѓу европските држави. Имено поради таа причина, и врз основа на критериумите во

Копенхаген, РС Македонија мора, пред почетокот на преговарачкиот процес, да обезбеди институционална рамка и ефективни законски механизми за заштита на личната слобода, безбедноста и човековите права на оние македонски граѓани кои и покрај репресијата, ја зачувле својата бугарската самосвест и денес продолжуваат да се декларираат како бугари. Неопходно е да се санкционира јазикот на омраза кон бугарите и да се запре прогонот и медиумските кампањи против нив. Од особена важност е јавно да се признае вистината за фалсификатите и манипулациите извршени од југословенската наука и продолжувајќи до ден денес од страна на скопската наука кон бугарското културно и историско наследство во географската област на Македонија од раниот среден век до средината на 20-ти век. Овие фалсификати и отворени лаги беа извршени со политичка санкција на комунистичката влада и беа присилно внесени во социо-културниот живот на македонското општество и секој најмал обид за спротивставување и одбрана на историските факти наиде на суров одговор пред репресивниот апарат на тајните служби на Тито. Неприфатливо е оваа тоталитарна практика да продолжи да се толерира во 21 век во најпрогресивната заедница на слободни демократски народи што го познава човештвото - Европската Унија.

Врз основа на оваа потреба, сегашната Бела книга за јазичниот спор меѓу Бугарија и РС Македонија ќе ја исполни својата мисија доколку, по запознавањето со неа, секој политичар, дипломат, новинар или јавна личност го направи својот информиран избор врз основа на презентираниите факти и го поддржува патот до вистината, правдата и почитувањето на човековите права како неопходни услови за идно членство на Република Македонија во ЕУ со цел да се обезбеди подобра иднина на Балканскиот регион.

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЈА

- Антонова-Василева, Л., Василева, Л., Керемидчиева, Сл., Кочева-Лефеджиева, А.** Карта на диалектната делитба на българският език. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2016.
- Антонова-Василева, Л., Василева, Л., Керемидчиева, Сл., Кочева-Лефеджиева, А.** Дигитална карта на диалектната делитба на българският език. 2014. ISBN 978-954-322-763-1. https://ibl.bas.bg/bulgarian_dialects/
- БАН.** За официалния език на Р. Северна Македонија. София, 2020. с. 63.
- БАН. Институт за български език.** Единството на българският език в миналото и днес. Отделен отпечатък от сп. Български език, год. XXVIII. Кн. 1. София, 1978. с. 43.
- Бојковска, С., Минова – Ѓуркова, Л., Пандев, Д., Цветковски, Ж., Тодоровски, Г., Аврамовска, Н.** Македонски јазик и литература за III година за реформираното гимназиско образование. Скопје, 2018. с. 392.
- Български диалектен атлас.** Обобщаващ том. Ч. I–III. Фонетика. Акцентологија. Лексика. КИК „Труд“, София, 2001, с. 539.
- Български диалектен атлас.** Обобщаващ том. Ч. IV. Морфологија. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, София, 2016, с. 248.
- Велковска, С., Јовановска, С.** Македонски јазик за VII одделение за основно образование. Скопје, (годината на издавање не е посочена). с. 129.
- Главно управление на архивите при Министерскиот совет.** Македонскиот въпрос во българо-југославските одношения (1944 – 1952). София, 2004. с. 607.
- Гочкова, К., Бојковска, С. Алексова, Г. Пандев, Д.** Македонски јазик за VIII одделение за деветгодишно основно образование. Скопје, 2020. с. 192.
- Даштевски, Ал., Петровски, Ф.** Црните страници на УДБА: Дел 3. Елиминацијата на ВМРО по 1945 година. Том I. Скопје, 2017. с. 2130.
- Димитров, Д.** Името и умот. Скопје, 1999. (Българското издание е „Името и умът“, София, 1999, с. 268).
- Драгнев, Д.** Скопската икона Блаже Конески. Македонски лингвист или србски политработник. София, 1998. с. 56.
- Кенанов, Д.** Библија и старобългарска литература. Пловдив, 2006, с. 155.
- Кепески, К.** Македонска граматика. Скопје, 1946. с. 78.
- Константинов, И. Х.** Слово Кврила Славенца Солунскагw Философа Бугарскагw. Гласникъ друштва србске словесности. Свесзка VIII. У Београду, 1856, с. 146 – 147.
- Кочев, И., А. Кочева.** За прекодификациите и плурицентризма на книжовниот български език. В: Списание на Българската академија на науките, 2018, кн. 1, с. 21-28.
- Кочев, И., А. Кочева.** За прекодификациите на книжовниот български език във Вардарска и Егејска Македонија (вврху документални съпоставки). – В: Български език. 1. 2018. ISSN 0005-4283. с. 99-116.

- Кочева-Лефеджиева, А.** За народната основа на старобългарския език. София, 2012. 200 с.
- Лингвистични студии за Македония.** Македонски научен институт. София, 1996. с. 592.
- Луч.** Скопље, 5, 1937.
- Македонска трибуна.** Indianapolis, 14.09.1944; 22.03.1945; 13.10.1960;
- Михайловъ, Ив.** Нашата 1903 година. Илинденъ 1903-1953. Indianapolis, 1953. с. 7 – 26.
- Мисирков, Кр.** Дневник (05.VII. – 30.VIII.1913). София - Скопје, 2008. с. 416.
- Нестор.** Повесть временных лет. Москва, 2014. с. 72.
- Огнянов, М.** Македония – преживяна съдба. София, 2002, 273 с.
- Остен.** Скопје. 1 януари 1945.
- Охридски, Т.** Житие на Климент Охридски. София, 1955. с. 104.
- Политика.** Београд, 31 октобар 1972.
- Проблеми на българския език в Македония.** МНИ. София, 1993. с. 300
- Рамкова позиция относно разширяване на ЕС и процеса на стабилизиране и асоцииране: Република Северна Македония и Албания.** 09.10.2019. <https://www.gov.bg/bg/prestsentar/novini/ramkova-pozitsia>
- Ризовъ, Д.** Българитъ въ тѣхнитъ исторически, етнографически и политически граници. 679 – 1917. Berlin, 1917.
- Ристески, С.** Создавањето на современиот македонски литературен јазик. Скопје, 1988. с. 503.
- Татишчев, В.** Историја Россійская, т. I, ч. I, Москва, 1768. с. 38, 76; т. I, ч. II, Москва, 1769. с. 497.
- Тъпкова-Заимова, В.** Как Йордан Заимов възстанови Битолския надпис на Иван Владислав? Факел, 3 декември 2013.
- Църнушанов, К.** Македонизмът и съпротивата на Македония срещу него. София, 1992. с. 499.
- Шклифов, Б.** За разширението на диалектната основа на българския книжовен език и неговото обновление. София, 2003. с. 25.
- Belić, A.** Srbi i Bugari u balkanskom savezu i u međusobnom ratu (sa pet karata u tekstu). BEOGRAD, 1913. s. 202.
- Clarke, J. F.** Macedonia from S. S. Cyril and Methodius to Horace Lunt and Blazhe Koneski. Language and Nationality. Indianapolis, Indiana, 1982.
- Corpvs Poeticvm Boreale.** The Poetry of the Old Northern Tongue. From the Earliest Times to the Thirteenth Century. Vol. II. 2010, 724 p.
- Kronsteiner, O.** Der Zerfall Jugoslawiens und die Zukunft der makedonischen Literatursprache : Der späte Fall von Glottotomie? Die slawischen Sprachen 29 (1992). 142-171.
- Miljković, D.** Pečat muzeja Ohridske arhiepiskopije iz 1516 godine. Iz muzejske prakse/From the museum practice. 1989, 3-4, p. 58-60.

ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1

ЈАЗИЧНИ ПАРАЛЕЛИ - ДИЈАЛЕКТИ, ЈАЗИЦИ, СРЕДНОВЕКОВНИ ТЕКСТОВИ

Претставени се примери на различни дијалекти на бугарскиот јазик, споредени со литературниот бугарски јазик, регионалната литературна норма на Скопје и уште два словенски јазика - српски и руски. Може да се види кои се сличностите меѓу нив, кои се нивните заеднички или блиски одлики, како и кои се разликите на самите дијалекти со официјално прифатените литературни норми.

Секоја јазична кодификација го оддалечува јазикот од живите народни говори и го отежнува восприемањето и комуникацијата помеѓу различните соговорници. Меѓутоа, кога тоа се спроведува на неформална основа, во кое секој поединец го користи својот мајчин јазик, се постигнува далеку подобро меѓусебно разбирање, кое се заснова на заедничкиот корен на одделните дијалекти на големото јазично семејство. Како што може да се види, шопскиот, костурскиот, банскиот и преспанскиот дијалект се многу поблиску еден до друг отколку до официјалните литературни норми, а од друга страна се далеку поблиску меѓу нив отколку до другите словенски јазици. Извадоци од средновековни текстови, повторно споредувани со современите литературни норми, исто така се презентирани со цел да се следи еволуцијата на различните словенски јазици и нивната блискост од денешна гледна точка до оригиналот.

ПРИМЕР №1 за граматичките одлики на бугарскиот јазик (Бг) и неговата регионална македонска норма (Мк), од една страна, и српскиот (Ср) и рускиот (Р), од друга страна.

Бг: Кризата на идентичноста се дефинира како период на несигурност или објркване, в којто личното чувство на идентификација става несигурно, обично поради промена в очакваните цели или роля в општеството.

Мк: Кризата со идентитетот се дефинира како период на несигурност или конфузија во која личното чувство на идентификација станува несигурно, обично поради промена на очекуваните цели или улога во општеството.

Ср: Криза идентитета се дефинира како период на несигурности или конфузије у коме лични осећај идентификације постаје несигуран, обично услед промене очекиваних циљева или улоге у друштву.

Р: Кризис идентичности определяется как период незащищенности или замешательства, когда личное чувство идентификации становится несигурным, обычно из-за изменения ожидаемых целей или ролей в обществе.

ПРИМЕР №2 за граматичките одлики на бугарскиот јазик (Бг) и неговата регионална македонска норма (Мк), од една страна, и српскиот (Ср) и рускиот (Р), од друга страна.

Бг: Македонците треба да изградят една стабилна национална идентичност на здрави основи и да бѣдат уверени в неџа.

Мк: Македонците треба да изградат еден стабилен национален идентитет на здрави основи и да бидат самоуверени во него.

Ср: Македонци треба да на стабилној основи изграде стабилан национални идентитет и буду сигурни у њега.

Р: Македонцы должны строить прочную национальную идентичность на прочных основах и быть в ней уверенны.

ПРИМЕРИ НА РАЗЛИЧНИ ДИЈАЛЕКТИ (ГОВОРИ) СПОРЕДЕНИ СО ОФИЦИЈАЛНИТЕ КНИЖВЕВНИ НОРМИ НА БУГАРИЈА, РС МАКЕДОНИЈА И ДРУГИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ

Првата фраза на секој пример е на посочениот дијалект, а под неа се претставени варијанти на литературен бугарски јазик, скопската пишана норма, српски и руски јазик.

ПРИМЕРИ ОД ШОПСКИ ДИЈАЛЕКТ (Софијско, Бугарија)

Бъш жените тебе да си ручаме повечко, оти мешината ни ѝе празна, нели деца носиме у неа.

Бг: Точно жените трабвја да ядем повече, защото коремът ни е празен, нали носим деца в него.

Мк: Токму жените треба да јадеме повеќе затоа што стомакот ни е празен, нели носиме деца во него.

Ср: Баш жене треба да једу више јер су нам стомаци празни, у њима носимо децу.

Р: Это женщинам нужно больше есть, потому что желудки у нас пусты, в них мы носим детей.

Разбираш ли шо сакам да ти речам?

Бг: Дали ме разбираш какво искам да ти кажа?

Мк: Дали ме разбираш што сакам да ти кажам?

Ср: Да ли разумеш шта хоћу да ти кажем?

Р: Ты понимаешь что я хочу тебе сказать?

Знаете ли, шо сам работила цела заран?

Бг: Знаете ли, какво съм работила цяла сутрин?

Мк: Дали знаете што работев целото утро?

Ср: Знате ли шта сам радио цело јутро?

Р: Вы знаете, чем я занимался все утро?

Па я много ги обичам. У недела, нали току бееме заклали прасето, изпржих мрвки, па разсуках баница, и като наточииме от винцето, дека си го правииме есенес – ела да видиш! Као си апнаа као шо си требе, я приседнах въз них и казах на воньо сос окардионо: - Досъга, момче, я ви слушах, па съга виа мене че ми посвирите и че попеете.

Бг: Пък аз много ги обичам. В недела, нали точно бяхме заклали прасето, изпържих мрџки, пък разточих баница, и като наляхме от винцето, което си го направихме наесен . ела да видиш! Като си хапнаха както си трябва, аз приседнах при тях и казах на онзи с акордеона: - Досега, момче, аз ви слушах, а сега вие ще ми посвирите и ще попеете.

Мк: И јас многу ги сакам. Во неделата, нели току бевме ја заклали свињата, пржев трошки, валав пита и истурив од винзата што ја направивме на есен - дојди да видиш! Кога се најадоа како што треба, јас седнав со нив и му реков на оној со хармониката: „Досега, момче, те слушав, а сега ќе ми свирите и ќе пеете“.

Ср: И ја их јако волим. У недељу смо управо заклали свињу, испекао сам мрвице, смотао питу и наточио из винце коју смо направили на јесен - посетити! Како су се правилно хранили, сео сам с њима и рекао оном са хармоником: „До сада сам те слушао, дечко, а сада ћеш ми свирати и певати“

Р: И я их очень люблю. В воскресенье мы только что закололи свињю, поджарили крошки, раскатали пирог и налили из винзы, которую сделали осенью - приходите посмотреть! Пока они ели как следует, я села с ними и сказала тому, кто держал аккордеон: «До сих пор, мальчик, я слушала тебя, а теперь вы будете играть и петь мне».

Кой си ѝе раждал деца, нек он си ги чува, я сам си отчувала моите.

Бг: Който си е раждал деца, да си ги гледа, аз съм си отгледала моите.

Мк: Тој што родил деца, да си ги чува, јас ги пораснав моите.

Ср: Ко је родио децу, да их чува, ја сам своје одгајила.

Р: Тот, кто родил детей, чтобы заботиться о них, я вырастил своих.

Донеси йоше рикиа, я черпавам!

Бг: Донеси още ракия, аз черпя!

Мк: Донесе повеќе ракија, јас частим!

Ср: Донеси још ракије, ја частим!

Р: Принеси еште бренди, я угощаю!

Времето за коцкарување когај мене... шо остае на таквиа као назе – саде крчмата.

Бг: Времето за коцкарување като мене, какво остава на таквиа като нас – само крчмата.

Мк: Кога се времето за коцкање заврши, што останува за луѓето како нас - само пабот

Ср: Време за коцкање је прошло, оно што је остало за људе попут нас - само паб.

Р: Когда время жить свободно прошло, что осталось людям вроде нас - только таверна.

- Раните ли пцето? – Да го раним ли? Оно да не ѝе свинька да го гоим, ея!

Бг: - Храните ли кучето? – Да го храня ли? То да не е свиня, та да го угоявам!

Мк: - Дали го храните кучето? - Да го хранам? Тоа не е свиња, да я здебелијвам!

Ср: Да ли храните пса? - Да га храним? То није свиња, да се гоје!

Р: Вы кормите собаку? - Я должен кормить его? Это не свинья, чтобы откормить его!

Она ти ѝе добра невеста, че те пушти дома, а моето венчанье па че ме остае да спим воз овците.

Бг: Добра ти е невестата, ще те пусне у дома, а моето венчило пак ще ме остави да спя при овците.

Мк: Ти е добра невестата, таа ќе те пушти дома, мојата свадба повторно ќе ме остави да спијам со овците.

Ср: Ваша невеста је добра, пуштиће вас кући, а мој венац ќе ме и даље пустити да спавам с овцама.

Р: Твоя невеста хороша, она отпустит тебја домой, а мой венук будет еще мне спать с овцами.

За леп ли си пошла, моме? Стој да одим сос тебека, оти ич ме не бива, откај си троших ногата. Оно да ти не дойде доглава, та да видиш тогај шо-е зор. Боли ти каем, као когај огин са сипале воз неа... та току фанем да кривим.

Бг: За хляб ли си тръгнала, девојко? Стој, да дойда с теб, зашто хич не ме бива, откакто си счупих крака. Да не ти дойде на главата, че да видиш тогава какво е зор. Боли ти казвам, като огън да са сложили върху него... та току хвана да кривя.

Мк: За леб ли ќе одиш, девојче? Чекај, и јаз да дојда со тебе, бидејќи воопшто не сум добар откако ја скршив ногата. Да не ти дойде на глава, да видиш каква мака е тогаш. Јас ти велам дека ме боли, како да са ѝ сипале оган, па јас само што почнав да се наведнувам.

Ср: Јеси ли ишла по хлеб, девојко? Чекај, пушти ме да појџем са тобом, јер уопште нисам добар откако сам сломио ногу. Да не ти долази до глава, да видиш шта је онда невоља. Кажем вам да боли, као да су запалили ватру, па сам тек почео да се савијам.

Р: Ты пошла за хлебом, девочка? Подожди, позволь мне пойти с тобой, потому что я совсем не в порядке, так как сломал ногу. Не дайте ему прийти в голову, чтобы увидеш тогда, что такое рассвет.. Говорю тебя, что это больно, как если бы они поставили огонь на него, так что я только начал сгибать.

А ка нема да се сетим, нели минувам покрај нойната порта, когај идем за леп.

Бг: Как да не се сетя, нали минавам покрај нейната порта, когато ходя за хляб.

Мк: Како не се сеќавам, поминувам покрај нејзината порта кога одам по леб.

Ср: Како да се не сетим, пролазим поред њене капије кад идем по хлеб.

Р: Как тут не вспомнить, прохожу мимо ее ворот, когда иду за хлебом.

По цел день си седи под орео, турнал вестник под капата да му пази сенькя, и когай некој мине, че го заговори.

Бг: По цял ден си седи под ореха, сложил вестник под капата да му пази сянка, и когато някој мине, ще го заговори.

Мк: Тој си седи под ореовот цел ден, ставајќи весник под капачето за да го држи во сенка, и кога некој ќе помине покрај него, ќе разговара со него.

Ср: По цео дан седи под орахом, стављајући новине под капу да га задржи у хладу, а кад неко прође, разговараће с њим.

Р: Он весь день сидит под ореховым деревом, подложив под шапку газету, чтобы оставаться в тени, и, когда кто-то проходит мимо, разговаривает с ним.

Лелее, да знаеш колко сам се радвала, когай видох щърколите да виат гнездо на вашио комин... на берекет ѝе, че знаеш, за твойо дом, па и за целата маала.

Бг: Леле, да знаеш колко се зарадвах, когато видях щъркелите да виат гнездо на вашия комин... на берекет е, ще знаеш, за твоя дом, пък и за цялата махала.

Мк: Леле, знаеш колку бев среќен кога видов како штрковите градат гнездо на вашиот оцак – тоа е благослов, за вашиот дом и за целата населба.

Ср: Вау, знате како сам била срећна када сам видела како роде граде гнездо на вашем димњаку – то ћете знати, благослов за ваш дом и за цео комшилук.

Р: Вау, ты же знаешь, как я был счастлив, когда увидел, как аисты строят гнездо на твоей трубе – это благословение для твоего дома и для всего района.

Влезни за малкочка, оти бѣш се чудех кой да окнем да носи на майкя ти яйца. Она ми сторила абер да и отдвоим пресни, ама я сам се фанала да бием масло, та ич не моем да мрднем – ела да ти ги дадем, а и мѣтеница че ти отлеем.

Бг: Влез за малко, защото точно се чудех кого да повикам да занесе на майка ти яйца. Тя ми поръча да и отделя пресни, но съм се хванала да бия масло, та хи(не мога да мръдна – ела да ти ги дам, а и мѣтеница ще ти наляя.

Мк: Влези некое време, бидејќи јас само се прашував кого да се јавам да и донесам јајца на мајка ти. Ми нареди да и дадам свежи, но јас почнав да тепам путер, така што не можам да мрднам воопшто – дојди, ќе ти ги дадам, а и ќе ти истурам матеница.

Ср: Уђи мало, јер сам се само питала кога да позовем да донесе мајци твоја јаја. Наредила ми је да јој дам свеже, али почео сам да тучем маслац, па се уопште не могу кретати – дођи, даћу ти их, а ја ћу вам наточити млаћеницу.

Р: Заходи ненадолго, потому что мне было интересно, кому позвонить, чтобы принести твоей матери яйца. Она велела дать ей свежее, но я начал взбивать масло, поэтому я вообще не могу пошевелиться – подойди и я отдам их тебе, а я тебе налью пахты.

ПРИМЕРИ ОД БАНСКИ ДИЈАЛЕКТ (Пиринска Македонија, Бугарија)

Ага сте в гората се вардете оти падаа фного бечи.

Бг: Когато сте в гората се пазете, защото падат много шишарки.

Мк: Кога сте во гората, пазете се, затоа што паѓаат многу шишарки.

Ср: Када сте у шуми, припазите, јер падју много шишарке.

Р: Когда вы находитесь в лесу, будьте осторожны, потому что многие шишки падают.

-Шче бре нашия, че направаш? – Че се метам, да се кортулисам от то живот!

Бг: - Какво става, бе човек, каво ще правиш? – Ще се хвърля, да се отърва от тоя живот!

Мк: - Што се случува, човеку, што ќе правиш? - Ќе се фрлам, да се ослободам од овој живот!

Ср: - Шта се дешава, човече, шта ћеш да радиш? - Бацићу се да се решим овог живота!

Р: - Что происходит, человек, что ты собираешься делать? Я брошусь, чтобы избавиться от этой жизни!

Мачно се живеее, сенга га се подам на пенджуро се мериса на дропка и чюфтета и ми иде да ида и да си отапна от еден резен дропка и да ми потече забела по брѣндзите

Бг: Трудно се живее, винаги когато се покажа на прозореца мирише на печена сланина и кюфтета и ми идва да отида да си отхапа един резен сланина, та да ми потече мазнина по устата.

Мк: Тешко е да се живее, секогаш кога ќе се појавам на прозорецот мириса на печена сланина и кофтиња и ми доаѓа да гризнам парче сланина за да ми тече маснотија низ устата.

Ср: Тешко је живети, сваки пут кад се појавим на прозору, мирише на печену сланину и полпете и осеќам се као да ћу прегрести кришку сланине тако да ми маст цури низ уста.

Р: Тяжело жить, каждый раз, когда я появляюсь у окна, там пахнет жареным беконом и фрикадельками, и мне хочется откусить кусок бекона, чтобы жир стекал по моему рту.

Варди да не се просопнеш на некој басамак оти може да се напореш на некоа рѣдѣјасала шачѣя

Бг: Внимавай да не се спѣнеш на някое стѣпало, зашто може да се набодеш на рѣдѣјасал пирон.

Мк: Внимавај да не се сопнуваш на ниту еден чекор, бидејќи може да се прободеш со 'рѣосан шајка.

Ср: Пазите да се не спотакнете ни на једном кораку, јер се можете убости зарѣјалим ноктом.

Р: Будьте осторожны, чтобы не споткнуться о ступеньки, так как вы можете порезаться ржавым гвоздем.

Шибнашь се в дзидо и ми излезе дудуна

Бг: Ударих се в зида и ми излезе цицина.

Мк: Се удрив во сидот и ми излезе грутка

Ср: Ударио сам у зид и изашла је риба

Р: Я ударился о стену и вышла цыпочка

От църно гуде бела друпка ял ле си?

Бг: От черно прасе бяла сланина ял ли си?

Мк: Дали имаш јадено бела сланина од црно прасе?

Ср: Јесте ли јели белу сланину од црне свиње?

Р: Вы ели белый бекон от черной свиньи?

Една снаа ага сретчала свекървата по одаите и чардако и се викала: "Добър вечер". Еднаж свекървата се запрела и я питала: - Оти, снао, се га ме сретнеш, ми викаш: "Добър вечер"?- Мии, ка а ти викам другояче, като по секо време ага те вида - ми се стевнува...

Бг: Когато една снаха се сретчала със свекървата си по стаите и по балкона, винаги казвала „Добър вечер“. Веднџ свекървата спряла и я попитала: Защо винаги, кога ме сретнеш, ми казваш „Добър вечер“? – Ами, как иначе да ти казвам, като по всяко време, кога те вида, ми притџмнява.

Мк: Една снаа, кога ќе се сретне со свекрвата во собите и на балконот, таа секогаш и велеше „Добро вечер“. Еднаш свекрвата застана и ја праша: Зошто секогаш ми велиш „Добра вечер“ кога ќе ме сретнеш? „Па, како поинаку да ти кажам, секогаш кога ќе те видам, од тоа ми се помрачува.

Ср: Кад је снаја срела свекрву у собама и на балкону, увек је говорила „Добро вече“. Једном је свекрва застала и питала је: Зашто ми увек кажете „Добро вече“ кад ме сретнете? „Па, како да вам другачије кажем, кад ме сваки пут кад вас видим, затамни“.

Р: Когда невестка встречалась со свекровью в комнатах и на балконе, она всегда говорила „Добрый вечер“. Однажды свекровь остановилась и спросила ее: Почему ты всегда говоришь мне „Добрый вечер“, когда встречаешься со мной? „Ну, как еще я

могу тебе сказать, каждый раз, когда я тебя вижу, меня омрачает“.

Я па се врашчам от вадене, ама таквия ядове собраш тоа ден - не ти е работа! Ексек чье е и ваденето, и чудото...та се сдавийме с куцо и сакато. Апа накрее Конде ачик-ачик ми зе водата и вече пошуреш. Та като го почна, шо ле не рукаш по него.

Бг: Аз пък се връщам от поливане, ама такива проблеми имах този ден – не ти е работа. Да му се не види и поливането, и чудото.... чак се сдавихме куцо и сакато. А пък накрая Конде съвсем ми взе водата и вече полудях. Та като го почнах, какво ли не виках по него.

Мк: Се враќам од наводнување, но тој ден имав такви нервози - не ти е гајле. По ѓаволите и наводнување и чудо... се боревме куци и осакатени. И на крајот, Конде ми ја зеде водата целосно и веќе полудував. Кога го започнав, што ли не му викнав.

Ср: Враќам се са заливања, али тај дан сам имао таквих проблема - није вас брига. Да не видим његово заливање и њено чудо... ми смо се само утапали хроми и осакаћени. И на крају, Конде ми је потпуно узео воду и већ сам био луд. Кад сам започео, што ли нисам викао на њега.

Р: Возвращаюь с полива, а у меня в тот день были такие проблемы - тебе все равно. Не видеть его полива и ее чуда... мы просто утонули, хромые и искалеченные. И в конце концов Конде взял мою воду полностью, и я уже сходил с ума. Когда я начал, чего я ему не кричал.

Сакам да умре на комшията кравата, на друзия комшия кравата, да умре и моята крава. - Е оти и твоята, бе? - Оти да нема от дека а си купаа млеко.

Бг: Искам да умре на съседа кравата, на другия съсед кравата, да умре и моята крава. – Е зашто и твоята, бе? – За да няма откъде да си купят мляко.

Мк: Сакам кравата на соседот да умре, кравата на другиот сосед да умре и мојата крава да умре. „Па зошто и твое? - Така што тие немаат каде да се купат млеко.

Ср: Желим да комшијина крава умре, крава другог комшије и моја крава. "Па зашто и твоја?" - Тако да немају где да купе млеко.

Р: Я хочу, чтобы корова соседа умерла, корова другого соседа умерла, и моя корова умерла. "Так почему твоя тоже?" - Чтобы им негде было молоко купить.

ПРИМЕРИ ОД КОСТУРСКИ ДИЈАЛЕКТ (Егејска Македонија, Грција)

Јз застанах на вратата да го чекам да излезе. Реших да ропна на вратата и излезе жена му.

Бг: Аз застанах на вратата да го чакам да излезе. Реших да тропна на вратата и излезе съпругата му.

Мк: Јас заставав на вратата да го чекам да излезе. Решив да тропнам на вратата, и излезе жена му.

Ср: Ја сам стајао на вратима да га сачекам да изађе. Одлучио сам да покуцам на врата и изашла је негова супруга.

Р: Я стояла у двери и ждала, когда он выйдет. Я решил постучать в дверь и вышла его супруга.

Со това му го плени сърцето и му ги фати очите.

Бг: С това му плени сърцето и му хвана очите.

Мк: Со тоа му го плени срцето и му ги фати очите.

Ср: Са овим му је заробила срце и запела за око.

Р: С этим она пленила его сердце и поймала его взгляд.

Чешмата летно време секнуваше. Сакаше да се покосят ливадите и та да секне. Сетне камо септември, кога фащаше да върне дожд, течеше отново. Сега людете во селото дин малко останаха, ама имат рахат со водата. Сега свеки си има дома вода.

Бг: Чешмата лятно време пресъхваше. Искаше да се окосят ливадите, и тя да спре.

После към септември, когато почнеш да вали дъжд, потичаше отново. Сега хората в селото, макар и да са малко останали, нямат проблем с водата. Сега всеки си има вода у дома.

Мк: Фонтаната пресушуваше летото. Сакаше да ги коси ливадите и таа ќе застане. Потоа во септември, кога започна да врне, повторно течеше. Сега луѓето во селото, иако малкумина останаа, немаат проблем со вода. Сега секој има вода дома.

Ср: Фонтана се лети сушила. Хтео је да покоси ливаде, а она би стала. Онда је у септембру, када је почела киша, поново тећи. Сада људи у селу, иако је мало њих остало, немају проблема са водом. Сад код куће сви имају воду.

Р: Летом фонтан пересыхал. Он хотел косить луга, и она остановилась. Затем в сентябре, когда пошел дождь, он снова потек. Теперь у жителей села, хоть и осталось немного, нет проблем с водой. Теперь у всех дома есть вода.

Велеха „храма е, ке ѝ мине“. Минаха три месеци и огњено дин не кутна, а кашлицата нито минута не заставаше. Защо не ја донесе по-рано, чупата има воден плеврит и куртолија нема. Јазък за такава хубава девојка.

Бг: Казваха „храма е, ще ѝ мине“. Минаха три месеца и огњенат съвсем не намаля, а кашлицата нито за минута не спираше. Защо не ја доведе по-рано, момичето има воден плеврит и спасение няма. Жалко за такава хубава девојка.

Мк: Рекоа: „Таа има настинка, ќе помине“. Поминаа три месеци и пожарот воопшто не стивна, а кашлицата не застана ниту една минута. Зошто да не ја донесе порано, девојчето има воден плеврит и нема спас. Штета за толку убава девојка.

Ср: Рекли су: „Прехлађена је, проћи ће“. Прошла су три месеца и ватра се уопште није стишала, а кашаљ није престао ни на минут. Зашто је не довести раније, девојчица има водени плеурис и нема спаса. Штета за тако лепу девојку.

Р: Они сказали: «У нее простуда, пройдет». Прошло три месяца, а огонь совсем не утих, и кашель не прекращался ни на минуту. Почему бы и раньше не привести, у девочки водянистый плеврит и спасения нет. Жалко для такой красивой девушки.

Тая, що сакаше да купи млеко, излеговаше на вратата со котленце. Стопанката да ја измълзи козата, да го мери млекото и да го тури во котлето. По тоя начин продаваха и во центъро на градо. Една жена викай от едилио край „млеко“, държешем за въже козата, вързана за роговете, друга от друг край. Такава работа ние немахме видено и затова ни беше смешно.

Бг: Тази, която искаше да купи мляко, излизаше на вратата с котленце. Стопанката да издои козата, да премери млякото и да го сложи в котлето. По тоя начин продаваха и в центъра на града. Една жена вика от едилия край „мляко“, държейки за въже козата, вързана за рогата, друга от другия край. Такава работа не бяхме виждали и затова ни беше смешно.

Мк: Оваа што сакаше да купи млеко излезе од вратата со котелче. Газдарицата ја измолзи козата, да го измери млекото и да го стави во казанот. На овој начин тие продаваа и во центарот на градот. Едната жена вика „млеко“ од едниот крај, држејќи коза врзана за роговите со јаже, другата од другиот крај. Никогаш не сме виделе такво нешто, па тоа беше смешно.

Ср: Онај који је желео да купи млеко изашао је с казаном на врата. Газдарица помузе јарца, одмери млеко и стави га у котао. На овај начин су продавали у центру града. Једна жена с једног краја виче „млеко“, држећи коза конопом привезана за рогове, друга с другог краја. Никада нисмо видели тако нешто, па је било смешно.

Р: Тот, кто хотел купить молока, вышел с казаном. Хозяйка доит козу, меряет молоко и кладет в казан. Таким способом они продавались в центре города. Одна женщина кричит «молоко» с одного конца, держа козу, привязанную к рогам на веревке,

другой с другого конца. Мы такого никогда не видели, так что это было забавно.

Ако се карате, ке го зевам и мойо дел и на чужди люде ке го дам. Що беше, беше, отсега натам обидете мили. Ако не беше той да ги стегне, со бълтии сакаха да се заколят.

Бг: Ако се карате, ще взема моя дял и ще го дам на чужди хора. Каквото било, било, отсега нататък бъдете мили. Ако не беше той да ги стегне, искаха със секири да се колят.

Мк: Ако се борите, ке го земам мојот дел и ке им го дадам на странци. Што и да е, бидете љубезни од сега па натаму. Да не беше тој што ги стегаше, тие сакаа да се заколат со секири.

Ср: Ако се борите, узећу свој део и даћу га странцима. Шта год да је, од сада будите љубазни. Да их није затезао, хтели су да се закољу секирама.

Р: Если ты будешь драться, я возьму свою долю и отдам незнакомцам. Как бы то ни было, с этого момента будьте добры. Если бы он их не затягивал, они хотели бы зарезать себя топорами.

За да му го зева умо, фати да му вели, що има брачеда, тоски рожба и барат домазет. Неколку пѣти му го повторваше ово нешто во главата, да я лапне мухата. Чупата се вели Дана. Имаше брат, ама сам се отепа, пишчолата му се испушчи. Имат хубави ниви и ливади, дзегвар имат, кон имат и харна къща. Ти си сираче без майка, токо за тебе е тамо. Цел живот ке ме молитваш.

Бг: За да му земе ума, захвана да му приказма, че има братовчедка, само дете и си тѣрсят зет. Няколку пѣти му повтаряше това на главата, да лапне мухата. - Момичето се казва Дана. Имаше брат, но сам се уби, pistolетът му изгърмя. Имат хубави ниви и ливади, впряг имат, кон имат и добра къща. Ти си сираче без майка, тѣкмо за теб е там. Цял живот ще ме благославяш.

Мк: За да му го земе умот, тоа почна да му кажува дека има братучедка, самохрано дете и дека бараат зет. Неколку пати ова му го велеше на главата, за да ја фати мувата. „Девојчето се вика Дана“. Таа имаше брат, но се самоуби, пиштолот експлодираше. Тие имаат убави полиња и ливади, имаат тим, имаат коњ и добра кука. Сираче си без мајка, тоа е таму само за тебе. Ке ме благословиш цел живот.

Ср: Да му се сети, почел је да му говори да има рођака, самохрано дете и да траже зета. То му је понављала неколико пута у главу, да ухвати муву. „Девојчица се зове Дана. Имао је брата, али се убио, пушка му је експлодирала. Имају лепе њиве и ливаде, имају тим, имају коња и добру кућу. Сироче си без мајке, ту је само за тебе. Благосилјаћеш ме целог живота.

Р: Чтобы успокоить его, он начала говорить ему, что у него есть двоюродный брат, одинокий ребенок и что они ищут зятя. Он повторил это несколько раз на его голове, чтобы поймать муху. «Девочку зовут Дана». У него был брат, но он покончил с собой, взорвав пистолет. У них красивые поля и луга, у них есть команда, у них есть лошадь и хороший дом. Ты сирота без матери, это только для тебя. Ты будешь благословлять меня на всю жизнь.

Комитите беа разделени по кџщи ношем да го чуват селото. Най-многу имаше во Зековата кџща, тя беше нешто като крепост. Тя беше на два ката на отворено и височко место, каменна като свички кџщи, со добџр изглед кџм околностите на селото. Там беа кладени картечниците – тежка и лека. Во долната махала най-многу комити беа на стража во нашата кџща.

Бг: Комитите бяха разделени по кџщите, за да пазят ношем селото. Най-многу имаше в Зековата кџща, тя беше нешто като крепост. Тя беше на два етажа на открито и високо място, каменна като всички кџщи, с добџр изглед кџм околностите на селото. Там бяха поставени картечниците – тежка и лека. В долната махала най-многу комити бяха на стража в нашата кџща.

Мк: Комитите беа поделени во куќи за да го чуваат селото ноќе. Претежно беа во Зековата куќа, таа беше нешто како тврдина. Беше на два ката на отворено и високо место, камен како и сите куќи, со добар поглед кон околината на селото. Митралезите беа поставени таму - тешки и лесни. Во долниот квартал повеќето комити чуваа стража во нашата куќа.

Ср: Комити су били подељени у куће да би ноћу чували село. Било је то углавном у Кунићу зечева, било је нешто попут тврђаве. Била је на два спрата на отвореном и високом месту, камена као и све куће, са добрим погледом на околину села. Тамо су били постављени митраљези - тешки и лаки. У доњем суседству већина комита била је на стражи у нашој кући.

Р: Комиты были разделены на дома для ночной охраны села. В основном это было в Зековьем Доме, что-то вроде крепости. Он был на двух этажах на открытом и высоком месте, каменном, как все дома, с хорошим видом на окрестности села. Там разместили пулеметы - тяжелые и легкие. В нижнем районе в нашем доме на страже стояло большинство комитов.

ПРИМЕРИ НА ПРЕСПАНСКИОТ ДИЈАЛЕКТ (Егејска Македонија, Грција и РС Македонија)

Јайца црвени имамеф. Тогаа беше после Веливден.

Бг: Имахме червени яйца, тогава беше след Великден.

Мк: Имавме црвени јајца, тогаш беше после Велигден.

Ср: Имали смо црвена јаја, било је то после Ускрса.

Р: Были красные яйца, потом было после Пасхи.

Бабата, макар и да не сборва грџки, разберва шо му веле.

Бг: Бабата, макар и да не говори грџки, разбра какво му каза.

Мк: Бабата, иако не говореше/зборуваше зборуваше грчки, разбра што му рече.

Ср: Бака, иако није говорила грчки, разумела је шта му је рекла.

Р: Бабушка, хотя и не говорила по-гречески, поняла то, что сказала ему

Стрико Доне имаше неколку дечина и едно чупе – Йоанка. Ние во кукњата беме многу дечина. Стрико Стефо имаше два сини – Никола и Наки. Кога беф мал, ма пуштија на богарцко училиште во селото Љубойно, три саати по*т далеку од нашето село.

Бг: Чичо Доне имаше неколку деца и едно момиче – Йоанка. Ние во кџи бяхме многу деца. Чичо Стефо имаше два сина – Никола и Наке. Когато бях малџк, ме пратиha в бџлгарското училище в село Любойно, отдалечено на три часа пџт от нашето село.

Мк: Вујко Доне имаше неколку деца и девојче Јоанка. Бевме многу деца дома. Чичко Стефо имаше два сина, Никола и Наки. Кога бев мал, ме испратија во бугарското училиште во селото Љубојно, на три часа од нашето село.

Ср: Ујак Донне имао је неколико деце и девојцицу Јоанку. Било нам је многу деце код куће. Ујак Стефо је имао два сина, Николу и Накија. Кад сам био мали, послат сам у бугарску школу у селу Љубојно, удаљеном три сата од нашег села.

Р: У дяди Донна било неколку детей и девочка Джоанка. У нас дома било многу детей. У дяди Стефо било два сына, Никола и Наки. Когда я бџл маленьким, меня отправили в болгарскую школу в селе Любойно, в трех часах езды от нашей деревни.

Само Павле ет жиф и се наожва во Скопје.

Бг: Само Павел е жив и се намира в Скопие.

Мк: Само Павле е жив и е во Скопје.

Ср: Само је Павле жив и то у Скопљу.

Р: Жив только Павел и в Скопье.

Мене ма носеше еден чоек, рибар от нашето село. И ма кладе на самаро мегу кошойте и ми рече: „Тука са тие, опраните от татка ти, да не а вртиш глаата, ами само очите, да и видиш гробойте на опраните“. Турците праеа многу зулуми на богарите и џудџето са оплакаа на нега, войвода на преспенцката чета.

Бг: Мен ме возеше един човек, рибар от нашето село. Сложи ме на самара между кошовите и ми каза: „Тук са тези, оправените от татко ти, но да не си въртиш главата, ами само очите, да ги видиш гробовете на оправените“. Турците правеха много пакости на българите и хората се оплакаха на него, войвода на преспанската чета.

Мк: Ме возеше еден човек, рибар од нашето село. Ме стави на седлото меѓу корпите и ми рече: „Еве тиа ги поправи татко ти, но не сврти ја главата, само очите, види ги гробовите на поправените“. Турците им направија многу зло на Бугарите и луѓето се жалеа на него, водачот на преспанската чета.

Ср: Возио ме човек, рибар из нашег села. Ставио ме је на седло измеѓу корпи и рекао ми: „Ево оних које је поправил твој отац, али не okreћи главу, само очи, види гробове утврђених“. Турци су много неваљали Бугарима и народ се жалио њему, вођи Преспанског одреда.

Р: Меня возил мужчина, рыбак из нашей деревни. Он посадил меня на седло между корзинами и сказал мне: «Вот те, которые починил твой отец, но не поворачивай головы, только глаза, смотри могилы закрепленных». Турки причинили болгарам много вреда, и народ пожаловался на него, лидера отряда Преспы.

Кога стигнаме во Орит, оидоме во еден ан и таму ручафме, и си тро*гнаме за дома. Алиштето го забораимеф во ано. Тие се вро*наа назат, а йас тро*гнаф со пазарджийте. Тие не ме познаваа, беа од други села, камо двајсетина души со кони и магариња. Вро*вефме, шо вро*вефме и йас капнаф. И почнаф да останвам назат неколку чекарой. Еден арнаутин дойде при мене и ма пита: „Дека ойш, на кого си бре?“ Иас са уплашиф, са растро*чаф и влегоф во пазарджийте. И вечерта ойдоф во куќата на попо, како ми рекоа дечината. По два-три сати се стемна.

Бг: Когато стигнахме в Охрид, отидохме в един хан и там хапнахме, и си тръгнахме за вкъщи. Халището го забравихме в

хана. Те се върнаха назад, а аз тръгнах с търговците. Те не ме познаваха, бяха от други села, към двайсет души на коне и магарета. Вървахме, каквото вървахме, и аз капнах. И почнах да изоставам назад няколко стъпки. Един албанец дойде при мен и ме попита: „Къде ходиш, на кого си, бе?“. Аз се изплаших, разтърчах се и влязох при търговците. И вечерта отидох в къщата на попа, както ми казаха децата. След два-три часа се стъмни.

Мк: Кога пристигнавме во Охрид, отидовме во една гостилница и јадевме таму, и заминавме за дома. Го заборавивме тепихот во гостилницата. Тие се вратија назад, а јас со трговците. Не ме познаваа, беа од други села, дваесетина луѓе на коњи и магариња. Одевме додека одевме, а јас капев. И, почнав да заостанувам неколку чекори. Еден Албанец дојде кај мене и ме праша: "Каде одиш, кој си ти?" Се исплашив, побегнав и отидов кај трговците. И навечер отидов во свештеничката куќа, како што ми рекоа децата. По два-три часа се стемни.

Ср: Кад смо стигли у Охрид, отишли смо у једну гостионицу и тамо јели и кренули кући. Заборавили смо тепих у гостионици. Они су се вратили, а ја сам отишао са трговцима. Нису ме познавали, били су из других села, двадесетак људи на коњима и магарцима. Ходали смо док смо ходали, а ја сам капао. И почео сам да застајем за неколико корака. Дошао ми је Албанац и питао ме: "Где идеш, ко си?" Уплашио сам се, побегао и отишао трговцима. А увече сам отишао до свештеничке куће, како су ми деца рекла. После два-три сата смрачило се.

Р: Когда мы приехали в Охрид, мы пошли в гостиницу, поели там и уехали домой. Мы забыли ковер в гостинице. Они вернулись, а я пошел с купцами. Они меня не знали, они были из других деревень, человек двадцать на лошадях и ослах. Мы шли, как шли, и я капал. И я стал отставать на несколько шагов. Ко мне подошел албанец и спросил: «Куда ты идешь, кто ты?» Я испугался, убежал и пошел к купцам. А вечером я пошел в дом священника, как мне сказали дети. Через два-три часа стемнело.

Мачоро влезе во готварницата преку оджако и све изеде.

Бг: Котаракът влезе в кухнята през комина и изяде всичко.

Мк: Мачката влезе во кујната преку оцакот и јаде сè.

Ср: Мачка је ушла у кухињу кроз димњак и појела све.

Р: Кот вошел в кухню через дымоход и все съел.

Прет племните растеа големи врби и тополи.

Бг: Пред плевните растяха големи врби и тополи.

Мк: Големи врби и тополи растеа пред шталите.

Ср: Пред шталама су расле велике врбе и тополе.

Р: Перед амбарами росли большие ивы и тополя.

Отиде, најде настред зима некојо си слива.

Бг: Отиде и намери насред зима една слива.

Мк: Отиде и се најде една слива среде зима.

Ср: Отишао је и усред зиме нашао шљиву.

Р: Он пошел и нашел сливу в середине зимы.

И другъо ден со чунка тро*гнаме от селото Нивици и минафме кро*з езерото покрај острово Град во Големото Преспенцко езеро. Кумитите поминаа, без да и забележе турците.

Бг: На другия ден тргнахме с лодка от село Нивици и минахме през езерото покрај острова Град в Голямото Преспанско езеро. Комитите минаха, без да ги забележат турците.

Мк: Следниот ден тргнавме со брод од селото Нивици и поминавме преку езерото покрај островот Град во Големото Преспанско Езеро. Комитетите поминаа без Турците да ги забележат.

Ср: Сутрадан смо бродом кренули из села Нивитси и прошли кроз језеро поред острва Град у Великом Преспанском језеру. Комити су пролазили а да их Турци нису приметили.

Р: На следующий день мы вышли на лодке из села Нивицы и прошли через озеро мимо острова Град в озере Большое Преспа. Комиты прошли так, что турки их не заметили.

Ако беф здрава, ке одеф да налея вода.

Бг: Ако бях здрава, щях да отида да налея вода.

Мк: Да бев здрава, ќе одев и ќе полеев вода.

Ср: Да сам био здрава, отишао бих и наточио воду.

Р: Если бы я была здорова, я бы пошла и налила воды.

Мори жено, кога ке ојме да жниеме нивата, оти ке окапи.

Бг: Море жено, кога ще идем да жњем нивата, зашто ще окапе.

Мк: Жена море, кога ќе одиме да ги жнееме нивите, бидејќи ќе падне.

Ср: Море жена, кад ћемо да жањемо поља, јер ће пасти.

Р: Ну женщина, когда мы будем собирать урожай на полях, потому что она упадет.

Ѓа да видиме како ке стани таа работа. Ѓа нака дој майка ти, со неја ке са разбериме.

Бг: Я да видим как ще стане тая работа. Я нека да дойде майка ти, с нея ще се разберем.

Мк: Ајде да видиме како ќе се врши оваа работа. Ајде нека дојде мајка ти, ќе се сложиме со неа.

Ср: Да видимо како ће се овај посао обавити. Пусти твоју мајку, ми ћемо се слагати с њом.

Р: Посмотрим, как будет проделана эта работа. Пусть приедет твоя мама, мы с ней поладим.

ДОДАТОК - ПРИМЕРИ ОД СТАРО БУГАРСКИ ЈАЗИК

Првата фраза на секој пример е на оригиналниот јазик на кој е напишан, а под него се претставени варијанти на литературниот бугарски и скопската пишана норма.

Општа служба за пророк, напишана од Свети Климент Охридски

Прэсвэтьлами зарэми боугодъхновене съ выше озаримь эо

**свѣтлое слънце мыслыными очима боуга прозьрѣвъ
всѣмъ проповѣдалъ еси. Своего приимши съдѣтелѣ эко самъ
всхотѣ из бесѣменна чрѣва паче ума въплъщаема чистаѣ
тварьмъ въ истина эви с воулдчице.***

БГ: Озарен свише от пресветли зари, боговдъхновени, като светло слънце, Бога прозря с вътрешен взор и на всички Го проповяда. Ти прие, почитана, своя създател, както Той пожела, от утробата ти безсеменно въплътен, Той наистина се яви на творението си, владичице!

МК: Осветлен одозгора со светли зори, инспирирани од Бога, како светло сонце, тој го видел Бог со поглед одвнатре и им го проповедал на сите. Ти го прифати, почитувана, твојот творец, како што тој посака, од твојата матка бесплодно воплотен, тој навистина му се појави на Неговото создание, господарке моја!

Служба за мъченица, написана от св. Климент Охридски

**Въ девъство прѣчистѣ страсти въсиѣ экослънъце бѣсовскы
жрътвыи льсть въс посрамльши течение притъ сето добрѣ
съконъчавъши въ лицѣ нынѣ бесплътныхъ прѣдъстоиши.
Житие врѣменьо и слава оставльши девъство свое прѣдасть
велдцѣ и боугу страстьми уѣзвльши мъчителева дръзость
възиде на высота вѣнъци прославлѣема.**

Бг: В пречисто девство възсия със страдание като слънце, бесовските жертви и всяка лъжа посрами. Животът ти бе свят и красива кончината ти, а днес стоиш в лика на безплътните. Временния живот и слава остави, своето девство предаде на владиката и Бога, със страдания унищожи дързостта на мъчителя, въздигна се във висоти, увенчана и прославяна.

Мк: Во чиста невиност сјај со страдање како сонце, демонски жртви и секоја лага засрами. Животот ти беше свет и смртта ти е

* За поголема удобност на читателите текстот е презентирани со современата бугарска азбука и правопис. На тој начин се губат некои од карактерните особености на старо бугарскиот јазик како носовите согласки но се добива представа со неговата блискост на ново бугарскиот.

прекрасна, а денес во лицето на бестелесните. Го остави привремениот живот и слава, ја предаде својата невиност на епископот и Бог, со страдање ја уништи дрскоста на мачителот, се искачи на височини, крунисана и славена.

Молитвата „ОТЧЕ НАШ“, X век

Отче нашъ, иже ѳси на небесѣхъ, да сватитъ са има Твоѳ, да придетъ цѣсарьствиѳ Твоѳ, да бждетъ воля Твоѳ а іѳкѳ на небеси, и на земли. Хлѣбъ нашъ насъщныи даждь намъ дньсь и отпоусти намъ длъгъги наша, іѳкѳ и мы отъпоуцаѳемъ длъжъникомъ нашимъ, и не въведи насъ въ искушениѳ, нъ избави ни отъ неприѣзни, іѳкѳ твоѳ ѳсть цѣсарьствиѳ и сила, и слава въ вѣк вѣкомъ. Аминь!

Бг: Отче наш, Който си на небесата! Да се свети Твоето име, да дојде Твоето Царство, да бѣде Твојата воља, како на небето, тѣй и на земята.

Насъщния ни хляб дай ни днес и прости нам дълговете ни, како и ние прощаваме на нашите длѣжници, и не въведи нас в искушение, но избави ни от лукавия, защото твое е царството, и силата, и славата во веки веков. Амин!

Мк: Оче наш, кој си на небесата, да се свети името Твое, да дојде царството Твое, да биде волјата Твоја, како на небото, така и на земјата. Лебот наш насушен дај ни го денес и прости ни ги долговите наши,

како и ние што им ги проштеваме на нашите должници, и не нѣ воведувај во искушение, но избави нѣ од лукавиот. Амин!

РУ: Отец наш, Сущий на небесах! да святится имя Твоѳ; да придет Царствие Твоѳ; да будет воля Твоя и на земле, как на небе; хлеб наш насущный подавай нам на каждый день; и прости нам грехи наши,

как и мы прощаем всякому должнику нашему;

и не введи нас в искушение, но избавь нас от лукавого.

Ибо Твое есть Царство и сила и слава во веки веков. Аминь!

Климентово житие од Теофилакт Бугарски

Превод од 1858 г. на Епископот Партениј Зографски, родум од Галичник, РС Македонија:

„Тога Кирил и Методий пощо видоа да се умножаат верните и да се раждаат многу чеда водою и духом, кои несомнено имае нужда од духовна пища, изнајдоа, како што предрекохме, писмена и предложна книгите на български јозик, за да имаат достатъчно божествена храна новородените чеда Божии и тако да достигнет в духовно съвършенство в меру возрастта Христова.”

Превод од 1885 г. на Димитар Матов, родум од Велес, РС Македонија:

„Видещи, че мнозина са повярували и многу чеда се раждат водою и духом, а пък си нямат съвсем духовна храна, изнамериха писмената, както казах по-горе, и преведоха Писанията на български език, за да имат новородените божии чеда доста божия храна, та да растат духовно и достигнат в меру возрастта Христова.”

БГ: Когато тези светци, имам предвид Кирил и Методий, видели, че има многу вярвачи и че многу деца на бога се раждат чрез вода и дух, но че те напълно са лишени од духовна храна, те изнамерили азбуката, както казвахме, и превели писанията на български език, за да имат новородените деца божии достатъчно божествена храна и да достигнат до духовен растеж и до мярката на Христовата възраст.

МК: Кога овие светци, мислам на Кирил и Методиј, видоа дека има многу верници и дека многу деца Божји се раѓаат од вода и од дух, но дека се целосно лишени од духовна храна, тие ја измислија азбуката, како што рековме, и ги преведоа списите на Бугарски јазик за новородените Божји деца да имаат доволно божествена храна и да достигнат духовен раст и мерка на Христовата возраст.

Примери од објавениот во 1822 година во Виена од страна на истакнатиот српски лингвист Вук Караџиќ „Додаток на Санкт Петербургските компаративни речници на сите јазици и дијалекти, со посебен осврт на бугарскиот јазик“.

Овој речник се смета за почеток на научните студии за бугарскиот јазик. Придонесот на српскиот научник во оригиналното издание е во додавањето на изоставените балкански јазици, меѓу кои е и бугарскиот (информации за него тој добил од еден Бугарин од Разлог, Пиринска Македонија, Бугарија). Десно додадовме колона со зборовите од речникот, преведени на денешната македонска регионална литературна норма, што не постоела во времето на Вук Караџиќ.

Руски. (по сравнителном словару).	Илиријски.	Српски.	Српски. (поправљено).	Бугарски.	Македонска норма
101) Воаши.	Валъ.	Воаши.	Таласи.	Вѡаши, Тѡласи.	<u>Бранови</u>
102) Песокъ.	Парчина,	Пѣсокъ,	Пијесак.	Пѣсокъ.	<u>Песок</u>
103) Глина.	Гнила,	Глина, Смѡница.	Иловача, Смѡница, Гнила.	Иловица.	Глина
104) Прахъ.	Пра.	Праха.	Пра.	Праха.	<u>Прашина</u>
105) Грязъ.	Калъ, Глибъ.	Блашо.	Кал, Блашо, Глибъ.	Кал.	Кал
106) Гора.	Гора, Бердо, Планина.	Гора, Бердо.	Бердо.	Гѡра.	Планина
107) Берега.	Крѡ.	Брега.	Бригъ, Обла.	Брегъ.	Брег
108) Холмъ.	Главница.	Берлаше.	Брежулак.	Бердо.	Рид
31					
Руски. (по сравнителном словару).	Илиријски.	Српски.	Српски. (поправљено).	Бугарски.	Македонска норма
259) Нѡмъ.	Не.	Нѡмъ, Нѡ, Немаъ.	Не, Нѡје, Нема.	Не.	Не
260) Гдѡ.	Гди, Гдиѡ.	Гдѡ.	Гѡе, (ѡе).	Дѡа, Гѡа.	<u>Кале</u>
261) Зѡдѡ.	Овѡ.	Овѡ.	Овѡе.	Туѡа, Туѡа.	Тука
262) Тамъ.	Тамѡ, Оѡамѡ.	Тамъ, Тамѡ.	Тамѡ.	Там.	<u>Таму</u>
263) Подъ.	Подѡ.	Подѡ.	Под.	Подъ, Одѡе.	Под
264) Надъ, (На).	На, Надѡ, Гѡри.	Надѡ.	Над.	Надъ, Од гѡрѡ.	Над
265) Во (ѡз).	У.	У.	У.	Вѡ.	Во
266) Кѡгдѡ.	Кѡдѡ, Кѡдѡ.	Кѡгдѡ, Кѡдѡ.	Кѡдъ, Кѡдѡ.	Вѡгѡъ.	Кога
267) Тѡперъ, (Нѡне).	Сѡдъ, Сѡдѡрѡ.	Сѡдъ, Сѡдъ.	Сѡдъ, Јѡкѡ.	Сѡгѡ.	Сега
268) Прѡжде.	Прѡ, Прѡѡ.	Прѡжде, Прѡдѡ.	Прѡје, Прѡѡе.	Прѡдъ, Напрѡдъ.	Пред
269) Послѡ.	Посѡе, Наѡмѡ.	Посѡ.	Посѡје, По; Наѡмъ.	По, Наѡѡѡѡ.	После
270) Какъ.	Кѡкѡ, Кѡѡ.	Кѡкѡ.	Кѡкѡ.	Кѡ, Кѡкѡѡ.	Како

ПРИЛОГ 2

ФАЛСИФИКУВЊЕ НА КНИЖЕВНИТЕ СПОМЕНИЦИ

Признанија на современи научници од РС Македонија: еден научник-историчар и двајца политичари за извршените манипулации.

Проф. Драги Георгиев, историчар, директор на Институтот за национална историја, член на Академијата на науките и уметностите на РС Македонија и копретседател на Заедничката мултидисциплинарна комисија помеѓу Бугарија и Северна Македонија.

„Во Македонија историографијата беше функција на градењето на нацијата. Никој во Македонија не се спротивстави на ставовите на нашите историчари. А, тие имаа друга мисија. И сега треба похрабро да ја разгледаме историјата, ако го сториме тоа, ќе ја зголемиме довербата едни во други. Да, тоа е патот по кој е изградена нашата нација и ние не треба да се плашиме од тоа. Да, оваа нација е изградена, да, во минатото има работи што не одговараат на академската наука - некои работи се прикриени, други третирано селективно. Мораме да признаеме дека имало фалсификување на документи, наместо „бугарин“ тие напишале „македонец“ и ова мора да се признае.“

Д-р Мирослав Грчев, политичар и архитект, автор на дизајнот на знамето на РС Македонија.

„Македонската држава на крајот на Втората светска војна беше буквално измислена во рамките на Југославија, основана за прв пат и во неа е еманципирана и македонската нација, и македонската култура, македонскиот јазик, сите македонски симболи, сите македонски уметнички достигнувања“.

Проф. Денко Малески, политичар, аналитичар и прв министер за надворешни работи на Република Македонија (1991-1993) и постојан претставник на Република Македонија во Обединетите

нации (1993-1997), син на авторот на текстот на македонската химна.

*„Помина времето кога македонската историографија беше заштитувана од моќната југословенска федерација и можеше, без никаков притисок, селективно да ги избере градбените елементи на македонската нација и можеше да го прецрта,, бугарски “од текстовите и наместо тоа да напише,, **Description (optional)македонски** “. Сега можете да кликнете на Интернет, да отидете во архивата на Њујорк Тајмс и да прочитате текст од нивниот дописник, испратен во 1903 година, за востанието на бугарското население во Крушево на Илинден. Ние мора да се прилагодиме на историската вистина дека во минатото бевме дел од истиот народ “.*

Во исполнетата со омраза и контрадикторни изјави јавна атмосфера во северна Македонија, ваквите ставови сè уште се ретки, а како што нивниот број се зголемува, политичкиот систем, академската заедница и општеството во целина традиционално продолжуваат да ги напаѓаат, навредуваат и им се закануваат на оние кои имаат храброст да го подигнат превезот на објективната историска вистина. И додека таа полека го пробива својот пат во постјугословенската реалност, да видиме низа примери на груби фалсификати, манипулации и отворени лаги за факти од минатото поврзани со употребата на бугарскиот јазик во географската област на Македонија.

Фалсификување 1. Македонскиот академик Катица Ќулавкова во написот под наслов *„Научно неосновано е да се тврди дека македонскиот јазик е „писмено-регионална норма на бугарскиот јазик“ от 2020г.* манипулира со следново:

„Во 19 век имало одредени обиди за создавање заеднички словенски јазик врз основата на македонското и бугарското наречје. Тогаш македонскиот учен полиглот Партениј Зографски предложил основата на тој заеднички јазик да бидат југозападните македонски говори, затоа што – смета тој – се

поубави од бугарските. Таа иницијатива не била прифатена од бугарските филолози, за што подоцна има полемики меѓу нив.“

Кулавкова тврди дека Партениј Зографски сакал да твори „заеднички словенски јазик врз основата на македонското и бугарското наречје“. Ова е лага. Она што Партениј Зографски сакаше да го стори е да воведи повеќе елементи на македонски дијалекти во стандардизираниот бугарски јазик за неговото време. За Партениј Зографски, македонскиот дијалект е дел од бугарскиот јазик. Тој не зборува за два одделни дијалека - бугарски и македонски, како што тврди Гулавкова, а уште помалку измислува некаков „среден словенски (славјански)“. Написот на Зографски, во кој, според неа, тој тврди дека „македонски говори се поубави од бугарските“, е со наслов “Мисли за Болгарски-от Јазик” и е објавен во списанието „Бугарски книги“, Цариград, 1858 година. Во него пишува буквално:

*“И другий пот сме кажале, пак сега кажуваме, що за да **може** да се **составит** еден **общий писмений** јазик пръво е потребно да излезат на яве си-те местни наречия и идиотизми на јазик-от ни, върху кои-то **общий-от** јазик имат да се зиздат. Догде се не направит тоа нешто, никој не **може** и неимат право да судит и да редит за **общий писмений** јазик, основуваеци се на едно толко, кое и да е оно, наречие; и секое подобно суденье и реденье, како не полно, тъй е суетно и безплодно....**Македонско-то наречие не толко не треба и не може да бидет** **исключено от** **общий-от писменний** јазик, но добро тъа беше ако оно ся приймаше за главна негова основа; по тая причина что оно е по пълнозвучно, по плавно и по стройно, и в много отношения по пълно и по богато. Представители на тоа наречие се югозападни-те страни на Македония.”*

Како што можеме да видиме, Зографски се бори да создаде заеднички јазик со поголема улога во македонското наречје. За македонецот Партениј Зографски, овој заеднички јазик е бугарскиот, а македонскиот дијалект е дел од овој бугарски јазик.

Нашіи-отъ азикъ, како що е познато, се дѣлитъ на две главни наречія, отъ кои-то едно-то се говори въ Болгаріа и Тракіа, а пакъ друго-то во Македоніа. Първо-то отъ ннхъ бекъе е ~~самъ извѣстна~~ ~~зана~~ ~~се што~~ ~~се пишаа~~ ~~за~~ ~~срѣдъ~~ ~~наше~~ ~~ѣзике~~
„Нашіи-отъ азикъ, како що е познато, се дѣлитъ на две главни наречія, отъ кои-то едно-то се говори въ Болгаріа и Тракіа, а пакъ друго-то во Македоніа.“

Еве уште неколку размислувања од Партениј Зографски, со што целосно да се разјасни неговото мислење за прашањето за јазикот: *“Нашіо јазик, како и всекој друг, искат много местни наречія, нали говори; всякоя почти епархія (област) и свои говори, но подобни разности в јазик за незамечателната разлика, не можат собствено да се наречат наречія. Според нашето звање, нашіо јазик се разделиват на две главни наречія, на горно-Болгарско и долно-Болгарско; първото се говорат в Болгарія, в Тракія и некои части в Македонія; а пѣк другото в Македонія въобще, или стара Болгарія; а пѣк тие две си имат своите поднаречія.”*

Извор: *“Следующата статія много е важна и побуждаваме Читателите с внимание да я прочитет“*, објавена во весникот *“Цареградски вестник“*, Цариград, 1857 година.

Фалсификување 2. Македонскиот професор Елка Јачева-Улчар, на 24 мај (денот на Св.Св. Кирил и Методиј и бугарската писменост и култура) во Фейсбук таа објавува нешто што *„треба да го знае секој Македонец!“*

(фотографиите и информациите за овој фалсификат се објавени на стр.130-131).

Фалсификување 3. Во својот пост во својот профил, горенаведената проф. Елка Улчар го споменува и Кулакиското Евангелие, за кое исто така смета дека е *“мошне значајни за историјата на македонскиот јазик, за Македонците и за Македонија!”*

(фотографиите и информациите за овој фалсификат се објавени на стр.132).

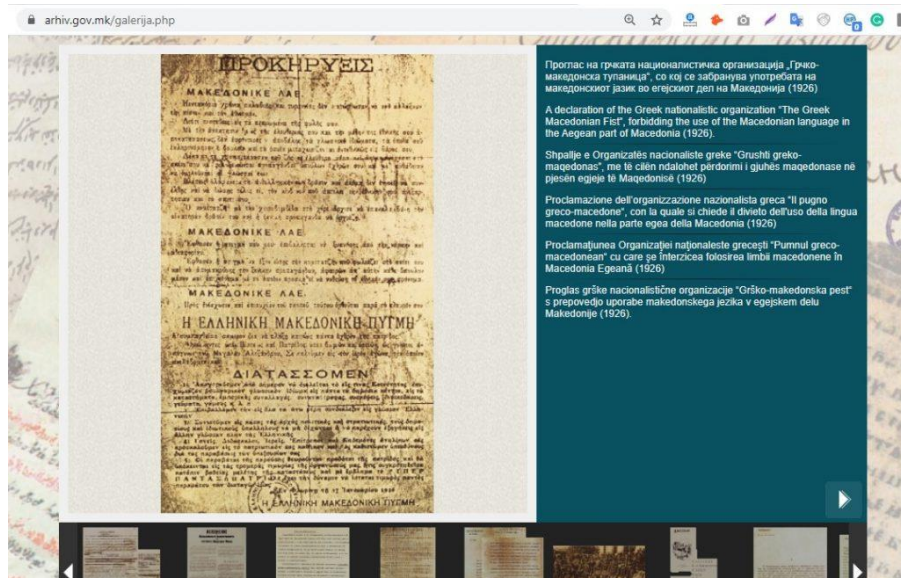
Насловот со грчки букви на локалниот солунски дијалект гласи:

“Господново и сфѣтаго евангѣλιο на πόγα νάσαγο γολέμα τσρίκφα χριστιάνοφ. **Искάρено на пούγκартско ѝѝк** τουβάσνο ζπόρ на Вардарία ζα ουφ венτέλιτε сáти ζα γκουνδίνата и ζα сáти πράζνιτσιти γολέμιτε ζα тσέла γοδίνα ζα λειτουργίαта. Са πίσало ουт Евстаθιο Κυπριάδη ουф Σέλοτο Κολακία. На 30 Νοέμβριο μέσιτς, 1863.”

Или предадено на Кирилица:

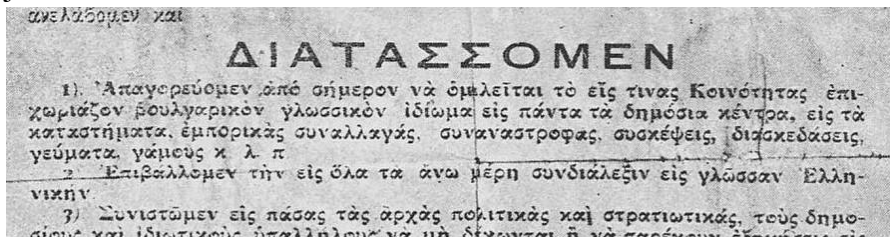
“Господново и сфѣтаго евангелио на бога нашаго голема црикфа христианоф. **Искарено на бугарцко ѝзик** тувашино збор на Вардариа за уф неделите сати за гудината и за сати празниците големите за цела година за литургиата. Са писало ут Евстатиио Киприади уф селото Колакиа на 30 ноемврио месииц 1863.”

Фалсификување 4. Некои публикации на веб-страницата на Државниот архив на Република Македонија можат да бидат наведени како пример за фалсификат поддржан од државата. Таму, во делот „Македонија низ вековите“, беше објавен документ со наслов „Апел до македонскиот народ“, во кој се тврди дека е издаден во 1926 година во Лерин, Грција, од грчката организација „Грчко Македонска тупаница“ - паравоена грчка организација, која што се бори против бугарите во Егејска Македонија и најмногу против ВМРО.

Screenshot од веб страницата на Државниот архив на РС Македонија, кој содржи лажно тврдење дека со овај апел од 1926 година на локалното население во Лерин, Северна Грција, им „се забранува употребата на македонскиот јазик во егејскиот дел на Македонија“.

Ваквата изјава на Државниот архив на РС Македонија е лага, бидејќи во оригиналот на овој документ јасно се гледа дека на локалното население со словенско потекло им е забрането да зборуваат бугарски јазик и им е наредено да користат само грчки јазик:

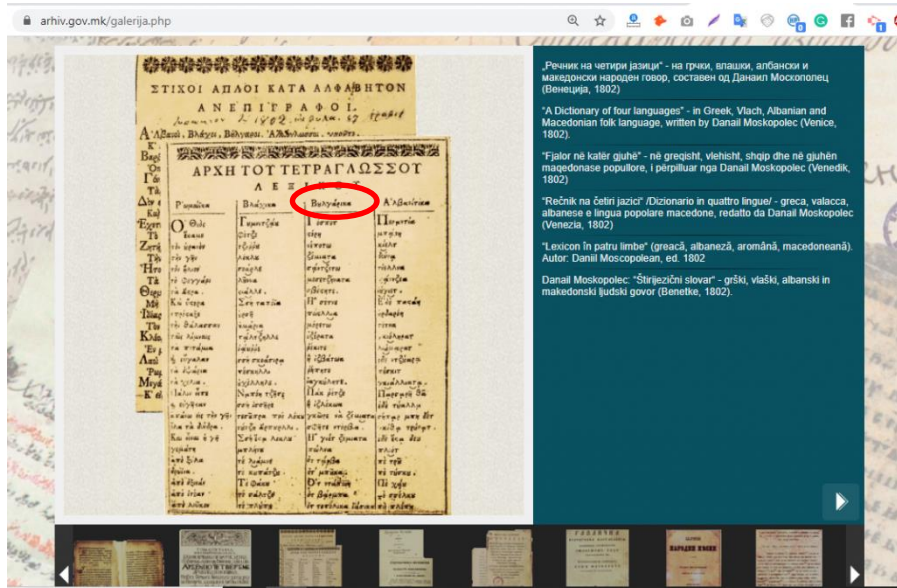
ЗАПОВЕДАМЕ

- 1) Од денес е забрането да се зборува бугарски јазик на сите јавни места, ресторани, трговски односи, состаноци и собири, забави, обреди, свадби итн.
- 2) Налагаме горенаведените да зборуваат грчки јазик.

Фалсификување 5. Државен архив на Република Македонија.

Речникот на Даниил Москополец, грчки научник со аромански корени, роден во 1754 година во албанскиот град Москополе, исто така може да се најде во делот со слики на веб-страницата на Државниот архив на Република Македонија. Тој влегува во историјата со својот речник на четири јазици, наречен “Уводно обучение”- „Εἰσαγωγικὴ διδασκαλία“, објавен во 1794 година во Москополе и реиздаден во 1802 година во Венеција. За него е објавено дека е „Речник на четири јазици“, со грчки, влашки (аромански), албански и македонски народен говор. Вистината е дека дискутираниот „Речник на четири јазици“ е издаден книгата со помош на митрополитот Пелагониски Нектариј, кој на насловната страница е насловен како

„Πελαγονиски митрополит, ипертим* и егзарх на цела Бугарска Македонија“ – „Μητροπολίτης Πελαγονίας, Υπέρτιμος καί Έξαρχος πάσης Βουλγαρικής Μακεδονίας“

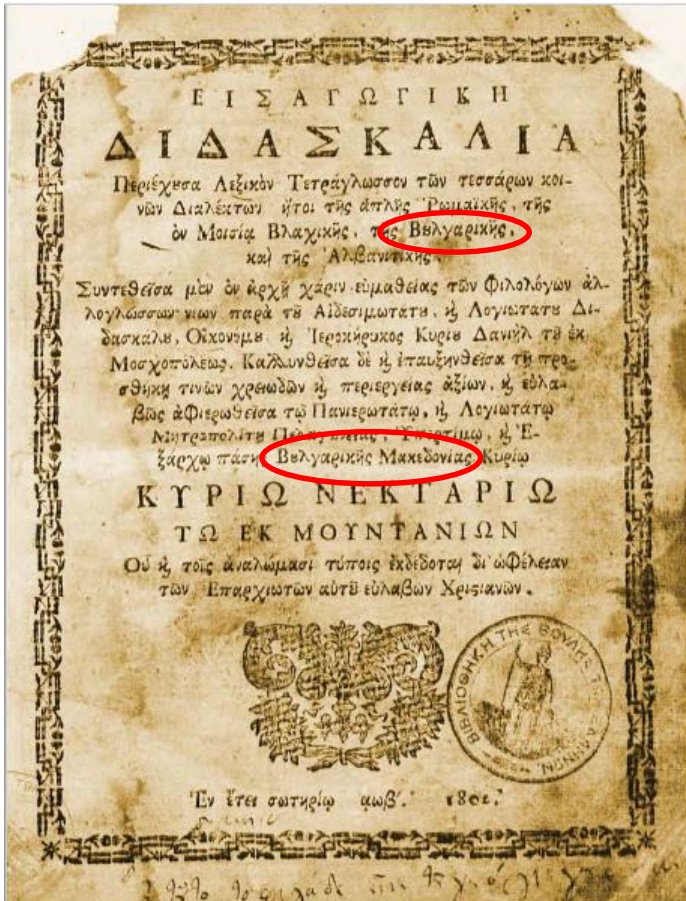

Screenshot од веб страницата на Државниот архив на Република Македонија, копија од документ под наслов „Речник на четири јазици“ од 1802 година, кој содржи лажно тврдење дека еден од нив е „македонски“

*Импертим – почесна титула во Византија, распространета после XII век. Покасно во некои православни цркви со неа се титулираат митрополитите.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΤΕΤΡΑΓΛΩΣΣΟΥ			
Λ Ε Ξ Ι Κ Ο Υ			
Ρωμαϊκά	Βλάχικα	Βουλγαρικά	Αλβανίτικα
Ο Θείος ἔκαμε τὸν ἄριστον τὴν γῆν τὸν ἥλιον τὸ Φεγγάρι τὰ ἄστρα.	Γεμανιτζάκι Φέτσε τζιρβός λόκλι σαάρε λῆννα τιάλλε.	Γόσποτ ζόρη νέποτω ζέμιατα σφέντζιτω μεσετζήματα τβέσχητε.	Περαντία μπάρο κίελετ θούρα τιέλλινα χόρνζεα χόγιετ.

На фотокопијата од оригиналниот речник јасно се гледа дека станува збор за бугарски, а не “македонски” јазик.

Дел од
насловната
страница на
„Речник на
четири јазици“,
каде што
патронот
Нектариј од
Пелагонија
беше насловен
како
„Μητροполит
на Пелагонија,
Ипертим и
εγзарх на цела
Бугарска
Μακεδонија“
(1802).

Речникот е на четирите христијански јазици што се зборуваат во географската област на Македонија - *ρωμαϊκά* – ромејски (грчки), *Влаχικά* - влашки, *βουλγαρικά* – бугарски и *αλβανικά* – арванитски (албански).

Истиот фалсификат е распространет во РС Македонија. На пример, Валентина Христовска од *Институтот за македонска литература во Скопје* во збирката „ИСТОРИЈА“, (2012), објавена од *Здружението на историчари на Република Македонија*, објави статија под наслов „**МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И ИДЕНТИТЕТОТ НА БАЛКАНИТЕ**“, во која таа наведува: „*За македонската културна историја од особено значењето е Четиријазичниот речник или Речник на четири јазици (1802, Венеција) од Даниел Москополец, напишан на грчки, албански, влашки и македонски јазик, што е „основа на денешниот современ македонски литературен јазик“ и „има сериозни предуслови да бидат важен предмет на балканската лингвистика“.*

јазик. Со тоа биле поставени темелите на лингвистиката, компаративистиката и на балканологијата. За македонската културна историја од особено значење е *Четиријазичниот речник*

ИСТОРИЈА год. XLVII, бр.1, 2012

211

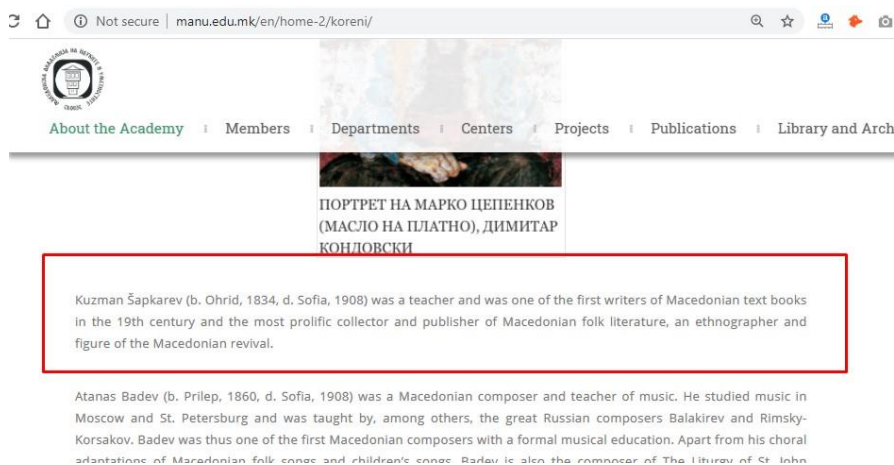
или *Речникот од четири јазици (1802, Венеција)* од Даниел Москополец напишан на грчки, албански, влашки и македонски јазик, кој е „основата на денешниот современ македонски литературен јазик“ и „има сериозни претпоставки да биде важен објект на балканското јазикознание“²².

Овој пример јасно покажува како се гради македонски идентитет денес во Скопје преку јавно ширење на лаги што го нарушуваат бугарското културно и историско наследство.

Фалсификување 6. Македонската академија на науките и уметностите - МАНУ, е една од најактивните и најголемите македонски институции. Основана е во 1967 година со цел да се зајакне македонизмот кај македонското население и е одговорен за десетици фалсификати и тенденциозно манипулирање со историјата на Бугарите од Македонија. Ке дадеме само еден пример за лагите на МАНУ - **во една реченица тие вметнуваат**

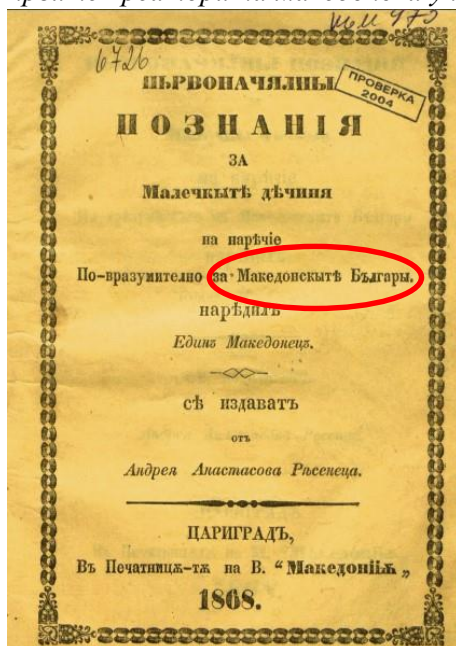
три цели лаги. Станува збор за следната реченица за бугарскиот преродбеник од Охрид, Кузман Шапкарев:

„Kuzman Šapkarev (b. Ohrid, 1834, d. Sofia, 1908) was a teacher and was one of the first writers of Macedonian text books in the 19th century and the most prolific collector and publisher of Macedonian folk literature, an ethnographer and figure of the Macedonian revival.“

В превод:

„Кузман Шапкарев (Охрид, 1834, Софија, 1908) беше учител и еден од првите креатори на македонски учебници во 19 век и најголем собирач и издавач на македонската народна литература, етнограф и (главна) фигура во македонската преродба.“

Лага 1) Кузман Шапкарев бил „еден од првите креатори на македонски учебници во 19 век“. Сепак, фактите зборуваат сосема поинаку - само во 1868 година Шапкарев објавил 3 буквари и еве како ги нарекол: 1) “Първоначалны познания за малечкыте дечиня по наречие по-вразумително за Македонскыте Българи“

Во него авторот ги содржи следниве дијалози во врска со јазикот и словенските народи (во оригинал):

“П. Ние кой јазик говориме?

О. Ние говориме Българският јазик, що е произлегол од Славјанските; за това и ние, Българите, се викаме и Славјани.

П. Дали само ние Българите сме Славјани?

О. Не; Славјани са: Русите, Пољаците, Чехите, Срѣбите, Словаците и Хрватите.“

Еве ја заедничката татковина на децата од Македонија според Шапкарев:

“П. Шо се велит народ?

От едно племе люде, кои шо говорат един јазик, живеат заедружно и са навикнали на еднакви обичаи, се велат народ.

Местото, кѣде шо живеит един народ, е неговото отечество. Така ние Българите сме един народ, а нашето отечество се велит България.”

“П. Шо се велит отечество и кое е наше отечество?

О. Местото, кѣде шо се раждат и се отхранват некои, се велит негово отечество или татковина; и така наше отечество е Македонска България.”

П. А имат ли такви люде, шо да се отричат од народноста си?

О. Имат многу! А нај-повике в наша Македонска България, шо си остават својата българска народност за да се чинат Гърци или друго нешо таквите люде се имат од светѣт за предатели и нечестни.“

2) “Българскій букварь часть А или взаимноучителны таблицы на наречіе по-вразумително за Македонскіте Българи”

Во него го наоѓаме следниот дијалог насочен кон едукација на децата (во оригинал):

П. А по народност, шо си?

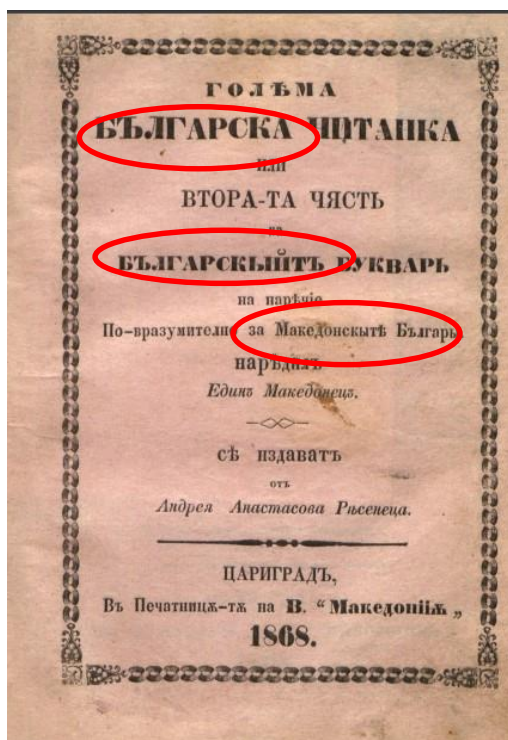
О. По народност съм Българин.

П. Защо?

О. Защо съм роден от татко и майка Българи и говорам (зборувам) Български.

3) „Голема българска читанка или втора част на българският буквар на наречие по-вразумително за македонските българи“. Еве што ги учи Шапкарев на малите македонски деца преку истиот буквар (во оригинал):

“Овие два брата, сир. Кирил и св. Методий се слават от цел славянски свет за славянски просветители; зашто тие први измислиле Българо-

Славянската азбука и просветили Българите с евангелска истина, а чрез Българите после и всите други Славянски племена.”

Лага 2) Според МАНУ, Шапкарев бил „најголемиот собирач и издавач на македонската народна литература“. Да видиме кои книги всушност ги објави овој истакнат преродбеник:

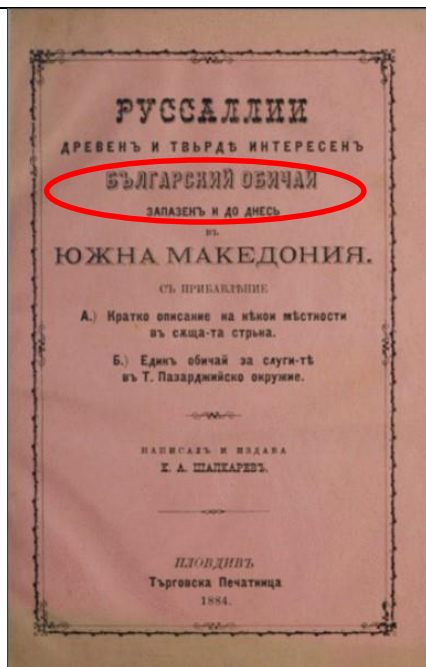
1) “Сборник от български народни умотворения. Част първа. Простонародна българска поезия или български

народни песни.“ – видете го факсимилот на корицата на стр.106 Ова е исклучителна колекција на бугарски фолклор од Македонија, а самиот Шапкарев во својот предговор вели (во оригинал):

“...богатството на българските песни в Македония е неисцърпимо, а особито по селата и по-малките градове е изворът не само на

песните, но и на всекакъв вид народни умотворения, приказки, н. п., пословици, гатанки, игри, обичаи, суеверия и пр., които вкуп очъртават народният ни бит и живот, а **най-осезателно характеризират и определят националността на населението, у което се намират.**”

2) “Сборник от народни старини. Книжка III. **Български народни приказки и верования. Събрал в Македония и издава К. А. Шапкарев**”

3) Шапкарев ги документирал и објавил обичаите на Бугарите од Македонија (во оригинал):

„Руссаллии, древен и твърде интересен български обичай, запазен и до днес в Южна Македония“

Лага 3) Според МАНУ, Шапкарев бил „етнограф и (главна) фигура во **Македонската преродба**“. Да, токму Шапкарев, кој беше силно заинтересиран за заживување на бугарството во Македонија, кој напиша многу статии на оваа тема, како оваа: “Неколку критички белешки за досега објавените материјали за

историјата на преродбата на бугарскиот јазик во Македонија“.

Нèколку критически бџџки върху обнародванитџ до сега материали по историјата за възражданџето на бџлгарщината во Македонија. 1)

III.

„Кџмџ историјата на възражданџето на градџ Охридџ.“

Фалсификување 7. Народната приказна „Силијан штркот“, снимена од познатиот бугарски фолклорист Марко Цепенков, родум од Прилеп. Во 2012 г. на страницата loza.mk ја објавуваат сторијата, но со две очигледни манипулации со оригиналниот текст:

Манипулация 1)

web.archive.org/web/20170702190534/http://loza.mk/2012/12/silijan-shtrkot/

треоа да има луѓе, чунки гледам како да има ливаге и нивје .

Со надеж Силјан да најде луѓе, тргна да оди од планината в поле. И до кај десет саатот дошол во крајот од полето и видел еден пат кај што оделе луѓе. – „Ете ми трага од луѓе, си рекол сам со себе Силјан; арно, ами што знам што луѓе ќе бидат? Ако се Македонци, арно, – ќе се разберам; ами ако се Турци или Власи или Арнаути, како ќе се разбирам за да зборувам?“ Така си мислел Силјан и си патувал по патчето што го нашол. Патчето било низ едни ливаѓе и во ливаѓето имало киселица, та Силјан си набрал и се изнајал од неа. Близу пол саат што одел, и кога дошол до една тумбичка, се качил на неа и чул

„Ете ми трага од луѓе, си рекол сам со себе Силјан; арно, ами што знам што луѓе ќе бидат? Ако се **Македонци**, арно, – ќе се разберам; ами ако се Турци или Власи или Арнаути, како ќе се разбирам за да зборувам?“

Сепак, оригиналот, што можеме да го видиме во изданието на бајката од издавачката куќа „НИК ЛИСТ - Македонија“, 2001 година е следниот:

„Еве ми трага од луѓе,“ си рекол сам во себе Силјан. “Арно, ама, што знам што луѓе ќе бидат? Ако се **Бугари**, арно, – ќе се разберам; ами ако се Турци или Власи или Арнаути, како ќе се разбирам за да зборувам?“

Со надеж Силјан да најде луѓе тргнал да оди, велејќи си во себе: „Дали на Крушево се наоѓам овде, на крај поле“, и видел еден пат по кој врвело луѓе.

„Еве трага од луѓе,“ си рекол сам во себе Силјан. „Арно, ама, што знам што луѓе ќе бидат? Ако се Бугари, арно – ќе се разберам, ами ако се Турци или Власи или Арнаути, како ќе се разбирам и ќе зборувам?“

Така си мислел Силјан и си одел по патчето што беше го нашол. Патчето врвело низ едни ливади и во нив имало киселица, та Силјан си набрал и се изнајал од неа. Близу полчас одел и кога дошол до една тумбичка, се качил на неа и чул зборови од некои луѓе. Арно

Очигледно, според народната приказна, во Прилепско живееле Бугари, Турци, Власи и Арнаути. И очигледно Силијан зборуваше само бугарски, бидејќи тој ќе се сложуваше само со Бугарите.

Манипулација 2)

„– Море што не проговориш, бре Силјане, да речеш добровечер, му рекол мажот, или помози Бог? Дали онеме нешто од морето што си пливал, дали што?“

– „Сакав, стрико, да проговорам, арно ама чинев оти не знаете **по мојот јазик**. Вие еве сте знаеле и по **македонски** и сте го знаеле дури и името мое, рекол Силјан; ...“

web.archive.org/web/20170702190534/http://loza.mk/2012/12/siljan-shtrkot/

Силјан сам со себе, по мојот јазик, за да им речам добровечер . И едно се приближил пред нив, им се поклонил со рацете на градите и ја наведил главата пред нив без да им рече добровечер. – „Море што не проговориш, бре Силјане, да речеш добровечер, му рекол мажот, или помози Бог? Дали онеме нешто од морето што си пливал, дали што?“ – „Сакав, стрико, да проговорам, арно ама чинев оти не знаете по мојот јазик. Вие еве сте знаеле и по македонски и сте го знаеле дури и името мое, рекол Силјан; ви се молам, стриколце, од кај ме познавате мене што ми рековте на име? Јас вас до денеска не сум ве видел ни во некое село ни пак во некој град; летоово јас со еден дуовник го шетавам сиот наш вилает и по села и по градови; арно ама

Ето и оригиналът на текста от **изданието на „ЛИСТ“**: „– Море што не проговориш, Силјане, што не речеш “Добра вечер” – му рекол мажот – или “Помози Бог”? Дали онеме од тоа што в море си пливал, дали од друго нешто?“

– „Сакав, стрико, да проговорам, ама чинев не разбирате **по мојот јазик бугарски**. Вие сте знаеле и **бугарски**, а сте го знаеле дури и моето име – рекол Силјан...“

себе, „за да им речам доора вечер“.

И штом се приближил пред нив, им се поклонил со рацете на тродите и ја наведнал главата пред нив без да им рече „Добра вечер“.

– Море што не проговориш, Силјане, што не речеш „Добра вечер“ – му рекол мажот – или „Помози Бог“? Дали онеме од тоа што в море си пливал, дали од друго нешто?

– Сакав, стрико, да проговорам, ама чинев не разбирате по мојот јазик бугарски. Вие сте знаеле и бугарски, а сте го знаеле дури и моето име – рекол Силјан. – Ви се молам стрико, од каде ме знаете, штом по име ме рековте? Јас вас до денеска не сум ве видел ни во некое село ни, пак, во некој град. Летово јас со еден духовник го прошетав смот наш викаат по села и градови но никаде како вас

Проблемите со оваа наводно невина детска приказна не завршуваат тука. Во македонскиот медиум „Дневник“ г-ѓа Соња Казиовска е огорчена како тоа било можно во изданието на оригиналниот текст на издавачката куќа Лист „омилениот јунак на македонските деца, прилепчанецот Силјан да биде Бугарин?!“

Not secure web.archive.org/web/20160304083751/http://star.dnevnik.com.mk/?pBroj=1770&st...
View site information

Број 1770 сабота, 18 март 2006

Македонија

отпечатан ја статијата испрати ја статијата на пријател

ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА
Силјан Штркот од Прилепско - Бугарин?!

Од сликовницата за Силјан Штркот, една од најпознатите македонски народни приказни, децата може да научат дека нивниот омилен јунак, прилепчанецот Силјан, е Бугарин. Во изданието на издавачот "Лист", Силјан признава дека неговиот јазик е бугарски. Приредувачот не се сетил во еден предговор да им објасни на збунетите деца и на нивните родители зошто Марко Цепенков, човекот што го "пронашол" Силјана, "дозволи" тој да се чувствува како Бугарин.

Во сликовницата, одејќи кон Крушево, главниот јунак, откако гледа многу луѓе на патот, си вели: "Што знам што луѓе ќе бидат? Ако се Бугари, арно - ќе се разберам...". Родители што ја купиле сликовницата велат дека нивните деца останале со подзинати усти додека им ја читале приказната, а и самите не биле помалку збунети и не знаеле што да им одговорот на децата кога ги прашале од каде е Силјан и како може неговиот мајчин јазик да е бугарски. И тие што велат дека знаат оти така пишува во оригиналната приказна што ја запишал Цепенков и дека така ја читале и во постарите изданија, тврдат дека се нашле во недоумица што и како да им објаснат на своите деца од претшколска возраст, бидејќи изданието е наменето токму за нив.

Сликовницата за Силјан Штркот е издание на НИК "Лист", а нејзин приредувач е Весна Ацевска. Приказната во посебна сликовница е објавена откако претходно била издадена во книгата на издавачот "Приказни од земјата Македонија". И големата книга ја има подготвено Ацевска. Во неа се наведени изданијата од кои се преземени приказните. Силјан Штркот е прераскажана на современ македонски јазик. Во сликовницата нема податоци ниту предговор или друго објаснување од приредувачот за бугарскиот мајчин јазик на Силјан Штркот.

Ацевска вчера одби да даде какво било објаснување зошто е одбрана таа

OK

/info
кт
зи
лата
всум
тинг /
тинг

by sense
bBuilder

WebSearch Results
www.setimes.com

НАСЛОВНА
Анебнук
АНТЕНА on line
BATEHA
TeleKabel

Adobe Flash Player is blocked

И повеќе: „Од сликовницата за Силјан Штркот, една од најпознатите македонски народни приказни, децата може да научат дека нивниот омилен јунак, прилепчанецот Силјан, е Бугарин. Во изданието на издавачот "Лист", Силјан признава дека неговиот јазик е бугарски.

Приредувачот не се сетил во еден предговор да им објасни на збунетите деца и на нивните родители зошто Марко Цепенков, човекот што го “пронашол” Силјана, “дозволи” тој да се чувствува како Бугарин.“

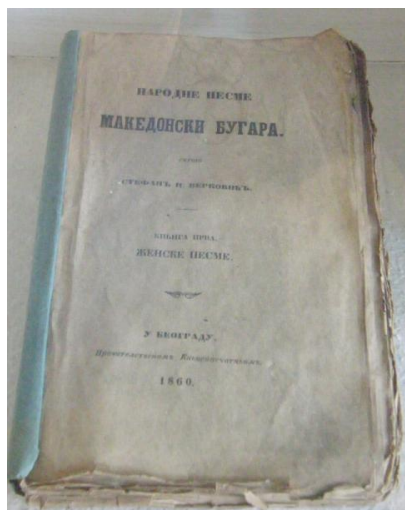
„Родители што ја купиле сликовницата велат дека нивните деца останале со подзинати усти додека им ја читале приказната, а и самите не биле помалку збунети и не знаеле што да им одговорат на децата кога ги прашале од каде е Силјан и како може неговиот мајчин јазик да е бугарски.“

Од горенаведениот пример, може да се забележи на што доведе децениската пропаганда на македонизмот во македонското општество - да биде некој огорчен што е дозволено да се зборува за Бугари кои зборуваат бугарски во македонска бајка!

Фалсификување 8. Стефан Верковиќ е истакнат босанско-хрватски фолклорист. Го истражува бугарскиот фолклор од Македонија и Родопите. Меѓу неговите познати дела се *“Народне песни македонски бугара”* објавено во 1860 година во Белград, *“Описание быта болгар, населяющих Македонию“*, 1868 г. и др. Неговото најпознато дело *“Народне песни македонски бугара”* во Македонија е објавено како *“Македонски народни песни“* од Кирил Пенушлиски, кој се смета за *“основоположник на фолклористиката во Македонија“*.

На стр.186, лево е фалсификуваното издание од 1961 година во Скопје, со кое се прогласува книгата на С.Верковиќ за *„Македонски народни песни“*. Десно можете да ја видите оригиналната корица на книгата, која содржи 335 бугарски народни песни од Серско, Разлошко, Велешко, Дебарско, Валовишко и Прилепско.

Фалсификување 9. Академик Блаже Ристовски, главен уредник на првата *„Македонска енциклопедија“*, еден од *„татковците“* на денешната македонска книжевна норма. Тој е одговорен за десетици историски фалсификати и манипулации со историски документи, каде што македонските Бугари

“Народне песме македонски бугара” објавено во 1860 година во Белград, “Описание быта болгар, населяющих Македонию”, 1868 г.

се претставени како „етнички Македонци“, а нивниот бугарски јазик како „македонски“. Да видиме само еден пример. Во неговата книга „МАКЕДОНСКИОТ ПРЕРОДБЕНСКИ XIX ВЕК“ го презентира писмото на големиот бугарски свештеник Методиј Кусев од градот Прилеп до весникот „Македонија“ на П.Р. Славејков. Во него Ристовски манипулативно го цитира следново (во оригинал):

„Денеска во Охрид – продолжува Кусев – засуни народниот глас во деновите на пресветлиот цар Султан нашиот татко А. Азис. Самите досегашни грчки учители, а особено г-н Прличев, кој беше крунисан во Атина, проповедаше во грчки училишта за досегашните наши заблуди. Секоја недела по црквите се пренесуваат трогателни говори за заблудите и досегашната болест од грцизмот и потребата таа сосема да се искорени за да се види бел ден...“

Со точките, академикот практично им го спасува на читателите продолжението:

„Но чунки многу им пречит Владиката, не оставайки ги да си пејат слободно по црквите на матерниот им јазик, и има затварјат училищата (разумева се Бугарските), кое е противно и на царските високи фермани (но Гърк познават ли нешто?) и погазуват сичките им

правдини, гледајќим се четири очи, според високата заповед да не испуцат некак от рѣцете си и той град, град който съ своето подигнуване за гърковеде е самият ключ, който да развѣрзат сичките мѣтни и оплетени, за Бугарите църковни въпроси, решиха се с единодушје сички, мало и големо, женско и мажко да го истерат и да си ската своите правдини, за кое и се подадох толку жалби в Цариград, и е от денес под суд.”

Днесъ въ Охридъ загърмѣ гласъ народенъ, при тихитѣ дни на Августѣйшиятъ ни Царь Султанъ А. Азясь татко нашъ. Самитѣ до сегашни грѣцки учители, а особито Г. Пърличевъ който быде вѣичанъ въ Атина за прочутѣтъ му поезіи «ἀρχαῖος», проповѣдуватѣ въ гърцѣитѣ училища съборно за до сегашното имъ (ны) заблужденіе. Сѣкж педѣлж се изговаряйтѣ поцърквитѣ трогателни слова за пострадаіето и досегашното ны боледуваіше отъ гърцизѣмѣтъ, и оти безъ друго трѣбать да го истуркайтѣ съсемъ ти да видатъ беда виделина. Но чунѣи многу имъ пречитъ Владыката, не оставайкитѣ гы да си пѣйтѣ слободно по църквитѣ на матернийтъ имъ языкъ, и имъ затворитъ училищата (разумѣва се Бугарскитѣ), кое е противно и на царскитѣ высоки ферманы (по Гъркъ цознаватъ ли нѣщо?) и погазуватъ сичкитѣ имъ правдини, гледајќимъ съ четири очи, спорѣдъ высокѣтъ заповѣдъ да не испуцатъ некакъ отъ рацѣитѣ си и той градъ, градъ който съ своето подигнуваіше за гърковѣде е самиятъ ключъ, конто да развѣрзитѣ сичкитѣ мѣтни и оплетени, за Бугаритѣ църковни въпроси, рѣшиха се съ единодушје сички, мало и голѣмо, женско и мажко да го истератѣ и да си сакайтѣ своитѣ правдини, за кое и се подадох толку жалби въ Цариградъ, и е отъ денесъжъ подъ судъ.

Пред овој дел има уште еден, што Ристевски не смета дека е потребно да ги цитира:

„Ето днес гледаме с удовольствие много от тие до сегашни грѣцки учители да опознават истината и да се просвещават юноши-те с големо усърдие и неуморимо старание на матерний им (Бугарский) язык.“

...и околуденето, како што едно време, въ
кос и самитѣ тѣ се нахогѣха. Ето денѣ гле-
даме съ удовољствіе много отъ тѣ до сегашни
грѣцки учители да опознаваѣтъ истинитѣ и да
просвѣщаваѣтъ юновѣ-тѣ съ голѣмо усърдіе и не-
уморимо стараніе на **матерниѣ имѣ (Бугарскиѣ)**
лзыкѣ.

Понатаму Ристовски продолжува со фалсификатите на писмото:
*„Не само во Охрид, денеска се разбудуваат и ги бараат своите права и
од цела Македонија. Сите гледаат да си отворат училишта, да
се воведѣ служба во црквите на старословенскиот јазик, да не
ги оставаат училиштата и народните работи во рацете на
еден-двајца што дошле од друго место, кои на секој начин
гледаат да спречат се што е народно. Насекаде почнуваат да
се воведуваат трговски книги не на грѣцки, туку на мајчин јазик.
Мало и големо се весели под големата сенка на нашиот
просветител царот С. А. Азис и се насладуваат на тоа дека си ја
осознале својата народност”.*

Не еѣ само Охридѣ што се разбудуваѣт де-
неска и си барат своитѣ правдини, но во сич-
ка почти Македониѣ глѣдат да се отворяѣтъ у-
чилища; да въведаѣтъ во црквитѣ **Старо-Бугар-**
скиѣ лзыкѣ, да не уставаѣтъ учебнитѣ заве-
дениѣ и общенароднитѣ работи въ рацѣтѣ на е-
динѣ двойка дошляци друпородци, които глѣдаѣх
и глѣдаѣтъ се што **е народно (Бугарско)** да не-
пустатѣ; на секаѣ глѣдаѣтъ търговскитѣ теѣтери
(расписѣ) да се преправяѣтъ **отъ грѣцки на Бу-**
гарски; мало и голѣмо се веселитѣ под широкитѣ
сѣнки на Ав. въ Царѣ С. А. Азисѣ, и се
изнаслаждаваѣтъ съ това што си опознало наро-
дностѣ-тѣ.

Сепак, оригиналот вели поинаку:

*“Не ет само Охрид што се разбудуват денеска и си барат своите
правдини, но на сичка почти Македониѣ гледат да се отворят*

училища; да въвеждат по църквите Старо-Бугарският јазик, да не уставят учебните заведения и общенародните работи в рѣцете на един двойца дошлици другородци, които гледаха и гледат се што е народно (Бугарско) да непустат; на секаде гледаш тѣрговските тефтери (расписи) да се преправат от гѣрци на Бугарски; мало и големо се веселит под широката сенка на Ав. ни Цар Ц. А. Азис, и се изнаслаждават с това што си опознало народност-та.”

Фалсификување 10. Фалсификати на интернет порталот „Нова Македонија“. Написот под наслов „Пишаниот македонски јазик бил присутен во Грција уште од 1817 година“ вклучува неколку лаги, и покрај нејзината кратка содржина.

Лага 1) „Солунскиот шивачки еснаф во 1817 година го составил Памјатница или спомеица на живи и на мртви, на македонски народен говор. Во 1841 година бил преведен на грчки јазик за да може да биде читана во црквата од свештениците, бидејќи словенскиот јазик бил забранет (Ив. Снѣгаровъ, Солунъ въ българската духовна култура..., 27).“

Солунскиот шивачки еснаф во 1817 година го составил Памјатница или спомеица на живи и на мртви, на македонски народен говор. Во 1841 година бил преведен на грчки јазик за да може да биде читана во црквата од свештениците, бидејќи словенскиот јазик бил забранет (Ив. Снѣгаровъ, Солунъ въ българската духовна култура..., 27).

Во 1866 година, Славка Држилович, ќерка на Константин (Динка) Држилович, отворила училиште во Солун. Славка предавала на македонски и грчки јазик

Авторите го посочија изворот на нивните информации „(Ив. Снѣгаровъ, Солунъ въ българската духовна култура..., 27).“ Иван Снегаров е бугарски историчар од Охрид, кој во 1937 година ја објави својата книга „Солун во бугарската духовна култура. Историски есеј и документи. Во оваа книга, Снегаров јасно напиша:

„Солунскиот кројачки еснаф од луѓето во Дебра, Крушево и Кичево се одликуваше со јасна бугарска свест. Во 1817 година тие изградија на бугарски јазик споменик со донации (Паметница или споменица на живи и на мртви)...“

трешнитџ градове¹³). Сџ јасно бџлгарско сџзнание се отличаваљ солунскиятџ шиващки еснафџ отџ дебрани, крушовци и кичевци. Презџ 1817 г. тџ си сџставили на бџлгарски езикџ дарителенџ паметникџ (Паматница или споменица на живи и на мртви), којто во 1841 г. билџ преведенџ на грџцки¹⁴), за да се чете во цџрква отџ свещеницитџ, понеже не се позволявало да се чете на славянски¹⁵). Сџщиятџ еснафџ, обичайки своя родџ, както ни увџрјава Вело Негревџ, все повече мислџлџ, какџ да направи во Солунџ бџлгарска цџрква или бџлг. училище, за да не изгуби езика си. Пџрвиятџ известенџ

Лага 2): *“Во 1852 година во печатницата на Киријак Држилович било печатено неделното евангелие на Павел Божигропски на македонски народен говор (Ив. Снџгаровџ, Солунџ во бџлгарската духовна култура..., 32).”*

евангелски четива. Во 1852 година во печатницата на Киријак Држилович било печатено неделното евангелие на Павел Божигропски на македонски народен говор (Ив. Снџгаровџ, Солунџ во бџлгарската духовна култура..., 32).

Самиот Снегаров не зборува за никаков „македонски јазик“ во својата книга кога ќе го спомне предметното евангелие:

1868 г. тџ сџ мислџли, че той е билџ пџрвиятџ двигател на бџлгарщината во Солунџ и Солунско⁵²). Киријакџ Дџржиловецџ, по потекло отџ воденското село Дџржилово⁵³), е отворилџ во Солунџ грџцка печатница⁵⁴), но издавалџ и бџлгарски книги сџ грџцки букви, смџттайки това като неизбџженџ етапџ за утвџрдавање на бџлгарската писменостџ во јужна Македонија, задушвана отџ грџрцизма. Такова негово издание во 1852 г. е неделното евангелие на иером. Павелџ Божигропски, преведено на „богарски иезикџ“, както се казва во заглавниј му листџ⁵⁵). Може би, тамџ билџ напечатанџ законџтџ отџ 25. VII. 1851 г. за битолските чифлигарски села, издаденџ на 2 августџ с. г. во Солунџ на западно македонобџлгарско наречие сџ грџцки букви⁵⁶). Тая

Лага 3): „Според Снегаров, во печатницата на Држилович бил печатен и законот од 25 јули 1851 година за битолските чифлигарски села, издаден на 2 август во Солун на западно македонско наречје.“

Според Снегаров, во печатницата на Држилович бил печатен и законот од 25 јули 1851 година за битолските чифлигарски села, издаден на 2 август во Солун на западно македонско наречје. Во 1863 година, Евстатиј Киприади го превел зборникот од Во својата книга, Снегаров не зборува едноставно за „западно македонско *наречје*“, повикувајќи се на Законот од 25 јули 1851 година за битолските чифлигарски села. Тој зборува за „западно македонско-бугарско *наречје*“:

както се казва во заглавниот му лист⁵⁵). Може би, таму бил напечатан законот од 25. VII. 1851 г. за битолските чифлигарски села, издаден на 2 август с. г. во Солун на западно македонско-бугарско наречје (со грчки букви⁵⁶). Таа двезична печатница е работила до кај април 1860 г. 57),

Лага 4): „Во 1863 година, Евстатиј Киприади го превел зборникот од неделни евангелија на месниот македонски говор на грчки букви за употреба во солунското село Кулакија при црковното служење.“

Според Снегаров, во печатницата на Држилович бил печатен и законот од 25 јули 1851 година за битолските чифлигарски села, издаден на 2 август во Солун на западно македонско наречје. Во 1863 година, Евстатиј Киприади го превел зборникот од неделни евангелија на месниот македонски говор на грчки букви за употреба во солунското село Кулакија при црковното служење. Во 1868 година, свештеникот Иван во селото Висока превел еден зборник на црковни проповеди на македонски народен говор со грчко писмо и црковнословенски букви. (Ив. Снегаров, Солун во бугарската духовна култура..., 32).

Снегаров зборува за тоа како Кипријади ги превел Евангелијата на „локален бугарски говор“ во 1863 година. Овие преводи биле дури и плод на „бугарската свест и љубов кон бугарскиот јазик“ од Кипријади.

които свештава тоа, имаат едно единствено свештено писмо и три височани „бугари“ и новото училище „бугарско“. Плод на бугарско сознание и љубов кон бугарската реч бил зборникот од неделни евангелија, којот Евстатиј Киприади во 1863 г. е превел за богослужбена употреба во солунското с. Колакија (или Кулакија, при устието на р. Вардар) на мџстен бугарски говор⁸⁵ со грчки букви; сџо така и зборникот од црковни проповџди, којот свештеник Иван во 1868 г. е превел во с. Висока на мџстен говор со грчко писмо, смџсено со црковнословенски букви⁸⁶).

Фалсификување 11. Во весникот „Денешен весник“ од 2019 година се објавени фалсификувани извадоци од автобиографијата на големиот бугарски фолклорист од Прилеп Марко Цепенков. Дописникот Марко Китевски не бега од фалсификување на автобиографијата напишана во 1896 година. Ке дадеме само еден од многуте примери што се поврзани со јазикот. Еве како е претставен овој дел во весникот:

Откоа се настројавме од неговите поученија неколкцина, почнавме да проповедуваме меѓу народот, да го истераме владиката, да го замениме грчкото учение... навистина малцина ја зафативме црковната работа и од најсиромаси, ами големо чудо напраивме со истеруањето грчки владика и освојувањето црквата и училиштата.

“Откоа се настројавме од неговите поученија неколкцина, почнавме да проповедуваме меѓу народот, да го истераме владиката, да го замениме грчкото учение... навистина малцина ја зафативме црковната работа и од најсиромаси, ами големо чудо напраивме со истеруањето грчки владика и освојувањето црквата и училиштата.”

Во оригиналот на Цепенков, тој пишува малку повеќе по точката што ја постави Китевски за да ја скрие непријатната вистина:

“Отко[г]а се настројавме од неговите поученија, неколкцина почнавме да проповедуваме помеѓу народот, да го истераме владиката, да го замениме грчкото учение со бугарското; да [г]и замениме училиш[т]ните и црковните епитропи со бугарски, и друзи народни работи. Навистина малцина ја зафативме црковната работа и од нај-сиромаси, ами големо чудо напраивме со истеруањето грчкио владика и освојувањето црквата и училиштата.”

Отко[г]а се настројавме од неговите поученија, неколкцина почнавме да проповедуваме помеѓу народот, да го истераме владиката, да го замениме грчкото учение со бугарското да [г]и замениме училиш[т]ните и црковните епитропи со бугарски и друзи народни работи. Навистина малцина ја зафативме црковната работа и од нај-сиромаси, ами големо чудо напраивме со истеруањето грчкио владика и освојувањето црквата и училиштата. Ете, што рекле стари, од една искра се праи пламен. (За црковноо вoпpoc имам особно писано) <29>.

Фалсификување 12. „Св. Синод на Македонската православна црква“ објавил во 1966 година книгата „Свети Климент Охридски, 916-1966“, по повод 1050-годишнината од смртта на Свети Климент Охридски. Преводот е на Климент Малевски, македонски свештеник кој учествуваше во организирањето на прогласувањето на автокефалноста на МПЦ и на Филип Каваев, роднина на браќата Миладинови. Во нивната верзија, преведувачите не известуваат од кој јазик преведуваат, од кое издание и тн. Несомнено, тие користеле бугарски преводи, главно оној на Д. Ласков. Изданието е без вовед, без никакви текстуални и објаснувачки белешки. Дури и насловот на неговиот живот не е преведен целосно и точно. Климент беше наречен „Епископ словенски“, заменувајќи го „Бугарски“, како што е наведено во оригиналот. Ако го погледнеме првиот превод на Широката биографија за Климент, направен од епископот Партениј Зографски во 1858 година, ќе видиме како тој го превел насловот на биографијата според оригиналот:

„Житие и изповедание и за някои чудеса повествование иже во святых отца нашего Климента, архиепископа болгарскаго, сочинено от светейшаго и славнейшаго Теофилакта, архиепископа первия Юстиниани и всея Болгарии и майстора константинополских реторов.“

Во белешката за нивното објавување, преведувачите напишаа: *„Во грчките преписи и во словенските и бугарските преводи стои бугарски, но бидејќи во најстарите животописи стои словенски, а и самиот Климент се именувал словенски, тоа ние го зедеме за поверодостоен изразот словенски“.*

Сепак, на науката не е позната ниту една биографија на Климент во која тој не е наречен бугарски владика, туку „словенски“. Не само бугарските и словенските, туку и латинските преводи го преведуваат „бугарски“, затоа што така е во грчкиот оригинал. На многу места во преводот на книгата објавена од МПЦ произволно „Бугарите“ и „Бугарски“ се заменуваат со „Словени“ и „Словенски“.

Фалсификување 13. Печатот на Првата бугарска печатница на Даскал Камче во тиквешкото село Ваташа во Македонија од 1837 година. Еве што вели веб-страницата Macedonium за даскалот Камче, а истите информации може да се најдат во многу официјални извори:

„Печатницата на Даскал Камче е втора македонска печатница по печатницата на Теодосија Синаитски. Некои бугарски пропагандисти настојуваат да ги извртат фактите па уфрлаат тези дека Даскал Камче ги учел децата на “бугарски јазик“ но всушност се фаќаат самите во фалсификатите зашто во 1830 год. додека Даскал Камче печател на македонски јазик ниту во самата Бугарија немало печатница а од учењето бугарски таму немало ниту помен.“

www.macedonium.org/Macedonium.aspx?jazik=2&kid=1&pid=3&ppid=57&tid=1

Instagram Fibank Etsy Dir Фактор YouTube XRaydio Dict Eurodict GTransl Google Карти

Насловна **Македониум** Сервиси Контакт Донирајте! English Пре

Македониум.орг

Историја
Религија
Архитектура
Култура
Етимологија
Етнологија
Пропаганда
Новости
За Македонија
Македонизам

Анкета

Македониум прашува
Што сакате да читате на Македониум?

Историја
 Пропаганда
 Религија
 Дали знаете дека?
 Култура
 Архитектура

Гласај!
Вкупно гласови : 7805
резултати

Македониум музика

Историја > Нов век > Македонски преродбеници

Даскал Камче поп Ангелов (1790 – 1855 год.)

Сподели на Facebook

Роден е во с. Курешница. Гевгелијско. Започнал сам да се учи но се школувал и во Србија каде завршил учителско школо. Подоцна е и на Св. Гора, каде добил поголемо образование, затоа за него народот вели дека тој бил “учен даскал”.

1830 год. Даскал Камче од Белград купил печатница и ја носи во Ваташа каде ја поставува во близина на црквата и почнува да печати учителски и црковни книги. И покрај неговото настојување да го сочува своето дело во тајна, грчкиот владика разбрал во што се состои работата и го изгонил Камче од селото.

Печатницата на Даскал Камче е втора македонска печатница по печатницата на Теодосија Синаитски. Некои бугарски пропагандисти настојуваат да ги извртат фактите па уфрлаат тези дека Даскал Камче ги учел децата на “бугарски јазик” но всушност се фаќаат самите во фалсификатите зашто во 1830 год. додека Даскал Камче печател на македонски јазик ниту во самата Бугарија немало печатница а од учењето бугарски таму немало ниту помен.

Даскал Камче, ја носи една од првите печатници во Македонија во 1830 година

Сепак, да видиме што всушност беше печатницата на преродбеникот и каков беше натписот на неговиот печат. Печатот е земен од Одборот со заслужните фигури од Тиквеш, публикација на Тиквешкото добротворното братство. Текстот на неговата „компанија“ е додаден на натписот на сопственикот на печатницата „ДАСКАЛ КАМЧЕ“:

" I. БЪЛ. [ГАРСКА] ПЕЧАТНИЦА 1837г. с. ВАТАША". Помеѓу двата текста се напишани бугарските букви Ъ, ъ, А, Д, Ъ, О, Б, Ж, Ц, У, од кои повеќето се целосно непознати за македонските граѓани денес.

Печатот на даскалот Камче според Тиквешкото добротворното братство

И покрај овие факти, Бугаринот од Македонија даскалот Камче е прогласен за „Македонец“, разбран како „небугарски“ во сите официјални извори.

ПРИЛОГ 3

ФАЛСИФИКУВАЊЕ И УНИШТУВАЊЕ НА КАМЕНИ НАТПИСИ

Постоењето на епиграфски споменици од средниот век и преродбата на територијата на денешна РС Македонија, кои се напишани на бугарски јазик или во кои се споменуваат „бугарин“, „бугарски“ и „Бугарија“, отсекогаш било проблематично за југословенските власти пред 1941 година и по 1944 година Поради оваа причина, голем број натписи биле подложени на уништување или фалсификување, за што се дискутираше во Глава I, т. 5 на ова издание.

1. Камен натпис од градот Битола на старобугарски - т.н. **„Битолска плоча на цар Јован Владислав“**. Тоа беше скриено многу години по неговото отворање, денес е изложено во музејот без објаснувачки текст. Историјата на овој исклучително вреден епиграфски споменик и фотографијата на плочата се дадени на страница 28.

2. **Камен натпис на црквата „Света Недела“ изградена во 1863 година во Битола.** Тоа е законски обид за бришење на зборот „Бугари“. Фотографија на плочата може да се најде на страница 51.

3. **Плоча од гробницата кај црквата „Св. Димитар“ во Скопје.** По отворањето е префрлен во Бугарија, каде што се чува во Националниот историски музеј во Софија. Фотографија од записот и неговата историја може да се најдат на страница 51.

4. **Написот на црквата во селото Прилепец,** во близина на градот Прилеп. Во неговиот случај, зборот „бугарски“ не само што е избришан, туку е напишан „македонски“, и ова фалсификување е видливо со голо око. Фотографија на плочата може да се најде на страница 52.

Уништувањето и фалсификувањето на натписите во Бугарската преродба е широко распространета практика на територијата на РС Македонија од 1944 година до денес. Дури и надгробни споменици се уништуваат со цел да се избрише бугарската припадност на починатиот.

5. Надгробната плоча на револуционерите Никола Каранџулов, Наидо Пешталеев и Димитар Робев, починати во 1904 година, напишана на литературен бугарски јазик, беше уништена и заменета со нова, со натпис на „македонски“. Фотографија на плочата може да се најде на страница 56.

6. Надгробна плоча на истакнатиот револуционер Мише Развигоров, кој почина во 1907 година. Уништена по отцепувањето на денешна РС Македонија од Југославија во 1991 година. Фотографија од плакетата е поставена на страница 57.

7. Битолски натпис (1876г.) - плочката е скршена и фрлена во дворот на црквата „Св. Димитар“ во Битола, неговата моментална состојба и локацијата не се познати. Фотографија од записот и неговата историја може да се најдат на страница 54.

8. Скопски натпис од црквата „Рождество на Пресвета Богородица“. На натписот стои: „Главна врата на Бугарската народна црква, Рождество на Пресвета Богородица, 20 јули 1879 година“. До денес нема информации за тоа каде се наоѓа. Фотографија на плочата може да се најде на страница 55.

9. Надгробна плоча на свештеникот Илија Габровалиев во село Робово, Струмичко. На натписот на спомен-плочата на гробот стои:

„Тука почива свештеникот Илија Иванов Габровалиев, родум од селото Богданци, Гевгелија. Еден од првите борци (за Бугаристината) во Струмица починал на 11 ноември 1911 година“. Фотографија на плочата може да се најде на страница 53.

Освен нив, уништени се сите современи натписи што локалните бугари во РС Македонија се обидуваат да ги постават и кои се посветени на револуционерни дејци родени на територијата на Бугарија. Таков е случајот со примерот

10. спомен - плочата на војводата на ВМОРО Тома Давидов.

Тој е бугарски офицер и револуционер, роден во Ловеч. Тој бил назначен за војвода на Одредот за ревизија на II - от Битолски револуционерен округ лично од Гоце Делчев. Загинал во 1903 година во близина на селото Оздолени, Охридско, во битка со башибозук. Тој беше погребан во областа Градиште на планината Слатина, а неговиот гроб е место за богослужба и денес. Местото

се вика гробот на Давид. На 15 март 2020 година, група граѓани од Охрид поставија спомен-плоча на местото на смртта на војводата, според неговите зборови:

„Не не сум од Македонија, но за нејзината слобода сум подготвен секој момент да си го дадам животот.“

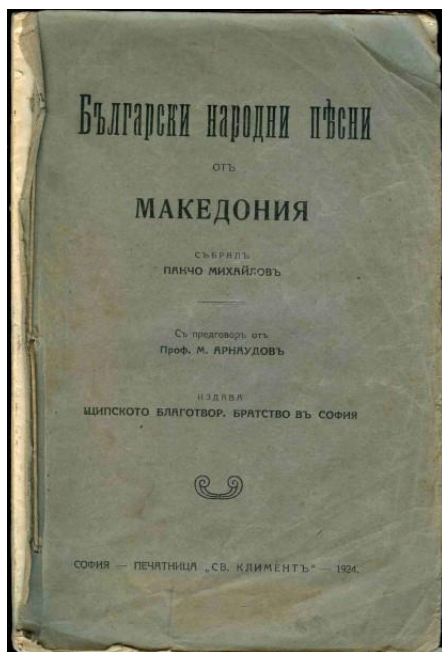
Иако комеморативниот натпис беше испишан на скопската литературна норма, две недели подоцна тој беше уништен од локални македонисти, кои не се идентификувани. Ваквите активности имаат за цел да уништат секаков спомен за каква било врска со Бугарија.

ПРИЛОГ 4

ЗБИРКИ СО НАРОДНИ УМОТВОРБИ ОД МАКЕДОНСКИ ДЕЈЦИ

Еден од главните извори на информации за секој јазик е неисцрпната ризница на народното творештво. Тој е носител на живи говори и нивниот развој со текот на времето. Тука презентираме дел од колекцијата примери на книги објавени од разни македонски дејци кои со многу љубов собраа стотици песни, приказни, умотворби и везови од своите родни краишта за да го зачуваат ова богатство за идните генерации.

1) “Български народни песни от Македония” (1924) од Панчо Михайлов (1891-1925) од Штип, денес РС Македонија.

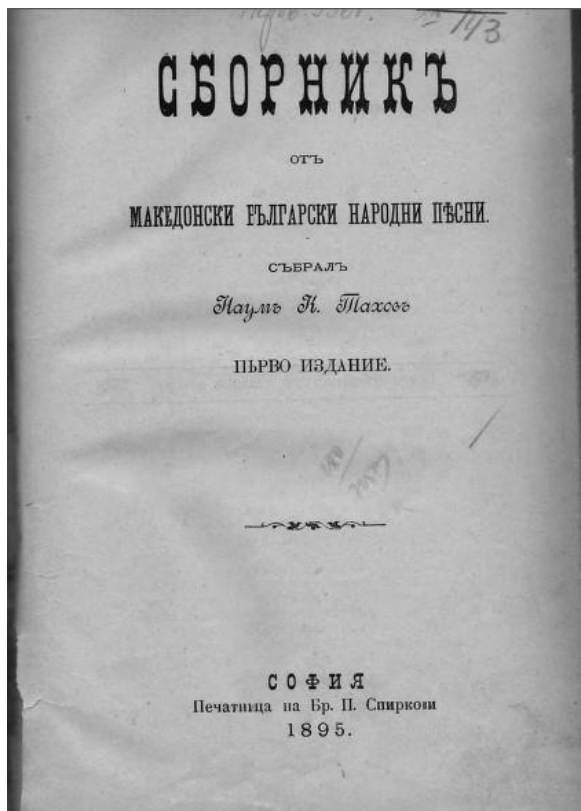

Авторот е доброволец во македоно - одринското ополчение на Бугарската армија за време на Балканските војни, офицер на Бугарската армија за време на Првата светска војна, Кочански окружен војвода на ВМРО, бугарски учител и фолклорист. Во 1924 година добротворното братство од Штип во Софија го ојави неговиот зборник на бугарски народни песни од Македонија. Книгата вклучува песни запишани од Михайлов за време на неговите обиколки во

Македонија, главно од Штип, Скопје, Кратово, Кочанска, Паланечка и Царевоселска - Малешевска област. Во собирањето на песните придонесуваат и војводите на ВМРО Мите Опилски од с. Опила, Кратовско, Евтим Полски од с. Нивичани, Кочанско,

Димитар Паликрушев од Веница и Григор Хаџикимов од Ново Село, Штип и др.

2) **“Сборник од Македонски Български Народни Песни”** (1895) од **Наум Тахов (1857 - 1913)** од Крушево, денес РС Македонија.

Наум Тахов е поет, фолклорист и фолкер од Крушево. Објавил неколку исклучително вредни збирки народни песни од неговата татковина, како и некои од првите грамофонски плочи со песни посветени на Илинден-Преображенското востание. Неговата куќа на улицата Странџа 55 во софискиот квартал Јучбунар служи како место за собирање на

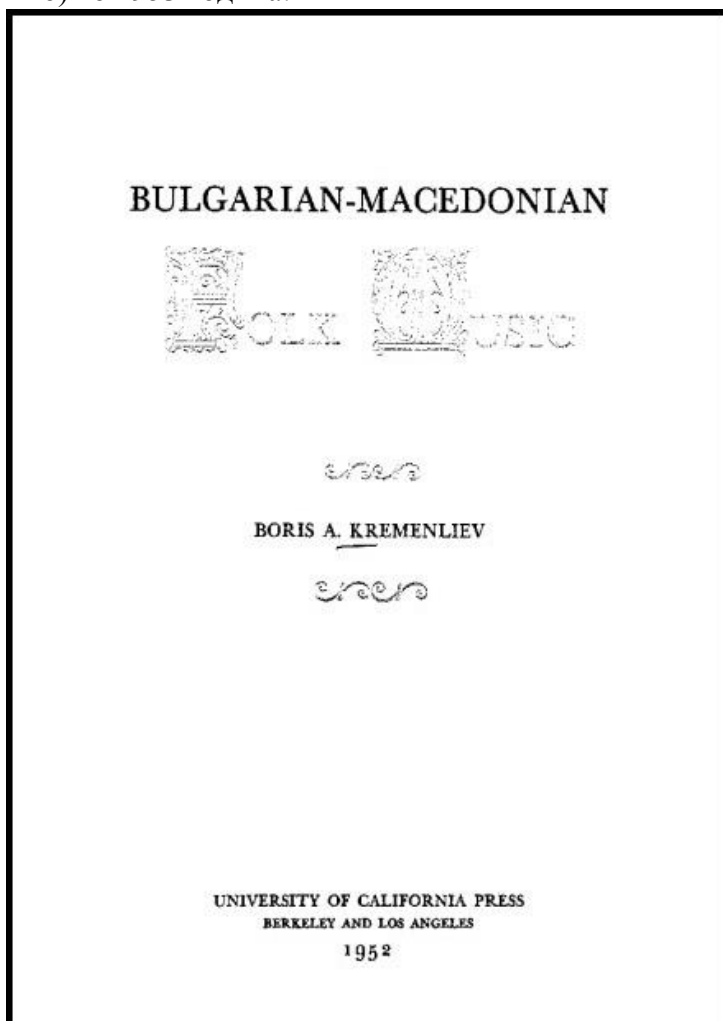
македонските револуционери. Наум Тахов е роден слеп, но виде, како што рече самиот, со „очите на својата душа“. Во 1895 година Тахов издава исклучително ретка и вредна збирка народни песни „Зборник на македонски бугарски народни песни“. Содржи 300 бугарски и 40 влашки песни од крушевскиот и прилепскиот регион, собрани во текот на седум години.

3) **“Български народни песни”** (1861) на **Димитар и Константин Миладинови** од Струга, Вардарска Македонија

Книгата на браќата Миладинови „Бугарски народни песни“ веќе е разгледана во Гл. III, на ова издание, на стр. 58 и на стр. 94.

4) “Bulgarian-Macedonian Folk Music” (1952) од Борис Кременлиев од Разлог, Пиринска Македонија

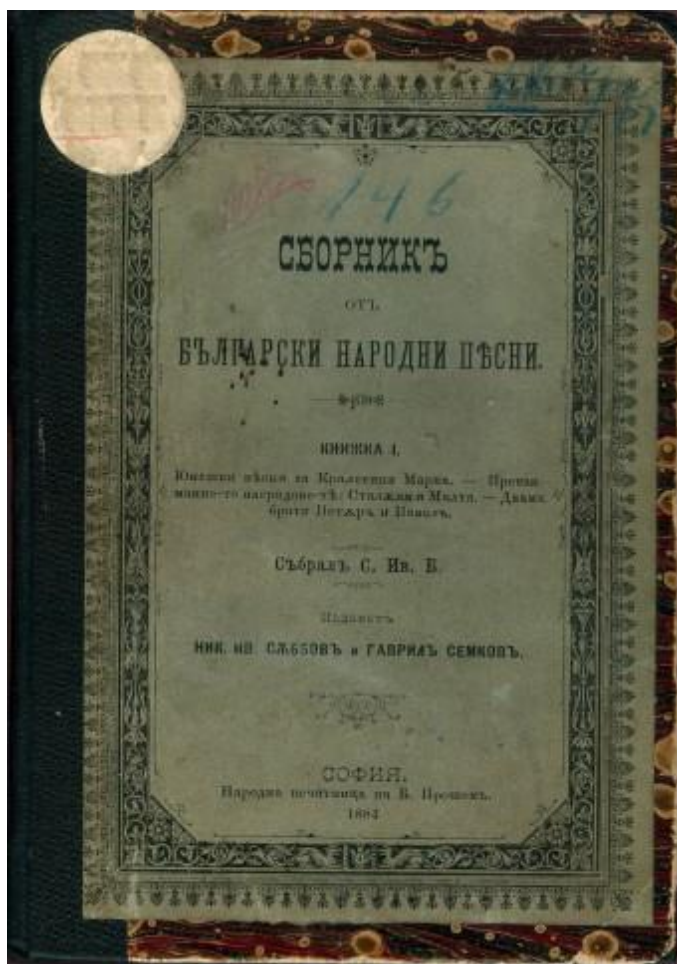
Борис Кременлиев е истакнат бугарско - американски композитор и музиколог, долгогодишен професор на Универзитетот во Калифорнија, Лос Анџелес. Тој беше номиниран за Оскар за неговата музика за филмот “The Tell Tale Heart” (по Едгар Алан По) во 1953 година.

Во 1952 година во Лос Анџелес, Борис Кременлиев ја објави својата колекција „Бугарско-македонска народна музика“:

5) “Сборник от български народни песни” (1884) на Серафим Бојанов (1865 - 1937) од с. Долно Драглиште, Разлошко, Пиринска Македонија.

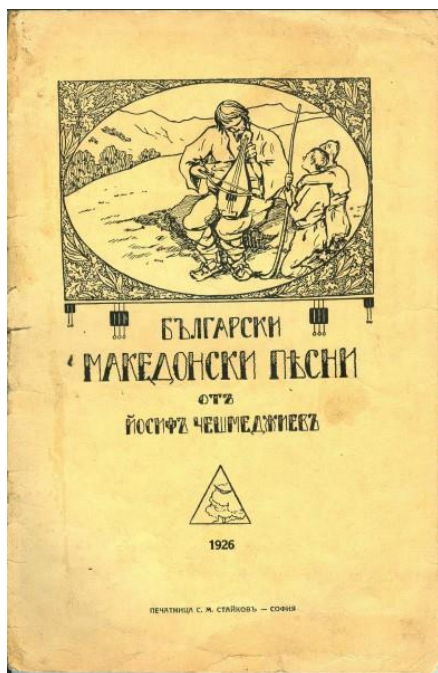
Роден во Разлог, Серафим Иванов Бојанов (1865 - 1937, Софија) е истакнат бугарски просветител и фолклорист. Долго време работел како учител во бугарските училишта во Банско, Цариград, Копрившница, Софија и Златица и други. Учествовал во Српско-бугарската војна како волонтер, основал комитети на ИМРО во Разлог, соработувал со фолклорни материјали на Бугарското книжевно друштво (сега БАН).

Во 1884 година Серафим Бојанов објавил „Зборник на бугарски народни песни“ со песни посветени главно на Крали Марко. Серафим Бојанов добил средства од цела Бугарија за објавување на неговата колекција.

6) “Български македонски песни” (1926) од Јосиф Чешмециев (1890 - 1964) од Скопје, денес главен град на РС Македонија.

Јосиф Чешмециев од градот Скопје (1890-1964) е бугарски композитор и диригент, кој студирал музика кај Атанас Бадев во Солун, на Бугарската богословија во Цариград и на Конзерваториумот Лајциг. Во 1926 година во Софија ја објави збирката „Бугарски македонски песни“ (во лево)

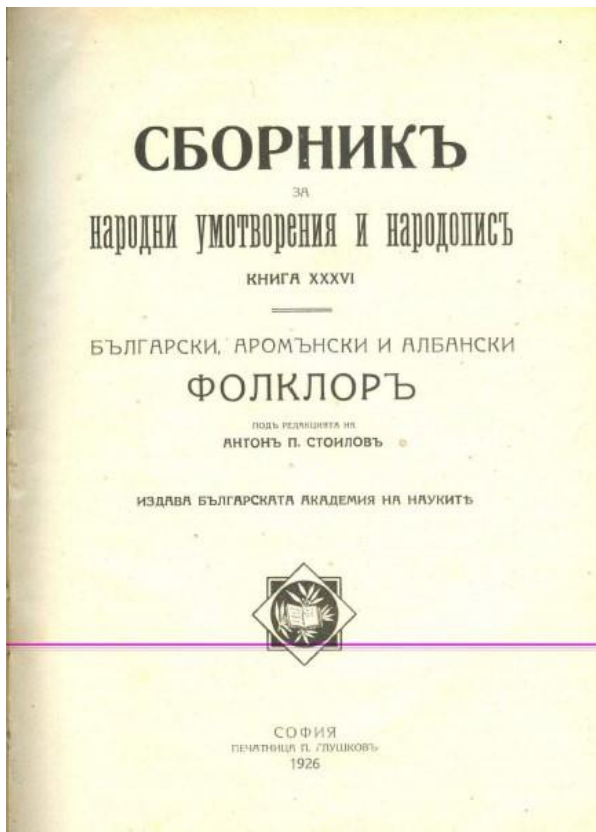

7) “Македонски български песни” (1934) од Петар Динев (1889 - 1980) од село Куманичево, Костурско, Егејска Македонија.

Тој е истакнат бугарски музиколог и композитор, основач на Друштвото на црковни хорови во Бугарија. Со текот на годините, П. Динев ги хармонизирал и обработувал бугарските народни песни од Македонија. Некои од нив се објавени во збирката од 1934 година „Македонски бугарски песни“ (во десно)

8) “Български, аромънски и албански фолклор” (1926) на Антон Попстоилов (1896 - 1928) од с. Лешко, Горноцумајско.

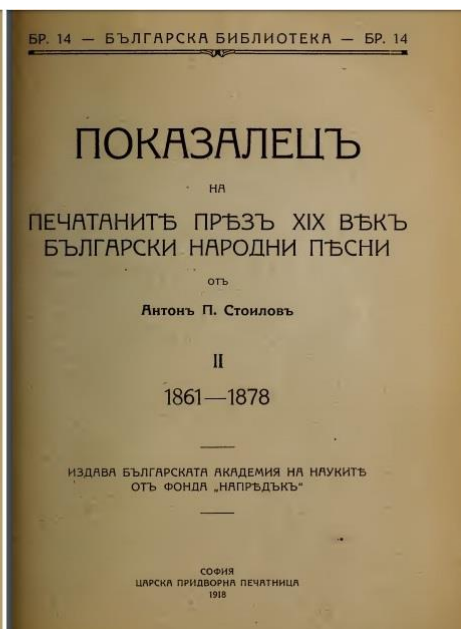
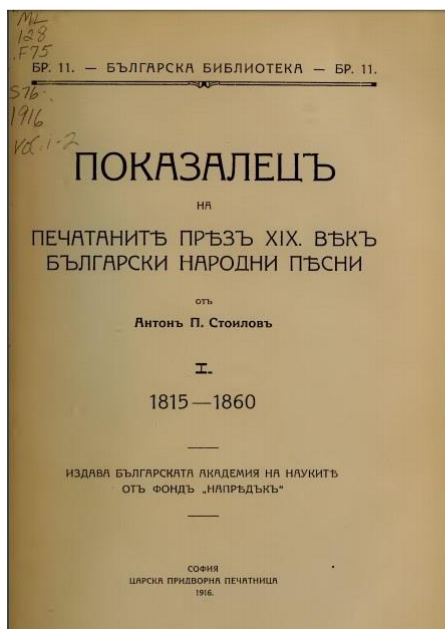
Антон Попстоилов Ников е истакнат бугарски историчар, фолклорист и етнограф, академик на Бугарската академија на науките од Пиринска Македонија. Во 1926 година, во Збирката народни приказни и етнографија, Книгата XXXVI под наслов „Бугарски,

и албански фолклор“ Антон Попстоилов објави бугарски, аромански и албански песни, приказни, верувања, обичаи, гатанки и игри собрани од различни делови на Бугарија и Македонија.

9) “Показалец на печатаните през XIX век български народни песни. Том I. 1815-1860 и том II. 1861-1878, (1916 и 1918)” од Антон Попстоилов.

Објавено во два тома, основното дело на Антон Попстоилов „Индекс на бугарски народни песни отпечатени во 19 век“ е прва библиографија во бугарскиот фолклор. Том I е објавен во 1916 година, а том II во 1918 година:

10) “Български книжовници от Македония. 1704-1878”, (1922)
од Антон Попстоилов. од с. Лешко, Горноцумајско, Пиринска
Македонија.

Исклучителна колекција од 1922 година со биографии на бугарски писатели од Македонија. Како што објаснува самиот автор Антон Попстоилов во предговорот на својата книга:

„Како син на Македонија, верувам дека исполнувам света должност со ова дело кон споменот на првите современи бугарски писатели и и посакувам на младата генерација длабок увид во нивните активности: таму ќе научат како нашите дедовци и

татковците работеа, каква љубов и посветеност им служеше на нивниот вид, кои идеали ги придвижија и што им го оставија на генерацијата“.

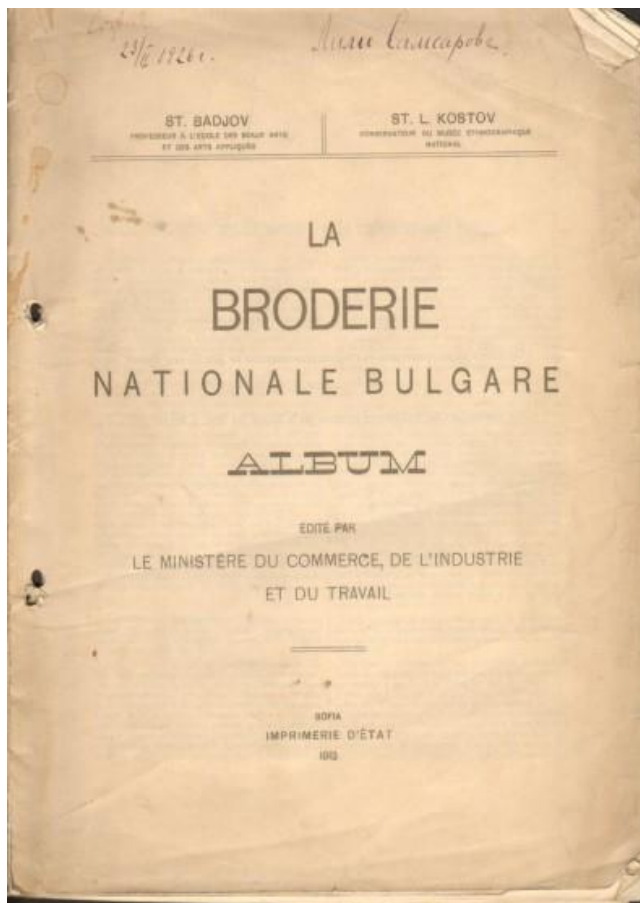
11) “Албум на бугарски македонски шевици” (1932), издаден од Македонскиот женски сојуз.

Македонскиот женски сојуз е организација на жени бегалци од регионот на Македонија, населени во Бугарија, која постоела од 1926 до 1934 година. Организацијата е близу до ВМРО, а од основањето во 1926 година се приклучи на бугарскиот оддел на Меѓународната лига на жени за мир и слобода. Сојузот ги основа своите филијали и друштва во Бугарија и во странство, а во 1933 година веќе имаше 51 друштва и околу 6.000 членови. „Албум на бугарски македонски вез“ е издаден во 1932 година од страна на Македонскиот женски сојуз. Содржи бугарски народни везови од македонскиот регион.

12) “La Broderie Nationale Bulgare - Album” (1913) на Стефан Бацов (1883-1953) од Крушево, денес РС Македонија.

Тој беше професор на уметничката индустриска школа во Софија и е автор на проекти за државниот амблем на Царството Бугарија, нарачки, дипломи, сертификати, банкноти, акции, амблеми, поштенски марки и други. Тој ги насликал фреските на црквата “Свети Седмочисленици” и куполата на црквата “Свети Никола Софиски“ во Софија, учествувал во реставрацијата на фреските во црквата Бојана, како и во дизајнот на ентериерот на палатите Врана, Царска Бистрица и Ситњаково. Член и основач на Македонскиот научен институт. По 1944 година бил репресиран од комунистите.

Стефан Бацов заедно со писателот и етнограф Стефан Костов истражуваат и систематизираат стари бугарски везови, кои во 1913 година биле собрани во првиот бугарски албум „Бугарски народни везови“.

13) “Сборник от български народни умотворения Простонародна българска поезия или български народни песни” (1891) од Кузман Шапкарев од Охрид, денес РС Македонија. Факсимиле на корицата е поместено на стр. 106.

Кузман Шапкарев од градот Охрид (1834-1909, Софија) е истакнат писател на бугарската преродба, фолклорист, редовен член на Бугарското книжевно друштво, денес БАН. Во 1891 година Кузман Шапкарев ја објави оваа ексклузивна збирка бугарски фолклор од Македонија. Како што и самиот вели во предговорот на зборникот (во оригинал): *“...богатството на българските песни в Македонија е неисцърпимо, а особито по селата и по-малките градове е изворът не само на песните, но и на всекакъв вид народни умотворения, приказки, н. п., пословици, гатанки, игри, обичаи, суеверия и пр., които вкуп очъртават народниот ни бит и живот, а нај-осезателно карактеризират и определјават националноста на населението, у което се намират.”*

14) “Сборник от народни старини. Книга Ш. Български народни приказки и верованија. Събрал в Македонија и издава К. А. Шапкарев”, (1885) од Кузман Шапкарев од Охрид, Вардарска Македонија. Факсимиле на корицата е поместено на стр. 180.

Сборникот содржи 81 бугарски народни приказни од Македонија, собрани главно од Прилеп, Кукуш, Гевгелија и Охрид.

15) Български народни песни от Македонија; Bulgarian folk songs from Macedonia (1989) од Коста Царнушанов (1903 - 1996) од Прилеп, денес РС Македонија.

Коста Георгиев Царнушанов, роден во Прилеп (1903-1996, Софија) е јавна личност, активист на ВМРО, историчар, публицист, фолклорист и еден од основачите на ММТРО,

младинската организација на ВМРО. Во 1990 година во Софија, Коста Царнушанов ја објави легендарната збирка „Бугарски народни песни од Македонија; Bulgarian folk songs from Macedonia“, што содржи 1022 народни песни отпеани од македонски револуционери и јавни личности.

„Сметам дека е потребно овој пат да кажам нешто повеќе за историјата на публикацијата - причините и околностите што ја наметнаа неговата компилација. Првичната цел далеку не беше таа да се објави јавно, но само да се зачува што е можно

повеќе од ризницата на бугарската песна во мојата родна Македонија, над која есента 1918 година повторно се појави опасноста од странски јарем. Бугарските училишта беа затворени, бугарската книга - уништена или скриена во зандани и тавани. Младите беа денационализирани преку училишта, книги и други културни средства. Само бугарската национална свест остана жива во младите души. И почна да дири поддршка за себе. Скриената

бугарска книга повторно беше изнесена на виделина и тајно дистрибуирана за читање. Но, тоа не беше доволно и книгите беа изложени на опасност и секакви непожелни последици. Тогаш оживеа спасоносниот завет на бесмртните браќа Миладинови: „Отворете ги душите кон народната песна; со неа ја започнавме нашата национална преродба!“ И оваа песна беше покрај нас - жива, неповредлива, крилеста, бесмртна. Младите во Македонија прво неа ја спротивставија на наметнатата

странска култура. И започна собирањето на најдобрите песни - прво од родното место, а потоа од селата и од другите градови и области. Песните се изучуваа на добро осмислени, организирани состаноци и излети на младите. Посебна улога започнаа да играат бугарските револуционерни песни, кои дотогаш беа скриени во националните низини како подземни води: за Гоце Делчев, Јордан Пиперката, Димко Могилчето, Питу Гули, Васил Чекаларов, Тома Давидов, Параскев Цветков, Стефан Димитров, Леонид Јанков, Георги Ацев, битката кај „Ножот“, востанието во Крушево и Смилево итн. Оживуваа сликите на старите војводи, за кои сè уште живите возрасни револуционерни фигури раскажуваа како нивни другари или очевидци на настаните... „Така, во 1924 година беше поставен почетокот на сборникот, која оттогаш почна да расте сè повеќе, да стане трајно складиште на песни и мелодии од нови и нови извори и да стане своевидно огледало на душата на бугарскиот од Македонија... “

Во Скопје или се премолчува постоењето на овие изданија или песните содржани во нив се прогласени за македонски.

Фалсификувани се и публикации на странски фолклористи, кои народните песни во Македонија ги сметаат за бугарски. Збирката на истакнатиот босанско - хрватски фолклорист Стефан Верковиќ, објавена во 1860 година со оригинален наслов „Народни песни на македонските българи“, беше реиздадена во Скопје во 1961 година со фалсификуван наслов „Македонски народни песни“. Иако С.Верковиќ насекаде зборува за бугари во Македонија, тој денес во Скопје е прогласен за „основач на фолклорот во Македонија.“ Фалсификувањето на неговата главна книга и оригиналната корица на збирката „Народни песни на македонските българи“, објавена од Стефан Верковиќ во 1860 година, се претставени на страница 186.

ПРИЛОГ 5

ВИСТИНАТА ЗА РАНИТЕ МАКЕДОНИСТИ

Следниве факти и цитати на македонски дејци и преродбеници за дејноста, идеите и политичките зависности на првите македонисти се непознати за мнозинството граѓани на РС Македонија. Тие не се појавуваат во учебниците, книгите и изјавите на македонски научници, јавни личности и политичари. Ја откриваме вистината, бидејќи само таа може да ги раскине оковите на заблудите наметнати со сила за време на комунистичка Југославија.

Во денешно време, раните македонисти Коста Групче (в / иќ) и Наум Евро (в / иќ) се прогласени за „кодификатори“ на „македонскиот“ јазик од страна на МАНИ. За Георги Пулевски, се предава во македонските училишта, но она што го научиле за него е далеку од целата вистина. Работата на Крсте Мисирков се изучува еднострано, без да се прикаже другиот дел од неговите написи и документи, каде тој се прогласува за етнички бугарин. Исто така е непознато под чие влијание и за чии цели Мисирков ја напиша својата позната книга „За македонските работи“. Конечно, доаѓаме до личноста на Блаже Конески, за кого во основното и средното образование во Северна Македонија се даваат оскудни информации за неговото потекло и живот до 1941 година и го крие фактот дека тој се залага за целосно прифаќање на српската азбука како азбука на новообразуваниот македонски литературен јазик во 1945 година.

Наум Евровиќ, Коста Групчевиќ и Темко Поповиќ беа првите „македонисти“. Тие добиваат плата од Србија за својата дејност, поради што со право можат да се наречат српски агенти. Сите тие го поминаа најголемиот дел од своите животи во Србија и активно работеа на имплементација на доктрината за голема Србија, подоцна наречена „македонизам“. Тие работат под директна контрола на идеологот на македонизмот, Стојан

Новаковиќ, српски политичар, научник и претседател на Српската академија на науките.

Наум Евровиќ е студент на специјалното одделение на Белградската семинарија за македонци, основано од Стојан Новаковиќ во 1873 година. Целта на овој оддел, формиран за луѓе родени во Македонија, е да ги испрати назад подоцна за да шират српска пропаганда. Во 1886 година, основано е Друштвото Свети Сава во Белград, со цел да се привлечат бугарски младинци од Македонија да студираат во Србија преку стипендии и други установи. Истата година, група македонски младинци во Белград ја примаат својата програма, координирана со српската влада. Во согласност со програмата, истата година во Цариград беше основано Друштво на србо-македонците. Следната година, организацијата веќе има филијали во Цариград и Солун и се обидува да ги воспостави своите корени во Софија. Н.Евровиќ е исклучително активен во оваа српска пропаганда. Тој, заедно со Коста Групчевиќ и Темко Поповиќ, имаа задача да издадат весник наречен „Македонски весник“ од името на Здружението на србо-македонците во Цариград. Стојан Новаковиќ открива как требало да биде весникот во писмото до Министерството за надворешни работи на Србија по една од неговите средби со Евровиќ и Групчевиќ во Цариград: *„Во меѓувреме, на дел од планот може да се пристапи без страв од штета на нашите нереализирани работи, но на кои толку многу се држиме. Тие се согласуваат (Групчевиќ и Евровиќ) за сопствената одговорност како османлиски граѓани да се обидат да добијат одобрување за објавување на литературен неделник или двонеделник, на македонски дијалект, во кој ќе се објавува нешто на српски јазик и во кое македонскиот дијалект ќе се потпира на српскиот, преминувајќи сè повеќе чист српски јазик“*. (Дипломатска архива - Дубровник, Одделение ПП, Ф. 1 - 502/ 1887).

Идејата за издавање на српски „Македонски весник“ пропадна поради недостаток на интерес, па затоа Н.Евровиќ и К.Групчевиќ добија задача да печатат учебници на „македонски“ јазик во

Цариград за дистрибуција во училиштата во Македонија. Главен организатор е српскиот конзул во Цариград, Стојан Новаковиќ. Во своето писмо, С.Новаковиќ ја објасни потребата од печатење учебници на „македонски“ јазик и која е целта на овие учебници: „Во овој момент, ви го свртувам вниманието на потребата од посебен македонски буквар за училиштата во Македонија, кои мора да бидат специјално подготвени за ширење на СРБСКАТА ПИСМЕНОСТ и СРПСКИОТ ЈАЗИК во Македонија. Од оваа гледна точка, по прашањето за ширење на српското влијание во Македонија, следниве точки мора да бидат земени како вистинска основа:

1. Дека македонскиот дијалект е различен и од српскиот и од бугарскиот, но дека има сличности со двата.
2. Дека бугарската пропаганда досега многу се грижеше за да ги обележи и нагласи разликите помеѓу македонскиот дијалект и српскиот јазик на сите можни начини.
3. Дека е во интерес на Србија да оди по истиот пат, но трпеливо, солидно и систематски со нови оригинални средства индивидуално користејќи што може да ја намали разликата помеѓу српскиот јазик и македонското наречје, спротивно на горенаведените бугарски аспирации “. (Дипломатска архива - Дубровник, Оддел РР, Ф. 1 -102/1888).

Така е направено „кодификацијата на македонската азбука и правопис“ (според МАНУ) преку „македонскиот буквар“ на Коста Групчевиќ и Наум Евровиќ од 1888 година. Ајде да погледнеме друг документ:

"Во мај 1888 година, Стојан Новаковиќ ги повика Коста Групчевиќ и Наум Евровиќ и им го даде букварот на Стеван Чутурило да го состави македонскиот буквар врз основа на него. По скоро еден месец работа, тие го составија македонскиот буквар и му го предадоа на Стојан Новаковиќ за проценка. Бидејќи нивното знаење за составот на буквар не беше толку големо, тие го преработија Букварот на Стеван Чутурило, правејќи само промени во употребата на азбуката, што сакаа да ги прилагодат на македонскиот јазик според нивното знаење.

Каде и да се користи буквата "ј" во зборовите од букварот на Стеван Чутурило, тие ја заменуваат со буквата "и", но исто така ги користат и буквите "ј" и "ѝ". Тие ги отфрлаат буквите "Љ" и "Њ" и наместо тоа користеа комбинација на „љ = љ" и "њ = њ". Некаде го користеа омекнувачкиот знак "ь", а со некои зборови во средината на зборот тие ја користеше буквата "ъ". Нивниот буквар беше наречен "Македонски буквар". Објавено од Климент Цамбазовски -"Стојан Новаковиќ и македонизмот", "Историски магазин", Белград 1965 година.

Но, не само овој буквар е подготвен за реализација на плановите на македонизмот. Српскиот министер за образование го ангажира гореспоменатиот српски агент, роден во Крушево, Деспот Бацовиќ, да направи буквар за него. За искусниот српски агент Бацовиќ, ова не беше прва ваква задача, како во 1874 година. додека бил наставник по српски јазик во Битола, подготвувал „Буквар за српско-македонски основни училишта“. Деспот Бацовиќ ја изврши задачата и го состави својот буквар во 1888 година, наречен „ Буквар за македонски училишта у Турској Царевини“. Заедничка карактеристика на овој буквар од Бацовиќ и „Македонскиот буквар“ на Евровиќ и Групчевиќ е тоа што обете се напишани на македонски брсјашко-мијачки дијалект. На крај, сепак, српското министерство за образование избра трет буквар за српска пропаганда во Македонија. Ова е буквар на Милојко Веселиновиќ, наречен „ Буквар за народне школе “, кој е напишан на Овчеполско-струмичкиот дијалект. Вкупно 17 000 примероци беа отпечатени и дистрибуирани во Македонија, претежно во тогашната битолска провинција на места каде што немаше српски училишта. Овие податоци се исто така од веќе споменатата книга на Климент замбазовски.

Во Цариград, Н.Евровиќ, К.Групчевиќ и Т. Поповиќ, по наредба од Србија, активно работеле и за назначување српски бискупи во Македонија. Големиот бугарски преродбеник од Македонија, Кузман Шапкарев, е добро познат на работата на сите овие српски агенти.

Еве што напиша Шапкарев во писмото до Марин Дринов од 10 септември 1888 година за Т. Поповиќ и К.Групчевиќ: „Еден изрод - Темко Попов, кој е син на вонбрачниот син на грчкиот епископ во Охрид, Стефан Владиков, поранешен предавник на покојниот Димитар Миладинов ... Темко Попов и Коста Грубчев - денес овие двајца гризаат по коските на српската амбасада во Цариград, лажејќи дека ќе ги претворат македонските Бугари во стари Срби“.

МАНУ го посочува и делот "Речник од три јазика" на Ѓорѓија Пулевски од 1875 год. Точно пред пред 50 години, во 1969 год. во весник "Нова Македонија" излегува статија за Ѓорѓија Пулевски со наслов "Мијачкиот Сидар – највиден македонист учебникар". Статијата излегува во 11 продолженија од 25 август до 4 септември, а нејзин автор е Петар Чакар. Авторот го пронашол дневникот на Наум Еврович и за прв пат изнесува податоци запишани во него. Тоа е истиот тој Наум Еврович, што во 1888 год. заедно со Коста Групчевич ќе го напишат "Македонскиот буквар", по барање на Стојан Новакович. Од дневникот на Еврович јасно се гледа дека не Ѓорѓија Пулевски, туку токму Наум Еврович и Цветко Попович го составуваат или барем многу му помагаат на Пулевски за составување на Речникот од три јазика. Инаку Цветко Попович бил еден од физичките убијци на српскиот кнез Милош Обренович во 1868 год. После тој настан Наум Еврович, Ѓорѓија Пулевски и Цветко Попович заедно бегаат од Белград, каде што дотогаш живееле, а Цветко Попович заминува да живее во Бигорскиот манастир. Тука продолжува да му дава приватни часови на полуписмениот Ѓорѓија Пулевски, нешто што веќе го започнале како пракса во Белград. "Речникот од три јазика" нормално е објавен во Белград, со помош на Наум Еврович, а на него се претплатува дури и Митрополитот на цела Србија, Михаил.

Две години пред овој речник што го посочува МАНУ, во 1873 год. во Белград, Ѓорѓија Пулевски го печати "неговото" дело со наслов "Речник од четири јазика I.Србско-Албански, II. Албански – Арнаутски, III.Турски, IV. Грчки, Скројена и написана от Ѓорѓа

М.Пулџевски архитекта у Галичник окружје дибранско 1872 год. I част Београд, 1873". Словенскиот јазик во овој четири јазичен речник е означен како србски, а две години подоцна истиот тој јазик станува македонски.

Како што заклучува Коста Църнушанов во неговата книга "Македонизмът и съпротивата на Македония срещу него", тоа временски сосема се совпаѓа со појавата во 1874 год. на "Буквар за србско-македонските основни училишта" од Деспот Баджович. Во „Повелба за македонски јазик“ од 3 декември 2019 година, МАНИ го посочува и делото на Крсте Мисирков како обид за кодификација на македонскиот јазик. И целата рана активност на К. Мисирков е под директно влијание на Н.Евровиќ и Стојан Новаковиќ. Македонскиот истражувач Петар Чакар во својата статија „Влијанието на Наум Евро во животот и делото на Крсте Мисирков“, објавена во скопската официјална „Нова Македонија“ во 12 продолженија (од 5 до 16 јуни 1966) пишува дека Наум Евровиќ се состанува за прв пат со Крсте Мисирков во Белград во 1888 година, нагласувајќи дека Наум Евровиќ ќе стане водач во животот на Крсте Мисирков:

„Избирајќи словенска филологија, Мисирков ги следеше стапките на Наум Евро и сита друга општествено-политичка дејност во Русија, тој ја утврдува и спроведува под влијание на Наум Евро“.

Аташето на србското консулство во Цариград - Наум Еврович работел и како таен агент на рускиот конзул во Цариград. Кога бил откриен од турската полиција, Еврович се фрла од вториот кат на еден хотел во Цариград, но иако тешко повреден, останал жив. Авторот на посочената статија - Петар Чакар, пишува дека руската дипломатија воопшто не чекала да најде замена за Наум Еврович, а замената бил неговиот најдобар ученик – Крсте Мисирков, кој од Русија бил изпратен во Битола. Наум Еврович бил протеран од Цариград и интерниран во Струга, а србската влада му доделила пензија на својот верен служител. Во истата статија од Петар Чакар, јасно е напишано за што мечтаел Наум Еврович. Тој во дискусијата што ја водел преку

весниците со българските општественици, во врска со етничко-географската припадност на Струга напишал: *"Нешто ме тера да верувам, дека поскоро ќе дојде Србија, него ли Бугарија, зашто последната географски е подалеку од Струга."*

Желбата на српскиот агент Наум Еровиќ беше исполнета есента 1918 година, кога Струга и цела Вардарска Македонија влегоа под српска окупација. Евровиќ тогаш беше назначен за градоначалник на Струга, а по неговата посета на Белград и средбата со неговиот стар пријател, српскиот премиер Никола Пашиќ, му е зголемена пензијата. Наум Еровиќ почина во 1923 година во Струга како српски службеник. Тој ја остави својата куќа на внуците на Георги Пулевски и ги остави во аманет сите книги од неговата лична библиотека да бидат донирани во библиотеката на српското шовинистичко друштво Свети Сава во Белград.

Во својата „Повелба за македонскиот јазик“ МАНИ исто така пишува дека стандардниот македонски јазик бил кодиран од властите на Народна Република Македонија во мај 1945 година. Но, во исто време премолчува за она за што се залагаше Блаже Конески, сметан денес за негогв творец, кој ја направи последната кодификација на македонскиот јазик. Еве што вели во различни прилики од животот Блаже Конески - внук на најпознатиот србомански војвода - Глигор Соколовиќ - Љаме. Б. Конески е горд што учел во гимназијата во Крагуевац: „Ова е инаку славно средно училиште. Ова е најстарото средно училиште во Србија. Бев и во редакција. Моите први стихови на српско-хрватски јазик беа објавени таму, во овие списанија... Ги знаев српските песни за Крале Марко. Не знаев македонски песни ... Српската азбука добро си ја врши работата и е прилично удобна,... најсовершената во светот ... Во нашата практика имавме можност да провериме две кирилични азбуки: српската и бугарската. На секој од нас му е јасно колку е полесно да научиме и колку е попрактична азбуката на Вук од бугарската кирилица ... Постои една најважна причина за прифаќање на азбуката Вук.

Таа е широко распространета во Македонија. Македонскиот народ е писмен преку оваа азбука “.

Во своето учество во јазичните комисији на АСНОМ, Блаже Конески се залагаше за целосно усвојување на српската азбука. Бидејќи повеќето македонски интелектуалци од тоа време се побунија против целосно воведување на српската азбука во македонскиот литературен јазик, целата работа премина во рацете на шефот на АГИТПРОП на Комунистичката партија на Југославија, Милован Џилас од Црна Гора. Тој, заедно со уште четворица српски професори по филологија, го донесоа решението за последниот изглед на македонската азбука. Српските букви Љ, Њ, Ј и Џ остануваат во азбуката пуштена од КПЈ, а српските букви Ћ и Ь се модифицираат во Ќ и Ѓ. Бугарската буква Ђ е отфрлена.

Прегледаните документи даваат објаснување зошто во Скопје денес молчи за овие аспекти на дејноста на првите македонисти. Во исто време, оние кои се бореа против македонизмот и го бранеа својот бугарски идентитет беа прогласени за „Македонци“.

Кузман Шапкарев за моралниот карактер на агентите на српската пропаганда во Македонија:

„Не вреди трудот да се зборува за луѓе како Шуменковци, како за некои важни производители на вакви прашања. Овој ист Шуменков го познавам лично од 1878 година во Белград. Во суштина, тој не е ништо повеќе од еден прост селанец, кафеџија од кафаната “Балкан” на плоштадот “Терезија” во Белград, човек без никаква писменост, а уште помалку идеја, несвесна подкупена машина, управувана од Милоевичевците за да им ја проповеда на своите прости соселани - млекари и пекари, српската идеја. Како него, има уште еден пекар во Белград, Кочо, роден во Кичево, кој во 1878 година, седејќи пред својата фурна на малиот пазар во Белград, потпишал во подготвен

мемоар имиња на онолку такедонци* колку што можел да види на пазарот, без разлика дали биле словени или не од кое било македонско место, дури и без нивно знаење, кои за возврат велат во мемоарите дека како стари Срби протестираат против какво било соединување на нивната татковина, втора Србија - Македонија, со бугарското кнежевство, последователно и подчинување на русите, и сакаат обединување со мајката (!) Србија, т.е. протест против Св. Стефанскиот договор. И тоа беше во пресрет на Берлинскиот конгрес. Тогаш овој фалсификуван документ, чија содржина никој од запишаните (не велам потписниците бидејќи никој не потпишал), не добил никакво известување, по што му е предаден на Неговата Светост кнез Милан со барање да го испрати во Берлинскиот архив. Покрај овие двајца, има уште тројца во Белград, браќата Бацови, родени во Крушево, Охридската епархија - Деспот, Георги и Кузман. Ако не се лажам, ги сретнав многу одамна, посебно со Георгија во 1878 година во Белград, од кого можев да научам многу работи од тајните на српската пропаганда, вклучувајќи какви мерки треба да се преземат и кои средства да се вкористат за да се внесат во торбата и самите македонски општини. Последователно, бев поканет да им се придружам на нивниот персонал, каде ми беше дадена одредена месечна плата. Се разбира, не можев да ја прифатам поканата затоа што немав намера да ја продавам мојата совест за метал. Всушност, г-н Коста Грунчев е обичен слаткар и ништо повеќе, кој како млад човек, наводно од интелегенцијата, отсекогаш сакал да се вклучи и да се меша во црковните работи во неговиот роден град. Тој е истиот оној кој се пофали дека во 1862-1863 година наводно дејствувал меѓу нашите сограѓани за протерување на српските учители и учителки испратени од

* Тука јасно се гледа регионалниот, а не етничкиот карактер на по тоа време употребуваниот термин “македонци” – “независно дали се словени или не” . Во своите документи Македонското ослободително движење декларира, дека македонци се сите кои што се родени во географската област Македонија, без оглед на нивната етничка припадност.

Србија. Тој е истиот оној кој во 1886 година учествуваше активно во објавувањето на брошурата: „Српска пропаганда на Балканскиот Полуостров“ од А.К.Т., Софија, печатница Јанко Ковачев, 1886 година. А, од 1886 година тој негодува за бугарскиот народ, заради единствената причина што сегашната бугарска влада не го наградила со никаква служба. Одеднаш, како да му е виновен целиот бугарски народ, тој се претвори во непомирлив бугарски непријател и близок пријател и ревносен добродетел на тоа племе, кое до вчера го прогонуваше на секаков начин. И дали знаете зошто? За триста, како што велат лошите усти, округли! Честитки за продавачот, аирлија нека му е железото на Јуда, како што велат обичните луѓе.

Ги пишувам овие неколку навистина тажни вистини за г. К. Групчев во присуство и така да кажам под диктат на неговиот постар брат, почитуваниот г-дин Иван Групчев, кој откако го видел во Цариград, тука е веќе некое време. Тој зборуваше со големо огорчување и целосно неодобрување на непромисленоста на неговиот брат. Истиот (Иван Групчев) со љубезност и детално да ми каже дека вториот пријател на неговиот брат по србофилија, стружсанецот Наум Евров, човек со најнизок карактер и безделник, кого исто така го познавам од 5-годишна возраст, е среќен што гледа, од големите (!) успеси со кои србизмот напредуваше не само во Македонија, татковината на Душановци, туку и во главниот град на османлиските калифи, пред неколку дена полуде, како резултат на што отишол во џамија за да ја прифати вистинската исламска вера, а потоа сакал да се фрли во Босфор. Еве со какви дејци српските браќа се надеваат дека ќе ги посрбат македонските бугари. Еве ги личностите кои г-дин Драганов ги удостојува со тоа што ги влучува во бројот на „подвижници на народните судбини“! Кузман Шапкарев. Неколку зборови над статиите на г-дин П. Драганов во извештајот на Светото словенско блажено друштво. Софија, 1890 година.

Крсте Мисирков за јазикот на населението во Македонија.

Еве што вели Крсте Мисирков, познат како „Македонецот на 20 век“, чие име го носи Институтот за „македонски јазик“ во Скопје, во неговата позната книга „За македонските работи“, објавена во 1903 година. Првиот цитат е од скенираниот оригинал на книгата, проследен со современ текст од едицијата на МАНУ.

по горе за комитетите т. е. тие сеп готови да дадат на Европа секакви гаранции, Македонија да не се соединат со Бугарија, но они никој пат не ќе склонат да се упразднат во Македонија бугарскиот јазик и бугарското име во полза на централното македонско наречје

8. Бугарскиот јазик и бугарското име

(Комитетите) сеп готови да дадат на Европа секакви гаранции, Македонија да не се соединат со Бугарија, но они никој пат не ќе склонат да се упразднат во Македонија бугарскиот јазик и бугарското име.

Како што секој може лесно да прочита, Мисирков признава дека „комитетите“ (на ВМРО) биле подготвени за какви било политички отстапки, само за да се зачува употребата на бугарскиот јазик во областа.

Причините за ваквиот став и потврдата на неговите пресуди ги наоѓаме во вториот цитат. Во него, Мисирков укажува како ризик за успехот на српската пропаганда. на фактот дека доколку Илинденско-Преображенското востание успее, идната автономна влада би го избрала бугарскиот за официјален јазик на мнозинството

чуждите интереси во Македонија. Ако востајин'ето восторжествуат, не ѝет ли јасно, оти за него ќе имат да се благодарит на бугарите и за тоа тамо, каде сега србите конкурираат со своите пари и својата пропаганда, со бугарските пари и пропаганда, ќе изгубат секоје влијани'е на своите клиенти? Зар не му мисл'ат србите, оти со успеот на востајин'ето, ако се питат: на кој јазик ќе треба да зборуваат судијата, да речиме, во Тетово? — автономното прителство, кое ќе бидит од „бол'шинството“, ќе одговорит — на бугарскијо; истото ќе одговорат и местните жители, зшто во нивните очи, бугарите, а не србите, излезоа герои. Исто така, во полза на бугарите, ќе се решит и прашајин'ето за јазикот во градските и селските околии. А пошто во автономна Македонија ќе немаат место за пропагандите, то србите ќе треба да отстапат местото на бугарите. Но ќе се со-

Ако востајин'ето восторжествуат, не ѝет ли јасно, оти за него ќе имат да се благодарит на бугарите и за тоа тамо, каде сега србите конкурираат со своите пари и својата пропаганда, со бугарските пари и пропаганда ќе изгубат секоје влијани'е на своите клиенти? Зар не му мисл'ат србите, оти со успеот на востајин'ето, ако се питат: на кој јазик ќе треба да зборуваат судијата, да речиме, во Тетово? - автономното прителство, кое ќе бидит од “бол'шинството”, ќе одговорит - на бугарскијо; истото ќе одговорат и местните жители, зашто во нивните очи, бугарите, а не србите, излезоа герои. Исто така во полза на бугарите, ќе се решит и прашајин'ето за јазикот во градските и селските околии. А по што во автономна Македонија ќе немаат место за пропагандите, то србите ќе треба да отстапат местото на бугарите.

ПРИЛОГ 6

ОФИЦИЈАЛНА СТАТИСТИКА НА ОТОМАНСКАТА
ИМПЕРИЈА ОД 1902 ГОДИНА ЗА НАСЕЛЕНИЕ НА
ОСОБЕСНИ ОБЛАСТИ ЛЕКАТИ ДЕНЕС НА
ТЕРИТОРИЈАТА НА РС МАКЕДОНИЈА

<p style="text-align: center;">۳۷</p> <p style="text-align: center;">معلومات تاريخيه</p> <p>بتوليا نام قديميله معروف اولان مناستر ۷۸۴ سنه سنده جنتمکان سلطان مراد اول خان حضرت تری طرفندن مأموراً کوندریلان روم ایللی بکار بکی نیورطاش بک طرفندن فتح ایله عثمانلی بک ید عادلانه سنه یکدیگی اولوقت بتولیا شمدیکی مناستر شهرینه برچار بک مسافده واقه بوقوه قریبیمی التنده برک وچک قصبه اولوب شهر مزبور بعدالفتح تدریجاً بنا وانشا ایله کسب وسعت و عمران ایلدیگی روایات تاریخیه و تحقیقات موثوقه دندر .</p> <p style="text-align: center;">— نفوس و واردات عمومیه —</p> <p>مناستر شهرنده ۳۱۳۴۷ و غیراز نواحی مناستر قضااسنک مشتمل اولدیغی ۱۳۵ قریبه ده ۵۸۶۳۸ که جمعاً ۸۹۹۸۵ نفوس موجود اولوب بونک ۲۴۷۱۳ ی اسلام و ۳۰۰۲۶ سی روم و اولاح و ۳۰۸۹۱ ی بلغار و ۲۶ سی ارمنی و ۲۶۴ ی یهودی و ۳۴ ی پروتستان و بالکرای ۳۱ ی تبعه اجنبیه در .</p> <p>مع نواحی مناستر قضااسنک برسنه لک واردات عمومیه سی (۹۴۰۶۹۶) و مصارفات عمومیه سی (۳۲۶۷۹۶۶) غروشدن .</p>	<p>Град Битола:</p> <p>Муслимани - 24713</p> <p>Власи и Грци - 30036</p> <p>Бугари - 30891</p> <p>Евреји - 4266</p> <p>ВКУПНО - 89904</p>
--	---

{ بزلبه قضاخانه دائر ایضانات }

{ حدود }

بزلبه قضای شمالاً قزوچه قضای و قورشوه ناحیه می شرقاً
سلانک ولایت نکوش و کوبزلی قضاوی جنوباً ولایت مشاریه الیه
و دینه قضای و قرهجه اووه ناحیه می و مناسرتک فیابورینه قضاویه
محدودر .

بزلبه قضیه سی سطح مجردن ۸۴۵ متر و مرتفع اولوب ۴۱۰۱۲
عرض شمالی و ۱۸۰۳ طول شرقیه واقع و پلنوار تبه می بقینده اووه ده
مینی اووب هرامی موسم صریده لطیف اولدینی کبی موسم شتاده دخی
معتدلدر .

{ معلومات تاریخیه }

بزلبه قضیه سنک ۷۸۴ سنه سنده چتکنان خلطان مراد اول خان
حضر نازی طرفندن آموراً کوندر پلان چورطاشن بک طرفندن فتح اولدینی
واولوقت قدم بزلبه قضیه می شدینی بزلبه قضیه سنک جنوب طرفنده
بولوب شدینی بزلبه قضیه می بعدالفتح تدریمیه بنا و انشا اولدینی
روایات تاریخیه دندر .

{ نفوس و واردات عمومیه }

بزلبه قضیه سنده ۱۸۲۷۹ و غیراز مورخوه بزلبه قضا سنک مشتمل
اولدینی ۲۱۵ فریده ۳۲۸۴۵ که جمعاً ۵۱۱۲۴ نفوس موجود اولوب
بوتک ۱۴۲۷۹ ی اسلام ۹۵۵ ی روم و اولاج ۳۵۸۹۰ ی بلغاردر

Прилеп
област:

Муслимани - 14279 година
Власи и Грци - 955 година
Бугари - 35890
ВКУПНО - 51124

تبدیلانی هلی بانانک بانیبه و مناسرتالینی اداره ایتدینی اناده اوخری به
مسئله تعیین ایدرک برخی مدت اوخریده اجرای حکومت انش اولان قان
برادری جلال الدین بک طرفندن اوخری به ناظر تیماوز زنده انشا ایتدیش
اولان قوناقزک ایوم موجود بولان خرابدلی شایان نامشاً ناردنیر .

{ نفوس و واردات عمومیه }

اوخری قضیه سنده ۱۱۵۷۲ و غیراز نواحی اوخری قضا سنک حاوی
اولدینی ۵۶ فریده ۱۴۸۴۴ که جمعاً ۲۶۴۱۶ نفوس موجود اولوب بوتک
۸۱۳۵ ی اسلام ۷۴۶ ی روم و اولاج ۱۷۵۳۵ ی بلغاردر .
مع نواحی اوخری قضا سنک برسنه لاش و واردات ۴۶۶۵۳۵
و مصارفات مجلیه می ۳۵۱۴۰۳ غروشدیر .

{ اماکن امیریه }

اوخری قضیه سنده تکدل و مجرد بر حکومت قوناقی و عساگرد بقیه سنک
ایده و اسلمه حفظه مخصوص برده دیوی واردر .

{ اماکن عمومیه و سایرہ }

نفوس اوخریده ۳۴۳۵ خانه ۴۵۰ دکان ۱۳ خان ۲ جام ۳۳ فرودن
۱۴ نازیو در بنیانه ۴ لسوقانطه و اشچی دکانی ۳ دقیق قاریقه می ۱
فارت ۲ اجزایخانه ۱ کبر ساعیت قرا میلمتده دخی ۱۸۹۸ خانه ۴۱
دکان ۹ خان اشیا قاریقه می و بی مرکز ۷۲ دکر من ۹۰۴ انبار و صاناق
۳۱۰۰ قطعه باغ ۷۲ باشجه ۱۹۰۰۰ تیرلا ۶۳۶ چار ۲ مرغی ۱ اورمان
۷ عرصه ۲ دالیان ۱ قایقخانه واردر .

Охрид
област:

Муслимани - 8135 година
Власи и Грци - 746 година
Бугари - 17535 година
ВКУПНО - 26416

رسته ناحیه سینه دائر ایضاحات

{ حدود }

رسته ناحیه سینی شمالاً اواخری جنوباً پرسپه ناحیه سینی شرقاً مناسیر قضاوسی غرباً استاروه و آوریجه قضاوازه محدوددر .
 ناحیه مذکور ملک مرکزی بولنان و ۰۶ و ۱۴ عرض شمالی و ۴۴ و ۱۹ طول شرقیه واقع اولان رسته ناحیه سینی مطبخ خردن ۱۷۰۸ متر و مرتفع و پرسپه و اواخری کولاری اردنده بولنان خیلچیه طاغناک جانب شرقیه سینه و پرسپه کولنه یارم ساعت مسافنده و مذکور طاغناک اتکندده رسته ناحیه سینی اوواسته ناظر بر موقع فرخزاده میندر هواسی موس صیفه غایت لطیف اولدینی کی موس شتاده دخی معتدلدر .

نفوس

رسته قصبه سینه ۴۳۸۴ و مشتمل اولدینی ۳۳ قریبه ۱۱۴۳۲ که جملاً ۱۵۸۱۶ نفوس موجود اولوب بونک ۳۲۶۱ سی اسلام ۳۷۰۸ سی روم ۸۸۴۷ سی بلغاردن .

اما کن عجمیه رساثره

نفس رسته ۴۸۳ خانه ۱۰۲ دکان ۱۴ فرون ۱۴ خان ۱ حمام ۱ کارگیر ساعت کله سینی ۲ ایشچی دکانی و لورقانه ۵ نازبو و چیشانه ۱ اجرانخانه ۱ کر کفانه ۲ قره نولخانه ۱ نوزاخانه ۱ ادره ۱ بلده قرای ملحقده دخی ۱۸۵۷ خانه ۱۹ خان ۲۰ دکان مع رسته ۲۷ دکرن ۲۰۳۱ اتیلار و صمانق ۱۹۲۴ قطه باغ ۱۰۸۵ باغچه ۱۴۶۲۱ ترا ۲۷۵۰ چاپر ۳۷ مرغی ۴۱ اورمان ۸۲ عرصه واردر .

Ресен
област:

Муслимани - 3261 година
Власи и Грци - 3708 година
Бугари - 8847 година
ВКУПНО - 15816

اعضا حسن افندی	اعضایا کم انا
« محمد »	کاتب و صندوق امینی امین افندی
« استر یو یقولانا »	قویمیر رجب انا

رئی اداره سینی

مأور علی افندی

{ قرچوه قضا سینه دائر ایضاحات }

{ حدود }

قرچوه قضا سینی شمالاً قوصوه ولاینه مربوط بزیرین سنجانی شرقاً قوصوه و سلانک ولایتلی جنوباً برابه قضا سینی و مناسیره ملحق درجه ناحیه سینی شرقاً اواخری و دیره سنجانغناک نفس دیره و رفدول قضا سینه محدوددر .

قرچوه قصبه سینی ۱۳ ۴۰ عرض شمالی و ۴۲ ۱۸ طول شرقیه واقع اوواوده مینی اولوب هواسی موس صیفه لطیف موس شتاده دخی معتدلدر .

نفوس و واردات عجمیه

قرچوه قصبه سینه ۳۸۹۹ و قرچوه قضا سناک حاوی اولدینی ۱۱۱ قریبه ۳۰۳۲۳ که جملاً ۳۴۲۲۲ نفوس موجود اولوب بونک ۱۳۵۸۶ سی اسلام ۶۴ سی روم و اولاح ۲۰۵۷۲ سی بلغاردن .
 مع نوابی قرچوه قضا سناک رسته لک واردات عجمیه سینی ۲۲۷۸۴۱ و مصادرات سناک سینی ۲۰۸۶۴۴ غروشدر .

Кичевска
област:

Муслимани - 13586 година
Власи и Грци - 64
Бугари - 20572 година
ВКУПНО - 34222

Владо Тренески, Дејан Танчовски, Ерлин Аго, Иван Николов, Илија Стојановски, Методиј Иванов, Румен Сребранов, Спас Ташев

БЕЛА КНИГА ЗА СПОРОТ ЗА ЈАЗИКОТ МЕЃУ БУГАРИЈА И РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

*

Рецензенти:

Проф.д-р Ана Кочева

Доц.д-р д-р Лилјана Василева

*

Формат 70/100/16

